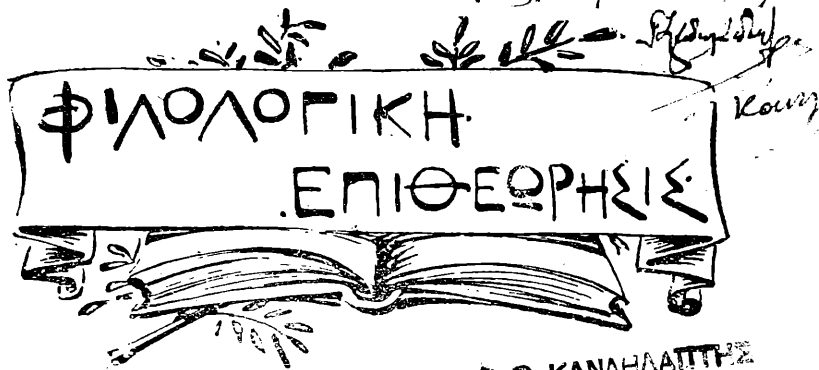

Πελαγονία: Παιρτίου Σ. Κανδελιάδου - Κωνσταν-
τινίδου - Διδασκαλίας - Διφορογραφεί-
ας Ἐξ ἀφροισίας τοῦ Πάνα.

ἀριθμὸς 27-7-1949

ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΥ

Ρ. Θ. ΚΑΝΔΗΛΙΑΔΗΣ
ΚΑΝΙΣ

ΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΛΕΩΝΙΔΑ ΛΕΩΝΩΦ

Δὲν εἶμαι κριτικός, οὔτε αισθάνομαι καμμιά διάθεσι νὰ «ἐξη-
γήσω» ἕναν καλλιτέχνη δοκιμάζω μόνο νὰ διηγηθῶ πῶς φαν-
τάζομαι τὸν Λεωνίδα Λεώνωφ.

Εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς σημαντικώτερους ἀντιπροσώπους τοῦ
συγχρόνου ὁμίλου τῶν σοβιετικῶν συγγραφέων, ποὺ συνεχίζουν
τὸ ἔργο τῆς κλασσικῆς ρωσικῆς φιλολογίας—τὸ ἔργο τοῦ
Πούσκιν, τοῦ Γκριμπογιέντοβ, τοῦ Γκόγκολ, τοῦ Τουργκένιεφ,
τοῦ Ντοστογιέφσκι, τοῦ Λέοντος Τολστόϊ. Θάτανε πρόωρο νὰ
μιλήσῃ κανεὶς γιὰ τὴ δύναμι τοῦ ταλέντου των, γιὰτὶ εἶναι μιὰ
δύναμι ποὺ, ὅπως κάθε ἄλλη, ἀναπτύσσεται μὲ τὴν ἐξάσκησι.
Κανεὶς δὲν τὰ μπορούσε νὰ προαισθανθῆ ὅτι ὁ Ντοστογιέφσκι,
συγγραφεὺς τοῦ «Φτωχόκοσμου»,—αὐτοῦ τοῦ κλαψιάρικου μυ-
θιστορήματος τοῦ—ἄς τὸ πούμε καθαρὰ—ὄχι καὶ τόσο σπου-
δαίου, θὰ γινόταν ἱκανὸς νὰ γράψῃ τὸ καυστικὸ «Υπόγειο πνεύ-
μα» καὶ νὰ συνθέσῃ τοὺς «Ἀδελφοὺς Καραμάζωφ»· ἢ «Παιδικὴ
καὶ Ἐφηβικὴ ἡλικία» τοῦ Λέοντος Τολστόϊ δὲν ἐπέτρεπε καθό-
λου νὰ προεικάσῃ κανεὶς τὴ δημιουργία τοῦ «Πολέμου καὶ
Εἰρήνης».

Μοῦ φαίνεται ἔμως πῶς τὸ ταλέντο τοῦ Λεωνίδα Λεώνωφ

ἀναπτύσσεται μὲ μιὰ παράξενη ταχύτητα καὶ ὅτι ἀπὸ τὶς «Βοῦρτσες» ὡς τὸν «Κλέφτη» καὶ ὡς τὸ ἄλλο του μυθιστόρημα τὸ «Σότζ», ἔχει κάμει τέτοιες προόδους, ὥστε, προσωπικά, δὲν βλέπω, στὸ φιλολογικὸ μας παρελθόν, οὔτε ἓνα παράδειγμα προόδου τόσο γρήγορης καὶ ἀναμφισβήτητης. Τὸ ὅτι προσδεῖι, μᾶς τὸ ἀποδεικνύουν ἡ πλοκὴ τῶν θεμάτων του, πού τὰ δουλεύει: τολμηρὰ καὶ μὲ χέρι σίγουρο, ἢ μουσικότης, ἢ ἀδιάκοπα αὐξανόμενη, τῆς γλώσσας του, ἢ ἀκρίβεια τῆς ἐκφράσεώς του. Καλλιεργώντας τὸ ὕφος του, δουλεύει ὄλο καὶ καλύτερα, καὶ κάθε καινούριο του διήγημα, κάθε καινούριο του βιβλίον ἀποδίδουν ἓνα ἦχο πῶς συγκινητικὸ. Ἄν, κάποτε, ἐδῶ κι' ἐκεῖ ὁ «Κλέφτης» φαίνεται παραφορτωμένος, τὸ «Σότζ» του ἔχει τὴν αὐστηρὴν λεπτότητα μιᾶς συμφωνίας.

Ὁ λόγος, ντύμα τῆς ψευτιᾶς ἔπως καὶ τῆς ἀλήθειας, χαρακτηρίζει ἓναν ἄνθρωπο τὸ ἴδιο ἔπως καὶ ἡ δρᾶσις, καὶ ὁ Λεόνωφ ξαίρει νὰ δίνει σὲ καθένα ἀπὸ τὸ πρόσωπό του ἓνα λεκτικὸ προσωπικόν, θαυμασίως χαρακτηριστικόν. Ἀπὸ τὸν ἀνεξάντλητο πλοῦτο τῆς γλώσσας μας, ὁ Λεόνωφ ξαίρει νὰ βγάξῃ ἀκριβῶς τίς λέξεις πού ἡ παραστατικὴ τους σημασία καὶ ὁ τόνος ἔχουσι μιὰ ξεχωριστὴ μαγικὴ δύναμι πειστικότητος, καὶ σχεδὸν δὲν ὑπάρχουν καθόλου περιττὲς λέξεις στὰ βιβλία του.

«Μαίτρ» στὴν τέχνη του, χρησιμοποιεῖ τίς λέξεις ὅπως ἓνας ζωγράφος σκορπίζει τὰ χρώματά του. Τίποτα στὸ ὕφος του ἀπὸ τὴν ὑστερικὴ ἐκείνη σπουδὴ τοῦ Ντοστογιέφσκι, τόσον ἐκτιμώμενη ἀπὸ πολλοὺς καὶ πολλές, πού δίνει διαρκῶς στὸν ἀναγνώστη τὴν αἴσθησι, στοὺς διαλόγους τῶν προσώπων, στεναγμῶν πληγωμένων. Περισσότερο συναντᾷ σ' αὐτὸ πού ἴχνογραφεῖ ὁ Λεόνωφ τίς ἐκφράσεις, πού συχνὰ μεταχειρίζεται ὁ Λέων Τολστόι, αὐτὲς τίς ἐκφράσεις πού κάμνουν τὴν καταπληκτικὴν πλαστικὴν τῆς τολστοϊκῆς ἐκφράσεως καὶ πού τοῦ ἐκόστιζαν τόση ἐργασία. Ἄν μπορῆ νὰ πῆ κανεὶς γιὰ τὸν Τολστόι ὅτι «σφυρηλατοῦσε τὰ βιβλία του μὲ σίδηρο», γιὰ τὸν Τουργκένιεφ ὅτι «βυθίζει τὰ δικά του σὲ ὀρεῖχαλκο καὶ ἀσήμι», θὰ ποῦμε γιὰ τὸν Λεόνωφ ὅτι «ἐπεξεργάζεται μίγματα πολὺπλοκα». Σὰν τοπιεγράφος, ἔχει συχνὰ τὸν λυρικὸν τόνο, τὸν ἀρχέγονο, τοῦ ποιητοῦ μας Τιούτσεφ, ἐνῶ στοὺς ἀνθρώπινους τύπους του δοκιμάζει τὴν πικρὴ καὶ ἀπροσδόκητὴ ἀκρίβεια τῆς πρόξας τοῦ Λέριμοντωφ. Μὲ λίγα λόγια, ὁ Λεόνωφ εἶναι μιὰ μέλισσα πού συλλέγει τὸ μέλι τῆς στᾶς πῶς γόνιμα ἄνθη.

Ἡ αἰτία πού ἐξετάζω τὸν Λεόνωφ ἀπὸ τὴν ἀποψὶ τῶν μεγαλύτερων ἀνδρῶν τῆς παλιᾶς μας φιλολογίας εἶναι τὸ ὅτι ὁ Λεωνίδας Λεόνωφ ὑποβάλλει ὁ ἴδιος ὅτι πρέπει νὰ ἔχουμε τίς μεγαλύτερες ἀπαιτήσεις ἀπ' αὐτόν.

Ἀπαντώντας σ' ἓνα ἐρώτημα πού τοῦ ἐτέθη, ὁ Λεόνωφ ἐσημείωσε ὅτι στό ἔργο του ὑφίσταται τήν ἐπίβρασι τοῦ Ντοστογιέφσκι. Πράγματι στίς δραματικές συγκρούσεις τῶν προσώπων τοῦ Λεόνωφ, ἔχει κανεῖς συχνά τήν ἐντύπωσι μιᾶς «στοιχειώδους ἐξεγέρσεως τοῦ ἐνστίκτου» πού κατανατáει ἀναρχική.

Μοῦ φαίνεται πὼς αὐτὴ ἡ ὁμολογία τοῦ Λεόνωφ δὲν εἶναι ἐπαρκῶς δικαιολογημένη, καὶ ὅτι εἶναι ἐσφαλμένη. Δὲν σκέπτομαι καθόλου ὅτι μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῆ ἀπὸ τίς βαθεῖες ἀναλογίες «φυσικές» μεταξὺ τοῦ Λεόνωφ καὶ ἐνὸς ἀνθρώπου, τοῦ ὁποίου οἱ φόβοι μπροστὰ στὴ ζωὴ καὶ οἱ ἀσθενικοὶ θυμοὶ θὰ προήρχοντο ἀπὸ τὴν φοβερὴν του ἀρρώστεια—τὴν ἐπιληψία· πιστεύω πὼς ἢ πολὺ πρόωρη ἐκμυστήρευσις τοῦ Λεόνωφ, ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ βρῆ ἀμέσως ἓνα «σημεῖον στηρίγματος», γιὰ τὴ δημιουργικὴ του ἐργασία.

Ἐν τῷ Ντοστογιέφσκι στό πρόσωπό του, ἐπίσης καλὰ ὅπως καὶ στό ἔργο του, ἔδειξε μεγαλοφυῶς στὸν κόσμον ὡς ποῦ σημαῖο τὸ ἄτομον μπορεῖ νὰ παραμορφωθῆ τερατωδῶς ἀπὸ τίς συνθήκες τῆς ζωῆς πού τοῦ δημιουργεῖ ἢ καπιταλιστικὴ κοινωνία.

Ἐν τῷ Ντοστογιέφσκι ὑπῆρξεν ὁ ποιητὴς τῆς στοιχειώδους ἐξεγέρσεως τοῦ ἀτόμου, ἔπειτα τῆς ἐξεγέρσεως γιὰ τὴν ἐξέγερσι. Τὸ ἔργο του «Τὸ ὑπόγειον πνεῦμα» μέσα στό ὅποιο εἶναι συγκεντρωμένες οἱ γενικῆς ἰδέας ὄλων τῶν κυριωτέρων του βιβλίων, εἶναι ἀφιερωμένο στὴν ἀπαγόρευσι τῆς ἀτομιστικῆς διαίτησις ὀλοσχεροῦς καὶ ἀπεριορίστου. Ὁ Ρασκολνικὼφ του, ὁ Σταυρόργκιν του, οἱ Καραμάζωφ του εἶναι ἐνσαρκώσεις ποικίλες ἐνὸς τύπου οὐσιώδους «Τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ὑπογείου», τοῦ ἀνθρώπου πού δὲν ἔχει τίποτα οὔτε κανένα ν' ἀγαπᾶ, στὸν ὅποιον ὁ κόσμος ὀλόκληρος φαίνεται μισητός, πού εὐχαριστεῖται μὲ πάθος στό «χάος καὶ στὴν καταστροφή», πού δὲν θέλει νὰ ζῆ παρὰ μόνον σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῆς «ἡλίθιας θελήσεως του», τοῦ ὁποίου ἡ βαθεῖα ριζωμένη τάσις εἶναι νὰ κάμῃ νὰ μαρτυρήσῃ, σωματικὰ καὶ ψυχικὰ, ὁ πλησίον του· τοῦ ἀνθρώπου πού συνειδητῶς, ἰκανοποιεῖ ἓνα ἄρρωστο πάθος ἐξεγέρσεως γιὰ τὴν ἐξέγερσι, βαδίζει ἐναντίον «ὄλων τῶν ἀνθρωπίνων προόδων, βασιστομένων ἐπὶ τῶν τύπων τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης», ἐναντίον «τῆς εὐημερίας, τῆς ἐλευθερίας καὶ οὕτω καθεξῆς».

Ἐν τῷ Ἀριστοτέλει ἔλεγε στὴν «Πολιτεία» του ὅτι «ἄνθρωπος ἐκτός τῆς κοινωνίας, εἶναι ἢ ἓνας Θεὸς ἢ ἓνα κτῆνος». Ὁ Ντοστογιέφσκι στὸν ἥρωα αὐτὸν τοῦ «ὑπογείου πνεύματος» ἐδημιούργησε ἓνα ζῶον ἄρρωστο καὶ κακό. Δὲν μποροῦσε νὰ φαντασθῆ αὐτὸν τὸν τύπον ὕστερα ἀπὸ κείνους πού εἶχε παρατηρήσει, τοὺς Μπιελίνσκου, τοὺς Νεκράσσοφ καὶ ἄλλους συγγραφεῖς τῆς ἐποχῆς, οὔτε, πολὺ περισσότερο, μεταξὺ τῶν φίλων πού εἶχε μέσα

στὸν κύκλο Μπουτασέβιτς—Πετρασέβσκυ. Ὁ «ἄνθρωπος τοῦ ὑπογείου» ἐγεννήθηκε ἀπὸ παρατηρήσεις πού ἔγιναν στὴ φυλακὴ, μεταξὺ τῶν κατοίκων τοῦ «σπιτιοῦ τῶν νεκρῶν». Ἴδου γιατί ἡ γενιά τῶν Καραμαζώφ εἶναι σχεδὸν δολοκλήρη μολυσμένη ἀπὸ ὀρμές κι' ἀπὸ δολοφονία...

Δὲν πιστεύω νὰ ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ σκεφθοῦμε ὅτι ὁ Λεόνωφ θὰ ἦταν ἱκανὸς νὰ ἐκτελέσῃ ἓνα περίπλου ἀντιλογιῶν παρόμοιον μ' ἐκεῖνον πού ἔκαμε ὁ Ντοστογιέφσκι, ἀρχίζοντας τὰ 1864 μὲ τὸ κήρυγμά του τῆς ὀλοσχεροῦς αὐτονομίας τοῦ αὐτόμου καὶ τελειώνοντας στὰ 1881 μὲ διδαχὲς περὶ ταπεινότητος καὶ καρτερίας.

Ὅταν ὁ Λεόνωφ λέγει ὅτι ἔχει συγγένεια μὲ τὸν Ντοστογιέφσκι, ἐπαναλαμβάνω, ἐξηγεῖ αὐτὴν τὴν ὁμολογία μὲ τὴν ἀνάγκη πού αἰσθάνονται οἱ νέοι γενικῶς, καὶ ὄχι μονάχα αὐτὸς, νὰ βροῦν τὸ σημεῖον ἀφετηρίας των.

Τὸ ταλέντο του, πού μοῦ ἀρέσει πολὺ, μοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἐλπίζω μὲ βεβαιότητα ὅτι ἕ νέος αὐτὸς συγγραφεὺς θὰ συντελέσῃ σὲ μίαν Ἀναγέννησι τῆς Ἀνθρωπότητος.

Μετάφρ. Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΑ

ΤΡΕΙΣ ΜΙΚΡΟΙ ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΤΩΝ ΟΡΕΩΝ

Ἰπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἐξεδόθη ἀπὸ τὸν «Ἀνεξάρτητον» νέον ἔργον τοῦ γνωστοῦ λογίου καὶ ἐκλεκτοῦ συγγραφεὺς κ. Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΑ. Πρόκειται περὶ ἐνὸς τόμου μὲ κωμωδίας, διαλόγους, μονολόγους, ποιήματα, ὅλα κατὰλληλα γιὰ σχολικὰς ἑορτὰς καὶ παραστάσεις. Τὸ νέον ἔργον τοῦ κ. Τσουκαλά ἔρχεται νὰ πληρῶσῃ πραγματικὰ ἓνα κενόν, διότι δὲν ὑπάρχουν κατὰλληλα βιβλία γιὰ τὶς ἡμέρας αὐτὲς πού ὁ παιδόκοσμος θέλει νὰ κάμῃ ἀπὸ σκηνῆς τὰς ἐπιδείξεις του. Δίδεται εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Ἀνεξαρτήτου» μὲ 5 δραχμάς.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΛΕΟΝΩΦ

Ο ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΛΕΩΝΩΦ

Του ΠΙΟΤΡ ΠΗΛΣΚΙ

Υπερβολικά παθητικό ύψος έχει αυτός ο συγγραφέας. Μέσα σέ τέσσερα χρόνια ο Λεωνίδας Λεόνωφ ανδρώθηκε τεχνικώς, έδυνάμωσε, ήρθε όχι μοναχά στήν πρώτη γραμμή τών σοβιετικών ανδρών. αλλά, έγινε και έξοχος συγγραφέας. Σέ όλο τό είκονοστάσιο τών Ρώσων συγχρόνων αυτός είναι ή πιό φωτεινή ένδιαφέροσα άχτίνα.

Άκούραστη, ποικίλη, διαρκώς πλατυνομένη, διαρκώς βαθύτερη, λαίμαργη και νοήμων ή παρατηρητικότης του.Μέ περισσότερη έπιμονή και θαθύτητα συντελοούνται οι ψυχολογικές ανασκαφές και πιό άχόρταγα γίνεται ή έκμάθησι διαφόρων μερών του σημερινού βίου, τών σημερινών διαθέσεων, σκέψεων και ψυχών τών ανθρώπων του λαού, τών τύπων τής πόλεως.

Άκόμη πρό όλίγου χρόνου μπορούσε κανείς νά αισθανθή τήν έπιρροή έπάνω στον Λεόνωφ του Λέσκοβ ή του Πετσέρεκι. Τώρα όμως έχει απομακρυνθή άπ' αυτούς παίρνοντας δικό του δρόμο καινούριο, ύποτασσόμενος φανερά στον Ντροστογιέφσκι.

Πρό τεσσάρων έτών στο περιοδικό «Ρωσικός Συγχρονισμός» ο Λεωνίδας Λεόνωφ έγραψε τήν παράδοσι «Οί σημειώσεις του Κοβιάκιν» που άμέσως τράβηξε τήν προσοχή όλων. Αυτές οι περιέργες λεπτές γραμμές άπ' τήν άγροτική ζωή συνήρπαζαν και ένδιέφεραν.

Τήν παράδοσί του ο Λεωνίδας Λεόνωφ τήν ώνόμασε έτσι άπ' τό όνομα ένός ήσυχου φοβιτσιάρη ανθρώπου. Είναι τό παρελθόν που πέρασε, τό κατεστραμμένο, που τό έξαφάνισε ή επανάστασι, άλλ' αυτό είναι έπίσης και παρόν, ή ιστορία μιας ψυχής άναποδογυρισμένης και τρομαγμένης, ή καταστροφή ένός άσήμαντου ανθρωπάκου.

Ο γενικός τόνος αυτής τής ιδιόρρυθμης παράδοσης είναι ή ύποταγή στή Μοίρα, ή συνθηκολόγησι μέ τις περιστάσεις ή έκπληκτη άμηχανία μπροστά στήν καινούρια κατάστασι. Ύστερα άπ' τις «Σημειώσεις του Κοβιάκιν» ο Λεωνίδας Λεόνωφ έγραψε

διηγήματα» («Μπουρίγα», «Η καταστροφή του 'Εγόρουσκα» «Τουατάμουργ», «Χαλίλ» και άλλα). Έπειτα τὸ μεγάλο ρομάντσο «Μπαρσουκί» καὶ στὸ τέλος αὐτὸ τὸ θαυμάσιο μυθιστόρημα «Ὁ Κλέφτης».

Ἐδῶ ἐξωτερικεύεται ἡ ἐπιρροή τοῦ Ντοστογιέφσκι ἡ ἐρωτική νὰ πῆ κανεὶς ὑποταγή στὰ μάγια του, στὰ θέματά του, στοὺς ψυχολογικούς του τύπους.

Ὅ,τι δὲν ἦταν γνωστὸ ἄλλοτε ἔγινε γνωστὸ τῶρα καὶ γιὰ τὸν ἴδιο καὶ γιὰ τοὺς ἀναγνώστας του. Τώρα ὁ Λεωνίδας Λεόνωφ ὄχι μονάχα δὲν κρύβει τὴν ἐπιρροή τοῦ Ντοστογιέφσκι μὰ καὶ τὴν ὁμολογεῖ φανερά.

Ὁλόκληρος κόσμος ἀρρωστημένων φαντασιοπλήκτων ἡ ἀναποδογυρισμένη ζωὴ τῶν σκοτεινῶν γωνιῶν, οἱ μέρες κ' οἱ σκοτεινὲς νύχτες, οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἔχασαν τὸ δρόμο τους καὶ ὄσοι γυρεύουν νὰ τὸν βροῦν, ἡ θερμότης τῶν παθῶν, τὰ ξαφνικὰ ξεσπάσματα τῶν ἀγνῶν ὄνειροπολημάτων, ἡ κατηγορημένη ὁμορφιά, οἱ δυνάμεις ποὺ πνίγονται μὲ τὴν ψευτιά, ποὺ καταστρέφονται μὲ τὴν ὀργισμένη φορὰ τῶν πραγμάτων, νὰ οἱ εἰκόνες ποὺ ξετυλίγονται στὸ μυθιστόρημα «Κλέφτης», ποὺ καθρεφτίζουσι τὴ σειρά τῶν γνωστῶν δραμάτων τοῦ Ντοστογιέφσκι, ἀνασταίνοντας τοὺς ταραγμένους, ἀνήσυχους ἐσωτερικοπαθητικούς, καὶ ἀνισόρρους ἥρωες.

Ἄς ὀδηγῆ τὸ τέλος καὶ ἡ τελευταία ἐννοια αὐτῆς τῆς ζωῆς κ' αὐτοῦ τοῦ ρομάντσου «Ὁ Κλέφτης» ὄχι ἐκεῖ ποὺ συχρὰ βγαίνει ὁ Ντοστογιέφσκι.

Ἄς εἶναι, σὰν τὸ ἔγκλημα τῆς ἐπόχῃς καὶ ἡ πνοὴ τοῦ συγχρονισμοῦ, σὰν ἔκφρασις τοῦ προσωπικοῦ ἰδεαλισμοῦ, ὁ Μήτκα, ὁ κλέφτης Ντημήτρι Βέκσιν, τὸ κύριο πρόσωπο τοῦ μυθιστορηματος. Ὁ χθεσινὸς κομμουνιστῆς, ὁ χθεσινὸς πολεμιστῆς στὸ κόκκινο μέτωπο, ἔξαφνα αισθανόμενος τὸ κενὸν μέσα του, πεσμένος, στιγμὲς φωτισμένος ἀπὸ ἓνα μουντὸ φῶς ρομαντικοῦ ἐγκληματισμοῦ, φεύγει ἔπειτα γιὰ τὴν ἐργασία, φωτίζοντας τὰ μαῦρα χρώματα τοῦ πορτραίτου του. Ἄς εἶναι αὐτό, καθαρὸς ἰδεαλισμὸς τοῦ Λεόνωφ, δὲν πειράζει: στὸ φόντο του, στοὺς κυριωτέρους τόνους τὸ μυθιστόρημα δὲν μεταβάλλεται καὶ οἱ ἀναλαμπές τοῦ Ντοστογιέφσκι μένουσι ἐπάνω του σὰν ἀνεξίτηλη σφραγίδα.

Πάντως σ' ὄλο τὸ μυθιστόρημα εἶναι ἡ ἐπιρροή τοῦ Ντοστογιέφσκι. Εἶναι παντοῦ. Εἶναι σκορπισμένη παντοῦ. Τὴν βλέπεις. Ὅταν δὲν τὴν βλέπεις,—τὴν ἀκοῦς. Ὅταν δὲν τὴν ἀκοῦς,—τὴν αἰσθάνεσαι.

Τὰ ξεχωριστὰ πρόσωπα, ἡ τοποθέτησις τῶν λόγων, ἡ τέχνη τῆς συνομιλίας, ἡ κατάστασις, διαρκῶς θυμίζουσι μιὰ τὸν ἕνα μιὰ τὸν ἄλλο τύπο τοῦ Ντοστογιέφσκι, πότε τὴν μιὰ, πότε τὴν ἄλλη σκηνὴ ἀπ' τὶς σκηνῆς καὶ τὶς σελίδες του. Χωρὶς νὰ κουρασθῆ κανεὶς μπορεῖ νὰ συνδέσῃ τὸν Μαρμελάντωφ τοῦ Ντοστογιέφσκι («Ἐγκλημα καὶ τιμωρία») καὶ τὸν Μανιούκιν στὸν «Κλέφτη». Σὲ μερικῆς στιγμῆς ὁ Νικόλκα Ζαδαρίχιν θυμίζει τὸν Ρογοζίν.

Ὁ Ντοστογιέφσκι ἀκούεται παντοῦ,—στὴν φυσιογνωμία τῶν γυναικῶν, στὶς ξεχωριστὰς γραμμὰς των, στὸ θάρρος τῆς διαγωγῆς τῶν ἡρώων, στὴν κακουργία ποὺ ἀντικαθίσταται ἀπ' τὴν μετάνοια, στὶς μαῦρες ψυχῆς καὶ μαζί στὶς ἀναπάντεχες ἀλαμπές τοῦ πνεύματος καὶ στὶς ξαφνικὰς λάμπεις τοῦ φωτός.

Ναὶ ἀναμφιβόλως, ἡ ἐπιρροή τοῦ Ντοστογιέφσκι εἶναι μεγάλη. Ὁ Λεόνωφ εὐχαρίστως πῆγε ὑπὸ τὴν ἐξουσία του. Καὶ δὲν θέλησε νὰ κρύψῃ τὴν ὑποταγή του.

Αὐτὸ μποροῦσε νὰ τὸ κάμῃ μονάχα ἕνα γερὸ ταλέντο. Μπορεῖ ἀκόμη νὰ πῆ καθεὶς ὅτι ἀπλῶς συνάντησαν κι' ὁ ἕνας κι' ὁ ἄλλος συγγραφεὺς τοὺς ἴδιους σχεδὸν τύπους καὶ ἐργαζόμενοι πάνω σ' αὐτοὺς ἐμβαθύνοντας καὶ ἐννοώντας τους, αἰσθάνθηκε ὁ Λεόνωφ ἄθελά του τὴ ζωντανὴ σχέσι ποὺ εἶχαν μὲ τοὺς ἡρώους τοῦ Ντοστογιέφσκι.

Γιὰ νὰ ψυχολογήσῃ βαθύτερα αὐτὰ τὰ πρόσωπα, αὐτὲς τὶς γωνιὰς τῶν ἀνθρώπων, τοῦ σκότους, τῆς ψυχικῆς φλόγας, ὁ Λεόνωφ ἔχοντας συναίσθησι τοῦ τί κάνει, ἀπεφάσισε νὰ ἐπωφεληθῆ τὶς διαθέσεις ποὺ πῆγαζαν ἀπ' τὸν Ντοστογιέφσκι.

Ἐδῶ ὁ Ντοστογιέφσκι ἔχει πιέσει τὸν Λεόνωφ μὰ δὲν τὸν ἔχει λυγίσει. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Κλέφτη» ἔμεινε ὅποιος εἶναι. Εἶναι ὁ ἐξαιρετικὰ δυνατὸς Ρώσος συγγραφεὺς. Θ' ἀποφασίσουμε νὰ τὸ πρῦμε: Τώρα εἶναι ὁ καλλίτερος.

Γι' αὐτὸ, ἔχει τὰ πάντα: Τὴν δξύτητα τῆς σπουδῆς, τὸ δούλεμα, τὴν μεγάλην δύναμι τὴν ἱκανὴ νὰ σηκώνῃ τὶς βαρεῖς

πλάστιγγες, τὴν ὠραία θαθεῖα πνοή, ποὺ πιστεύει στὸν ἑαυτό
της, τὴν τολμηρότητα τῆς περιγραφῆς.

Πόσο καθαρὰ καταλαβαίνει καθεὶς ὅλη τὴν ὑποκρισία τῶν
ἐπίπλαστων ἐνθουσιασμῶν, ὅλη τὴν ψευτιά καὶ τὴν νοθεία ἐκεί-
νων ποὺ τὸν κατέκριναν.

Πόσο γρήγορα μεγάλωσε, πόσο γρήγορα ἐνίκησε τὶς δυσκο-
λίες τῆς τέχνης, πόσο θαθεῖα μπόρεσε νὰ κοιτάξῃ τὴν ζωή.

Ὁ «Κλέφτης» εἶναι ἓνα μεγάλο ἔργο.

Εἶναι ἓνα θαυμάσιο μυθιστόρημα.

Μέσα μιλεῖ ἡ ὠριμὴ δύναμις, ὁ μεγάλος καλλιτέχνης, ἡ ἀν-
θηρὴ ψυχὴ τοῦ ζωγράφου, ἡ ἐλευθερία καὶ τὸ θάρρος του.

Μετάφρ. Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΑ

ΜΙΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ...

Μιά μαργαρίτα θά ζητήσω
ἀπ' τὴν ὀλάνθιστή σου αὐλή,
ἂν μ' ἀγαπᾶς νὰ τὴ ρωτήσω,
ξανθομαλλοῦσα ντροπαλή.

Κι' ἄλλα λουλούδια μυρωμένα
δός μου, χωρὶς νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ.
Ῥῶτα καὶ σὺ κᾄποια γιὰ μένα
καὶ θά σοῦ εἰπῇ, πῶς σ' ἀγαπῶ !

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΛΕΥΚΗΣ

ΜΑΙΚΥ ΡΗΓΟΥΩΣ

ΤΟ ΖΩΝΤΑΝΟ ΠΤΩΜΑ

Μετάφρασις : ΜΙΧ. ΠΡΙΟΝΙΣΤΗ

(Συνέχεια από τὸ προηγούμενο)

Στὸ σταθμὸ τῆς Μπαγιὸν ἐπικρατοῦσε μιὰ ἀσυνήθιστη κίνησις. Ὁρῶνα τῆς μουσικῆς, γαλλικῆς ἀστυνομίας ἀπομονόνανε ἕνα-ἕνα ἐκείνους ποὺ πλησιάζανε στὸ σταθμὸ, καὶ ἀφοῦ τοὺς κάνανε μιὰ κανονικὴ ἔρευνα καὶ θεαίωσιν τῆς ταυτότητος, τότε τοὺς ἀφήνανε ἐλεύθερους.

-Γιὰ μερικοὺς γινότανε παρακολούθησις καὶ μετὰ τὴν ἔρευνα.

Τίποτα ὁμῶς τὸ ὑποπτο δὲ βρέθηκε ἐπάνω τους, ἐκτὸς ἀπὸ δύο διαβατήρια περὶ πλεόν ἰσπανικὰ σὲ δύο ταξιδιώτες.

Αὐτοὺς ὁ Τζέιμς Λούη τοὺς ἔβανε σὲ ἰδιαίτερη αἰθουσα ὑπὸ ἐπιτήρησι.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἐντολὴν ποὺ ἔλαβε ὁ λοχαγὸς Τζέιμς Λούη ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Σέρ Ρέϋνολντ καὶ ἔπειτα ἀπὸ τοὺς περίπλοκους συνδυασμοὺς σκέψεων ποὺ ἔκανε ὡς ποὺ νὰ φθάσῃ στὸ ἀεροδρόμιο, θρῖσκότανε ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα στὸ Μπίαριτζ.

Μ' ἕνα αὐτοκίνητο σὲ μισὴ ὥρα ἐπῆγε στὴ Μπαγιὸν καὶ παρουσιάστηκε ἀμέσως στὸν ἀστυνόμο. Τὸν κατέστησε ἐνήμερο, καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τὸν βοηθήσῃ.

Δὲν ὑπῆρχε ἀμφιβολία κατὰ τὴ σκέψιν τοῦ Τζέιμς Λούη ὅτι ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἔφερνε τὸ κλεμμένο ἔγγραφο θὰ περνοῦσε τὰ σύνορα μέσφ Μπαγιὸν μὲ τὸ πρωῖνὸ τραῖνο.

Τὸ τραῖνο θὰ ἔφθανε σὲ μιὰ ὥρα.

Ἐαφνικὰ ἕνα τηλεφώνημα ἔθεσε ὄλους σὲ μιὰ νευρικὴ κίνησι.

Τηλεφωνοῦσαν ἀπὸ κάποιον σταθμὸ ὅτι εἶχε γίνῃ ἀπόπειρα ν' ἀνατιναχθῇ τὸ τραῖνο. Ἡ μηχανὴ ποὺ εἶχε ξεφύγει καὶ ἔφθασε στὸ πλησιέστερο σταθμὸ, εἶχε παραλάβῃ τὴν ἀστυνομία καὶ πολλοὺς ὠπλισμένους χωριάτες καὶ γύρισε πίσω νὰ βοηθήσῃ τοὺς ἐπιβάτες τῶν βαγονιῶν.

Ὁ ἀστυνόμος τῆς Μπαγιὸν, ὁ Τζέιμς Λούη καὶ ὁ τηλεφω-

νητής περιμένανε από στιγμή σὲ στιγμή νέα.

Ἐπὶ τέλους, ἔπειτα ἀπὸ μισῆς ὥρας ἀναμονή καὶ ἀγωνία, τοὺς πληροφόρησαν ὅτι κανένας ἀπὸ τοὺς ἐπιβάτες δὲν εἶχε πάθει τίποτα. Ἐλλειπαν ὁμως δύο, ἕνας τῆς πρώτης καὶ ἕνας τῆς τρίτης θέσεως.

Τοὺς πληροφόρησαν ἐπίσης ὅτι εἶδανε κάποιο αὐτοκίνητο νὰ φεύγῃ σὲ ἀπόστασι καὶ ὅτι ἀκούσανε μερικοὺς πυροβολισμούς.

Περισσότερα νέα θὰ μαθαίνανε ἀπὸ τοὺς ἴδιους ἐπιβάτες τοῦ τραίνου, πού θὰ ἔφθανε σὲ μιὰ ὥρα.

— Πάει, μοῦ ξέφυγε, ψιθύρισε ὁ λοχαγὸς ἀπελπισμένος, πέφτοντας σὲ ἕνα μπάγκο τοῦ σταθμοῦ.

Καὶ ὁμως δὲν μπορούσε νὰ συνδυάσῃ μὲ τὴ σκέψῃ του, νὰ παραδεχτῆ ἐκείνους τοὺς πυροβολισμούς. Ποιὸς ἄλλος ἐνδιεφέρετο ; Ἄν οἱ δύο ἐπιβάτες ἦταν ἐκεῖνοι πού κλέψανε τὸ ἔγγραφο τότε ποιὸς τοὺς ἐπυροβόλησε ; Οἱ ἄνθρωποι τοῦ αὐτοκινήτου ; Αὐτοὶ πάλι ποιοὶ μπορούσαν νὰ εἶναι ; Τὸ τηλεφώνημα δὲν ἔλεγε ἂν τοὺς κυνήγησε κανεὶς ἀπὸ τὴν ἀμαξοστοιχία.

— Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία μουρμούριζε ὁ Τζέιμς Λούη, πὼς ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δυὸ ἐπιβάτες θὰ ἦταν ἐκεῖνο τὸ κτήνος ὁ Πρόξενος Ρίτζιναλ Ἀη. Ὁ ἄλλος θὰ ἦταν ἐκεῖνος πού εἶχε τὸ φάκελλο. Αὐτὸ τὸ κτήνος μοῦ χάλασε τὴ δουλειὰ κυνηγώντας φαίνεται τὸν κλέφτη...

» Ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι τοῦ αὐτοκινήτου ; Αὐτοὶ πάλι ποιοὶ μπορεῖ νὰ εἶναι ; ὦ, πάω νὰ χάσω τὸ μυαλό μου.

Ἐκείνη τῇ στιγμῇ δύο ἀστυνομικοὶ ἤρθανε νὰ τοῦ ἀναγγείλουνε ὅτι στὸ δημόσιο δρόμο φάνηκε ἕνα αὐτοκίνητο νὰ τρέχῃ μὲ μεγάλη ταχύτητα.

Ὅλοι κατέλαβαν θέσεις νὰ σταματήσουν τὸ αὐτοκίνητο, ἀποφασισμένοι νὰ μὴ τ' ἀφήσουν νὰ περάσῃ, ἀδιαφορώντας γιὰ κείνον πού τὸ ὠδηγοῦσε, ἀκόμα κι' ἂν ἐπρόκειτο νὰ δημιουργηθῇ διπλωματικὸ ἐπεισόδιο.

⊙ Τζέιμς Λούη εἶχεν ἀναλάβει ὀλη τὴν εὐθύνη ἐπάνω του.

Τὸ αὐτοκίνητο ὀλοένα καὶ πλησίαζε. Τέλος ἔφθασε κοντὰ καὶ μὲ μιὰ ἐπιδέξια στροφή ἤρθε καὶ φρενάρισε μπροστὰ στὸ σταθμό.

Πρώτος ο Τζέιμς πήδησε με τὸ περιστροφὸ δίπλα στ' αὐτοκίνητο.

—Τζών.

—Ράμσυ.

Ἄκουσθηκαν ταυτόχρονα δύο κραυγές καὶ ὁ λοχαγὸς μὲ τὰ στιβαρά του χέρια ἀνασήκωσε ψηλὰ τὴ γυναῖκα του καὶ τὴν ἔβγαλε ἀπὸ τὸ βολάν.

Ὁ κόσμος, οἱ ἀστυνομικοὶ, περισσότερο ὁ ἴδιος ὁ ἀστυνόμος, τᾶχασε βλέποντας τὸ λοχαγὸ νὰ σφίγγῃ στὴν ἀγκαλιά του ἓνα νέο μὲ τόση περιπάθεια.

Ὁ Τζέιμς Λοῦη ἐγνώριζε τὸν ἀστυνόμο κ' ἔτσι οἱ τρεῖς τοὺς μπήκανε στὸ αὐτοκίνητο καὶ πήραν τὸ δρόμο γιὰ τὸ Μπίαριτζ.

Ἐκεῖ βρισκόταν ἀκόμα τὸ ἀεροπλάνο μὲ τὸν πιλότο.

Κατέβηκαν.

—Κύριε Ἀστυνόμε, καὶ σὰς συστήσω τὴ γυναῖκα μου. Κατάφερε νὰ κἀνῃ πολλὰ περισσότερα ἀπὸ ὅ, τι θᾶκανα ἐγώ.

—Κυρία μου αὐτὸ τιμᾶ ἔξαιρετικὰ τὸ φύλο σας.

—Εἶναι ὁ ἄσσος τῶν γυναικῶν καὶ ξεπερνᾷ στὴν ἐξυπνάδα καὶ τοὺς ἄντρας.

—Σὰς παραδίδω τὸ αὐτοκίνητο... ὡς λάφυρον πολέμου. Ἴσως νὰ τὸ χρειαστοῦμε πάλι καμμιά ἄλλη φορὰ.

Ἐπειτα ἀπὸ λίγο ἀκούστηκε ὁ θόρυβος τοῦ μοτέρ καὶ τὸ ἀεροπλάνο ἐγκατέλειψε τὴν ἀμμουδιὰ κι' ἐξαφανίστηκε μέσα στὰ σύννεφα, φέροντας στὸ Λονδῖνὸ τὴ σωτηρία τῆς τιμῆς τῆς Ἀγγλίας.

IV

Σ' ἓνα ἰδιαιτέρο δωμάτιο τῆς ὁδοῦ Λαφέρ, πέντε ἄνδρες συζητούσαν χαμηλόφωνα γύρω ἀπὸ ἓνα τραπέζι. Τὸ μὲν αὐτὸ ποῦ ἔφερε τὸν τίτλο «ὁ Πράσινος Πετεινὸς» ἦταν μᾶλλον ἐξοχικό καὶ εἶχε κάπως καλὴ φήμη γιὰ τὴν περιποίησι ποῦ ὁ καταστηματούχος ἔδειχνε στοὺς πελάτας του.

Ἐἰδικῶς τραβοῦσε ζευγαράκια, γιὰτι χωρὶς νὰ εἶναι καὶ πολὺ

ἀπόκεντρο, βρισκότανε κανείς σὲ ἐξοχή, δέκα λεπτά μόλις ἔξω ἀπὸ τὴ Μασσαλία, σ' ἓνα μεγάλο κήπο πού τὸ τριγύριζε.

Στὸ θάθος τοῦ κήπου ὑπῆρχε μιὰ σειρὰ ἀπὸ δωμάτια πάνω καὶ κάτω, πολὺ καλὰ ἐπιπλωμένα, πού τὰ νοίκιαζαν μὲ τὸ μῆνα καὶ γιὰ λίγο χρονικὸ διάστημα, ὅσο χρειαζότανε γιὰ ἐρωτευμένα κρυφὰ ζευγαράκια νὰ περάσουνε μιὰ εὐχάριστη ἡμέρα.

Στὸ ἰσόγειο λοιπόν, καὶ ἀκριβῶς στὸ θάθος, ὑπῆρχε ἓνα δωμάτιο μὲ ξεχωριστὴ εἴσοδο ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ κήπου, πού χρησίμευε γιὰ συγκέντρωσι μιᾶς παράξενης παρέας πού ἀπετελεῖτο ἀπὸ μέλη μιᾶς ἀριστοκρατίας ἀνάμικτης σὲ ἐθνικότητα καὶ προέλευσι.

Ὁ διευθυντὴς τοῦ μπάρ ἐγνώριζε καλὰ τὸν ἓνα ἀπ' αὐτούς. Ἦταν ἓνας Ρῶσσος εὐγενῆς, ἀντιμποσοῦκος. Αὐτὸ τὸ ἤξαιρε καλὰ ὁ καταστηματοῦρχος γιὰτι πολλὲς φορές κουβεντιάσανε μαζί. Ἦτο ὑπὲρ τῶν συμμάχων καὶ πολλὲς φορές προσέφερε τίς ὑπηρεσίες του στὴ Γαλλία.

Αὐτὸ ἦτο τὸ μυστικὸ καὶ ἡ εὐγενῆς ἰδέα τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων.

Στὸ ἐπάνω πάτωμα καθότανε πρὸ μηνὸς ἤδη μιὰ κυρία πού εἶχε στενὲς σχέσεις μὲ τὴ συντροφιά τοῦ Ρῶσσου!

Ἐλέγοντο πολλὰ μεταξὺ τῶν ὑπηρετῶν, τίποτα ὅμως τὸ θετικὸ δὲν μποροῦσε νὰ καθοριστῇ γιὰ τὴν κυρία ἐκείνη.

Ἡ ὑπηρετρία τοῦ καταστήματος ἔλεγε πὼς ἦταν μιὰ ξανθή, πολὺ ὡμορφη, καλοκαμωμένη, γλυκομίλητη, ὅτι ἤξαιρε πολὺ καλὰ τὰ γαλλικὰ, μολονότι κατὰ τὴ γνώμη τῆς ὑπηρετρίας δὲν ἦτανε Γαλλίδα.

Αὐτὰ ἐδήλωνε καὶ πληροφοροῦσε ἡ ὑπηρετρία αὐτή, πού ἦτανε καὶ ἡ μόνη πού ἐρχότανε σ' ἐπαφὴ μαζί της.

Ὅλοι οἱ ἄλλοι δὲν ξαίραν καλὰ-καλὰ οὔτε τὸ πρόσωπό της. Ἐφευγε κι' ἐρχότανε πάντα σκεπασμένη μ' ἓνα μαῦρο βελάνι.

Σχεδὸν κάθε μέρα ἡ παρέα μαζεύότανε στὸ ἰδιαιτέρο δωμάτιο τῆς κατοικίας τοῦ κήπου καὶ κάθε φορὰ ἡ μυστηριώδης αὐτὴ γυναῖκα κατέβαινε νὰ λάβῃ μέρος στὴ συνεδρίασί τους.

(Συνέχεια εἰς τὸ ἐπόμενο)

ΜΕΓΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ "ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΥ,"

Ὁ «**Ἀνεξάρτητος**» κατόπιν τῆς τόσον ἐπιτυχῶς προσπαθείας του νὰ δώσῃ ἔργα πρωτότυπα καὶ φθηνά, ἐθεώρησε σκόπιμον νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἀναγνωστικόν του κοινὸν καὶ ἀριστουργήματα τῆς ἡολληνικῆς Λογοτεχνίας.

Πρὸς τοῦτο προσέληρε διαγωνισμὸν συγγραφῆς μυθιστορήματος 160 σελίδων τυπογραφικῶν, σχῆμα 16ον, μεταξὺ τῶν διανοουμένων τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ ἔργα, γραμμένα εἰς διπλοῦν καὶ ἐντὸς μεγάλου φακέλου, ὃ ὁποῖος θὰ φέρῃ ἔξωθεν ἓνα ψευδώνυμον ἢ γνωμικόν, θὰ παραδίδονται εἰς τὰ Γραφεῖα τοῦ «**Ἀνεξάρτητου**», (Τμῆμα Ἐκδόσεων).

Προθεσμία παραδόσεως 1 Αὐγούστου 1934.

Β Ρ Α Β Ε Ι Α :

1ον	Δραχ.	2000	καὶ	200	ἀντίτυπα
2ον	»	500	»	100	»
3ον	»	500	»	100	»

Ὁ «**Ἀνεξάρτητος**», ἀπηύθυνε ἔγγραφον πρὸς τὴν «Ἑνωσιν Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν» νὰ ὀρίσῃ τὴν κριτικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ διαγωνισμοῦ.

Ἡ δὲ Ἑνωσις ἀπήντησεν, ὀρίζουσα ὡς κριτικὴν ἐπιτροπὴν τοὺς κ. κ.

Ν. ΛΑΣΚΑΡΗΝ
Κ. ΒΕΛΜΥΡΑΝ
Ν. ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΝ

οἵτινες, ἐν συνεργασίᾳ μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ «**Ἀνεξάρτητου**», θὰ βραβεύσουν τὰ καλλίτερα ἔργα.

ΚΑΙ ΑΛΛΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ «ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΥ»,

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΓΙΑ ΤΟ ΔΑΣΚΑΛΟ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

Οι συγγραφείς μας συνηθίζουν να παίρνουν τὰ θέματα τῶν ἔργων τῶν ἀπὸ τῆ ζωῆ τῆς πρωτεύουσας, ἀγνοοῦντες τὴν ὑπαίθρου καὶ τὴν ζωὴν τῆς.

Κανεὶς τῶν—σχεδὸν—δὲν ἔσκυψε πᾶνω ἀπὸ τὸ χωριὸ κ' ἀπὸ τοὺς τύπους του νὰ μᾶς ζωντανέψῃ, μέσα σ' ἕνα βιβλίον, τῆ ζωῆ του, τὴν τόσο ἐνδιαφέρουσα.

Ὁ δάσκαλος καὶ τὸ παιδί — ἴδου ἕνα θέμα ζωντανό, ποὺ κανεὶς δὲν τὸ ἐμελέτησε, κανεὶς δὲν τὸ ἐπρόσεξε, κανεὶς δὲν μᾶς τὸ παρουσίασε.

Τῆ ζωῆ τοῦ δασκάλου ποῦ, στὰ πιὸ ἀπόμερα χωριά τῆς Ἑλλάδος κλείνοντας τὰ νιάτα του καὶ τίς φιλοδοξίες του σ' ἕνα στενὸ περιβάλλον, ἐγκαταλείποντας κάθε ἀνεσι καὶ κάθε ἀπόλαυσι πολιτισμοῦ, γιὰ νὰ ἐπιδοθῇ στὸ μεγάλο του ἔργο, τῆ ζωῆ αὐτοῦ τοῦ δασκάλου, τοῦ ζωτικωτέρου παράγοντος τοῦ ἔθνους, κανεὶς δὲν τὴν ἐμελέτησε.

Μὰ καὶ κανεὶς ἐπίσης δὲν ἐμελέτησε τῆ ζωῆ τοῦ παιδιοῦ, στὸ σχολεῖο, στὸ σπίτι, στὰ παιγνίδια του στὶς ἀσχολίες του.

Ἴδου λοιπὸν ποῖο εἶναι τὸ θέμα τοῦ φιλολογικοῦ διαγωνισμοῦ ποὺ προκηρῦσσει ὁ «Ἀνεξάρτητος».

Ζητοῦμεν ἕνα μυθιστόρημα, τοῦ ὁποῦ ἢ ὑπόθεσις νὰ εἶναι παρμένη ἀπὸ τῆ ζωῆ τοῦ δασκάλου καὶ τοῦ παιδιοῦ. Αὕτῃ εἶναι ἢ μόνη δέσμευσις ποὺ θέτομεν εἰς τοὺς ὑποψηφίους συγγραφείς. Πέραν αὐτῆς, δικαιοῦνται νὰ πλάσουν ὅπως αὐτοὶ κρίνουν καλύτερον τὴν πλοκὴν τῆς ὑποθέσεως τῶν καὶ νὰ ὑποστηρίξουν ὅποιανδήποτε «θέσιν» φαντάζονται αὐτοὶ ὅτι εἶναι ἢ καλύτερα.

Αὐτὰ ὅσον ἀφορᾷ τὸ θέμα τοῦ μυθιστορηματος.

Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ ἕνας ἀκόμη περιορισμός: Θὰ δεχθῶμεν πρὸς κρίσιν ἔργα, γραμμένα μόνον ἀπὸ διδασκάλους (ἀμφοτέρων τῶν φύλων).

Τοῦτο τὸ κάμνομεν, ἀφ' ἐνὸς μὲν διότι ἕνας διδάσκαλος, μιὰ διδασκάλισσα, εἶναι οἱ καταλληλότεροι νὰ μᾶς μιλήσουν γιὰ τῆ ζωῆ τῶν καὶ γιὰ τῆ ζωῆ τῶν παιδιῶν ποὺ διδάσκουν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ὁ «Ἀνεξάρτητος» φιλοδοξεῖ ν' ἀνακαλύψῃ νέα συγγραφικὰ ταλέντα καὶ νὰ τὰ βοηθῆ ν' ἀναδειχθοῦν.

Τὸ καλύτερον ἐκ τῶν ἔργων ποὺ θὰ λάβωμεν, θὰ τὸ ἐκδώσωμεν εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἑβδομαδιαίων βιβλίων μας. Ὁ συγγραφεὺς του θ' ἀμειφθῇ καὶ μὲ ὀρισμένον χρηματικὸν ποσόν. Ἐπίσης θ' ἀμειφθοῦν με χρηματικὰ βραβεῖα καὶ τρία ἀκόμη ἔργα (ἕνα δεῦτερον βραβεῖον καὶ δύο τρίτα), τὰ ὁποῖα ὁμῶς δὲν θὰ δημοσιευθοῦν.

Οἱ ὅροι τοῦ διαγωνισμοῦ θὰ δημοσιευθοῦν στὸ προσεχές.

—ο—

ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΣΣΑΙ, λάβετε ὅλοι καὶ ὄλαι μέρος εἰς τὸν Φιλολογικὸν διαγωνισμὸν τοῦ «Ἀνεξαρτήτου».

Ο Φ Η Λ Ι Α

Τοῦ ΑΛΕΞΗ ΜΠΛΟΚ

Σὲ ξαναεἶδα στὸνειρό μου, πάνω στὴν πολυθρόνη σκηνή,
 Τρελὴ σὰν τὸν πόθο, γαλήνια σὰν τὸν ὕπνο,
 Κι' ἐγὼ, περιφρονημένος, ἐλύγιζα τὰ γόνατά μου,
 Καὶ σκεφτόμουν: «Ἡ εὐτυχία εἶν' ἐκεῖ, εἶμαι πάλι νικημένος».
 Μὰ ἐσύ, Ὁφηλία, κοιτοῦσες τὸν Ἄμλετ,
 Χωρὶς εὐτυχία, χωρὶς ἀγάπη, ἐσὺ θεὰ τῆς ὁμορφιάς,
 Καὶ τὰ ρόδα ἔπεφταν πάνω στὸν φτωχὸ ποιητὴ.
 Καὶ μὲ τὰ ρόδα κυλοῦσαν, κυλοῦσαν τὰ ὄνειρά του...
 Ἐπέθανες, ὄλη μέσα σ' ἓνα ρόδινο φῶς,
 Μὲ ἄνθη στὸ στῆθος, μὲ ἄνθη στὰ μαλλιά,
 Κι' ἐγὼ στεκόμουν χαμένος μὲς στὴν εὐωδιά σου,
 Μὲ ἄνθη στὸ στῆθος, στὰ χέρια, στὰ μαλλιά.

Μετάφρ. Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΑ

Ε Κ Β Α Θ Ε Ω Ν

Τοῦ ΑΛΕΞΗ ΜΠΛΟΚ

Ἐβγήκα. Ἄργα κατέβαιναν
 Τὰ σκοτάδια τοῦ χειμῶνα πάνω στὴ γῆ.
 Τῶν περασμένων χρόνων νέες σκιές
 Ἦρθαν μέμπιστοςύνη ἀπ' τὰ σκοτάδια.

*
 * *

Ἦρθαν καὶ στάθηκαν ἀπὸ πίσω μου
 Καὶ τραγουδοῦσαν μὲ τὸν ἀνεμο γιὰ τὴν ἀνοιξι....
 Καὶ πήγαινα μὲ σιγαλὰ βήματα,
 Προβλέποντας τὴν αἰωνιότητα στὸ βάθος....

*
 * *

Ἦ τῶν καλλίτερων ἡμερῶν ζωντανές σκιές
 Κάτω ἀπ' τὸ τραγούδι σας, τὸ ἐκ θαθῶν,
 Κατέβαιναν στὴ γῆ τὰ σκοτάδια
 Καὶ τῆς αἰωνιότητος τὰ ὄνειρα ξυπνοῦσαν.

Μετάφρ. Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΑ

Λ. ΛΕΟΝΟΒ

Ο ΚΛΕΦΤΗΣ

Μετάφρασις Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΑ

“Όλα ξεκαθάρισαν κι’ έγιναν καταληπτά στον Νικόλκα Ζαβαρίχιν. Ή ζωή της μεγάλης πολιτείας του φαινότανε μεγαλειώδης. Και αν και τὸ χιόνι κάποτε γυρνούσε σάνεμοστρόβιλο, ὁ Νικόλκα ἔβλεπε ὅλα αὐτὰ ξεκάθαρα σάν μέσα ἀπὸ ἕναν μεγεθυντικὸ φακό. ”Αν και δὲν ἦταν ἡ πρώτη φορά πού ἐρχότανε στὴν πόλι, κάθε φορά τοῦ ὑπέτασσε τὴ σκέψη ἢ ταραχώδης καὶ καταστρεπτικὴ τῆς ὁμορφιάς. Τότε τοῦ κάκου, ταῦτί, τὸ μάτι καὶ ἡ μύτη του τοῦ φώναζαν διαρκῶς: Ἐχθρὸς... θὰ σὲ γελάση... θὰ σὲ βασανίση,... μὴν πιστεύης! Τὴν παρουσία τῆς ζωῆς τὴν δεχότανε ὁ Νικόλκα πρῶτα μὲ τὶς αἰσθήσεις του κι’ ἔπειτα μὲ τὸ μυαλό του, ὅπως τὸ θηρίο δέχεται τὸ κρῦο, τὸν κίνδυνο, τὸ μᾶκρος τοῦ δρόμου καὶ τὸ γλυκὺ ἄρωμα τοῦ θύματός του.

Ὁ Νικόλκα ξύπνησε ὅταν πιά ἔφτασε τὸ τραῖνο καὶ τὸ βαγόνι ἔπαψε νὰ τὸν νανουρίζη μὲ τὸ μονότονο κούνημά του. Βῆχοντας ἀπ’ τὸν πνιγρὸ ἀέρα τὸν γεμάτον καπνοῦς ὁ Νικόλκα κοίταξε ἀπ’ τὸ παράθυρο καὶ εἶδε ἕνα κομμάτι τῆς Μόσχας. Τότε ἄρχισε ἀργὰ κι’ ὀκνὰ νὰ ἐτοιμάζεται νὰ βγῆ ἀπ’ τὸ βαγόνι. Μιὰ τούφα χιόνι ἔπεσε πάνω στὸ μάγουλό του προξενώντας του μιὰν εὐχάριστη αἴσθησι. “Ἐκαμε μερικὰ βήματα κι’ ἔπειτα σταμάτησε ἀπότομα. Ἐκεῖνο πού ἀντίκρουσε τοῦ ἔκαμε μεγάλη ἐντύπωσι.

Πάνω στὸ ἀπελπιστικὰ λευκὸ χιόνι καθότανε ἐκείνη (πού τόσες φορές τὴν εἶχε προαισθανθῆ στὰ ὄνειρά του)! ὀλομόναχη κι’ ἔκλαιγε. Ἀκόμη ἐξακολουθοῦσε ὁ ὕπνος τοῦ Νικόλκα!... Τὸ ἑλαφρὸ τῆς μαντίλης εἶχε πέσει πάνω στους ὤμους τῆς καὶ τὸ χιόνι σκέπαζε τὰ σκοτεινὰ τῆς ἄταχτα μαλλιά ἐνῶ τὸ γουνένιο τῆς παλτὸ ἦταν ξεκούμπωτο σάν νᾶταν κι’ αὐτὸ ἀπελπισμένο.

Τὰ δάκρια δὲν ἐσκίαζαν τὴν ὁμορφιά τοῦ προσώπου τῆς μὰ τὸκαμναν πιὸ ἀγαπητὸ στὸν Ζαβαρίχιν, πιὸ πολὺ δικό του. “Ὑστερα ἀπ’ τὴ νύχτα μεσ’ τὸ βαγόνι ὅπου οἱ πόθοι του ἐπλέκονταν σὲ ἀκαθόριστους, στὸ φῶς τῆς ἡμέ-

ρας, κύκλους, τὸ σφριγηλό του κορμί τοῦ μίλησε ἀκόμη περισσότερο γιὰ τὸν ἔρωτα. Ἡ ἔμφυτη δυσπιστία ποῦχε στὶς γυναῖκες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες προφύλαγε μὲ τρόπο τὶς δυνάμεις του, ἔδωσε τῇ θέσει τῆς σὲ μιὰν ἀμαρτωλὴ τρυφερότητα. Ἡ τσουχτερὴ ὁμορφιά τῆς ἀγνωστῆς τὸν ἐχτύπησε στὰ μάτια τόσο πού δὲν ἔδοκίμασε πιά νάντισταθῆ σαυτὴ τὴν αἰχμαλωσία τὴν ἀναπάντεχη, τὴν ὁμοια μὲ ἀτυχία.

Τὸ πρόσωπό του σκοτείνιασε, κόπηκε ἡ ἀναπνοὴ του, ἡ καρδιά του ἀνοιξε, σὰν ἄβυσσος πού καταπίνει τὴν πέτρα πού πέφτει σαυτὴν.

Δὲν θὰ μπορούσε τίποτε νὰ τὴν ρωτήσῃ μὰ ἐκείνη μονάχη τῆς τοῦ μίλησε. Τοῦ ἔδειχνε μὲ τὸ χέρι σὲ μιὰ διεύθυνσι πρὸς τὸ πυκνὸ ἀκατάπαυστο χιόνι, καὶ τὰ ρόδινα λεπτὰ νύχια τῆς κατατάραξαν τὴ φαντασία τοῦ Ζαβαρίχιν πού θᾶταν γιὰυτὸν εὐχάριστος κι' ὁ πόνος πού θι προξενούσαν.

Ὅταν ὁμως ἐνόμισε πὼς κάποιος διαβάτης τῆς ἄρπαξε τὴ βαλίτσα ἔπαψε κάθε συζήτησι· ἀμέσως ἔρριξε στὰ πόδια τῆς τὸ πολύχρωμο καλάθι πού κρατοῦσε, (θᾶταν ἔτοιμος μαζί νὰ ρίξῃ καὶ τὸν ἑαυτό του) καὶ φωνάζοντας τὴν νὰ τὸ φυλάξῃ, μὲ μεγάλα βαρεῖα βήματα ἔτρεξε πάνω στὸ χιόνι γιὰ νὰ βρῆ τὴν ἀνύπαρκτη βαλίτσα τοῦ ἀπατηλοῦ του δράματος. Κάποιος τοῦ φάνηκε ὅτι ἔτρεξε ἀνάμεσα στὰ βαγόνια προσπαθώντας νὰ κερδίσῃ καιρὸ καὶ νὰ ξεφύγῃ ἀπ' αὐτὸν πού τὸν παρακολουθοῦσε. Ὁ θυμὸς τάχυνε τὸ βῆμα τοῦ Νικόλκα. Καὶ μονάχα ὅταν συνάντησε τὸν ἐπιθεωρητὴ τῶν τραίνων σταμάτησε λαχανιάζοντας. Δὲν ἀμφέβαλλε πιά γιὰ τὴν αὐταπάτη του. Κι' ἄξαφνα αἰσθάνθηκε μιὰ μεγάλη ἀπέχθεια γιὰ τὴν πολιτεία. Βρῆκε ἓνα μέρος ὅπου ἕκατσε προφυλαγμένος ἀπ' τὸ χιόνι πού ἔπεφτε πὸ πυκνὸ σκεπάζοντας ὁλοένα τὶς ἐλαφρὲς πατημασιές.

— Ὅλα εἶναι ἓνας ἀντικοτοπτρισμός, εἶπε δυνατὰ.

Ὁ θυμὸς του χάθηκε σιγὰ σιγὰ ὑποχωρώντας σὲ μιὰ βαθεῖα περιφρόνησι. Βγάζοντας ἀπ' τὴν τσέπη του ἓνα κομμάτι χωριάτικου γλυκίσματος, ἄρχισε νὰ τὸ μασσουλᾷ μὲ γαλήνη ρίχνοντας πού καὶ πού βλέμματα τριγύρω του.

— Ἀντικοτοπτρισμός, ἐπανέλαβε μὲ εἰρωνία.

«Ἐκεῖνο μοναχὰ δὲν εἶναι κατεστραμμένο πού δὲν τὰγγίζει ὁ ἄνθρωπος», θυμῆθηκε τὸν πεθαμένο του πατέρα, κοιτώντας τὸ σίδερο καὶ τὴν πέτρα, πού ἦσαν δου-

λεμένα με θαυμάσια τέχνη πρὸς χρῆσιν τοῦ πολιτισμοῦ. Κι' ἀκόμη ἔλεγε ὁ συχωρεμένος πατέρας του σουρώνοντας τὰ φρύδια καὶ χαϊδεύοντας τὰ γένηια του:

«Τὸ πραγματικὸ δὲν τὸ βλέπουμε στὸν κόσμον, μὰ βλέπουμε κεῖνο ποὺ κάμανε τὰ χέρια καὶ τὰ χέρια εἶναι πιὸ φοβερὰ ἀπ' ὅλα. Ὑπάρχουν χέρια γλοιώδη καὶ μακρὰ, μαλλιαρὰ καὶ στραβά, ζωῶδη καὶ τυρρανικά, ὅλα τέλος πάντων λερωμένα».

Ὁ πατέρας του γι' αὐτὸν ἦταν συνυφασμένος μετὰ τὴν γαλήνη τῶν παρθένων δασῶν καὶ τῶν ἀπάτητων χιονιῶν τῆς πατρίδας του.

Τρίζοντας κυλοῦσαν πάνω στις γραμμὲς τῶν τὰ βαγόνια. Τὸ σίδερο ἀκούραστα τριβότανε πάνω στὸ ἄλλο σίδερο. "Ἐνα ἀπ' αὐτὰ μὲ προτεταμένον στήθος καὶ γεμάτο λαδωμένον ἰδρώτα πέρασε κοντὰ ἀπ' τὸν Ζαβαρίχιν, ποὺ οὔτε κἀν παραμέρισε καθόλου. Καὶ κάπου ἐκεῖ κοντὰ χτυποῦσε σὲ μιὰ ψηλὴ νότα τὸ κουδούνι, πιγμένα κι' ἀπελπισμένα σὰν σκλαβωμένο πολί. Μετὰ τὴν ψυχραμένη του φαντασία προσπαθοῦσε ὁ Νικόλκα νὰ θυμηθῆ ἔκτος ἐκείνου τοῦ ἐναλασσομένου καὶ θλιβεροῦ ὕφους, ποὺ ἐξέφραζαν τὰ γλυκὰ τῆς μάτια. Ἦσαν παράξενα γι' αὐτὴν τὰ αἰσθήματά του ὅπως ἦσαν ὅλα παράξενα σαυτὸν: Καὶ τὸ μεγάλο του ἀνάστημα, καὶ τὸ χρῶμα τῶν σκληρῶν γαλανωπῶν ματιῶν του.

Στὴν ἀρχή, στὰ χρόνια τῆς νιότης του, τὴν σκεπτότανε συχνὰ ποθώντας νὰ τὴν συναντήσῃ ὅταν ὅμως μεγάλωσε καὶ ξούρισε τὴν γενειάδα του φεύγοντας γιὰ πάντα ἀπ' τὸ χωριὸ κι' ὅταν ἡ φήμη του ὡς ἐργοστασιάρχου ἔφτασε παντοῦ θυμότανε τὸ ὄνειρο αὐτὸ τῆς νιότης του, μὲ μιὰ σιωπηλὴ θλίψη. Δὲν τὸν ἐσκέπαζε πιά ὁ φλογερὸς μουντὸς ἐκεῖνος πέπλος, ἀμβλυμένη ἀπ' τὶς δοκιμασίες καὶ τὴ λογικὴ ἢ ψυχὴ του πρὸ πολλοῦ ἔχασε τὴν ἐπιθυμία νὰ ἀσχολῆται μὲ τὰ ἀνάξια λόγου πράγματα. Τότε ἔκλεινε τὰ μάτια του καὶ ξαπλωνότανε στὸν καναπέ, αὐτὸς ὁ ἐργοστασιάρχης, ἀκίνητος μέσα στὴ θλιβερὴ του σιωπῇ.

Μὰ ἂν καὶ ἐκεῖνη ζοῦσε, ἀγαποῦσε κι' ἔπειτα ἔλυωνε τόσο κοντὰ, ἡ ὁμορφὴ Μάνια Βιούλα, ἐκεῖνος τὴν εἶχε συναντήσῃ μινάχα μιὰ φορά. Κρύβοντας κι' ἀπ' τὸν ἴδιο του ἑαυτὸ αὐτῆ του τὴ μοναδικὴ τρυφερότητα, ἐκεῖνος δὲν τὴν ἀναζητοῦσε πιά, ὁ γέρο-Ζαβαρίχιν Νικολάϊ Πιάβλοβιτς.

II

Στην όδο Μπλαγουσα, στην πάροδο Σίσοβο, ζούσε σέ μιá τρώγη ό θεϊός του Νικόλκα Ζαβαρίχιν, ό Αίμίλιος Πούχοβ σιδηρουργός. Τά χαρίσματα του θείου τά μαρτυρούσε μιá ταμπέλα πού κρεμότανε λοξά πάνω άπ' την πόρτα του μαστορικού. Άπό τ' άριστερά ήταν ζωγραφισμένος ένας τουρκός πού κάπνιζε κι' άπ' τά δεξιά μιá γκαζομηχανή και δέν έκαταλάβαινες ποιός άπό τους δυό κάπνιζε πιό πολύ, ό τουρκός για ή γκαζομηχανή. Άνάμεσα άπ' τους καπνούς φαινότανε ξεβαμμένη άπ' τόν ήλιο και την βροχή ή λέξις «Πεσχόβ». Γράφοντας μέ τό ίδιο του τό χέρι αύτή την ταμπέλα έξη χρόνια πριν είχε ξεχάσει ό Αίμιλιάν πώς γράφεται ή δίφθογγος «ου». "Έτσι λοιπόν έγινε γνωστός εκεί γύρω μέ τόνομα Πεσχόβ άντίς Πούχοβ, ως άνθρωπος θετικός και τακτικός όπως φαινότανε. Δέν ήξαιραν περισσότερα πράγματα γι' αυτόν. Άκόμη κι' αυτός ό φίλος του Μήτκα δέν έγνώριζε πιό πολλά άπό τους άλλους για τή ζωή του. "Ήξαιραν ότι ζη πρό πολλού μοναχός μέ τά σιδερικά του άπ' τά όποια πήρε τή σιωπηλότητα και την κρυψίνοια. "Ήξαιραν ότι ύστερα άπ' τό στρατιωτικό ήθελε νά γίνη καλόγερος άλλ' έφυγε άπ' τό μοναστήρι κουτσός, γιατί είχε χτυπήσει τό πόδι του. "Έπειτα μπήκε σένα εργοστάσιο μά και κεί τάφερε σκούρα ό Πεσχόβ και τόσκασε κι' άπό κεί. Τότε ύστερα άπό μερικά χρόνια, πού κανείς δέν ήξαιρε τί είχε γίνει, φάνηκε πάνω άπ' την πόρτα του μαστορικού ή ταμπέλα του δίνοντας τροφή στα χειρόγραφα του περαστικού σύγγραφέα.

Δέν παραπονιόταν πότε για τή μοναξιά του. "Ήξαιρε και καταλάβαινε άπ' όλα άν και δέν ήτανε γραμματισμένος. Μόλις άπλωσε τά διάφορα προτερήματά του μπροστά στους κατοίκους τής όδοϋ Μπλαγουσα, άμέσως έμειναν όλοι κατενθουσιασμένοι άναγνωρίζοντάς τον μεγάλον τεχνίτη. Κάθε βράδι μέσ' τό μαστορικό του βουϊζει διαρκώς ή γκαζομηχανή. "Όλα ός κι' αύτός ό ίδιος είναι μαύρα έδω.

Σκούριαζαν τά σιδερικά στις διάφορες γωνίες και προσκαλούσαν νά τά καθαρίσουν, ζητούσε κάποια πονετική προσοχή τό σαμοβάρι μέ τις βουλιαγμένες πλευρές· κρεμότανε ένα γόνατο νεροσωλήνα στον τοίχο καθώς και διάφορα άλλα μεταξύ των όποίων και κάποια μηχανή

πού δέν μποροῦσες νά καταλάβῃς ἂν ἦταν κομμάτι μηχανῆς ἢ ὀλόκληρη ἢ μηχανή. Μεταξὺ ὄλων αὐτῶν ἀγωνιζότανε ὁ μάστρο-Πεσχόβ καὶ λίγο πῶς πέρα καθότανε ὁ ἀνιψιός του.

— Σοῦχα φέρεي καὶ γλυκίσματα μὲ κεῖνο τὸ καλάθι, παραπονιότανε ὁ Νικόλκα θυμούμενος τὸ πρωινὸ ἐπεισόδιο. Τὸ περβάζι εἶχε γιομίσει χιόνι καὶ διαρκῶς ἔπεφτε καινούριο πού τὸ χτυποῦσε ὁ ἄνεμος στὸ παράθυρο. Εἶδες ἐκεῖ πῶς πέφτει ! ἔξακολούθησε ὁ Νικόλκα κοιτώντας πρὸς τὰ ἔξω.

— Ἡ μάννα σου πέθανε ἤσυχα ; ρώτησε ὁ Πεσχόβ σφυροκοπώντας ἓνα σιδερένιο φουρνάκι.

— Ὅλοκληρες βδομάδες βασανιζόμαστε... καὶ ἔτσι μέμπόδισε καὶ μένα νάρθω νωρίτερα. Νά, τώρα ἐτοιμάζομαι γιὰ κινένα μικροεμπόριο... Θά μοῦ δώσης τὴν εὐχή σου ;

Ἐκεῖνος δέν ἀπήντησε· παρὰ τὴν συγγένεια ποῦχαν ἀπὸ μέρος τῆς μάννας, οἱ σχέσεις των δέν ἦσαν καὶ τόσον ἐγκάρδιες. Δέν ἀγαποῦσε ὁ Πεσχόβ τὴ γενιὰ τῶν Ζαβαρίχιν γιὰ τὴν κληρονομικὴ πλεονεξία καὶ ἀχορτασιὰ πού εἶχε. Ὁ πάππος, ὁ πατέρας, τάγορι— ὄλοι καὶ οἱ τρεῖς τους ἦσαν ἐγωῖστές, ἄπονοι γιὰ τὸν πλησίον τους. Ἦσαν τυχεροὶ στὴ ζωὴ τους μὰ ποτὲ δέν ἐνδιαφέρθηκαν γιὰ τὸν Πεσχόβ. Ἐν τούτοις ὁ Νικόλκα, εὐθυμος ἐκ φύσεως, δέν παρατηροῦσε τὴ δυσἀρέσκεια τοῦ θείου του. Τραβώντας μπροστὰ γιὰ νὰ φτάσῃ τὸν μακρυνὸ του σκοπὸ λίγο ἐνδιαφερότανε γιὰ τοὺς γύρω του καὶ δέν ἔβαζε στὴν καρδιά του μεράκι γιὰ μικροπράγματα.

— Ἐνα σωρὸ παλιοπράγματα ἔχεις ἐδῶ μέσα... δέν τὰ πετᾷς καλλίτερα, δέν ἔχει τόπο πουθενὰ νὰ περάσης. Ἐλεεινὴ δουλειὰ κι' αὐτὴ, βαρετὴ.

Κι' ἄρχισε νὰ κουμπώνῃ τὸ κοντὸ γουένιο του παλτό. Ἡ πόρτα ἀνοίξε καὶ μῆκε μιὰ ψηλὴ καταχιονισμένη σιλουέττα. Ἡ σκούφια κατέβαινε ὡς κάτω στ' αὐτιά κλείνοντας σχεδὸν τὸ μισὸ πρόσωπο τοῦ ἐπισκέπτη πού ἦταν μακρουλὸ μὲ κατὰμαυρα γένεια.

— Καλὴ μέρα, Πεσχόβ, πρόφερε ἀνάμεσα ἀπ' τὰ δόντια του ὁ ἐπισκέπτης, ὄλο σφυροκοπᾷς, ὄλο κρῦβεσαι. Μᾶς ἔβαλες ὄλους μας σὲ ἔννοια.

Μὰ ὁ Πεσχόβ ἔξακολούθησε τὴ δουλιὰ του.

— Νά, μοῦ λές, ἀπετάθηκε στὸν Νικόλκα, μὴ δίνοντας προσοχὴ στὸν χαιρετισμὸ τοῦ φίλου του, νὰ τὰ πετάξω ὄλα ; καὶ ἔδειξε τὸν σωρὸ τῶν σκουριασμένων σιδηρικῶν

στη γωνιά. Πρέπει κάτι νά μαζέψουμε και μείς, μά την δουλιά νά μὴν τὴν κατηγορᾶς : μόλις χτυπήσω μιά μὲ τὸ σφυρι βγάζω κι' ἕνα λεφτό. Πόσες σφυριές χτυπάω κάθε μέρα, γιὰ λογάριασε...Καὶ χωρὶς τὸ κακὸ μπορεῖ κανεὶς νά ζήσει ; ἐπρόσθεσε στὸ τέλος ἐνῶ ὁ Νικόλκα τὸν ἐκοίταγε λοξά.

—Τὶ κάθεται ἐδῶ πέρα ; ρώτησε ἀπότομα ὁ ἐπισκέπτης, δείχνοντας τὸν Νικόλκα. Εἶδες ἐκεῖ, κάθεται καὶ κάθεται.

—Εἶναι δικός μας, μουρμούρισε ὁ Πεσχόβ, ἀπ' τὸ χωριό, ἀνιψίδι μου, τώρα ἤρθε.

—"Α, καινούριος λοιπόν, καὶ χτύπησε μὲ τὸ χερὸ του χέρι τὸ στήθος τοῦ Νικόλκα ποὺ φαινότανε γυμνὸ ἀνάμεσα ἀπ' τὰ νοιχτὸ του πουκάμισο. Γερούτσικος φαίνεται, καὶ τοῦσφιξε τὴν γερὴ μέση. "Ἐλα σιὴν ταβέρνα τοῦ Ἀρτέμη, ὑπάρχει θέσις γιὰ ὄλους

—Τὸν Μήτκα τὸν ἄφισαν ἐλεύθερο, ἐξηκολούθησε ὁ ἐπισκέπτης, περιμένοντας νά τὸν ρωτήσῃ ὁ Πεσχόβ λεπτομέρειες, μὰ κείνος σιωποῦσε.

Ὁ Ἀρτέμης ἐτοιμαζότανε πιά νά φύγῃ ὅταν χτύπησε τὸ κούδουνάκι ποῦτανε πάνω στὴν πόρτα καὶ μπήκε μέσα ἕνα καινούριο πρόσωπο. Κοταχιωνισμένος στεκότανε στὸ κατώφλι μ' ἕνα ραβδωτὸ πανωφόρι καὶ προσπαθοῦσε νά σκουπίσῃ τὰ βρεγμένα του γυαλιά. Κοιτοῦσε γύρω του μὲ τὰ μυωπικά του μάτια παρατηρώντας τὴν κρεμασμένη μηχανή καὶ ἐπειδὴ κατάλαβε ὅτι τὸν ἐκοίταν μὲ δυσαρέσκεια ἄρχισε μὲ ἀσταθῆ φωνή :

"Ἐ, εἶπε βήχοντας, θέλω νά μοῦ διορθώσετε τὴ γκαζομηχανή ! Πρῶτα διαρκῶς ἀναβε, μὰ τώρα τρέχει, ξαιρετε, καὶ δὲν ἀνάβει.

—Πρέπει νά τὴν ἰδῶ, ἀπήντησε ἀπότομα ὁ Πεσχόβ.

—Ξαίρετε...θὰ τὴν φέρω αὔριο. Τὸ ἐπώνυμό μου εἶναι, ξαιρετε, Ζίρσοβ, κάθομαι ἐδῶ κοντά. "Ἐχω ἀκόμη καὶ ἕνα μπανάκι παιδικό θὰ σᾶς τὸ φέρω κι' αὐτό. Χμ, μοῦ φαίνεται πῶς δὲν εἶναι ἀνάγκη νά τὸ φέρω τὸ μπανάκι. Τότε θὰ σᾶς φέρω τὴ γκαζομηχανή. Περνοῦσα ἀπὸ δῶ καὶ σκέφτηκα νά μπῶ νά ρωτήσω. Καὶ ἀνοίγοντας σὰν ἀστραπὴ τὴν πόρτα ἔφυγε σχεδὸν τρέχοντας.

Ὁ Ἀρτέμης ἔτρεξε στὸ παράθυρο μὰ δὲν μπόρεσε νά τὸν διακρίνῃ γιὰτὶ τὸ χιόνι σκέπαζε ἀπ' ἔξω τὸ τζάμι.

—Μωρὲ σουλούπι ! πρόφερε ὕστερα ἀπὸ λίγα λεπτά ὁ Νικόλκα.

—"Ὀλοι χώνονται, κοιτοῦν ! Τὸ κεφάλι μου ἄρχισε

νά μου πονῆ ἀπ' τὸ κρῦς, μουρμούριζε ὁ Ἄρτεμης, τυλίγοντας τὸ κεφάλι του. Πρέπει νὰ φυλάγεται, Πεσχόβ.

— Δὲν ἔχω τίποτα νὰ φυλαχτῶ. Ἡ ζωὴ μου εἶναι γνωστή. Σ' ὄλους εἶναι γνωστή, εἶπε ὁ Πεσχόβ λύνοντας τὴν ποδιά του.

Ἐφτασε τὸ μεσημέρι, ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ καὶ τῆς ἀνάπαυσης γιὰ τὸν Πεσχόβ. Ὁ Ἄρτεμης εἶχε φύγει ἐνῶ ὁ Νικόλκα καθότανε καὶ νύσταζε.

— Μπᾶς καὶ σέρνεται τίποτε μεσ' τ' αὐτὶ σοῦ; ἀστειεύτηκε ὁ Νικόλκα, ἀνασηκωνόμενος ἀπ' τὸ σκαμνὶ του.

— Κάτι παίζει, ἀπήντησε γελώντας ὁ Πεσχόβ καὶ σκέφτονταν τὸν Φίρσοβ. Ἐχοντας τὸ χάρισμα τῆς παρατηρητικότητος εἰσέδουε πολὺ εὐκόλα τὸ βλέμμα του στὸ ἐσωτερικὸ κάθε ἀνθρώπου φτάνοντας ὡς τὴν καρδιά του καὶ βλέποντας ἐκεῖνο ποῦ ἔκρυβε τὸ πρόσωπό του. Οὔτε στὸ ἀπλό ραβδωτὸ του παλτουδάκι οὔτε στὴν μορφή του ὁ Πεσχόβ δὲν διέκρινε τίποτε τὸ ὑποπτο καὶ γι' αὐτὸ ντρεπότανε γιὰ τὸ ἀπόγομο ὕφος πρὸς μεταχειρίστηκε ὅταν τοῦ μιλοῖσε.

«Ὁ μαστρο-Πεσχόβ, εἶναι ἕνας ἐργατικὸς τῆς ὁδοῦ Μπλαγουσα, ἔτσι ἔγραφε ὁ Φίρσοβ στὸ σύγγραμμά του. Ἦταν ἀπαραίτητο στοὺς γειτόνους του νὰ βλέπουν τὸ κοροϊδευτικὸ καὶ ὀξύ του βλέμμα κάτω ἀπ' τὰ μαῦρα τατάρικα φρύδια του ποῦ ἔμοιαζαν σὰν νὰ τᾶχε βαμμένα. Ἐρχονταν σ' αὐτὸν οἱ περήφανοι προσβεβλημένοι ἀδίκως καὶ τελείως πεπωρωμένοι καὶ κείνοι ποῦ ἔχαν ξεφυλίση τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ τους. Κάποτε τοὺς εἰρωνευότανε ὁ Πεσχόβ μὰ ἀγαποῦσε κάθε τι ἀκόμη καὶ σὲ κείνο ποῦ δὲν πίστευε κι' αὐτὸ τοῦδινε τὸ μεγάλο δικαίωμα νὰ χαμογελᾷ πάνω ἀπ' ὄλο τὸν κόσμο. Ἐκεῖνος δὲν ἀπέδιωξε τὸν Μήτκα ὅταν ἔρημος κι' ἀποδιωγμένος ἦρθε στὸ σπίτι του. Δὲν ἀπόθησε καὶ τὸν Ἄγείαν καὶ ἐπιθυμοῦσε τὸ θάνατό του ὅπως ἡ μάννα τὸν θάνατο τοῦ κακοκέφαλου παιδιοῦ της. Ἐμάζεψε καὶ ἔθρεψε μὲ τοὺς κόπους τῶν χειρῶν του τὸν Πουγέλ, ποῦ ἦταν ἕνα χαμένο κορμί. Καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀνάξιοι λόγου καὶ στερημένοι τελείως ταλέντου εὑρισκαν στὸν Πεσχόβ τὸ χάδι ποῦ ποτὲς δὲν ἀδικοῦσε.

Καὶ ἐσωτερικῶς ἦταν ἡσυχος ὅπως ἐκεῖνοι ποῦ βλέπουν μακρὰ. Ἄπ' τὰ νεανικά του χρόνια ἔχοντας κλίσι στὴ σιωπὴ ἀγάπησε ὁ μαστρο-Πεσχόβ τὴν τέχνη τοῦ μαραγκοῦ, τὸ ροκανίδι ποῦ ξετυλιγότανε χαρούμενο μὲ τὴν ἰδιαίτερη μωρωδιά του κάτω ἀπ' τὸ ροκάνι. Πίστευε κρυ-

φά στη χώρα όπου μεγαλώνουν τὰ χρυσὰ βάρια κι' όπου τάσημόλαιμα πουλιά ὄλη τὴ μέρα τραγουδοῦνε. Μήπως μοναχὰ γιὰ νὰ φτάση καλλίτερα στοῦ ὕψηλό νόημα τῆς σιωπῆς, ἀπεδόθηκε ἔπειτα στὴν τέχνη τοῦ σιδηρουργοῦ καὶ τὴν συναναστροφή τῶν ἀνήσυχων ἀνθρώπων; Κι' ὅταν ἐπὶ τέλους ἀπήλαυσε τὴν ποθητὴ σιωπὴ καὶ κοίτονταν τεντωμένος κι' αὐστηρὸς ὅπως ὁ στρατιώτης ὅταν τὸν ἐπιθεωροῦσε ὁ βασιλιάς του, κανεὶς δὲν ἐτάραξε τὴν γαλήνη του, κανεὶς δὲν ἤρθε νὰ τὸν συνοδέψῃ, ὡς τὸ μνήμα του. Πίσω ἀπ' τὸ φέρετρο πήγαινε μοναχὰ ὁ Πρύγευλ, τουρτουρίζοντας γιατί ἔμεινε πολὺ μόνος, περισσότερο ἀπ' ὅ,τι πρέπει σ' ἕναν ἄνθρωπο. 'Ακόμη κι' αὐτὸς ὁ Μήτκα Βέσκιν, ὁ γκαρδιακὸς του φίλος, δὲν τὸν εἶχε συνοδέψει».

III

Ὁ Ζαβαρίχιν ἀφοῦ ἐπισκέφτηκε ὄλους του τοὺς πατριῶτες ἔμαθε ὅτι τὸ ποσὸν ποῦ εἶχε φέρει μαζί του καὶ ποῦ ἐθεωρεῖτο ἀρκετὰ σεβαστὸ στοῦ χωριό, ἐδῶ δὲν μποροῦσε νὰ τὸ χρησιμοποίησῃ οὔτε καν γιὰ συρμαγιὰ στοῦ ἐμπόριο ποῦ σκεπτότανε νὰ σκοληθῇ. Τότε κι' ὁ Νικόλκα ἄρχισε νὰ διασκεδάζῃ.

Βγαίνοντας τὸ βραδάκι ἀπ' τοῦ θεῖου του χανότανε στὶς γειτονικὲς παρόδους προσπαθώντας νὰ πηγαίνη σὲ μέρη ποῦ νὰ μὴν ντρέπεται καὶ πολὺ τὸ ἐξωτερικὸ του παρουσιαστικὸ. Ἐλκνόμενος ἀπ' τὶς φωτεινὲς γραμμὲς ποῦ ἔπεφταν πάνω στὶς λάσπες τοῦ δρόμου, ἔστριψε μιὰ γωνιά καὶ βρέθηκε μπροστὰ σὲ μιὰ πόρτα μὲ πράσινη ταμπέλα κι' ἕνα ἀναμμένο φανάρι. Τὰ ὑγρά ἀπ' τοὺς ἀχνοὺς παράθυρα ὑπόσχονταν θερμότητα καὶ θαλπωρὴ.

Ὁ Ζαβαρίχιν τέντωσε τὸ ἀνάστημά του καὶ μπήκε μέσα. Ἡ μικρὴ σάλα ἦταν γεμάτη ἀπὸ μυρωδιές, φωνές, ἀνθρώπους καὶ φῶς. Πάνω σὲ μιὰν ἐξέδρα ἕνας ἀδιόρθωτος κωμικὸς τραγουδοῦσε διάφορα ἐρωτικὰ τραγουδάκια. Μοναχὰ στὴν διπλανὴ κάμαρα ὅπου ἦταν τὸ φῶς λιγότερο βρέθηκε μιὰ θεσοῦλα γιὰ τὸν Νικόλκα κοντὰ σ' ἕνα τραπεζάκι. Διάφορες μεθυσμένες συντροφίες πειραζόντουσαν μεταξὺ τους ἀπὸ τὴν μιὰ στὴν ἄλλη γωνιά κοροϊδεύοντας καὶ μαλλώνοντας ὄχι ὅμως ὡς τὸ σημεῖο καὶ νὰ τσακωθοῦν. Οἱ καπνοὶ σκέπαζαν ἕναν κακομοι-

ριασμένο φοίνικα και μερικές κακοζωγραφισμένες εικό-
νες. Νόμιζε κανείς ότι το νυχτερινό αυτό γλέντι γινότανε
στο βάθος ενός βαθειού πηγαδιού.

—Είστε άπ' τὸ Σαράτοβ, ρώτησε ὁ Ζαβαρίχιν ἕναν
νέο εὖθυμο, τὸν Ἀλεξέι, μὲ σγουρὰ μαλλιά. Κεῖνοι πού
εἶναι ἅπ' τὰ Σαράτοβ εἶναι τόσο πολὺ γλεντζέδες πού
εἶχαν ἀλλάξει τὴν ἐκκλησιά τους γιὰ μιὰ γαρμόσκα (φυ-
σαρμόνικα).

— Ἐμεῖς δὲν ἔχουμε πατρίδα. Εἴμαστε ὄλοι μας πῶς
νὰ στὸ πῶ, φυγάδες, μурμουρίσε ἐκεῖνος θυμωμένα καὶ
ἐτοιμάστηκε νὰ φύγη μὰ ὁ Ζαβαρίχιν τὸν ἐκράτησε ἀπὸ
τὸ μανίκι.

—Τι σοῖ ἄνθρωποι εἶσαστε, μὰς κι' εἶσαστε λη-
στές; ψιθύρισε ὁ Νικόλκα.

—Ληστὲς εἶπατε; γέλασε δυνατὰ ὁ Ἀλεξέι. Ἔχετε
λάθος. Τὸ Σάββατο καθένας θέλει λίγο νὰ γλεντήση.
Οἱ ἄνθρωποι τῆς βρειᾶς ζωῆς πρὸ πάντων. Ἔχουμε ἀ-
κόμη καὶ καμπαρὲ ἐδῶ πέρα. Μὰς ἔρχονται καὶ γυναί-
κες Βλέπεις ἐκεῖ στὴ γωνιά; Εἶναι ἕνας συγγραφέας,
ὡς καὶ συγγραφέα ἔχουμε. Εἶδες; Γράφει γιὰ τὴν ἀνθρώ-
πινη ζωῆ.

—Ποῦ; ρώτησε ὁ Νικόλκα μὴ βλέποντας τίποτε ἄλλο
ἅπ' τὸ ραβδωτὸ πανωφόρι τοῦ Φίρσοβ. Ποῦ εἶναι;

Μὰ ὁ Ἀλεξέι τοῦ ξέφυγε τρέχοντας πρὸς τὴν ἔξοδο.
Ἦσαν γνωστὰ στὸν Νικόλκα καὶ τὰ διάφορα μπουφ-
φὲ τῶν σταθμῶν ὅπου ἔπινε κανεὶς σοῖ καὶ ἔτρωγε ψά-
ρια καὶ ὅπου ἔπιναν καὶ γλεντοῦσαν. Ἐδῶ τὰ μάτια τῶν
ἀνθρώπων κοιτοῦσαν λοξὰ σὰν ἀνάμεσα ἀπὸ καπνοὺς
πίσω ἅπ' τοὺς ὁποίους κρυβόντουσαν ἅπ' τὴν πραγματικό-
τητα τῆς ἐπαύριον πού δὲν τοὺς ἐτοίμαζε τίποτε τὸ καλὸ
μὰ τοὺς ἔσερνε πρὸς τὸν ἑαυτὸ της ὅπως ἕνα βουνόμαγνή-
του ἕνα κομματάκι σιδήρου. Προσπαθοῦσαν νὰ συγκρα-
τήσουν τὴ στιγμήλα πού ἔφευγε ὄχι μὲ ἀγνὸ θόρυβο καὶ
χαρὰ γιατί καταλάβαιναν μὲ σφιγμένη καρδιά ὅτι τὸ νὰ
σταματήση κανεὶς στὴν ἰλιγγιώδη τοῦ πτώσι μπορεῖ μο-
νάχα νὰ τὸ κάνει μὲ τὴν βεβαιότητα ὅμως ὅτι θὰ γίνη
ἀμέσως κομμάτια. Ἐνας ἀγνὸς δὲν μποροῦσε νὰ ἀντι-
κρῦξη παρὰ μὲ τρόπο τ' ἀποχαυνωμένα τους πρόσωπα.

Ὁ Ζαβαρίχιν τοποθέτησε κατὰ τέτοιο τρόπο τὴν κα-
ρέκλα του ὥστε νὰ μπορῇ νὰ βλέπῃ πρὸς τὴν ἐξέδρα. Τὸν
νέο μὲ τὰ ἐρωτικά τραγούδια εἶχε ἀντικαταστήσει ἕνας
ταχυδακτυλουργὸς κι' αὐτὸν μιὰ γυναίκα μὲ σαλβάρια,
σχεδὸν ὠραία, μὲ τὸ ψηλὸ γεμᾶτο της ἀνάστημα καὶ τὰ

ρόδινα μάγουλα. Μὲ μιὰ χαμηλὴ τρεμάμενη φωνὴ τραγουδοῦσε τραγούδια τῶν κατέργων, μιὰ σταυρώνοντας τὰ μπράτσα τῆς ἀπάνω στὸ δόλορθο στήθος τῆς καὶ μιὰ στριφογυρίζοντάς τα μ' ἀπελπισία. «Ὅλοι ξαίρανε ἐδῶ τὴν ὁμορφὴ μὲ τὴν γλυκεῖα φωνὴ Ζίνκα.

Μέσ' τὴν ἀπόλυτὴ ἡσυχία τραγουδοῦσε τ' ἀγαπημένο τῆς τραγούδι.

«Μεσ' τὴν μοναξιά μου καταβλήθηκα...»

Γέμιζαν ἐνθουσιασμό τὰ μάτια τῶν ἀκροατῶν τῆς, καὶ κάποιος μερακλωμένος ἔκλαιγε σὲ μιὰ γωνιά ἐνῶ ἔρριχνε τὰ φλογισμένα του βλέμματα πάνω στὶς ὁμορφιές τῆς Ζίνκας.

Ἡ μισοτελειωμένη μύρα καὶ τὸ τραγούδι κράτησαν ἀκόμῃ λίγο τὸν Νικόλκα πού δὲν ἤθελε ἄλλωστε ν' ἀλλάξῃ αὐτὴ τὴν ἀποπνιχτικὴ θαλπωρὴ μὲ τὸν λασπωμένο δρόμο καὶ τὸν σιωπηλὸ Πεσχόβ. Παράγγειλε λοιπὸν ἕνα ἀκόμῃ μπουκάλι μύρας. Τότε στὴν μπουραρία μπήκε ἕνας ἐπισκέπτης πού ἀμέσως ἐπέσυρε τὴν γενικὴ προσοχή...

Κανεὶς δὲν συνόδεψε τὴν τραγουδίστρια οὔτε μὲ χειροκροτήματα οὔτε μὲ ἐπιδοκιμαστικὰ βλέμματα. Τελειώνοντας τὸ τραγούδι τῆς ἔφευγε βιαστικὰ κατεβαίνοντας τὰ στενὰ σκαλοπάτια πού βρίσκονταν μπροστά τῆς. Οἱ πελάτες κοιτοῦσαν τὸν νεοφερμένο μὲ περιέργεια καὶ κάποια ταραχή.

Τὸ κοντιὸ του παλτὸ ἦτανε ξεκούμπωτο καὶ τὸ ὠραῖο του μουστάκι ἦταν κάπως πεσμένο. Κάποιος ψιθύρισε «ὁ Μήτκα» ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἐξήγησε τίποτε στὸν Ζαβαρίχιν. Ἡ Ζίνκα τᾶχασε σταματώντας τὸ τραγούδι τῆς μόλις τῆς ἔρριξε ὁ Μήτκα τὸ ξάστερο καὶ σταθερὸ του βλέμμα.

Ἰπὸ τὴν ἐπιθρηεῖαν μιᾶς ἀνεξήγητης γοητείας ὁ Ζαβαρίχιν δὲν ἀντέταξε καμμιάν ἄρνησιν ὅταν ἐκεῖνος χωρὶς νὰ τὸν ρωτήσῃ ἦρθε κι' ἕκατσε στὸ τραπέζι του. Παράγγειλε ἕνα τσαΐ μὲ λεμόνι.

«Μὲ τέτοιο ὠραῖο παλτὸ καὶ τσαΐ μὲ λεμόνι!» σκέφτηκε ὁ Νικόλκα μὲ ταραχή.

— Δὲν φυλάς τὸ ροῦχο σου, παλληκάρι μου, τοῦπε φιλικὰ ὁ Ζαβαρίχιν καὶ τράβηξε τὸν σύντροφό του ἀπὸ ἕνα μισσοκισμένο κουρέλι πού κρεμότανε στὸ μανίκι του.

— Αὐτὸ εἶναι ἀπ' τὴ φυλακὴ ἀκόμα, εἶπε ἀπλᾶ ἐκεῖνος καὶ ξανάρχισε τὸ τσαΐ του.

Τότε γεμίζοντας τὴν κούπα του μύρα ὁ Ζαβαρίχιν

την σκούνηξε γεμάτη καθώς ήταν μ' ἀφρό πρὸς τὸ πο-
τῆρι μὲ τὸ τσάϊ.

—Πιές ! τοῦ φώναξε ὁ Νικόλκα καὶ κοίταξε στὰ μά-
τια τὸν Μήτκα ὅπου μέσα του εἶδε νὰ λάμπη μιὰ φωτε-
ρή, ψυχρὴ φθινοπωρινὴ μέρα. Δὲν τὸν ρωτοῦσαν μὰ τὸν
προειδοποιοῦσαν καὶ ὁ Νικόλκα αἰσθάνθηκε ὅτι μ' ἕναν
τέτοιο ἄνθρωπο ἔπρεπε ἢ νᾶναι σὰν ἀδελφικός φίλος ἢ νὰ
χτυπηθῆ μέχρι θανάτου.— Πιές, εἶδ' ἄλλως θὰ τὸ πῶ μό-
νος μου, πιές, εἶναι πληρωμένο. Χάρισμα εἶναι, πιές.

Ὁ Μήτκα σιωπώντας τὸν ἐκοίταζε στὰ μάτια. Ἕνας
θυμὸς μιὰ λύσσα πλημμύρισε τὸν Νικόλκα πού ἐκείνη τῆ
στιγμὴ δὲν λογάριάζε οὔτε τὸν ἑαυτὸ του οὔτε τὰ χρή-
ματα καὶ φερνότανε ἐνάντια κάθε λογικῆς. Ὁρθωσε τὰ
νάστημά του, ὁ ἴδιος σχεδὸν φτωχός, ἄρχισε νὰ προσκα-
λῆ ὅλη ἐκείνη τὴν ἀμφιβόλου ποιότητος συντροφιάστὸ τρα-
πεζάκι του γιὰ νὰ τοὺς κεράση. Τὸ πρόσωπό του στὴν
ἀρχὴ ρόδινο ἔγινε κατακόκκινο. Τοὺς καλοῦσε μὲ χοντρο-
λογα καὶ μὲ διάθεσι νὰ τοὺς σκοτώσῃ ἂν δὲν ἔρχονταν.

Τὸν ἀκούσαν μὲ μιὰν ὑπουλη προσοχὴ κοιτώντας λοξὰ
τὸν Μήτκα σὰν νὰ ζητοῦσαν τὴ συγκατάθεσί του. Ἐπὶ
τέλους ὁ ψηλὸς Ἀλεξέϊ ἐπλησίασε βήχοντας στὸ τραπε-
ζάκι του καλώντας καὶ τοὺς ἄλλους. Μερικοὶ ἔφευγαν
προβλέποντας κακὸ ξεμπέρδεμα ἐνῶ ἐκεῖνοι πού ἔμειναν
ἦταν σὰν νᾶχαν τετραπλασιασθῆ.

Τὴν πρώτη κούπα ὁ Ζαβαρίχιν τὴν ἐπρόσφερε στὸν
Μήτκα μὰ ἐκεῖνος κούνησε ἀρνητικὰ τὸ κεφάλι του· τότε
ὁ Νικόλκα τὴν πέταξε μὲ θυμὸ στὴ ρίζα τοῦ φοίνικα.

—Ἐ, σεῖς, πρόφερε μὲ τὰ φλογισμένα του χεῖλη, πιέ-
στε ! Ἀλιόσα, φώναξε τὸν συγγραφέα νὰ πιῆ κι' αὐτὸς
στὴν ὑγεία μας. Πιέστε, οὔρλιαξε καὶ πάλι ὕστερα ἀπὸ
λίγα λεπτὰ ἡσυχίας. Πιέστε, διαβόλοι !

Τὰ χεῖλη τῆς συντροφιάς ἀγγιζαν τὰ κρυστάλλινα πο-
τῆρια. Τὰ γιόμισαν κι' ἄλλη-κι' ἄλλη φορὰ ὅταν ἀπὸ πίσω
τοὺς ἀκούστηκε μιὰ φωνή.

—Ὁ κύριος, ὁ χονδρὸς κύριος ἔρχεται. Σταθῆτε !

Ὁ ὄμιλος παραμέρισε κάνοντας τόπο σ' ἕναν χοντρο-
ἄνθρωπο, πού πλησίασε τὸν Νικόλκα κουνώντας τὰ ρυ-
τιδωμένα του μάγουλα καὶ χαμογελώντας.

—Συγγνώμην, ἐξήγησε, ἔ κάντε κι' ἕνα ἄστεϊο, δόστε
μου ἕνα πενηνταράκι.

—Τί ; εἶπε ἐκπληκτος ὁ Νικόλκα ἀγγιζόντας τὰ ραμ-
μένα στὴ φόδρα τοῦ πανωφοριοῦ του λεπτά.

—Δός του ἕνα πενηνταράκι. Θὰ μᾶς διηγηθῆ μιὰ ἱστο-

ρία πολύ άστεία, ψυθύρισε στ'αύτι του Νικόλκα ένας νέος με πλακωτό μούτρο. Είναι ο κύρ-Μανιούκιν, δέν θά φτωχήνης για ένα πενηνταράκι, διάβολε!

—Κάτσε νά πιης μαζί μας, είπε με δυσαρέσκεια ο Νικόλκα.

—Νά, δέν μπορώ νά πιώ την μύρα, συγγνώμη. Πρέπει νά δουλέψω, μουρμούρισε σιγά ο Μανιούκιν, πρέπει νά φας, νά πληρώσης νοϊκι, φόρο. "Ένα πενηνταράκι μοναχά!

"Όλοι άρχισαν νά τόν ύποστηρίζουν και νά ύποκινούν τόν Νικόλκα νά του δώσει.

Τότε ο Ζαβαρίχιν πέταξε άμίλητος πάνω στο τραπέζι τó νόμισμα κοιτώντας γύρω του τάδιάφορα πρόσωπα της συντροφιάς, κι' άξαφνα, νοιώθοντας την μεγάλη του μοναξιά μεταξύ όλων αυτών των ανθρώπων, κούμπωσε δλα τά κουμπιά του πανωφοριού του έτοιμος για τόν άγώνα άκόμη μ' αυτούς.

—Τι διατάζετε; είπε με ύποταγή ο Μανιούκιν παίζοντας μέσ' την τσέπη του τó πενηνταράκι.

Περιμένει ο άνθρωπος, είπε ένας άπ' την συντροφιά με άπειλητικές διαθέσεις.

—Μήν άνησυχήτε, περιμένω, είπε παρακλητικά ο Μανιούκιν.

—"Έ, πές τε μας για τάλοδο, κύριε! πρόφερε δύσθυμα ο Ζαβαρίχιν, Μπορείτε για τάλοδο;

—"Έ, μπορώ και για τάλοδο... μπορώ! μουρμούρισε παίρνοντας θέσι στη μέση της συντροφιάς και χώνοντας τó κεφάλι του ανάμεσα στους ώμους. Μ' ένα κίνημα του χεριού άρνήθηκε νά πάρη τó τσιγάρο που του πρόσφερε κάποιος. Μήν τó γράφετε, δέν σάς έπιτρέπω νά τó γράψετε φώναξε του συγγραφέα, ένω μιá σταγόνα ντροπής έβαψε τó ώχρό του μάγουλο. "Έπειτα άρχισε μάρβεια τόνο, χαϊδεύοντας τó μανταρισμένο του γόνατο. "Έτσι λοιπόν! Κάποτε μου συνέβηκε.....

IV

Τó μαύρο ψωμί της άσκοπης ζωής του τó κέρδιζε με διάφορα άνέκδοτα και ιστορίες που έλεγε στους θαμώνες του κέντρου εκείνου. Κάποτε είχε κι' αυτός τή σειρά

του, ἀλλ' ἡ ἐπανάστασι τὸν ἐπέταξε στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς ζωῆς.

— Πῆγα κάποτε στὸ σπίτι κάποιου Ποτότσκι πού τὸν βρῆκα νὰ ρίχνη πασέντσα· ὕστερα ἀπὸ πολλές κουβέντες μοῦ μίλησε καὶ γιὰ ἓνα ἄλογο πού εἶχε καὶ πού τὸ λέγανε Γρηπόντη ἄγριο κι' ἀτίθασσο πού κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ τὸ καβαλλικέψη.

 — Δόσμου το νὰ τὸ κανονίσω! τοῦ φώναξα.

Ὁ Ποτότσκι δὲν πίστευε σταυτιά του φώναζε τὴ γυναικά του.

— Μάσια, τῆς εἶπε, τοῦτος ἐδῶ θέλει νὰ καβαλλικέψη τὸν Γρηπόντη.

Ἐκείνη ἄρχισε νὰ μὲ παρακαλῆ νὰ μὴν ἐπιμένω. Ἐγὼ ὅμως τίποτε, πείσμωνά πιὸ πολὺ.

— Γρήγορα τὴ σέλλα, φώναξα· τώρα θὰ σὰς δείξω τὸ ὄγδοο θαῦμα τοῦ κόσμου.

Μ' ὠδήγησαν λοιπὸν στὴν αὐλὴ ὅπου μαζεύτηκε ἓνα σωρὸ κόσμος. Ἐφεραν καὶ τὸν Γρηπόντη δεμένον μὲ σιδερένια ἀλυσσίδα καὶ δεμένα μάτια. Μόλις τὸ φέρανε τᾶτιμο ἄρχισε νὰ μὲ αἰσθάνεται καὶ νὰ χλιμιντρίζη.

— Φέρτε το μπροστά μου, τὸ φέρανε, τώρα λύστε του τὰ μάτια, τὰ λύσανε.

Κάνω λοιπὸν τὸ σταυρό μου καὶ πηδῶ πάνω στὴ σέλλα. Τὸ σπηρουνίζω δὲν τοῦ κάνει καμμιάν ἐντύπωσι. Στεκότανε ἐκεῖ σὰν γαῖδαρος. Ὅλοι ἄρχισαν νὰ γελοῦν κι' ἐγὼ μαζί τους. Κι' ἔξαφνα ἔδωσε ἓναν τέτοιο πῆδο πού ἐφτὰ φορες στριφογύρισε στὸν ἀέρα. Ἡ σέλλα ἔφυγε ἀπ' τὴ θέσι τῆς, ἐνῶ ἓνας πυκνὸς ἀφρὸς ἔβγαине ἀπ' τὸ στόμα του ἄρχισε νὰ τρίζη τὰ δοντια καὶ πῆρε ἓνα τρέξιμο σὰν ἀστραπὴ τρέχοντας ἴσα πρὸς τὸν κρημνὸ πούταν μπροστά του. Σαράντα τρία μέτρα κρημνός! Οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ δένδρα μοῦ φαίνονταν σὰν μικρὰ μαμουνάκια Ἐξαφνα μοῦ ὄωσε ἓνα πέταμα στὸν κρημνὸ πού μοῦσπαε τὸ κεφάλι καὶ μοῖ πληγῶσε τὸ ἓνα μάτι. Κεῖνη τὴν ὥρα ὁ Ποτότσκι κι' ἄνθρωποί του κατέβαιναν πιὰ μὲνα σκοινὶ πρὸς τὰ κάτω.

— Ζῆς, Σεριόζα; μοῦ φωνάξανε.

— Ζῶ, ἀπαντῶ. Γιὰ γκαλόπ εἶναι θαυμάσιο ἄλογο.

Καὶ κοίταζε τὸν ἑαυτὸ του νὰ ἰδῆ ἂν ἦταν ἀκόμη ὀλόκληρος· διώρθωσε τὴν γραβάτα του καὶ σκούπισε τὸ ἰδρωμένο του πρόσωπο. Μὲ δυσκολία κέρδιζε τὸ μαῦρο του ψωμί. Τὸ βλέμμα του πλανήθηκε εἰρωνικὸ πάνω

στούς άκροατάς του πού άκουγαν με θαυμασμό την άπίθανη ιστορία του.

‘Ο Ζαβαρίχιν έσκασε στα γέλια.

— ‘Αχ, χαμένε, δέν τοϋδινες μιά άνάμεσα στ’αυτιά. Κάποτε και γώ βρέθηκα στην ίδια θέσι μά μόλις τοϋδωσα μιά με τή γροθιά μου πάνω στο κεφάλι άμέσως έκατσε πάνω στα μπροστινά του πόδια, τοϋ ειπε δίνοντάς του όλα τά ψιλά πού βρήκε στην τσέπη του μαζί με κάτι σκουπίδια. Νά, πάρε για τόν καπνό, ό Ζαβαρίχιν στο δίνει, νά ! “Αχ, χαμένε, πώς σε κατάφερε ! Και ήταν έτοιμος νά τοϋ έξετάση τó κεφάλι του, όταν έξαφνα έπαψε παρατηρώντας γύρω του την σιωπή πού κατείχε τούς άκροατάς.

Κανείς τώρα δέν άγγιζε τά κεράσματά του, μοναχά ό Φίρσοβ κρατώντας την κούπα κοντά στα ζαρωμένα του χείλη μελετοϋσε τó μούτρο τοϋ Μανιούκιν.

Θυμωμένος γιατί καταλάβαινε ότι τοϋφευγε τó δικαίωμα πού ειχε έξαγοράση νά διασκεδάζη εις βάρος τοϋ κωμικοϋ, ό Νικόλκα κουνουσε κάτω άπ’ τή μύτη τοϋ Μανιούκιν ένα χαρτονόμισμα τριών ρουμπλιών άπαιτώντας άπ’ αυτόν νά γυρίση όλη τή σάλα τής μπουραρίας πάνω στα τέσσαρα.

Βασίλεψε γύρω μιά ήσυχία σαν κι εκείνη πού άπλώνεται στους άγρους όταν ό άνεμος πού προηγείται τής θύελλας πνέει πάνω στη χλόη. Και άν δέν έπεσαν όλοι άπάνω στον Νικόλκα ήτανε γιατί πρώτος έμίλησε ό Μανιούκιν.

— Τοϋ κάκου κάνετε έτσι, πολίτα... και συγκράτησε με τó χέρι του τó χείλι του πού χοροπηδοϋσε, δλόκληρος δέν πουλήθηκα σέ σάς. ‘Ορίστε πίσω τó πενηνταράκι σας... και τοϋ έτεινε την μονέδα, δέν σάς έχω προσβάλει νομιζω... αλλά σάς διηγήθηκα μιάν ιστορία για τάλογο...

Και άρχισε ν’ άπομακρύνεται άφίνοντας τó πενηνταράκι πάνω στο τραπέζι. ‘Εν τούτοις έφευγε μ’ άργό βήμα σαν νάξαιρε ότι θά τόν φωνάζανε πίσω παλι. Και πράγματι. ‘Ο Φίρσοβ τó έφτασε με δυό βήματα και τόν έγύρισε, σκουντώντας, πίσω.

— Πάρτε τά λεφτά τοϋ ψιθύρισε με λύσσα. Τάχετε κερδίσει με νεϋρα, με αίμα, πάρτε τα!

Τρέμοντας ό Μανιούκιν άρπαξε τά λεφτά κι’ έφυγε τρέχοντας πρós την έξοδο. ‘Ο Φίρσοβ τόν άκολούθησε.

Μύλις έξαφανίστηκαν, άκούστηκαν άπ' όλες τις γωνιές φωνές άποδοκιμασίας.

— Έναν πεσμένο άνθρωπο χτυπάς; φώναξε ένας ψηλός με χρυσό δόντι στο στόμα.

— Χαμένε, φώναξε κι' ό Άλεξέϊ κουνώντας την πετσέτα του.

Ό Νικόλκα στεκότανε πρόσωπο με πρόσωπο με τον έχθρό, του εκείνον τον ψηλό με τό χρυσό δόντι. Τά μάτια του έστρέφονταν σ' όλες τις μεριές σαν ν' άναζητούσαν κάτι κι' ζταν εΐδε κάτω στα πόδια τους ένα κομμάτι μαύρου ψωμιού νά τό πατοϋν δλοι ύσυναισθήτως, στήν έξημμένη του φαντασία αυτό τό μηδαμινό πράγμα έξηγήθηκε έτσι: έπίτηδες περιφρονούν και καταπατοϋν τό μαύρο ιερό αυτό ψωμί του χωρικού.

— Έσεΐς, έσκουζε ό Νικόλκα, και τό χλομό του πρόσωπο κατακοκκίνισε, πόσοι εΐσαστε έναντίον μου; Περιφρονείτε τό πενηνταράκι μου; Έϊ, έσύ, έμένα κοίτα, με σένα κουβεντιάζω. Η όργή δυνάμωνε τό μεθήσι του. Μην περιφρονείς τό πενηνταράκι μου γιατί μυρίζει άπ' τον ιδρώτα μας. Μπας και νομίζεις ότι θα με φοβίσης με τό χρυσό σου δόντι; Ξαίρεις τι αξία έχει σήμερα τό ψωμί;

— Άρχισε νά πνίγεται άπ' τ' η ζέστη και ξεκουμπώνοντας τό παλτό του χαμογέλασε με περιφρόνησι. Κανένα μαχαίρι δέν πετάχτηκε στό στήθος του Ζαβαρίχιν κι' αυτό γιατί ό ίδιος ό Μήτκα όρθώθηκε μπροστά του. Μ' ένα έλαφρό άγγιγμα στον ώμο έστρεψε την προσοχή του Νικόλκα επάνω του.

— Γιατί πρόσβαλες τον Μανιούκιν; τον ρώτησε δυσάρεστημένος. Ήρθες σένα τέτοιο μέρος και κάνεις φασαρία.

— Τόν προσβεβλημένο εύχαριστεΐται κανείς νά τον προσβάλλη πιό πολύ! πρόφερε άπότομα ό Νικόλκα άκόμη εκμύλωντας τον έχθρό του γά τό ώραΐο του πανωφόρι.

— Νομίζεις πώς και είσαι, έξηκολούθησε ό Μήτκα ύψώνοντας τό ένα του φρίδι.

— Κοίτα καλά. Εΐμαι καλός στό ξύλο. Μπορεΐ κανείς νά με γαργαλά τέσσερες φορές μά την πέμπτη έτσι θα τον γαργαλίσω που. προειδοποίησε ό Νικόλκα και ύψωσε τους ώμους.

Έστέκονταν ό ένας άπέναντι στον άλλον, τό κρέας μπροστά στο σιδερο ό Νικόλκα και ό Μήτκα, περιμένοντας ό ένας άπ' τον άλλον μιάν άποφασιστική ένέργεια. Μπορούσε εκείνο τό βράδι ό Πεσχόβ νά περιμένε του κάκου

τόν άνιψιό του άν δέν παρουσιαζότανε, ένα καινούριο πρόσωπο του οποίου τήν άφιξι μπορούσε κανείς νά παρομοιάση μένα εύλογημένο άεράκι στην πνιγερή σκοτεινιά του πηγαδιού.

Μέ κατάπληξι άγρίου που βλέπει ένα τέρας κοιτούσε κι'ό Ζαβαρίχιν πάνω άπ' τó κεφάλι του Μήτκα έκείνην που ήρθε άπ' έξω. Αύτήν ώς φαίνεται περίμενε όλο τó βράδι ό Μήτκα.

Μιά νέα, αύστηρή άν και φτωχικά ντυμένη στεκότανε πίσω άπ' τόν Μήτκα. Ήταν πολú χαριτωμένη. Τά στοχαστικά της μάτια τά γεμάτα γαλάζιο φώδ διπλασίαζαν τήν σεμνή όμορφιά τής παιδικής της μωρφής. Μέ μιá καθαρή και γλυκειά φωνή χαιρέτησε τόν Μήτκα, του έλεγε πώς τώρx μόλις τέλειωσε άπ' τó ίπποδρόμιο κι' ότι τήν συνόδεψε ώς έκεί ό Στάσικ.

Πιάνοντας τόν Μήτκα άπ' τó μπράτσο διευθύνθηκε μαζί του πρós τήν έξοδο. Ήσαν του ίδιου άναστήματος και σχεδόν έμοιζαν μεταξύ τους. Μόλις βγήκαν έξω, ό Νικόλκα άφου πλήρωσε τούς άκολουθήσε τρέχοντας. Πλησιάζοντάς τους στό δρόμο στάθηκε μπροστά τους κάτω άπό ένα φανάρι τρικλίζοντας.

—Νικόλαί Ζαβαρίχιν, φώναξε έξαφνα, χτυπώντας τó στήθος του και βγάζοντας τó καπέλλο.

—Εἶσαι μεθησμένος, νέε μου, μ' όλους αμυβαίνει αύτό, του εἶπε αύστηρά ό Μήτκα άγγίζοντάς του τόν ώμο. Πήγαινε τώρa νά κοιμηθής.

Έκείνοι φύγανε, μά ό Νικόλκα στεκότανε άκόμη έκεί γεμάτος θαυμασμό. Τό φανάρι τής μπουραρίας έσβυσε κι' ό Νικόλκα ένωσε τήν καρδιά του νά χορευή μέσα στό στήθος του.

Άρχισε μιá φιλή έκνευριστική χειμωνιάτικη βροχή. Πατώντας μέσα στίς λάσπες, γυρνούσε ό Νικόλκα στό θείο του στην όδόν Μπλαγούσα. Δύο γυναίκες ώρθώθησαν στη θύμησί του: Έκείνη, που είδε τó χθεσινό πρωί, άγωνιζότανε μέ τούτη τή βραδινή. Ή πρωινή ήτανε πιό κοντά σαυτόν γιατί έκλαιγε κι' ή άλλη γιατί χαμογελούσε. Στο τέλος άγάπησε και τίς δυό μέ τήν ίδια δύναμι. Χωρίς θλίψη ήταν τώρa έτοιμος ό Νικόλκα νά γυρίση πάλι στό γκρίζο του χωριό άπ' όπου θάταν άναγκασμένος νά κάμη ξανά τίς πληκτικές του περιοδοίες.

V

Τὸ δωμάτιο τοῦ Μανιούκιν βρισκότανε στὸ τρίτο πάτωμα τοῦ ἴδιου σπιτιοῦ ὅπου καὶ ἡ μπουραρία. Γιὰ νὰ τρέξη κανεὶς ἀπ' τὴν πύρτα τῆς μπουραρίας στὴν εἴσοδο τοῦ σπιτιοῦ δὲν ἄξιζε οὔτε κἀν νὰ φορέσῃ τὸ παλτό του. Ἄλλωστε ὁ Μανιούκιν δὲν εἶχε παλτό. Τὸ φανάρι ποῦταν ἐπάνω στὴν εἴσοδο εἶχε σβῆσῃ καὶ ὁ Φίρσοβ ὅσο καὶ ἂν προσπαθοῦσε δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ τὴν ἔκφρασι τοῦ προσώπου τοῦ Μανιούκιν.

—Μιὰ στιγμή! εἶπεν ἰκετευτικὰ σταματώντας τὸν Μανιούκιν.

Ἐκεῖνος στράφηκε πίσω καὶ περιμένε.

—Δὲν θὰ σὲ κρατήσω πολὺ, εἶμαι ὁ Φίρσοβ, μὲ τὴν ἄδειά σας! Κι' ἔκαμε μιὰν ὑπόκλισι κοιτώντας συγχρόνως πάνω ἀπ' τὰ γυαλιά του.

Ἄλλ' αὐτὸ δὲν ἔκαμε καμμιά ἐντύπωσι στὸν Μανιούκιν.

—Καθόσαστε στὸ νούμερο ὀκτώ; εἶμαι πολὺ εὐτυχῆς, ἐξηκολούθησε ὁ Φίρσοβ, μὴ νομίζετε, γιὰ τὸ Θεό. καὶ ἄρχισε νὰ διαβεβαιώνῃ τὸν Μανιούκιν ποῦ τουρτούριζε ἀπ' τὸ κρῦο ὅτι ἦτανε πολὺ καθὼς πρέπει κύριος καὶ ὅτι δὲν θάκανε κατάχρησι τῆς ἐμπιστοσύνης του.

—Κάνει πολὺ κρῦο... ἀπήντησε μεῦγένεια ὁ Μανιούκιν σκεπάζοντας μὲ τὶς παλάμες τὸν λαιμό του, εἶναι ἀκριβῶς ἐποχὴ γιὰ πνευμονίες. Ἐσεῖς .. ξαίρετε., πέστε μου γρήγορα τί θέλετε.

—Ἐ, αὐτὸ δὲν μπορῶ ἔτσι ἀμέσως νὰ τὸ κάμω. Ἐπιτρέπετε νὰ μπῶ ἐκεῖ κι' ἔδειξε μὲ τὸ δάχτυλο ὁ Φίρσοβ τὸ σκοτάδι τῆς σκάλας τῆς εἰσόδου ὅπου ἀπέπνευε ὑγρασία. Θὰ καθήσουμε νὰ πιοῦμε καὶ κανένα μπουκάλι νά, ἔχω ἓνα στὴν τσέπη μου. Πιστέψτε με δὲν εἶμαι κανένας....

—Ἐχω συγκάτοικο, ψιθύρισε ὁ Μανιούκιν, δὲν εἶναι καὶ κακὸς ἀλλὰ πῶς νὰ σὰς πῶ διπρόσωπος ἄνθρωπος. Ἐξαφνα ἔσκυψε μὲ ὑποταγὴ τὸ κεφάλι καὶ βλέποντας τὴν ἐπιμονὴ τοῦ Φίρσοβ Πάμε, ἐξηκολούθησε, δόστε μου νὰ σὰς κρατῶ τὸ μπουκάλι, τὸ πηγαίνω ἐγὼ δὲν πειράζει.

—Καθόσαστε ἀρκετὰ ψηλά, εἶπε ὁ Φίρσοβ καθὼς ἀνέβαιναν τὴ σκάλα.

Στὸ σκοτάδι τοῦ διαδρόμου ὁ Φίρσοβ σκούπιζε τὰ γυαλιά του ἀφουγκραζόμενος τὶς προσεκτικὲς κινήσεις

του Μανιούκιν.

—Βγάζω τὰ παπούτσια μου, ἔχουμε τέτοια συμφωνία μετὸν συγκατοικό μου! ἐξήγησε ὁ Μανιούκιν.

—“Ὅστε κι' ἐγώ; εἶπε ὁ Φίρσοβ.

—“Ὅχι, τί λέτε ἐκεῖ! Ἔσεῖς φορᾶτε γαλότσες.

Ὁδηγώντας τὸν ξένο στὸ πλατῖνὸ τοῦ δικοῦ του δωμάτιο ποῦτανε ἀδειανὸ, ὁ Μανιούκιν ἔσυρε γρήγορα πρὸς τὰ ἐκεῖ μερικές καρέκλες καὶ μιὰ λαμπίτσα.

—Γιὰ τὶ πράγμα θὰ μιλήσουμε τώρα; ρώτησε ὁ Μανιούκιν κάνοντας νεῦμα στὸν ξένο του νὰ καθῆση κοντὰ στὸ τραπέζι.

—Πῶς μπορέσατε νὰ τὸ μαντέψετε; εἶπε ὁ Φίρσοβ καπνίζοντας. Περιγράφω τοὺς ἀνθρώπους, τὰ γούστα καὶ τὴ ζωὴ τους κι' ὅλα ἰᾶλλα πού χρειάζονται γιὰ τὴν περιγραφή τους. Εἶμαι ἕνας συγγραφεὺς ἂν καὶ μοναχὰ ἑνὸς βιβλίου. Πρὸς τὸ παρὸν δὲν μπορῶ νὰ τὸ δημοσιέψω. Κάποιο πρόσωπο μοῦ εἶχε πεῖ: ἂν τὸ δημοσιέψετε ὅλη ἡ σφαῖρα τῆς γῆς θὰ προσβληθῆ. Μὰ ἂν ἐνδιαφέρομαι ἐγὼ γιὰ τίς μυστικές ἴνες τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς; Ἄν γυρεῖω τὸν γυμνὸ ἄνθρωπο; Τὸν ἄνθρωπο, τώρα, δὲν τὸν βλέπουμε ἄγνόν ἀλλὰ μὲ περίβλημα μ' ἕνα πράγμα σὰν εἶδος μπερντέ πού τὸν σκεπάζει; ἢ καλλίτερα μ' ἕνα στῶμα χρυσαφιοῦ γύρω του. Αὐτὸ ἐξωτερικεύεται παντοῦ στὸ σχέδιο τῆς γραβάτας, στὸν τρόπο πού κρατᾶ κανεὶς τὸ τσιγάρο, στὴν κρυψινοῖα, στὶς οἰκογενειακές σχέσεις, στὴν τέχνη, στὴν εὐεργεσία, σ' ὅλα, ὅσα ἐλέω ἀνθρώπου ὑπάρχουν στὴ γῆ. Ὁ ἄνθρωπος πού εἶναι ἀπηλλαγμένος ἀπ' αὐτὰ εἶναι ὁ γυμνὸς ἄνθρωπος. Σ' αὐτὸ ἀκριβῶς διακρίνεται κι' ἡ ἐπανάστασίς μας πού πέταξε ἀπ' τὸν ἄνθρωπο αὐτὸ τὸ περίβλημα. Συγγνώμην, εἶπατε τίποτα;

—“Ὅχι, δὲν εἶπα τίποτα, ψιθύρισε ὁ Μανιούκιν, μόνος παρακαλῶ πῶ οἰγὰ γιὰ τὴ ζαίρετε ὁ συγκατοικός μου κοιμᾶται.

Πέστε μου, ὁ Μήτκα Βέκιν σ' αὐτὸ τὸ σπίτι κάθετα κι' αὐτός; Αὐτὸν θάθελα. Ἐπιτρέψτε μου πού καὶ πού νὰ σᾶς ἐπισκέπτομαι. Γιὰ δοκιμὴ θάθελα νὰ ξεκολλήσω ἕνα κομμάτι ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴ ζωὴ. Γιὰ τὸν γυμνὸ ἄνθρωπο εἶναι ἀπαραίτητη ἡ παραδοξότης καὶ πέστε μου, τί εἶναι πῶ παράξενο ἀπὸ τὴ ζωὴ; Μήπως θέλετε νὰ κοιμηθῆτε; ρώτησε ὁ Φίρσοβ.

—Θάθελα, μὰ δὲν βαριέστε, σ' ὅλα ἔχω συνηθίσει.

—Τὸ χιόνι πέφτει... ἔκαμε ὁ Φίρσοβ σκεπτικός κοιτώντας πρὸς τὸ παράθυρο, ἡ πόλιτεία τυλιγμένη στὸ χιόνι εἶ-

ναι τόσο ὁμορφη. Ἡ πόλις, τὸ πιὸ μεγάλο πρᾶγμα, ποὺ σκέφτηκε ὁ ἄνθρωπος νὰ βάλῃ πάνω στὸ σβέρκο του.

—...ὄλα τὰ βλέπω τώρα, πρόφερε ὁ Μανιούκιν μὰ δὲν φεύγω. Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ κρυφτῆ ἀπὸ τὰ ἴδια του τὰ μάτια! Πρέπει κανεὶς νὰ φεύγῃ τότε μοναχὰ ὅταν κάτι ἔχει νὰ διαφυλάξῃ. Σὲ μένα ὅμως δὲν ἔμεινε τίποτε.

Ἐκείνῃ τῇ στιγμῇ, μέσα στὴν ἡσυχία ἀντήχησαν μερικά βήματα. Κάποιος πλησίαζε μὲ βραεῖα βήματα, χωρὶς νὰ δίνῃ καμμιά προσοχὴ στὸν ὕπνο τοῦ συγκατοίκου τοῦ Μανιούκιν.

Ὁ Σεργεῖ Ἀμμόνιτς μόλις ἐπρόφθασε νάνοιξῃ τὴν πόρτα ὅταν μπῆκε μέσα ἐκεῖνος στὸν ὅποιον διαρκῶς πετοῦσε ἢ σκέψι τοῦ Φίρσοβ, ποὺ μόλις τὸν εἶδε τὸν ἔπιασε μιὰ ἀνεξήγητῃ ταραχῇ.

VI

Ὁ Μῆτκα ἦταν ὠχρὸς καὶ ἴσως καὶ μεθησμένος, ἀλλ' αὐτὸ δὲν φαινότανε οὔτε στὰ λόγια οὔτε στὸ περπάτημά του. Στεκότανε ἴσα ἐνῶ τὸ μέτωπό του εἶχε μιὰν ἀνάλαφρη σκιὰ ἀπ' τὴν ἀϋπνία. Τὸ πανωφόρι του ἦταν ἀκόμη χιονισμένο· στὰ χέρια του κρατοῦσε τὸ καπέλλο του.

—Ἐχετε μυστικά; ρώτησε πλησιάζοντας τὸν Φίρσοβ. Ποιὸς εἶστε;

—Φίρσοβ, ἀπήντησε ἐκεῖνος.

—Ἀκούω ποὺ τρίζουν χαρτιά στις τσέπες σας, μπᾶς κ' ἤρθατε νὰ καταγράψετε τὰνύπαρκα ἐμπορεύματα; Ξανσρώτησε κοροϊδευτικὰ ὁ Μῆτκα.

—Ὅχι, γράφω γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, εἶπε σιγὰ ὁ Φίρσοβ κοιτώντας τὸν ἀχόρταγα.

—Ἄ! ἔκαμε μεθησμένα ὁ Μῆτκα, κ' ἐγὼ εἶμαι κουρέας, ξουρίζω καὶ τὰ μαλλιά ξαίρετε. Ὡς τὰ τώρα ὅσα κεφάλια ξούρισα κανένα δὴν ἦτανε κανονικὸ, στρογγυλό...ὄλα ὁ διάβολος νὰ τὰ πάρῃ, ἀκανόνιστα σὰν μπουκάλια! Πίνατε; ρώτησε σκουντώντας μὲ τὸ πόδι του τὸ ἄδειο μπουκάλι.

—Γιὰ τὸ Θεό, πιὸ σιγὰ, ψιθύρισε ἱκετευτικὰ ὁ Μανιούκιν. Θὰ μὲ καταστρέψετε... Ἄφοῦ κοιμᾶται σὰς λέγω ὁ Πιότρ Γορμπιντόνιτς.

—Κοιμᾶται, φώναξε μεθησμένα ὁ Μῆτκα. Ποιὸς μπορεῖ νὰ κοιμᾶται ὅταν ἐγὼ περπατῶ...ὄλο περπατῶ! Κα-

νεις νά μὴν τολμᾶ νά κοιμᾶται ὅταν ὁ Ντημήτρι Βέκιν ἔχει κέφι. Καὶ πλησιάζοντας τὴν κλειστὴ πόρτα ποὺ ἔκρινε τὰ δυὸ δωμάτια τὴν ἐχτύπησε ἀρκετὲς φορὲς μὲ τὸ πόδι του.

—“Ἐ! μικρόπραμμα, φώναξε πρὸς μεγάλο τρόμο τοῦ Μανιούκιν, κινέζικο σαμοβᾶρι, χάχα, σήκω!

Ἄμέσως πίσω ἀπ’ τὴν πόρτα κάτι κουνήθηκε, κάποιος ἄρχισε νά βρίζη, κάτι τὸ ὀγκῶδες, τὸ σπουδαῖο, τὸ ἐπικίνδυνο.

Μὲ τᾶδειο μπουκάλι στὸ χέρι ὁ Μανιούκιν στριφογύριζε ἀκόμη μέσα στὸ δωμάτιο, ὅταν ἄνοιξε ἡ πόρτα καὶ ὤρμησε ὁ ἴδιος ὁ συγκάτοικος. Τὸ ὄν αὐτὸ ἦτανε κακοκαμωμένο μὲ κοκκινωπὸ γενάκι τυλιγμένο μὲ τὴν κουβέρτα κάτω ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐφαίνονταν τὰ μαλλιαρὰ του πόδια. Τὰ παράξενα μάτια του στριφογύριζαν διαλέγοντας τὸ μέρος ἀπ’ ὅπου θᾶρχιζε.

—“Ἐ-τσι! πρόφερα μοναχά, κι’ ὁ Μανιούκιν ἀπ’ τὸ φόβο του ἄφισε τὸ μπουκάλι ποὺ κρατοῦσε νά πέση μὲ κρότο κατὰ γῆς. Τότε ὁ συγκάτοικος στράφηκε πρὸς τὸ μέρος του κι’ ἔδειξε τὸ μπουκάλι.

— Μεθοκοπᾶτε, λοιπόν, καὶ τοὺς φόρους σας δὲν πληρώνετε, ἔ; Κι’ ὄχι μοναχά παραβαίνετε τοὺς ἰσχύοντες κανόνας, ποὺ πρέπει νά σας χρησιμεύουν στὴ ζωὴ σὰν φωτεινὰ ἄστρα, ἀλλὰ πέφτετε καὶ στὴν πολυτέλεια! Ἐγὼ ὡς μέλος τῶν φινάντελ δὲν θά σας τὸ ἐπιτρέψω αὐτό. Κι’ ὄλο φώναζε γιὰ τὰ ξεκουρδισμένα φιναντέλ τῆς ἐπαναστάσεως, γιὰ τὸν ἀδύνατο ὀργανισμό του, γιὰ τὸν ὕπνο ποὺ τοῦ ταράζανε.

Ὁ Μανιούκιν εἶχε παγώσει ἀπὸ τὸ φόβο του καὶ δὲν πρόφερε λέξι. Τέλος ὁ Μήτκα κατάλαβε πὼς ἔπρεπε νά δώση τέλος σ’ αὐτὴ τὴ σκηνή.

— Θὰ τρομάξης τίς γύφες, τίς μορφονιές! κι’ ἀκόμη θές καὶ νά παντρευτῆς! Γιὰ κοίτα τὰ μούτρα σου. Ἄγόρασε κάνα καθρεφτάκι καὶ καθρεφτίσου μιὰν ὥρα τὴν ἡμέρα τοῦλάχιστον.

— Δὲν εἶν’ ἀνάγκη, δὲν εἶμαι ἀποκρουστικὸς στὰ κορίτσια ἐγὼ εἶπε ἀπότομα ὁ Πιότρ Γορμπιντόνις Τσικίλεβ προσπαθώντας νά φτάση ὡς τὸν Μανιούκιν. Ἀφῖστε με πολίτα, φώναζε σπρώχνοντας τὸν Μήτκα.

— Γιὰ ποῦ τῶβαλες; τοῦλεγε διασκεδάζοντας ὁ Μήτκα.

— Θὰ μάφισης; ἐπέμενε ὁ Τσικίλεβ.

— Ὅχι! γελοῦσε ὁ Μήτκα.

— Κλέφτη! σφύριξε ἔξω φρενῶν ὁ Τσικίλεβ. Εἶσαι

κλέφτης, ὅλοι τὸ ξαίρουμε αὐτό. Κι' ἔκαμε νεῦμα σὲ μερικούς γείτονες πὺ στέκονταν περίεργοι στὴν πόρτα.

— Κλέφτης ; ἐπανελάβε ὁ Μήτκα ἀλλάζοντας χρῶμα καὶ χαμογελώντας παράξενα. Γιὰ ξαναπέστο...

— Κλέφτη... ξαναἔπε μ' ἀδύνατη φωνὴ ὁ Πιότρ Γορμπιντόνιτς.

Πιάνοντας τὸν Τσικίλεβ ἀπ' τοὺς ὤμους, ὁ Μήτκα τὸν ἐκοίταξε καλὰ στὰ μάτια. "Ἐνα μεγάλο μῖσος ἔδωσε τὴ δύναμι στὸν Τσικίλεβ νὰ βαστάξῃ τὸ τρομερὸ ἐκεῖνο βλέμμα. "Ἐξαφνὰ ὁ Μήτκα σὰν χτυπημένος βγήκε γρήγορα ἀπ' τὸ δωμάτιο.

"Ἐφευγε ντροπιασμένος μπροστὰ σ' ὄλο τὸν κόσμον ἀλλ' ἡ σιωπὴ του ἦτανε φοβερή. Μόλις ἐξαφανίστηκε στὴ σκάλα μπῆκε στὸ δωμάτιο ἡ Ζίνκα Μπαλντουέβσα μὲ τὴν ὁποία λίγες ὧρες πρὶν ἐκορτάριζε ὁ Φίρσοβ.

— Κλέφτης ; ρώτησε μ' ἕνα ὕφος τὸν Τσικίλεβ. Μπορεῖς ὅμως νὰ φαντασθῆς πόσες σφαῖρες θὰ φᾶνε μερικοὶ μερικοί, ἂν κάποτε πιαστῇ ;

Ἄσ' ὁ Φίρσοβ κατάλαβε πὼς μοναχὰ μιὰ μεγάλη ἀγάπη μποροῦσε νὰ διαλείρῃ τέτοιαν ὄργῃ στὴ Ζίνκα.

— Ναι, ἐξηκολούθησε, ἐκεῖνος παίρνει τὰ ξένα πράγματα διακινδυνεύοντας, ἐνῶ ἐσὺ κλέβεις ἐκ τοῦ ἀσφαλτοῦς. Κοίταξε μουτρο κοτίσιο πὺ ἔχεις, ἄστεϊε ! Ἐμπρὸς λοιπὸν βάλε τις μπόττες σου καὶ τρέχα νὰ τὸν ἀναφέρῃς ! "Ἄχ, Πιότρ, Γορμπιντόνιτς, τί χαμένος πὺ ἔγινες, πρόφερε μὲ τὴ μεγαλύτερη ἀηδία ποῦταν χειρότερη κι' ἀπὸ χαστούκι.

Ἄσ' ὁ Φίρσοβ ἄνοιξε σιγὰ τὴν πόρτα τῆς κάμαρας τοῦ Μήτκα καὶ μπῆκε. Ἐκεῖνος ἦτανε ξαπλωμένος ἔχοντας καρφωμένα τὰ μάτια του στὸ ταβάνι. Στὸ δωμάτιο αὐτὸ τὰδειανὸ καὶ μεγάλο, τίποτε δὲν μαρτυροῦσε τὴν τέχνη τοῦ Μήτκα.

— Μπῆκα ἔτσι, χωρὶς τὴν ἄδειά σας, ἄρχισε ὁ Φίρσοβ, ἂν τὸ ἐπιτρέπετε θὰ καθήσω κιόλας. Μὰ δὲν ἔκατσε μὴ παίρνοντας καμμ' ἂν ἀπάντησι. Ξαίρετε, ψιθύρισε μ' ἀμηχανία, τὰ γυαλιά μου εἶναι πολὺ λερωμένα...

— Σκούπισέ τα, εἶπε ὁ Μήτκα χωρὶς καμμιᾶν ἔκφρασι.

— Θὰ τὰ σκούπισω, ἂν ἐπιτρέπετε, κι' ἄρχισε μὲ περισσότερο θάρρος. Γίνοι ἕνας μήνας τώρα πὺ γυρεύω αὐτὴ τὴ συνάντησι. Ἐχω ἀκούσει πολλὰ γιὰ σᾶς : ὁ Ρῶσσοσ Ροκαμβδλ... Βλέπετε... κατὰ τὴν τέχνη ποῦχω μιλῶ. Καὶ σᾶς κοιτῶ φιλοσοφικά, ξαίρετε, γιὰτι εἴσαστε

μιά μεγάλη ιδέα...ναί, ιδέα ! Γιατί με κοιτάτε έτσι, όπως ή χήνα την άστραπή ;

---Συγγραφεύς ; ρώτησε με τεμπελιά ο Μήτκα. Έμφάνισι έχεις όπωςδήποτε καλή, άλλ' άπ' τό μούτρο άν σε κρίνη κανείς είσαι ένας άθλιος.

"Ήτανε φανερό πιά πώς ο Μήτκα δέν ήτανε μεθυσμένος αλλά με τό φαινομενικό του μεθήσι προσπαθούσε νά καλύψη κάποια ψυχική του ταραχή.

Τότε ο Φίρσοβ έξυσε τό κεφάλι του και είπε ταραγμένος :

—Συγγνώμη, σύντροφε! και χάθηκε πίσω από την πόρτα.

Κατεβαίνοντας τη σκάλα έβγαλε τό σημειωματάριό του και σημείωσε :

«Ο Μανιούκιν είναι ή βίδα ενός κατεστραμμένου μηχανισμού. Μπορεί κανείς νά κρίνη από ένα μέρος τό σύνολον του Μήτκα. Τό μέτωπο είναι τίμιο, έπαναστατικό. Και τόν Μήτκα και τόν Ζαβαρίχιν τούς έγέννησε ή γή την ίδια ώρα. Ο ένας πάει πρós τά κάτω, ο άλλος πρós τά πάνω. Στη δισσταύρωσι των δρόμων τους, καταστροφή, σύγκρουσις, μίσος. Ο πρώτος θά πεθάνη μ' ένα σκληρό και μεγαλοπεριπηθάνατο, ο δεύτερος τρείς φορές θά βρίση τόν θάνατο. Κι' οί δυο έχουν δίκιο : ο πρώτος ως τίμιος και έλεύθερος κι' ο δεύτερος ως δυνατός.

»Ο Τοικίλεβ έκαμε πολλά χρόνια ως μέλος των φιναντέλ, έχει πολλές έλπίδες γιά ανώτερες θέσεις. Δουλεύει τίμια και με εύχαριστησι σύμφωνα με τούς κανόνες, μάλιστα βρή εύνοϊκή περίστασι μπορεί νά σεπώση πολλά. Τό μολύβι αηδιάζει νά γράψη γι' αυτόν».

Σ' αυτό τό μέρος έσπασε ή μύτη του μολυβιοθ κι' ο Φίρσοβ έκοίταξε γύρω του. Στη γωνιά της πόρτας της έξόδου καθότανε τρέμοντας από τό κρύο ένα κίτρινο άδέσποτο σκυλί.

— Κάθεσαι ; πρόφερε ο Φίρσοβ χαϊδεύοντας τη βρεγμένη του πλάτη. "Όλο τρέχεις. Κι' έγώ τρέχω κι' έγώ τά μυρίζομαι όλα όσα συναντώ. Κι' όλοι σκέπτονται πώς είμαστε περιττοί, μάλιστα ξαίρουμε τη ζωή καλύτερα από όλους. Ός και τη μυρωδιά της ξαίρουμε. Είναι νόστιμη, εύχάριστη, λιχουδική. Τρως και πεθαίνεις χωρίς νά τταλαβάβης. Άντίο, σκυλί.

Γιά μιá στιγμή σκέφτηκε νά φωνάξη ένα άμάξι. Τό χέρι του έψαξε στην τσέπη του και βρήκε μοναχα δυό κρύα δεκαράκια. Γι' αυτό πήρε τό δρόμο του πεζή μέσα στο χιόνι.

VII

‘Ο Φίρσοβ δὲν ἔλυπότανε καὶ τόσο γιὰ τὴν ἀτυχία του γιὰτὶ ἤξαιρε ἄλλωστε ἀρκετὰ γιὰ τὸν Μήτκα. Γυρνώντας τὰ διάφορα καταγώγια τῆς πρωτεύουσας ἀντάμωνε πολλοὺς φίλους τοῦ Μήτκα ἀπὸ τοὺς ὁποίους μάθαινε τὰ κατ’ αὐτόν. Ἐκεῖ βρῆκε καὶ τὸν Σάνκα Βελοσιμπέτ, ἓνα μικροκλέφτη τὸν πιδὸ ἀκίνδυνο κακοποιὸ τῆς Μόσχας.

Ἐκεῖνος ὕστερα ἀπὸ ἓνα καλὸ κέρασμα τοῦ διηγῆθηκε ὅτι ὁ Μήτκα στὸ κοντινὸ παρελθὸν ἦτανε ἓνας μεγάλος μπολοσεβίκος καὶ ὅτι εἶχε θέσι στὴν ὁποίαν διεκρίθη γιὰ τὴν τιμιότητα καὶ γιὰ τὴν τάξι του. Ὅταν δὲ ἀπ’ ὄλες τίς γωνιῆς τῆς Ρωσσίας σχηματίστηκε στρατὸς ἐναντίν τῆς ἐπαναστάσεως ὁ Δημήτρης Βέκσιν γίνηκε κομμισάρος τοῦ ἱππικοῦ. Στὸ στρατὸ τὸν ἀγαποῦσαν μὲ μιὰ ξεχωριστὴ ἀγάπη. Ὡδηγοῦσε ἀτρόμητος τὸ σύνταγμα του στὰ πιδὸ ἐπικίνδυνα μέρη καὶ πολεμοῦσε σὰν νὰ μὴν ἦταν ἓνας, μὰ δέκα Βέκσιν μαζί. Κάποτε ὅταν τὸν ἀπειλοῦσε ὁ κίνδυνος, τὸ πιστό του ἄλογο τὸν ἔσωζε πάντοτε ἀπ’ αὐτόν. Ἡ ὀρδινάντσα τοῦ Βέκσιν, ὁ Σάνκα Μπάπκιν (ὁ κατόπιν Βελοσιμπέτ) ἔλεγε γιὰ τὸν Σουλιμά, τὸ ἄλογο, ὅτι εἶχε ἀνθρώπινη ψυχὴ καὶ περπατοῦσε ἴσα σὰν τὸ νερό.

‘Ο Φίρσοβ ἔγραφε.

«Ἐκεῖνα τὰ χρόνια χτυπιόντουσαν γιὰ τὰ μεγάλα ἰδεώδη τῶν ἀνθρώπων, χωρὶς νὰ σκέπτονται τοὺς ἴδιους τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Βέκσιν ἀγαποῦσε μοναχὰ τὸν Σουλιμά μὲ μιὰ τρυφερὴ σχεδὸν γυναικειὰ ἀγάπη. Καὶ ὅταν σὲ μιὰ μάχη ἢ σφαῖρα βρῆκε τὸ ἄλογο στὸ μέταπο, ἀνάμεσα στὰ δυὸ μάτια, καὶ τὸ ἄφισε νεκρό, ὁ Βέκσιν οὐρλιαζε σὰ νὰ εἶχαν χτυπήσει αὐτόν τὸν ἴδιο».

Ἦτανε πολὺ νέος ὁ Βέκσιν· δὲν τὸν ἱκανοποιοῦσαν οὔτε οἱ ἐπιτυχίες οὔτε τὸ κρασί οὔτε ἡ εὐθυμὴ φιλία τῶν συντρόφων του.

Τὴ νύχτα πῆρε κρυφὰ τὸ φοιὰ τοῦ Σουλιμά ἀπ’ τὸ σύνταγμα ὅπου τὸν εἶχαν ὀδηγήσει γιὰ νὰ τὸν ἐξετάσουν καὶ τὸν ἐτράβηξε σ’ ἓνα μικρὸ δασάκι. Τὸν ἐβοήθησε ὁ Σάνκα Μπάπκιν. Ἐκείνη τὴν ὥρα στὸν οὐρανὸ πρόβαλλε ἡ σελήνη ἐνῶ μέσα στὴν ἀπόλυτη ἡρεμία δὲν κουνιότανε οὔτε φύλλο.

—Ξαίρεις ποιὸν ἐσκότωσης; τὸν ρώτησε ὁ κομμισάρος

Βέκιν, κοιτώντας τὸν νεᾶρό καπετάνιο. Ἐκεῖνος σιωποῦσε γιατί δὲν μποροῦσε νὰ θυμηθῆ μεταξὺ τόσων πού σκότωσε ποιὸν ἐννοοῦσε ὁ κομμισάρος.

— Ἐσκότωσες τὸν Σουλιμᾶ, ἐξακολούθησε ὁ Βέκιν. Τώρα χαιρέτησέ με.

Ἐκεῖνος ὑπήκουσε· ἦταν πολὺ ἀνήσυχα ὄλα καὶ τὸ φῶς τῆς σελήνης καὶ ἡ γαλάζια ὠχρότης τῆς νύχτας· καὶ ἡ γαληνὴ τοῦ μικροῦ δάσους καὶ ἡ διαπεραστικὴ μαυρίλα τῶν ματιῶν τοῦ κομμισάρου. Μὰ ὥσπου νὰ προφτάσῃ νὰ σηκώσῃ τὸ χέρι του ὁ Βέκιν τοῦ κατέφερε μιὰ μὲ τὸ σπαθί του καὶ τοῦ ἔκοψε τὸ χέρι πού σκότωσε τὸν Σουλιμᾶ. Καὶ μοναχὰ ὁ Σάνκα ποῦταν πιὸ ἀδύνατος ψυχικῶς ἀπ' τοὺς τρεῖς τοὺς ἔβγαλε μιὰ πνιγμένη κραυγὴ πέφτοντας πάνω στὴν ὑγρὴ γλῶσση.

Τὸν μισοπεθᾶμένο νέο ὁ Βέκιν τὸν ἔσυρε ὡς τὸ ἐπιτελεῖτο τοὺς καὶ τὸν ἄφισε κοντὰ στὴν εἴσοδο.

Τοῦκαναν δυνατὲς παρατηρήσεις οἱ ἀρχηγοὶ γι' αὐτό. Ἀπὸ τότε πολεμοῦσε μὲ πιὸ μεγάλη λύσσα καὶ ταχύτητα καὶ μπορεῖ νάταν ἀλήθεια πού λέγανε ὅτι τὸν εἶδανε τὴν ἴδια ὥρα σὲ τέσσερα μέρη. Μὰ πιὸ συχνὰ ἔπεφτε σὲ μιὰ καταθλιπτικὴ συλλογὴ πού τοῦ ἀφαιροῦσε τὸν ὕπνο. Ἐξαφνα ἀρρώστησε.

Ὁ σύμβουλος τοῦ συντάγματος, ἓνας ἀπ' τὸν Καύκασο πού ἦτανε στρατιώτης στὸ ἴδιο σύνταγμα στὸ ὁποῖον ἐπὶ Τσάρου ἐπαναστατοῦσε ὁ Βέκιν, πῆγε νὰ ἐφισκεφθῆ τὸν ἀρρώστο φίλο του.

Στὴν εἴσοδο τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Βέκιν ὁ Σάνκα Μπάμπκιν δὲν τὸν ἄφινε μὲ κανένα τρόπο νὰ μπῆ μέσα λέγοντας ὅτι εἶναι κολλητικὴ ἢ ἀσθένεια καὶ πολλὰ ἄλλα τέτοια.

Μὰ ἐκεῖνος τὸν ἔσπρωξε καὶ μπῆκε. Ἡ θέσι στὴν ὁποῖαν βρῆκε τὸν Βέκιν τὸν ἔκανε νὰ δακρίσῃ.

Ὅλο τὸ πάτωμα ἦτανε γεμάτο ἀπὸ μπουκάλια ὡς δώδεκα βαλμένα σὲ κύκλο κι' ὁ μεθυσμένος Βέκιν δεμένος μ' ἓνα λουρί περπάταγε γύρω γύρω μὲ τὰ τέσσαρα. Ὁ Βέκιν πάντοτε ἔπινε μοναχὸς του χωρὶς συντροφιᾶ. Τότε ὁ σύμβουλος κάθησε στὴν ἄκρη τοῦ κρεββατιοῦ τοῦ Βέκιν καὶ παρακολουθοῦσε σιωπηλὸς τίς κινήσεις του.

— Μὰ γιατί τσάκισες ἔτσι, Μήτκα; τὸν ρώτησε μ' ἓνα ὕφος γιατροῦ κι' ὄχι δικαστοῦ. Μήπως κάνεις μνημόσυνο τοῦ Σουλιμᾶ; Πάρε τὴν Καμπάλα μου. Εἶναι ἄλλω-

στε γυναίκα του Σουλιμά και στο τρέξιμο δέν θα πήγαινε πίσω απ' αυτόν.

Έπι τέλους ό Βέκσιν άνοιξε τó στόμα του. Τίς καταστρεπτικές του φλογερές φράσεις άκουσε κι' ό Σάνκα Μπάπκιν πού στεκότανε στην πόρτα. Ή έννοια τών λόγων του Βέκσιν ήτανε ότι ή επανάστασις είναι έθνική, ότι αυτό άνετάραξε τó ρωσικό αίμα πρό τής άνύπαρκτής της άνθίσεως.

- Ψέμματα λές! φώναξε μεθυσμένος ό Βέκσιν, άγκαλιάζοντας τήν μπότα του φίλου του. Δέν επάγωσε άκόμη τó αίμα μου, άκόμη τρέχει και κοχλάζει σαν πυρκαϊά, κοχλάζει!! Και χτυπούσε τó στήθος του με τóση δύναμη σαν νά μην ήτανε δικό του.

Ό σύμβουλος δέν διέκοψε τίς αίρετικές ιδέες του Βέκσιν άλλ' άφου τάκουσε όλα βγήκε χωρίς νά τόν άποχαιρητήσι. Όταν έφτασε στο σπίτι του πήρε ένα χαρτί και έγραψε κάτι πού ύπογράμμιζε τέσσερες φορές τήν κάθε φράσι. Έπικαλέσθηκε όλη του τή δύναμη για νά καταπολεμήσι τó αίσθημα τής φιλίας:

«Ήτανε μιá δύσκολη έποχή. Τότε πού οι δικέφαλοι άετοί πετώντας απ' τή Σιβηρία χτυπούσαν τά κόκκινα στρατεύματα».

Έτσι τέλειωσε ό Φίρσοβ αυτό τó πολυσήματο έπεισόδιο.

Μετά δυό μέρες τόν είχαν άπολύσει από τήν θέσι του.

Τότε ό Βέκσιν γύρισε πίσω στην πόλι.

Ήταν ή άλλη έποχή πού ό άγώνας έγινε πιό πονηρός και πού τά όπλα του δέν ήσαν πιά τά κανόνια μά τά γράμματα. Σε κάθε γωνιά, στο κάθε κεφάλι μέσα στο κάθε σπίτι σχηματίστηκε μέτωπο.

Στις πλατείες επιδιορθώνονταν τά μαγαζιά, άναβαν τά φώτα και άκουγότανε πιό συχνά τó γέλιο. Όλα τά παρακολουθούσαν οι στρατιώτες τής επαναστάσεως, πώς φάνταζαν πιό ώραία με περισσότερη πολυτέλεια οι βιτρίνες τών μαγαζιών πού χθές άκόμα ήσαν κατεστραμμένες. Σήμερα ύπνουσαν τήν πείνα, τόν τρόμο, τήν άμηχανία. Μά τή συνείδησι του Βέκσιν δέν τήν ξεγελούσαν ούτε οι φανταχτερες γωνιές ούτε τά χαρούμενα πρόσωπα. Δέν ήθελε νά ξαίρη ότι μαζί μ' αυτόν, δίπλα του, βάδιζε κι' ένας άλλος Βέκσιν, ή ζωή.

Κι' οι μέρες περνούσαν διαρκώς, οι θερμές μέρες του καλοκαιριού. Σε μιá απ' αυτές τίς μέρες ό Μήτκα στεκότανε μπροστά στη βιτρίνα ενός μπακάλικου, κοιτώντας

ένα κομμάτι ψημμένο κρέας· ὁ Βέκσιν ἦταν πεινασμένος. Ἐκείνη τῆ στιγμῇ, μιὰ γυναίκα κομπῆ καὶ ντυμένη μὲ πολυτέλεια, σὰν ἀραβικὸ πρῶι, ἦταν ἔτοιμη νὰ μπῆ στὸ μαγαζί. Με μιὰν ἀγνή λεπτότητα ὁ Βέκσιν ἀπλῶσε τὸ χέρι νὰ τῆς ἀνοίξη τὴν πόρτα, μὰ ἐκείνη δὲν κατάλαβε τὴν κίνησί του. Τὸν χτύπησε μὲ τὸ γάντι τῆς πάνω στὸ χέρι ποὺ κρατοῦσε τὸ πόμολο, κι' ὁ Βέκσιν μόλις ἐπρόφτασε καταντροπιασμένος νὰ ποσοῦρη τὸ χέρι του καὶ ν' ἀποφύγη καὶ δεῦτερο χτύπημα.

Τὸ βράδι ὁ Μήτκα ἦτανε μεθησμένος. Οἱ γνωριμίες ἐκείνης τῆς βραδιᾶς ἦσαν πολὺ ἐνδιαφέρουσες.

Ὅταν δὲν εἶχαν πιά λεφτὰ νὰ πιοῦν ὁ Σάνκα Μπάπκιν ἔκλεψε γιὰ τὸν ἀφεντικό του, ὁ Βέκσιν τὴν ἄλλη μέρα ἔκαμε τὸ ἴδιο ἀπὸ μιὰν ἀνόητη ὑποχρέωσι στὸ φίλο του. Κι' ἔτσι σιγὰ-σιγὰ μπῆκε στὸν κύκλο τῶν κλεφτῶν κι' ὁ Σάνκα μαζί του ἐπίσης. Στὴ φυλακῇ ἔγινε ἀπλῶς Μήτκα κι' ὁ Σάνκα ἀπέκτησε καὶ παρατσούκλι· μαζί τους ἐνώθησαν κι' ἄλλοι δυὸ ὁ Λιόνκα Ζηβότικ κι' ὁ Ντόνκα Λιουμπόβκακοποιοὶ χωρὶς τάλαντο ποὺ δόξασαν τὸνομά τους μὲ τὴ συναναστροφή τοῦ Βέκσιν ποὺ ἔγινε ἀρχηγός τους. Οἱ πιὸ μεγάλοι ἄσσοι ὅπως ὁ Βασίλι Παναμά-χοντρός κι' ὁ Φεντόρ Σεκούτιν ἐκτιμοῦσαν καὶ παραδέχονταν τὴ γνώμη τοῦ Μήτκα ποὺ δὲν ἐπιζητοῦσε τὴν παρέα τους ἀλλὰ καὶ δὲν τοὺς ἀπέφευγε. Μοναχὰ γιὰ ἕναν ἀπ' αὐτούς, τὸν Ἀγέι ἔτρεφε μιὰν ἀκατανίκητη ἀποστροφή. Μέσ' τὴν ψυχῇ τοῦ Μήτκα ζοῦσε ἀκόμη τὸ αἶσθημα ποὺ ὅταν ξυπνοῦσε, ὁ Βέκσιν ὑπέφερε καὶ ἔπιπε γιατρεύοντας μὲ τὸ κρασί τὸν ἀγιάτρευτο πόνο του. Ἡ λέξις ποὺ τοῦ φώναζε ὁ Τοικίλεβ τὸν εἶχε χτυπήσει κατάκαρδα κι' ἐκτός αὐτοῦ οἱ σκέψεις του σκοτείνιασαν κι' ἀπ' τὴν συνάντησι μὲ τὴν ἀδελφή του. Ἡ συνάντησις αὐτὴ ἦτανε ὅλως τυχαία κι' ὁ Μήτκα δὲν ἤξαιρε ἂν ἔπρεπε νὰ χαρῆ ποὺ μπῆκε στὴ ζωὴ του ἕνα τρυφερὸ χάδι ἢ νὰ λυπηθῆ ποὺ ἡ παρουσία τῆς ἀδελφῆς του προεμήνυε καὶ ἐπίκρισι καὶ ἀναμνήσεις...

VIII

Ἀνταμώνοντας τὸν Μήτκα στὸ Νίζνι ὁ Παναμά τοῦ πρότεινε νὰ πᾶνε μαζί ἕνα μικρὸ ταξιδάκι πρᾶγμα ποὺ δέχτηκε ἐκεῖνος γιὰ νὰ διασκεδάσῃ. Πῆραν λοιπὸν τὸ πρῶινὸ τραῖνο χωρὶς νὰ δώσουν καμμιά ὑποψία στοὺς

δυο μοναδικούς συνεπιβάτας των που ήσαν ένας χοντρομάγουλος μηχανικός κι' ένα κορίτσι χαριτωμένο μέναν επίδεσμο στάριστερό μάτι. Οί άρκετά βαρειές βαλίτσες της ήσαν βαλμένες μέσα σ'ένα κρεμαστό δύχι.

Άφου ζήτησαν εύγενικά συγγνώμην, άνοιξαν ένα μπουκάλι κρασιου κι' άρχισαν νά κουτσοπίνουν τρώγοντας συγχρόνως και κουβεντιάζοντας σαν δυο φιλήσυχου πολίτες. Το βραδάκι έπιαν μαζί το τσαϊ τους κι' ο Παναμα έπρότεινε μιá κουβέρτα, που είχε, στην κοπέλλα για νά τυλίξει τα παγωμένα της πόδια. Έκεινή δέχτηκε χαμογελώντας μεύγνωμοσύνη κι' άρχισε νά έτοιμάζεται για ύπνο. Μετά δυο ώρες όταν το τραίνο ελάττωσε την ταχύτητά του και το κορίτσι κοιμότανε ήσυχο κάτω άπ' την κουβερτίτσα του Παναμα και ροχάλιζε, ο μηχανικός, ο Βασίλης Παναμα, έσερνε άπ' το βαγόνι τις βαλίτσες της συνταξιδιωτίσας τους παρατηρώντας στον Μήτκα νά μην τaráξει τον ύπνο του κοριτσιου.

Θέλοντας νά κάμη έντύπωση στον φίλο του ο Παναμα έδωσε στο Μήτκα την πιο μεγάλη βαλίτσα.

Ο Βέκιν τότε χαμογελώντας άπό περιέργεια την πήγε νά την κρύψη στο δωμάτιό του όπου βρισκότανε σε ασφάλεια. Βγάζοντας ένα-ένα άπό μέσα τα πράγματα τα πετοϋσε πάνω στο πάτωμα μάπογοήτευσι. Ήσαν όλα διάφορα άσπρόρουχα και φουστάνια, μερικά χρωματιστά τρικό και κάτι άλλα μικροπράγματα χωρίς καμμιάν αξία. Παραξευούτηκε πολυ ιδίως όταν βρήκε στο βάθος της βαλίτσας και κάμποσα μεταξωτά σχοινιά με σφιχτούς κόμπους και με μιá θηλιά στην άκρη. Είχε φρίξει άπ' το εύρημα αυτό που ήταν προορισμένο νά το πετάξη, νά το κάψη τέλος πάντων όπωσοδήποτε νά το καταστρέψη. Ούτε καν σκέφτηκε νά το πάη στον Άρτέμη Κορίντσι που δεχότανε τα κλεμμένα και που τίποτα δέν περιφρονοϋσε.

Έξαφνα διέκρινε ένα μικρό πακετάκι. Όταν το ξετύλιξε ένα κόκκινο χρώμα ντροπής έβαψε τα μάγουλά του. Ήσαν φωτογραφίες, στην πρώτη άπ' αυτές ήταν έκε νη που με τόσο έμπιστοσύνη τους χαμογελοϋσε μεσ' το τραίνο· ήτανε χωρίς τον επίδεσμο και το ματάκι της αλλοιθώριζε λίγο.

Φοροϋσε ένα τρικό και κρατοϋσε στα χέρια το σχοινί με τη θηλειά. Στη δεύτερη ήτανε πάλι ή ίδια αλλά σε άλλη στάσι με τη θηλειά πιá στο λαιμό και με το αίωιο χαμόγελο στα χείλη. Ο Μήτκα αισθανότανε σαν κάτι νά τον έπιγε δέν ένιωθε πιá καθόλου τον έαυτό του.

Στὴν τελευταία φωτογραφία, τὴν κιτρινωμένη ἀπὸ τὰ χρόνια καὶ λερωμένη ἀπ' τὶς μυῖνες, ἦταν ἀπεικονισμένο ἓνα μικρὸ σπιτάκι μὲ μιὰ αὐλὴ ποῦ στὴ μέση τῆς πάνω σ' ἓνα κασόνι καθότανε ἓνα κοριτσάκι μὲ σχισμένο φουστάνι καὶ ξυπόλυτο, ἢ Τατιάνκα ἢ ἀδελφὴ του! Καὶ δίπλα τῆς αὐτὸς ὁ Μήτκα Βέκσιν τότε ὄχτω χρόνων παιδί. Ἡ αὐλίτσα, οἱ κότες στὰ πόδια τῆς ἀδελφούλας του, ἡ μηλιά στὸ πλάγι φορτωμένη καρπούς. Πολλὴν ὥρα καθότανε ὁ Μήτκα μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὴ φωτογραφία ποῦταν φωτισμένη ἀπ' τὸ μακρυνὸ φῶς τῆς νιότης. Ἡ ἀγύριστη ἐποχὴ ξαναπρόβαλε μπροστά του ξετυλίγοντας τὰ φύλλα τῆς σάν βιβλίου, μὰ δὲν ἦσαν ὅλες του οἱ σελίδες καθαρές. "Ἐξαφνα θυμῆθηκε κάτι καινούργιο. Ἐκεῖνο τὸ βράδι στὴ γωνιά τοῦ φτωχικοῦ σπιτιοῦ τοῦ Βέκσιν στεκότανε τὸ ἄλογο ἢ Μάσα. Τίποτε δὲν ἔδειχνε στὴ φωτογραφία τὴν παρουσία τῆς μὰ ἡ ψυχὴ φώναζε ὅτι ἦταν ἐκεῖ, ἐκεῖ θὰ περιμένῃ τὸν Μήτκα νὰ πάη νὰ τὴν ποτίσῃ στὸ πηγάδι. Ἀνόητη κι' ὑπομονετικὰ ποῦ περιμένει εἴκοσι χρόνια!

"Ἐκρῶσε ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα στὴ βαλίτσα ποῦ τὴν ἔχωσε κάτω ἀπ' τὸ κρεβάτι.

"Ὑστερα πέρασε μερικὲς μέρες γεμάτες ταραχώδη ἀγωνία. Δὲν ἤξαιρε τί νὰ κάνῃ ν' ἀναζητήσῃ τὴν ἀδελφὴ του, νὰ γράψῃ στὸν πατέρα του ἢ νὰ δοθῇ πάλιν στὴν ἀμέριμνη ζωὴ του; "Ὅλο ἔλεγε ὅτι ζῆ ὁ πατέρας, μοναχὰ ποῦχει λίγο καμπουριάσει καὶ ὅτι τ' ἄσπρα του μαλλιά ἔχουν σκεπάσει τὸν ρυτιδωμένο του σβέρο.

"Ὅλο θὰ πηγαίνει στὰ τραίνα, μὲ τὴ σβησμένη πίπα στὸ στόμα, γιὰ νὰ τὰ εἰδοποιῆ γιὰ τὸ ἀκίνδυνο τῶν ἀτέλειωτων ταξιδιῶν τους, αὐτὸς ὁ δυνατὸς ἄνθρωπος, ὁ Ἐγὼρ Βέκσιν. Κι' ὄλο θὰ τὸν μαλώνῃ ἡ μητριὰ του γιὰ τὴν ἀψιλία του καὶ γιὰ τὸ ἀδέξιο τῶν τίμιων χειρῶν του κι' ἐκεῖνος, θὰ θυμᾶται τὸ γιό του, τὸν Μήτκα, ποῦ, σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία τῆς, μὲ τόσο θυμὸ ἐπέταξε στὴ ζωὴ.

Ὁ Μήτκα κατάλαβε ὅτι τὸ γράμμα ποῦ θᾶγραφε θάταν μακροσκελὲς καὶ βασανιστικὸ καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἔγραψε ἐκεῖ πέρα οὔτε μιὰ λέξι.

Τὴν ἀδελφὴ του δὲν τὴν βρῆκε ἀμέσως. Ὁ Μήτκα δὲν τολμοῦσε οὔτε κάν νὰ σκεφθῆ ὅτι ἡ ξακουσμένη Γέλλα Βέλτον ἦτανε ἡ ἀξέχαστη Τατιάνκα ἢ ἀδελφὴ του. "Ὅταν τὸ ἔμαθε αὐτὸ δὲν ἐπῆγε στὸ ἵπποδρόμιο ἀλλὰ τὴν ἐπερίμενε στὴν ἔξοδο. "Ἐκαμνε κρῦο καὶ πάγωναν τὰ πόδια του μεσ' τὶς μπότες. "Ἐνας μικρὸς ἀνθοπώλης πουλοῦ-

σε χρυσάνθεμα. Ὁ Μήτκα τ' ἀγόρασε ὅλα χωρὶς νὰ παζαρέψῃ. Μόλις φάνηκε ἡ Τάνια, τὴν ἐπλησίασε γρήγορα μὰ ἔξαφνα τ' ἄχασε καὶ ἄφισε τὰ λουλούδια νὰ πέσουν ἀπ' τὰ χέρια του. Ἄρχισε νὰ τὴν γεμίζει μ' ἐρωτήσεις γιὰ τὸν ἐπίδεσμο, γιὰ τὰ σχοινιά πού βρῆκε στὴ βαλίτσα τῆς, γιὰ τὴν ἀφορμὴ τοῦ ταξιδιοῦ τῆς στοὺ Νίτσι. Ἐκείνη ταράχτηκε ἀναγνωρίζοντας τὸν κλέφτη, ἔκαμε μιὰ κίνησι σὰν γιὰ νὰ φωνάξῃ μὰ ἔπειτα ἀπ' ὅλα αὐτὰ χαμογέλασε χωρὶς νὰ προσπαθήσῃ νὰ τραβήξῃ τὰ χέρια τῆς ἀπὸ τὸ σφίξιμο τοῦ Μήτκα.

Ἡ πρώτη τους συνάντησι δὲν ἐβάσταξε πολλὴν ὥρα κ' ἦταν θλιβερὴ καὶ γιὰ τοὺς δυὸ τους. Ἡ ἀδυναμία νὰ βροῦν τὰ λόγια ποῦπρεπε, τὰ ἀπλᾶ λόγια, τοὺς ἐβασάνιζε καὶ τοὺς ἐτρόμαζε. Γιὰ μιὰ στιγμή στεκόντουσαν σιωπηλοί, κοιτώντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον μὲ προσοχὴ καὶ ἀναγνωρίζόμενοι. Ἐξαφνα ἐκείνη γέλασε κρύβοντας μὲ ταραχὴ τὸ πρόσωπό τῆς στοὺ γιὰ τὰ κατὰ τοῦ παλτοῦ τῆς.

— Μὰ γιατί πετᾶς τὰ λουλούδια ;

Καὶ ἄρχισε νὰ τὰ μαζεύῃ χαρούμενη γιὰ τὴν ἀδειξιότητα τοῦ Μήτκα πού τῆς ἐπέτρεψε νὰ κρύψῃ τὴν ἴδια τῆς ταραχὴ. Δὲν μποροῦσαν ἐπὶ πολλὴν ὥρα νὰ βροῦν τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν εὐκρίνεια.

IX

Ἐκείνη πρώτη τοῦ ζήτησε νὰ ξανασυναντηθοῦν κι' αὐτὸς δέχτηκε ὄχι ἀμέσως. Ὁ Μήτκα δὲν ἤξαιρε ἂν θάχῃ ἢ ἀδελφὴ του τόση τρυφερότητα ὥστε νὰ συγχωρήσῃ τὶς κακοκεφαλίες τῆς ζωῆς του. Οἱ δεσμοὶ τῆς νιότης καὶ τοῦ χωριοῦ του τὸν ἐτραβοῦσαν σὰν μαγνήτις στὴν ἀδελφὴ του κ' ὄχι ἡ συγγένεια. Ἡ συνομιλία αὐτὴ εἶχε γίνῃ στοὺ σπῆτι τοῦ Πεσχόβ τὸ μόνον μέρος πού δὲν μποροῦσαν νὰ φοβηθοῦν τὸν ἐρχομὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Μήτκα. Πήγαιναν κατὰ μῆκος τοῦ στενοῦ δρόμου κρατούμενοι ἀπὸ τὸ χέρι καὶ γεμάτοι ἀναμνήσεις.

— Δὲν κρυώνεις ;

— Ποῦ μὲ πηγαίνεις ;

— Περίμενε .. θα σοῦ δείξω, μουρμούριζε ὁ Μήτκα ὀδηγώντας τὴν. Στὸ σπῆτι ὅλοι τους εἶναι καλά; Τί λές;

— Δὲν τοὺς ἔχω γράψῃ οὔτε μιὰ φορὰ, ἀπήντησε ἀπότομα καὶ ἄφισε τὸ χαλαρωμένο χέρι τοῦ Μήτκα. Δὲν

ἔγραψα. Ὅλα πέρασαν, τίποτε πιά δὲν θέλω νὰ ξαίρω.
Ἡ ψυχρότης τῶν λόγων της γιὰ μιὰ στιγμή ἀπομάκρυνε τὸν Μήτηκα ἀπ' τὴν ἀδελφή του.

Ἔ, ναι λοιπὸν, καὶ χωρὶς αὐτὸ στέκεται τὸ μικρὸ σπιτάκι στὸ σαρακοστὸ τέταρτο ἀπ' τὸ Ρόγγοβο βέρσι, ἀναλλοίωτο στὴ μνήμη του. Διαρκῶς ἀνθίζει, βέβαια, στὸ κηπάκι, τὸ ἀνόητο λουλούδι τοῦ ἡλίου, περήφανο γιὰ τὸ χρυσαφένιο του χρῶμα.

Ἦταν ἀκριβὸ γιὰ τὸν Μήτηκα αὐτὸ τὸ σπίτι, ὅπου μποροῦσε μιὰ τελευταία μέρα, παρατώντας τὰ ὅλα, νάρθη καὶ νὰ ἡσυχάσῃ, στὴ γαλήνια κι' ἀγαπημένη πατρικὴ γωνιά ἀπ' ὅπου γιὰ πρώτη φορὰ εἶδε τὸν κόσμον μὲ τὸν ἀγαθὸ παλιὸ του ἡλίου.

—...Καὶ τὸ σκυλάκι τὸ θυμᾶσαι ; ὅταν τοῦ γιάτρουες καὶ τὸ σπασμένο του ποδαράκι...

... Πότε;

—Θυμᾶσαι, πὺ καθὼς πηγαίναμε, τὸ βρήκαμε μέσα σ' ἓνα χαντάκι, μικρούτσικο.

Ἐξαφνα σταμάτησε ξύνοντας τὸ μέτωπό του μ' ἀμηχανία.

—Συγγνώμην δὲν ἤσουν αἰσού, ἐξηκολούθησε, ἦταν ἡ Μάσα, ἡ Μάσα τὸ γιάτρουε, ὄχι ἐσύ.

Ὁ Πεσχόβ ἦταν ἔτοιμος νὰ κοιμηθῇ ὅταν τοῦ χτύπησαν τὴν πόρτα. Τὸν Μήτηκα δὲν τὸν ἀναγνώρισε ἀμέσως ἀλλ' ἔπειτα, μοναχά, ὅταν ἄρχισε νὰ τοῦ συσταίῃ τὴν ἀδελφή του.

Τότε ὁ γέρο μάστορας ταραχτήκε ἐξωτερικεύοντας τὴν χαρά του. Κρατώντας τὸν Μήτηκα ἀπ' τοὺς ὤμους τὸν ἐτράνταξε κοιτώντας τὸν κάτω ἀπ' τὰ πυκνὰ του φρύδια.

—Ὅλο ὑπάρχω, Πεσχόβ· ἀκόμα δὲν βγῆκαν οἱ προφητείες σου. Ἀκόμα ἔχω τὴ δύναμι νὰ γελῶ μὲ τὸν ἐαυτό μου, ἀκόμα εἶμαι ζωντανός. Κι' ἔδειξε ἐρωτηματικὰ τὸν κινέζικο μπερντέ πίσω ἀπ' τὸν ὁποῖο ἀκουγόταν ἓνα ροχαλητό.

—Εἶναι ἓνας ἀνιψιός μου ἀπ' τὸ χωριό, ἐξήγησε ἀνδρεχτα ὁ Πεσχόβ· παράπαι καὶ τώρα κοιμᾶται.

Καθὼς ἐστέκονταν ἐκεῖ ἔτσι μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη οἱ δύο φίλοι προσπαθοῦσαν νὰ βροῦν ὁ ἓνας στὸν ἄλλον τὴν ἀλλαγὴ καὶ βρισκοντάς τὴν τὴν ἀποσιωποῦσαν. Τὸ βλέμμα τοῦ Πεσχόβ κατηγοροῦσε τὸν Μήτηκα γιὰ τὴν ὕστερα ἀπ' τὴ φυλακὴ ἀπέφευγε τὸν γέρο τοῦ φίλο, ἐνῶ τοῦ Μήτηκα τὸ χαμόγελο ἀπαντοῦσε : «Μὴ θυμώνεις, γέρο, εἶμαι πάντα δικός σου, δικός σου γιὰ καλὰ». Καταλαβαί.

νοντας τοῦ Μήτκα τὴν ἐπιθυμία νὰ μείνη μόνος μὲ τὴν ἀδελφή του ὁ Πεισχόβ τοῦδειξε τὸ ζεστό ἀκόμα τσαγερῶ καὶ τὸ ντουλαπάκι μὲ ὅ,τι φαγώσιμο εἶχε καὶ χάθηκε πῖσω ἀπ' τὸ μπερντέ πηγαίνοντας νὰ κοιμηθῆ στὸ πλάγι τοῦ ἀνεψιοῦ του.

—“Ὅταν ἔφωσα ἀπ' τὸ σπίτι, τὸν πρῶτο καιρὸ ζοῦσα σὰν σκυλί κι' ἴσως καὶ χειρότερα ἀπὸ σκυλί, ἄρχισε σιγὰ ἢ ἀδελφή του. Τὸν πρῶτο χρόνο τὸν θυμᾶμαι ἀκόμα μὲ τρόπο. “Ἐνας θαυματοποιὸς μοῦ μάθαινε νὰ τσακίζω καὶ νὰ λυγίζω τὸ κορμί μου. Εἶδες, βέβαια, πῶς λυγίζονται πάνω σὲ κάτι χαλάκια στὴ μέση τῆς αὐλῆς, γιὰ μιὰ πεντάρα, οἱ πλανόδιοι θαυματοποιοί;” Ἐτσι ἀκριβῶς κι' ἢ ἀδελφή σου. Τότε ἔμαθα καὶ νὰ γελῶ. Δὲν εἶναι καθόλου καλὸ, Μήτκα, ὅταν γελᾷ ἕνας πεινασμένος.

Τὰ μάτια τῆς ἔλαμψαν μὲ κακία κι' ὁ Μήτκα τῆς ἐχάιδεψε μὲ στοργὴ τὸ χέρι ποῦ χτυποῦσε νευρικά πάνω στὸ τραπέζι.

—Ὁ θαυματοποιὸς αὐτὸς εἶχε κι' ἕνα παπαγάλο ποῦ ἔβγαζε τίς τύχες στοὺς κουτούς. Πάντα ἦταν σὰν κοιμισμένος, δὲν καταλάβαινε πολλὲς φορές τί τοῦ ζητοῦσαν, μὰ δέντὸν χτυποῦσαν ποτές κι' αὐτὸ γιατί μποροῦσε νὰ πάθῃ. Τὸ κοριτσάκι ὅμως ἔτρωγε ξύλο ὅσο ἤθελες. Μὲ χτυποῦσαν πολὺ, Μήτκα.

—Σε ἀδικοῦσε;

—Μὲ πονοῦσε. Ἦταν ἕνας κακὸς ἄνθρωπος.

Κάποτε ξύπνησα τὴ νύχτα καὶ αἰσθάνθηκα τὸ χέρι του νὰ μὲ ψαγουλεύη, ν' ἀναδεύη τὰ κουρέλια μου... καταλαβαίνεις; Τὴν προηγούμενη μέρα εἶχε ψοφήσῃ ὁ παπαγάλος του καὶ εἶχε πιῆ πιὸ πολὺ ἀπ' τὸ συνηθισμένο. Τότε πῆδησα ἀπὸ τὸ παράθυρο. Δυὸ νύχτες γύριζα μέσ' τὸ δάσος καὶ διαρκῶς ἔβλεπα μπροστά μου τὴν κασαρόλα, ἀπ' τὴν πείνα βλέπεις. Τὴν τρίτη νύχτα εἶδα νὰ σταματᾷ ἐκεῖ κοντὰ ἕνας περιπλανώμενος θίασος ἰπποδρομῆς... Εἶδες ποτέ σου; Ζοῦν ἐκεῖ πέρα ὄλοι μαζί ἄνθρωποι καὶ θηρία. Πούγελ ἦταν τὸ ἐπώνυμο ἐνὸς κλόουν. Αὐτὸς μὲ εἶδε τᾶλλο πρῶτῃ. Καὶ γέλασε σ' αὐτὴ τὴν ἀνάμνησι τῆς σκληρῆς παιδικῆς τῆς ἡλικίας. «Γιῶς σὲ λένε, κορίτσι μου;» Καὶ ἐγὼ γελοῦσα πεινασμένη ἐνῶ ὁ ἥλιος μαζί μὲ τὴν παγωνιά μου ἔτσουζαν τὰ μάτια. Ματριόουσα τοῦ λέγω. «Καὶ γὼ εἶχα ἕνα ἄλογο μ' αὐτὸ τ' ὄνομα, μοῦ εἶπε, βλέπεις μ' ἔρριξε κάποτε πάνω στὴν ἄμμο καὶ μοῦ κατέστρεψε καὶ τὰ δυὸ μου γόνατα». Μ' αὐτὸν τὸν Πού-

γελ έχω συνδεθῆσ' ὄλη μου τῆ ζωῆ. Καί τώρα ἀκόμη ζῶ μαζί του.

— Ζῆς μαζί του! καί χαμήλωσε τὰ μάτια του ἀπ' τὴν ὑπέρτατη συμπόνια γιὰ τὴν ἀδελφή του.

— Δὲν μὲ κατάλαβες, αὐτὸς εἶναι ὄλως διόλου γέρος. Ἔπαψαν πιά νὰ γελοῦν μ' αὐτὸν γιατί ἄρχισαν νὰ τὸν λυποῦνται· αὐτὸ εἶναι τὸ χειρότερο γιὰ ἕναν ἄνθρωπο τοῦ ἵπποδρομίου. Τότε τὸν ἐπῆρα μαζί μου. Τώρα πιά ἔχω μεγαλώσει. Αὐτὸς μ' ἔχει προετοιμάσει γιὰ τὸ ταίρκο. Καί νὰ γιὰ πρώτη φορά στοῦ Ντζοβάννι στοῦ Οὐράλσκ... μ' ἔχει κάψει αὐτὴ ἡ φλόγα! Ἔγινα ἐνδοξη, ἡ εὐκινησία μου ἔφτανε μέχρι σκληρότητος θανατερῆς πού χάριζε στὰ νοῦμερά μου μιὰ ἐξωτική ὁμορφιά.

— Καί δὲν φοβᾶσαι;

— Μὰ ὄχι, τί κουτὸς πού εἶσαι! Ὅλα τὰ χῶ ὑπολογισμένα τόσο πού καί μὲ κλειστὰ μάτια θὰ μπορούσα... Ὅλα εἶναι μιὰ ἰδέα...

— Καί εἶσαι εὐτυχησμένη; Εἶσαι εὐχαριστημένη ἀπὸ τὴν τύχη σου :

— Καί βέβαια... βιάστηκε ν' ἀπαντήση.

Ἐπειτα διηγῆθηκε τὸ ἀτύχημα πού τῆς συνέβη μὲ τὸ μάτι.

Καθόμουνα κ' ἔβλεπα πῶς γύμναζαν τᾶλογο. Ἐξάφνα κόπηκε ἕνα κομμάτι ἀπ' τὸ κνοῦτο καί ἦρθε καί μὲ κτύπησε ἀκριβῶς πάνω στὸ μάτι. Τώρα δὲν βλέπω καθόλου. Καί γέλασε.

— Ἐσὺ ὄμως εἶσαι ὁμορφος, Μήτκα. Θὰ τρέχουν ἀπὸ πίσω σου οἱ γυναῖκες, δὲν εἶν' ἔτσι ;

Ἦταν ἡ σειρά τοῦ Μήτκα τώρα νὰ διηγηθῆ τὴ ζωῆ του καί γι' αὐτὸ τᾶχασε ὅταν ἀντίκρουσε τὸ στοργικὸ βλέμμα τῆς ἀδελφῆς του.

Κάποτε περνοῦσε ἀπ' τὸ χωριὸ τους ἕνας πλανόδιος φωτογράφος πού κοιμήθηκε μαζί του μιὰ νύχτα στὸν ἀχυρῶνα καί πού τοῦ πιπίζε τὸ μυαλὸ μὲ διάφορες καινούριες ἰδέες. Ὅταν ἔφευγε χάραξε μὲ τὸν σουγιὰ του πάνω στὸν κορμὸ ἑνὸς μεγάλου πεύκου. « Ἄντρέϊ Κλοκάτσεφ. Κάτω ἡ τυραννία ! » Καί ἔφυγε. Μὰ ἔμειναν τὰ ἴχνη του. Ὅταν κάποτε τὸ δέντρο ἔγυρε τσακισμένο ἀπ' τὸν κεραυνὸ, ὁ Μήτκα μὲ τὴ μικρὴ του φιλενάδα ἔρχονταν συχνὰ καί κάθονταν πάνω στοῦ χοντρὸ κορμὸ του. Στὸ καθαρὸ γαλάζιο τῶν ματιῶν του, πόσες φορές καθρεφτίστηκαν ἐκεῖνα, τ' ἀξέχαστα μονοπάτια κι' οἱ ἀγροί

καὶ τὰ λιβάδια τὰ πλημμυρισμένα μὲ ταπεινὰ λουλούδια καὶ φωνές πουλιῶν.

Ἔτσι καὶ τὸ ποτάμι καθεφτίζει καὶ τὸ γαλάζιο τοῦ ρανοῦ, καὶ τὶς πράσινες ὄχθες, καὶ τὸ νερὸ δὲν ἀνθίσταται σαυτὸ τὸ καθρέφτισμά του. Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ὁ κόσμος γι' αὐτὸν ἦταν ἓνα μυστηριώδες παιχνίδι ἑνὸς γαλάζιου χρώματος.

Ὁ Μήτκα ἔμαθε νὰ διαβάξῃ στὸ Ντεμιάτιν καὶ διάβασε εὐκόλα τὴν ἐπιγραφή ἐκείνη τοῦ φωτογράφου.

Ὡς ἀργὰ τὰ μεσάνυχτα τοῦλεγε ἐκεῖνος ὁ ξένος πῶς ὁ κόσμος εἶναι βουτηγμένος στὴν κακία καὶ πῶς πιεζόμενη ἀπὸ τυραννία πέθαινε ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ... Ἡ φωνὴ τοῦ ἀντηχοῦσε ὑπόκωφη μὲ ζέσι κι' ὁ Μήτκα δὲν καταλάβαινε τίποτα κι' ἔκλαιγε : Ἡ νεανικὴ του ψυχὴ δὲν μποροῦσε ποτὲ νὰ ξεχάσῃ ἐκείνη τὴ συνομιλία!

Ἐπειτα ἐκεῖνα νὰ ἴδια τραῖνα ποῦ συναντοῦσε μὲ τὴν πράσινη σημαιοῦλα τοῦ Ὁ Μήτκα τὸν εἶχαν ἐλκύσει ἀπ' τὰ παιδικὰ του ἀκόμη χρόνια. Τὰ τραῖνα, τὰ τραῖνα, αὐτὰ τὰ ζωντανεμένα σίδερα !

Ὁρμώντας μὲ κρότο στὸ χαμένο ἄγνωστο, κάθε πρωὶ περνοῦσαν ἀπὸ κοντὰ του μὲ τὴν ἄγωνα προσπάθεια νὰ φτάσουν τὴν ἄκρη τῆς γῆς. Ὅλο καὶ μάκρυνε ὁ ὀρίζοντας μὰ δὲν κουραζότανε ὁ εὐθυμος μηχανικός... Οἱ μακρυνοὶ ἀντίλαλοι τῶν βαγονιῶν ποῦ ἀπειλοῦσαν νὰ φτάσουν, ξυπνοῦσαν μεσ' τὰ δάση τὸ γέλιο τῶν πεύκων. Κοιτοῦσαν οἱ ταξιδιώτες ἀπὸ τὰ παράθυρα τῶν τραίνων πῶς ὁ ἄνεμος τῆς κινήσεως φούσκωνε τὸ ποικύμισο τοῦ Μήτκα. Ὅλοι εἶχαν τὰ ἴδια γκρίζα ἀπαθῆ πρόσωπα ξηραμένα ἀπὸ τὴν πληξὶ τῆς πολιτείας. Κάποτε κάποιος ταξιδιώτης (ὁ Μήτκας πρόφτασε νὰ ἰδῇ τὰ χρυσᾶ του γυαλιὰ) πέταξε τοῦ Μήτκα τρία καπίκια ποῦ ἀγόρασε μ' αὐτὰ ἀπ' τὸν Στεπὸν Ντότσκιν, στὸ Ντεμιάτιν ἓνα σοκολατένιο μπουκαλάκι. Τ' ἀγόρασε καὶ τῷφαγε κρυφά. Μισοῦσε τὰ χρυσᾶ γυαλιὰ τοῦ περαστικοῦ ξένου πίσω ἀπ' τὰ ὁποῖα τὸν παρατηροῦσε αὐτὸν τὸν ἀσήμαντο Μήτκα. Ἦταν φανερὸ πῶς αὐτὰ τὰ καπίκια δὲν θὰ καλλιτέρευαν τὴν κατάστασι τῆς οἰκογενείας ποῦ ἦταν συνηθισμένη νὰ ζῆ μὲ τὰ δέκα ὀκτῶ ρούμπλια ποῦ τῆς ἔδινε τὸ κράτος γιὰ τὴν ἀσήμαντη δουλιὰ της.

Τοῦ Μήτκα ἡ ψυχὴ ὅμως δὲν ὑποχωροῦσε στὴ λογικὴ τοῦ μυαλοῦ του. Ὁ σπόρος ποῦ ἔσπειρε ὁ φωτογράφος ἄρχισε νὰ φυτρῶνῃ. Τότε χάθηκε κ' ἡ μεγαλύτερη ἀδελφὴ τοῦ Μήτκα ποῦ ὑπέφερε πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλους ἀπ' τὴν μη-

τριιά της. Ἄφου τὴν ἀναζήτησε ἐπὶ πολὺ μέσα στὸ δάσος ὁ πατέρας της ἔπαψε πιά νὰ τὴν γυρεύη σὰν νάξαιρε ὅτι μαυτὸ δὲν θὰ χαθῆ ἢ γενιὰ τῶν Βέκσιν.

Σὲ λίγο φάνηκε ὅτι κι' ὁ Μήτηρ δὲν ἦτανε πιά παιδί. Τὰ παιδικὰ του πουκάμισα στένεψαν ἐνῶ τὰ παντελονάκια του εἶχαν κοντείνῃ καὶ καινούρια δὲν μπορούσαν πιά νὰ τοῦ κάνουν. "Ὀλος ὁ μισθὸς κήγαινε στὸ φαγί.

Κάποτε λοιπὸν ἤρθε νὰ κунηγήσῃ στὰ μέρη ποῦ βρίσκóταν ὁ Βέκσιν ἕνας μάστορας συνεργεῖου βαγονιῶν ἀπ' τὸ Ρόγοβο."Ἐπε τὸ τσάι του στοῦ Γιεγὸρ καὶ διαρκῶς μιλοῦσε γιὰ τὰ θεῖα γιατί αὐτὸ τοῦ ἔδινε περισσότερο κύρος. Ὁ Γιεγὸρ πάλι ἄκουγε μὲ σεβασμὸ κατατρώγοντας μὲ τὰ λεπτά του στρατιωτικὰ χεῖλη τὴν πνευματικὴ τροφή τοῦ Φεντόρ Ντολομάνοβ.

"Ὑστερα ἀπὸ δυὸ μέρες καθότανε ὁ Γιεγὸρ πάνω σ'ένα πάγκο καὶ μπάλωνε μιὰ χαλασμένη του μπότα ἐνῶ πρὸ πέρα ὁ Μήτηρ ἀφου τέλειωσε τὸ φαγί του τευτωνότανε σὲ μιὰ γωνιά. Ὁ πατέρας του ἔχωσε τὸ σουβλί στο φόρτι τοῦ παπουτσιοῦ καὶ σήκωσε τὰ ἦσυχά μάτια του.

— Σήμερα, τοῦπε, θὰ πᾶς στὸ Ρόγοβο καὶ θὰ ρωτήσης ποῦ εἶναι ὁ μάστρο-Φεντόρ Ἰγνάτιτς. Θᾶσαι καλὸς στὴ δουλιά σου, θὰ σὲ κἀνῃ καὶ σ'ένα μάστορα.

Καὶ χαμογέλασε ἀνόρεχτα χαϊδεύοντας τὸ ξουρισμένο του μάγουλο."Ἦτανε στρατιώτης, καὶ κάποτε πῆρε κι' ἕνα παράσημο ἀνδραγαθίας μὸ δὲν τοῦᾶρεσε νὰ μιλή γι' αὐτό, Φυλάγοντας τὴν στρατιωτικὴ του ὑπόστασι ξεσύριζε τὰ μάγουλά του ὡς τὸ βαθύ του γῆρας, δίνοντας μοναχὰ ἐλευθερία σιὰ μουστάκια του.

— Καὶ θὰ κοιμηθῆς στὸ Πρεντοντέτ, πρόσθεσε αὐστηρὰ.

Ἡ μητριὰ του ἔχωσε σ'ένα κουτί ὅ,τι τῆς ἦτανε ἀχρηστο γιὰ νὰ μὴν πῆ κανεὶς πὼς ἐδιώξανε τὸ παιδί τους μᾶδεια χέρια καὶ γυμνὸ. Ὁ Γιεγὸρ ξεπροβόδιζε τὸ γιό του ὡς τὴν αὐλόπορτα, τοῦδωσε ὀχτῶ δεκαράκια γιὰ τὴν ἀρχὴ καὶ τοῦπε ἀποχαιρετώντας τον.

— Βάδιζε στὴ ζωὴ μὲ σταθερὸ πόδι, μὴν παραστρατᾶς. Θυμήσου, Μήτηρ, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ στέκεται πάνω σὲ πῆλινα πόδια. Νᾶχης γερὰ πόδια, Μήτηρ.

"Ἐκαμε μιὰ κίνησι μὲ τὸ χέρι του κι' ὁ Μήτηρ βγήκε ἀπ' τὴν πόρτα, κοίταξε πίσω του γιὰ τελευταία φορὰ τὸν μικρὸ κῆπο, τὸ σπίτι, τὴν μητριὰ του στὸ παράθυρο. Ὅλα αὐτὰ, λουσιμένα σ'ένα ρόδινο φῶς τοῦ ἡλίου ποῦ κόντευε νὰ δύσῃ, ἔμεναν ἔτσι ἀναλλοίωτα στὴ μνήμη.

τοῦ Μήτκα γιά ὄλα του τὰ χρόνια. Ἡ δύσι ἦταν ἐκεῖ κάπου μακριὰ πού ἴσια ξετυλίγονταν οἱ σιδηροδρομικὲς γραμμὲς καὶ κατέβαιναν οἱ βραδινὲς σκιές.

Μαζὶ μὲ τὴ δύσι μάκραινε κι' ἡ νιότη τοῦ Μήτκα. Ἐξαφνα θυμῆθηκε ὅτι στὸ τραῖνο τῶν ἑπτὰ θάβγαινε ὁ ἴδιος ὁ πατέρας του. Ὁ μισητὸς Λεόντι, τὸ παιδί τῆς μητρειᾶς του, θὰ καθότανε τώρα στὰ γόνατα τοῦ πατέρα του κλαυθμηρίζοντας μὲνα ἄσκοπο παράπονο. Καὶ θὰ ρίξη τότε ὁ πατέρας μιὰ ματιὰ στὸν σκοτεινιασμένο ἔρμο δρόμο καὶ θὰ δροσίση τὸ ξουρισμένο του μάγουλό τὸ ἀκριβὸ στρατιωτικὸ του δάκρι. «Τρεῖς φορὲς πιὸ πικρὴ θὰ σοῦ εἶναι τώρα ἡ μοναξιά σου, στρατιώτη τῆς ζωῆς, Γιεγὸρ Βέκσιν».

Τὴν πρώτη του νύχτα τὴν πέρασε ὁ Μήτκα στὸ δρόμο στὰ μέρη μὲ τὰ ὁποῖα συνταυτίστηκε ἀπὸ παιδί.

Τὸ δάσος σάν νὰ τὸν ἀποχαιρετοῦσε τὸν τάραζε μὲ τις φωνές του μὰ ὁ οὐρανὸς ἦταν καθρὸς τόσο πού ἔλεγες πὼς δὲν τὸν ἔφτανε ἡ νύχτα. Τὴν αὐγὴ, ὅταν ἄρχισε νὰ ἔξατμίζεται ἡ δροσιὰ ἄρχισε νὰ θερμαίνεται κι' ὁ Μήτκα σένα μικρὸ τζάκι πού εἶχε φτιάξει. Τότε μὲ τὸ χέρι του τὸ ἐλεύθερο ἔβγαλε ἀπ' τὸ κουτί ὄλα τὰ κουρέλια πού τοῦχε δώσει ἡ μητριὰ του καὶ τζέκαψε μὴ θέλωντας νάχη τίποτα πού νὰ τοῦ θυμίζη ἐκείνους.

Ἐντόνονταν μὲ τις χρυσὲς ἀχτίνες τῆς αὐγῆς τὰ μακρυνὰ δάση τοῦ Ράγοβο, σκεπασμένα ἀπ' τὸ μεγαλειώδες χρῶμα τῶν οὐρανῶν.

ΧΙ

—Ξαίρεις, ἡ ζωὴ τῆς, εἶναι μιὰ ὀλόκληρη ἱστορία, παρετήρησε μὲ ταραχὴ ὁ Μήτκα, μὴ δίνοντας ἀπάντησι στὶς ἐρωτήσεις τῆς ἀδελφῆς του. Ὅταν χάθηκες, ἐσύ, ἡ Μάσα ἦρθε γιὰ μένα στὴ θέσι σου. Διςρκῶς φαντάζομαι ὅτι ἡ ζωὴ ἀνάμεσα στὰ γόνατά της κρατεῖ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν κορροῖδεύει μὲ τις γλύκες τῆς ἐνῶ μὲ τις ἴδιες τις γλύκες τὸν χτυπᾷ στὸ κεφάλι. Σὲ μερικὸς, Τατιανουσκ, ἡ ζωὴ εἶναι ἀνάλαφρη σάν τραγοῦδι. Τὴν τραγουδοῦν κι' ὄλοι εὐχαριστοῦνται. Ἄλλως πάλι σάν τὴν τραγουδήση δὲν ἀκούεται καθόλου καλά, καὶ γι' αὐτὸ καὶ δὲν μποροῦν νὰ τὸν ἀγαπήσουν. Σ' αὐτοὺς ὄλα

τά δίνουν για νά τούς τά άποσποϋν λίγο-λίγο για νά πονοϋν πιό πολύ.

—Μιλᾶς για τόν ἑαυτό σου;

—Καί για τόν ἑαυτό μου καί για τήν Μάσα.

Τρέχοντας μέ τήν φλογισμένη του φαντασία στίς μακρυνές γραμμές τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, ἔβλεπε ἐκεῖ πέρα μοναχά τή Μάσα, τή Μάσα μέ τά μαϋρα της μαλλιά, τή φίλη τῆς καλλίτερῆς του ἐποχῆς.

Τῆ γαλήνια ὁμορφιά της, τήν ὑπερήφανη καί κάπως ψυχρή, ὁ Φίρσοβ τήν παρομοίωσε μέ τούς χιονισμένους ἀγρούς ὅπου ὅσο ἀγνό εἶναι τὸ χιόνι τόσο πιό πολύ ἄγρια ἢ θύελλα. Στήν ἄδολη παιδική τους φιλία ὅλα τά μοιραζόντουσαν τίμια ὅλα—ἐκτός τοῦ σοκολατένιου μπουκαλιοῦ. "Ὅταν ὁ Μῆτκα τῆς ὁμολόγησε πὼς τῷφαγε μοναχός του, ἐκείνη ἄρχισε νά τόν καθησυχάζη, ἀγκαλιάζοντας καί χτυπώντας τόν χαϊδευτικά στό πρόσωπο, τιμωρώντας τομ μ' αὐτόν τόν τρόπο τήν γελοία του θλίψη.

"Ἡ Μάσα, ἡ Μάσα Ντολομάνοβαι!" Ἦταν ἡ κόρη τοῦ μάστορῆ του. Τὸ καλοκαίρι ἀντιλαλοῦσε τὸ Ρόγοβο σάν μηχανή βαγονιοῦ ἀπὸ τούς ἀτέλειωτους κρότους. Τὸ καλοκαίρι ὁ Ντολομάνοβ ἔστειλε τῆ Μάσα σέ μιάν ἐξαδέλφη του παντρεμένη μ' ἓνα φύλακα σιδηροδρομικῆς γραμμῆς κοντά σέ μιὰ γέφυρα γειτονική μέ τούς Βέκσιν.

Για μιὰ μικρὴ ἀμοιβὴ ἡ ἐξαδέλφη αὐτῆ ἀντικαθιστοῦσε για τήν Μάσα τήν πεθαμένη της μητέρα. Ὁ Ντολοβάνοβ χῆρεψε τήν ἡμέρα πού γεννίθηκε ἡ Μάσα.

Εἶχε φῆμη ὄχι κακοῦ ἀνθρώπου, ὁ πατέρας τῆς Μάσας, μὰ ὅπως ὅλοι ὅσοι ὀπωσδήποτε πλουτίσανε ἀπὸ τίς κατώτερες τάξεις, εἶχε χαρακτηῆρα σφιχτό, ἀναβλητικό καί αὐταρχικό. "Εβαζε τὸ βαρὺ του χέρι πάνω σ' ὅλη τῆ διοίκησι τοῦ σπιτιοῦ.

Καθότανε στό σπίτι του ἓνας τυφλός του ἀδελφός πού δέν εὐδοκίμησε στή ζωὴ του. Ἦταν πικρὸ τὸ ψωμί τοῦ ἀδελφοῦ του γι' αὐτόν. Μιὰ μισόκουφη θειὰ Πάσα, πού νοικοκυρευότανε μεσ' τὸ σπίτι, κάθε βράδι ἔγραφε αἰτήσεις για νά τήν πάρουν σέ κανένα κρατικὸ ἴδρυμα χάριν τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ ἀνδρός της, πούτανε χωροφύλακας καί σκοτώθηκε κατὰ τὸ ἐννιακόςια πέντε.

Κανένας δέν εἶχε μέσ' τὸ σπίτι οὔτε δική του γωνιά οὔτε καν ἓνα κασόνι δικό του, ὅλο τὸ σπίτι κατακεῖτο μοναχά ἀπ' τὸ αὐταρχικὸ πνεῦμα τοῦ νοικοκύρη.

Τὴν νεκρική σιγαλιά τοῦ σπιτιοῦ τολμοῦσαν νά τάράττουν μοναχά τά ποντίκια, ὁ γάτος (ὁ μασκαράς αὐ-

τὸς προσπαθοῦσε διαρκῶς νὰ ξεφύγῃ ἀπ' τὸ σπίτι τοῦ Ντολομάνοβ μὰ τὸ χέρι τοῦ τυφλοῦ ἀνακάλυπτε παντοῦ αὐτὸν τὸν παράξενο κλεφταράκο) κι' ἔνα ψηλὸ θλιβερὸ κασόνι ποῦ στὴ γυαλένια του κοιλιὰ ἔπλεαν δυὸ μικρὰ βέλη σέρνοντας πρὸς τὰ κάτω δυὸ μαυρισμένα βαρίδια· ὅταν πήγαινε πρὸς τὰ πάνω τὸ τρεμάμενο παλιὸ βέλος ἀντηχοῦσαν τὰ δωμάτια ἀπὸ ἕναν θυμωμένον ἤχο. Πάνω στὸν ἤχο αὐτὸν ἦταν κανονισμένη ἡ ζωὴ τους.

Περνώντας ὅλη τὴν ἡμέρα του μὲ τις δουλιές τῶν βαγονιῶν ὁ Ντολομάνοβ ἀγαποῦσε νὰ κάθεται τὸ βραδάκι δίπλα σ' ἕνα φλιτζανάκι τσαγιοῦ καὶ νὰ διηγίεται μὲ κορροΐδευτικὴ φωνὴ τὰ νέα τῆς ἡμέρας καὶ τις σχέσεις του μὲ τὸν παπᾶ-Μαξιμ, ποῦ ἦσαν πάντα χωρὶς λόγο ἐχθρικές.

— Ὁ γιὸς τοῦ Μαξιμ πάλι μᾶς ἦρθε, κορροΐδευε ξύνοντας τὸ γάτο ποῦ κάθονταν πάνω στὰ γόνατά του (ὁ γιὸς τοῦ παπᾶ ἕνας νεαρὸς φοιτητᾶκος ποῦ κάθε χρόνο ἐρχότανε στὴ γιορτὴ τοῦ πατέρα του καὶ διεσκέδαζε κάμποσες μέρες). Πρὸ ὀλίγου βγήκε στὴ λίμνη κι' ἄρχισε νὰ χτυπᾶ στὰ κεφάλια τις χῆνες.

— Μὲ τὸ ξύλο μήπως; χαμογέλασε ὁ ἀδελφός του, περιμένοντας τὴν ἀπάντησι τοῦ ἀδελφοῦ του, σὰν ἐλεημοσύνη.

— Μὲ τὸν κουβά! ἐπανελάβε μὲ τὴν χοντρή του φωνὴ ὁ Ντολομάνοβ.

Τις ἀπόκρηες, παρετήρησε ἡ Μάσα, ἔτρεμαν τὰ χέρια τοῦ πατέρα της ὅταν ἔπιασε τὸ μπλινὶ (εἶδος ζυμαρικοῦ ποῦ συνηθίζεται τις ἀπόκρηες καὶ ποῦ ψήνεται στὸ τηγάνι).

— Ἦρθε καὶ τὸ τέλος τοῦ Μαξιμ, ἐδήλωσε περιμένοντας ἐπιφωνήματα, μὰ ὅλοι σιωποῦσαν. Ἔφαγε μπλινὶ καὶ πέθανε. Δηλητηρίασις τῶν ἐντέρων εἶπε ὁ γιατρός.

— Σπουδαῖο πράγμα! φώναξε κορροΐδευτικὰ ὁ τυφλὸς καὶ σκούνηξε μὲ τὸ πόδι του τὴν Μάσα, παρακινώντας τὴν νὰ γελάσῃ.

— Μὴν κορροΐδεύεις! καὶ ἀγρίεψε τὰ μάτια του ὁ Φεντόρ Ἰγνάτις καὶ σηκώθηκε ἀπότομα πετώντας τὸ γάτο ἀπὸ τὰ γόνατά του. Ἐ' ἀρχίσης νὰ σκούζης ἅμα σὲ πλησιασῇ ὁ θάνατος. .

Τὸ τέλος τοῦ Μαξιμ ἔφερε σὲ μεγάλη ταραχὴ τὸν γέρο Ντολομάνοβ: ἀπ' τὸ θάνατο κι' αὐτὸς δὲ θὰ μπορούσε νὰ ξεφύγῃ. Ἐρριξε τὴν προσοχὴ του στὴ Μάσα διψώντας συμπόνια καὶ ζεστασιά, μὰ τρόμαξε ὅταν εἶδε πὼς ἡ

κόρη του ήταν τελείως αποξενωμένη απ' αυτόν. Είχαν τὸ ἴδιο αἷμα τῶν Ντολομάνοβ καὶ οἱ δύο τους.

Ἡ Μάσα ἄφινε μὲ χαρὰ, τὸ καλοκαίρι, τὸ γεμᾶτο περιορισμοὺς σπῖτι τοῦ πατέρα της. Ἦταν ἓνα σιδερένιο γεφύρι πάνω ἀπ' τὸ ποτάμι Κουντεμᾶ πού ἀπ' τὶς δύο μεριές του, ὄχι μακριὰ τῶνα ἀπ' τᾶλλο, ἦσαν δύο σπιτάκια τῶν φυλάκων.

Μοιραῖα τὰ παιδιὰ θὰ συ'ηντῶντο κάποτε

Εἶχαν ἀπαντηθῆ πάνω στοῦ γεφύρι τὴν ἀνοιξι. Ἦτανε Μᾶης.

Ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὁ Μῆτια ἔκλεισε τὰ δώδεκα χρόνια του καὶ μὲ περηφάνεια ἔσιαχνε τὸ στενὸ γιακὰ τῆς πουκαμίσας του, πούτανε γαλάζια σὰν τὸν οὐρανὸ.

Ὅταν ὁ Μῆτια ἀνέβηκε στοῦ γεφύρι, ἐκείνη στεκόταν ἐκεῖ κοντὰ στοῦ καγκελωτὸ περίφραγμα μὲνα μπουκέτο λουλούδια τοῦ ἀγροῦ στοῦ χέρι.

Ἔχοντας τὸ πηγούνι πάνω στὰ κάγκελα, ἔβλεπε, τὸν ἄερα πού ξέσπαγε ἐκεῖ βαθεῖα πάνω στοῦ γαλάζιο τῶν νερῶν.

Εἶναι ὠραῖος ὁ ἄερας τῆς ἀνοιξης : αὐτὸς βγάζει τὰ πουλάκια ἀπ' τὰ τσόφλια τῶναυγῶν, ὠριμάζει τοὺς καρπούς στὰ δέντρα, ἐνώνει τὶς καρδιές.

Σφυρίζοντας περνοῦσε ἀπ' τὸ σιδερένιο κιγκλίδωμα τοῦ γεφυριοῦ καὶ τὰ τεντωμένα σύρματα τῶν τηλεγράφων σφύριζαν κι' αὐτὰ σὰν χορδές.

Ἄφοῦ στάθηκε δίπλα της ὁ Μῆτκα ἄρχισε νὰ τὴν λοξοκοιτᾷ, πῶς ἔκλεινε τὰ μάτια της στὸν ἄνεμο καὶ κάθε στιγμή παρμερίζε ἀπ' τὸ πρόσωπό της τὰ νυπόταχτα μαλλιά της. Τὸ κόκκινο ἀπλό της φουστανάκι κολλοῦσε στὰ γυμνά της πόδια σὰν νᾶτανε βρεγμένο.

—Τὶ εἶν' αὐτὰ πού ἔχεις ; τὴν ρώτησε αὐστηρὰ ὁ Μῆτκα ἀγγίζοντας τὰσημένα της σκουλαρίκια.

—Σκουλαρίκια. τοῦ ἀπήντησε μὲ δυσπιστία, κοιτώντας τον, μὰ δὲν τῶβαλε στὰ πόδια.

—Καὶ γιατί τᾶχεις ;

—Ἔτσι.

Μιλώντας μαζί της ὁ Μῆτκα ξέχασε τὸ τραῖνο τῶν δέκα. Κι' ὅταν μὲ κρότο πῶβαλε ἀπ' τὴ στροφή ἦταν πιά ἀργὰ νὰ φύγουν. Τὸ σίδερο σφύριξε καὶ χτύπησε πάνω στὶς γραμμές πού καταδικασμένες σὲ ἀκίνησια χαιρετοῦσαν τᾶλλο σίδερο, πού τοῦλαχε νὰ τρέχη ἀκούραστα χωρὶς τέλος.

Σφίγγοντας πάνω στο στήθος του τὸ κορίτσι ὁ Μήτκα περίμενε τὸ πέρασμα τοῦ τραίνου.

Τιχαῖα συναντήθηκαν τὰ βλέμματά τους, κι' αὐτὴ ἡ στιγμή ἢ ἀξέχαστη κι' ἐξαισία ἔνωσε γιὰ πάντα τὶς καρδιές των. "Ὅταν πέρασε ὁ κίνδυνος ἀφίνοντας στὸν ἀέρα μιὰ ἀκαθόριστη σκόνη, ἦχο καὶ ταραχή, ἡ συνομιλία τους ἔγινε πιὸ θαρρητή.

—Βλέπεις εἶναι κίτρινο κι' ὅμως ἀπάνω του ἔχει ἔλατ x. Βλέπεις; Εἶναι τὸ βουνὸ τῆς κουκουβάγιας! κι' ἔδειξε μὲ τὸ χέρι του ἓνα συγκεχυμένο κίτρινο κομμάτι ἀνάμεσα στὰ πράσινα κύματα τοῦ δάσους.

—Καὶ γιατί τὸ λέν ἔτσι;

—Γιατί ἐκεῖ ζοῦνε οἱ κουκουβάγιας.

—Καὶ τσιμπιοῦνται μεταξύ τους; ρώτησε μὲ παιδικὴ περιέργεια ἐκείνη.

—Βέβαια, χωρὶς ἄλλο· κι' ὁ Μήτκα ἄρχισε νὰ ξύνη τὴ ζώνη του ἀναποφάσιτος—"Ἄκου, βγάλτα αὐτά.

—Ποιά;

—Νά, τὰ σκουλαρίκια.

Καλά.

Κι' ὁ ἀνεμος σφύριζε, βουτοῦσε μέσ' τὰ δένδρα τοῦ δάσους καὶ βγαίνοντας κρατοῦσε στὸ πέρασμά του τὸ πουλὶ πού πετοῦσε.

—Καὶ τὰ λουλούδια πέταξέ τα, θὰ σοῦ κόψω ἐγὼ ἄλλα κίτρινα, νά, ἐκεῖ πέρα." Ὅχι, ἐδῶ! καὶ πιάνοντας τὸ κεφάλι τῆς τὸ γύρισε στὸ μέρος πού ἤθελε.

—Μὴν τὸ γυρνᾶς, εἶπε τὸ κορίτσι· μόνη μου.

—Μὰ σὺ μὴ θυμῶνης. Νά ἐκεῖ εἶναι ἓνα ἔλατο μικρό. Τὸ εἶχε φυτέψει ὁ Φέτκα Περεβόζκι. Εἶχε βάλει λεφτὰ κάτω ἀπ' τὸ ἔλατο κι' ὅποιος ἤθελε πήγαινε κι' ἔπαιρνε.

—Καὶ γιατί;

—Καταλαβαίνεις, κρατοῦσε τὸ πέρασμα κι' ἔδινε τὰ λεφτὰ στοὺς ἀνθρώπους. Κουτός, τώρα εἶναι ἅγιος! Αὐτὸ τὸ μοναστήρι εἶναι δικό του... (Ἄνάμεσα ἀπ' τὸ δάσος πρόβελνε μιὰ μεγάλη μὲ πέντε τρούλλους ἐκκλησιά, μογιατισμένη σὰν χαρούμενο παιγνιδάκι). Ἀκόμα δὲν κατὰλαβες; Νά κουτή.

—Δὲν εἶμαι κουτή.

—Ἐμ τότε καταλάβαινε. Ἐκεῖνος ἐπέθανε μὰ τὸ ἔλατο ἔμεινε στὴ θέσι του.

—Ἐ, καί;

—Ὅλο αὐτὸ εἶναι, καὶ ἀνασήκωσε τὸ κεφάλι του.

Τᾶλλο πρῶι ἐπήγανε στὸ ὠρισμένο μέρος γιὰ λουλούδια.

Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ καλοκαιριοῦ ἀνταμώνονταν κάθε μέρα.

Εὐκίνητη καὶ ἄξια γρήγορα ἀπεδέχθη τὰ μαθήματα τοῦ Μήτκα: ν'ἀνεβαίνει στα δέντρα, νὰ φτιάχνη ξόβεργες, νὰ πιάνη καβούρια στο νερό, νὰ πιάνη τζιτζίκια καὶ νὰ τοὺς βάζη νὰ κρατοῦν ξυλαράκια μὲ τὸ στόμα τους. Κάθε μέρα περιέτρεχαν τὶς κτήσεις των. Τὰ γυμνά τους πόδια δὲν ἄφιναν πουθενὰ ἴχνη.

Τὸ βορεινὸ τους σύνορο ἦταν γι'αὐτοὺς τὸ βουνὸ μὲ τὶς κουκουβάγιες, μὲ τὶς δύσβατες πλαγιές του, ἀπ' τὰριστερὰ ἕνας ἀγρὸς ἀπὸ ἀγκάθια, ἀπ' τὰ δεξιὰ τὸ Μπικάν, ἡ ἀντίζηλος τοῦ Κουντεμᾶ. Πρὸς τὰ νότια δὲν πηγαίνανε ὅπου εἶδανε κάποτε μέσα σὲ μιὰ χαράδρα ἕναν κουρελιασμένο ἄνθρωπο. Ἡ Μάσα ἐβεβαίωσε ὅτι διπλα στὸν κουρελιάρη ἦτανε μιὰ στίβα χρυσαφιοῦ κι' ὁ Μήτια θυμήθηκε μὲ ταραχὴ ὅτι ἐκεῖ κοντὰ ἦταν πεσμένο κι' ἕνα μαχαίρι καταματωμένο. Ἦτανε λοιπὸν πιὸ γλυκὸς ὁ πειρασμὸς νὰ πᾶνε σ' αὐτὴ τὴν ἀπηγορευμένη χαράδρα.

Τὸ φθινόπωρο ἡ Μάσα ἔφευγε ἀφίνοντας τὸν Μήτκα στὴ θλίψη τῆς ἀνάμνησης τῶν θερμῶν ἡμερῶν. Τὸν χεῖμῶνα τὸν περνοῦσαν μὲ τὰ μαθήματα.

Μόλις πάλι ἄρχιζε τ' ἀνοιξιὰτικο ἀγεράκι ὁ Μήτκα τὴν περιμένει στὸ γεφύρι.

Κι' ἐκείνη δὲν τὸν ἄφισε οὔτε μιὰ φορά νὰ περιμένη τοῦ κακοῦ.

Κι' ὁ καιρὸς περνοῦσε ὄχι ἀργότερα ἀπ' τὸν λυσσασμένο Κουντεμᾶ. Ἄρχισε νὰ τὸν στενεύη τὸν Μήτκα τὸ πουκάμισό του. Δὲν περνοῦσαν πιά ὄλο τους τὸν καιρὸ τρέχοντας ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, μὰ κάθονταν πολὺ συχνὰ στὴ ρίζα κανενὸς δέντρου, κοντὰ—κοντὰ ὁ ἕνας στὸν ἄλλο, κουβεντιάζοντας.

Ὁ Μήτια τῆς ὠμολόγησε ὅτι εἶχε μιὰ ἀδελφὴ ποὺ τὴν ἀγαποῦσε πολὺ κι' αὐτὸ τᾶκουσε μὲ κάποιαν ὄχι παιδικὴ ζήλια.

Τὰ παιδικὰ τους παιγνίδια ἔπαιρναν πιά μιὰ καινούρια ἔννοια, κάτι τὸ μαγικὸ καὶ τρομακτικὸ συγχρόνως.

Τὸ φίλημα τοῦ Μήτια ποὺ τῆς ἔδωσε ἔτσι χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ τὴν ἐφόβισε χωρὶς ὅμως καὶ νὰ τὴν δυσαρεστήσῃ.

Μιὰ ἐλαφριά θερμότης ξεχυνόταν ἐκεῖνο τὸ βράδι ἀπὸ τὸν οὐρανὸ κ' ἡ ἀσήμαντη μαργαρίτα ξετρέλαινε μὲ τὴν μυρωδιά της.

Ἡ Μάσα τοῦ ξέφυγε κι' ἐκεῖνος δὲν ἐσκέφτηκε νὰ πῆ οὔτε οὔτε μιὰ λέξι γιὰ νὰ τὴν συγκρατήσῃ.

Τέσσερες μέρες δὲν ἦρθε, καὶ τὴν πέμπτη, ἀφοῦ συναντήθηκαν τάχατες τυχαίως, κατέβηκαν μαζί στὴν ποθητὴ χαράδρα καὶ τριγυρνοῦσαν ἐκεῖ κάτω ξαναζώντας τοὺς παιδικοὺς των φόβους. Τίποτε δὲν ἦταν ἐκεῖ κάτω ἐκτὸς ἀπὸ κόκκαλα ἀλόγων ποῦ ἦσαν κι' αὐτὰ μισοχωμένα στὴ γῆ. Γύρισαν ὅλη τὴ χαράδρα πλαταίνοντας τὸν κύκλο τῶν κτήσεών τους.

Καὶ ὁ κρυμμένος ἐκεῖ κοντὰ κοῦκος ἀνάμεσα, στὰ χρυσαφένια ἀπ' τὸν δύνοντα ἥλιο φύλλα, ἦταν ὡσάν νὰ μετροῦσε μὰπάθεια τίς ὑπόλοιπες μέρες τῆς φιλίας των.

Εἶχανε φτάσει σὲ τέτοιαν ἡλικία ποῦ λυπᾶται καὶ σφιγγεται ἡ ψυχὴ στὴν ἀναζήτησι τοῦ ἴδιου της ἑαυτοῦ.

Μιὰ ἄγνωστὴ θλίψι ξεχύθηκε στὴν ἐξομολόγησί τους.

Ἐπαναλαμβάνονταν ἡ αἰώνια ἱστορία: ἄρχισαν νὰ ντρέπονται τὸν ἴδιο τους ἑαυτό. Μὲ μιὰν ἀνυπόμονη λαχτὰρα ψηλαφοῦσε ἐκεῖνη τὴν ὁμορφιά της ποῦ ἄρχισε νὰ φουντώνῃ καὶ ποῦ βάραιναν τὰ φτωχὰ της κουρέλια. Στ' ἀδύνατο πρόσωπο τοῦ Μήτκα, ποῦ φωτιζότανε κάποτε μὲ ξαφνικὲς ἀναλαμπές, ἡ Μάσα ἐμάντευε τὸν κίνδυνο ποῦ διέτρεχε. Ἡ θύελλα εἶχε ὠριμάσει, καὶ τὸ φορτωμένο σύγγεφο διψοῦσε νὰ γλυτώσῃ ἀπ' τὸ βάρος του.

Ἐξαφνα ἡ Μάσα ἔφυγε. Τῆς παράγγειλε ὁ πατέρας της νάρθη γιὰ νὰ τὴν βάλουν στὸ ἰδιωτικὸ σχολεῖο ποῦ ἄνοιξε στὸ Ρόγοβο μὲ τίς προσπάθειες τοῦ γειτονικοῦ γαιοκτήμονος, Μανιούκιν.

Τὸν ἐρχόμενο Μάη ὁ Μήτκα ξαναπῆγε στὸ γεφύρι καὶ περίμενε πολὺ μὰ κανέναν δὲν ἦρθε. Ἄρχισε νὰ βρέχη κι' ὁ Μήτκα δὲν ἔφευγε.

Ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα ἦτανε δεκαἕξι χρόνων. Εἶχε καινούργιες μπότες καὶ πουκάμισο καὶ κρατοῦσε σφιχτὰ στὴ τσέπη του μὲ τὸ ἰδρωμένο του χέρι ἓνα δῶρο γιὰ τὴν φιλενάδα του. Τὰ λεπτὰ γιὰ νὰ τ' ἀγοράσῃ γὰ κέρδισε ὁ ἴδιος στὸ συνεργεῖο ποῦ ἐργαζότανε νὰ σιάξουν τὸ δρόμο στὸ μέρος τοῦ Βέκσιν, τὰ κέρδισε κάτω ἀπ' τίς ψυχρὲς βροχὲς τοῦ φθινοπώρου.

Εἶχε κοπιᾶσει τόσο πολὺ νὰ καταφέρῃ τὸν μηχανικὸ ἐργολάβο νὰ τὸν πάρῃ στὴ δουλιὰ του. Ὁ ἐργολάβος αὐτὸς ἦταν θηριώδης, τοῦ ἄρεσε νὰ προσβάλλῃ τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὰ λόγια του, κι' ὁ Μήτκα δάγκωνε δυνατὰ τὰ χεῖλη του γιὰ νὰ μὴν τὸν χτυπήσῃ στὰ κοκκινωπὰ του μουστάκια.

Ένα μέρος τών χρημάτων του τῶδωσε στο σπίτι καί τάλλο τῶδωσε ν' αγοράση ποικάμισα. Ὁ ἴδιος ὁ ἔμπορας ξετύλιγε μπροστά στον Μήτκα τὰ διάφορα χρωματιστά σατέν καί τὰ λάστιχα.

— Έχ, αὐτό τὸ λάστιχο εἶναι πολὺ καλό., ἴσα, σάν θές τέντωσέ το στον τοῖχο τόσο σφιχτὸ εἶναι! ἐπαινοῦσε ὁ ἔμπορας τὴνπραμμάτια του. Ὁ Μήτκα διάλεξε ἕνα μαῦρο μὲ ζωηρὰ χρώματα. Καί μὲ τὰ ρέστα πήρε ἀπ' τὸν ἴδιο ἔμπορα ἕνα λεπτὸ δαχτυλιδάκι ὅπου ἐπάνω σάν νᾶκλαιε μυστικά ἦταν πεσμένη μιὰ μικρούλικη σταλαγματιὰ περσυζέ.

Στὸ δῶρο αὐτὸ ὁ Μήτκα ἔβαλε ὄλη του τὴν καινούρια τρυφερότητα, μὰ ἡ Μάσα δὲν ἤρθε.

Καταμουσκεμένος καί πεινασμένος γύρισε σπίτι του.

Μοναχὰ ὕστερα ἀπὸ ἐνάμισυ χρόνο τὴν συνάντησε καί τὸν ἐγνώρισε ἐκείνη.

Ἦταν ἕνα θερμὸ βράδι κι' ὁ Μήτκα πήγαινε σπίτι του ἀπ' τὸ ἐργοστάσιο, κατακουρασμένος καί λερωμένος.

Κι' ἐκείνη, λάμποντας μὲ τὴν συνταρακτικὴ της ὀμορφιά, ἐπήγαινε περίπατο μὲ τὸ βιβλίο καί τὴν ὀμπρέλλα της :

Ὁ μαστρο-Ντολομάνοβ ἐπιθυμοῦσε νὰ βλέπουν ὄλοι πῶς ἔχει τὴν κόρη του.

Ἐκείνη τὸν ἐφώνασε μὲ τὸνομά του καί χαρούμενη ἔκαμε μερικά βήματα πρὸς τὸ μέρος του μὰ ὁ Μήτκα γύρισε ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά.

Τὴν προηγούμενη μέρα εἶχε μάθει ὅτι τὴν ἐτριγύριζαν νὰ τὴν πάρουν τρεῖς : ὁ διευθυντὴς τοῦ σταθμοῦ Σοκολόβσκι, ὁ Ἑλντιούκοβ καί ὁ γιὸς τοῦ Μαξίμ, Μαξίμ κι' αὐτός. Νὰ γίνῃ τέταρτος ὁ Μήτκα δὲν θέλησε, ἀλλῶστε δὲν ἔμεινε πολὺ στοὺς Ρόχοβο.

Μὴ μπορώντας πιά νὰ δουλέψῃ μὲ τὸν Ντολομάνοβ (κι' αὐτὸ δὲν ἔγινε χωρὶς δυσარέσκεις) πήγε στὰ συνεργεῖα τοῦ Μουρομοσκόϊ. Ἡ φυσικὴ του ἰδιοσυγκρασία καί ἀνησυχία πού αἰσθάνθηκε στὴν ἐπαφή μὲ τὴ ζωὴ ἦσαν ἡ αἰτία πού δὲν ἔμεινε οὔτε ἐκεῖ καί πού ἔφευγε διαρκῶς πρὸς τὸ Οὐράλ. Εἶχαν φτάσει εἰδήσεις ὅτι τάχα ἀφοῦ πέρασε μὲ τὸ βαγόνι τὰ καθιερωμένα δέκα ὀχτῶ χιλιάδες βέρσνια ἔγινε ἐπὶ τέλους βοηθὸς τοῦ μηχανικοῦ. Ἐκεῖ καί σταμάτησε κάθε εἶδησι γι' αὐτόν.

Ὁ Φίρσοβ ἀποδίδει σ' ἐκείνη τὴν ἐποχὴ τὴν γνωριμία τοῦ Βεκοιν μὲ τὰ πολιτικὰ κόμματα.

Ὁ Μήτκα ἄφισε γιὰ πάντα τὸ Ρόχοβο καί χάθηκαν

τά ἴχνη του. Τὸν εἶχαν ὅλοι πιά λησμονήσει καὶ μοναχὰ ἡ Μάσα, ἡ κακιὰ Μάσα Ντολομάνοβα, δὲν τὸν ξεγνοῦσε ποτέ.

Κι' ὅμως τώρα εἶχε παρουσιαστῆ ὁ πέμπτος γαμπρὸς πού τοῦ ἔλαχε νᾶναι πιὸ τυχερὸς ἀπ' ὄλους.

XII

Οἱ τρεῖς μαζί καὶ τέταρτος ὁ Φεντόρ Ἰγνάτις μὲ τὸν ἀδελφὸ του, πού δὲν ἔμπαινε σὲ λογαριασμὸ αὐτός, ἐνώθηκαν σ'ένα σύλλογο πού ἰδρύθηκε μὲ σκοπὸ προπαγάνδας ὑπὲρ τῶν μπάνιων.

Εἶναι ἄγνωστο τὸ τι ἔκαμε τὸν γέρο Ντολομάνοβ νάνακατευθῆ μαυτῆ τῆ δουλιὰ· δὲν ὑπέφερε ἀπὸ τίποτα κι' ἔξαφνα μόλις παντρεύτηκε ἡ κόρη του δόθηκε ὀλόκληρος στὴν ἴδρυσι ἐνὸς οἰκοδομήματος μπάνιων.

Ἡ Μάσα ἐν τούτοις προσπάθηκε νὰ τὸν ἀποτρέψῃ. (Μὴν παραλογίζεσαι γέρο! τοῦχε πεῖ) μὰ ὁ Φεντόρ Ἰγνάτις ἄρχισε νὰ τῆς φωνάζῃ γιὰ τοὺς κόπους σαράντα χρόνων πού πέρασαν μέσα στὴν ἀμάθεια καὶ χτυποῦσε τὸ πόδι του στὴ γῆ.

”ὦ, ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ ἄλλοι ἐπλένονταν μεσ' στίς σκάφες καὶ ἄλλοι ἐπλένονταν ἀπὸ καλοκαίρι σὲ καλοκαίρι κρύβοντας τίς βρώμες καὶ τὸ σαποῦνι τους ὡς τὴν ἐποχὴ πού ἄρχιζαν κάπως νὰ θερμαίνονται τὰ νερά τοῦ Κουντεμᾶ.

Ἐκεῖνο τὸ χρόνο ἡ θεία Πέσσα πῆρε ἐπὶ τέλος μιὰ θέσι σ'ένα δημόσιο ἴδρυμα. Ἀποχαιρετώντας τάνιψια τῆς βγήκε μ' ἕνα μιογαλάκι μὰ κάθησε στὸ κατώφλι τῆς ξώπορτας κι' ἐπέθανε.

Ὁ θάνατος αὐτὸς τόσο πολὺ ἐκλόνισε τὸν Ντολομάνοβ, πού γιὰ κάμποσο καιρὸ εἶχε πάψει νὰ μαλλῶνῃ μὲ τὸν ἀδελφὸ του.

”Ἔτσι πέρασε ἕνας μῆνας.

Κάποτε τῆ νύχτα ξύπνησε ὁ Φεντόρ Ἰγνάτις, κι' ἐβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη του ἕνα ἀσημένιο ρούμπλι. Κάποτε, χωρὶς κανένα κόπο ἔκαμνε αὐτὸ τὸ παιγνίδι γιὰ νὰ διασκεδάξῃ μὲ τοὺς φίλους του : ἔπανε τὸ νόμισμα μὲ τὰ δύο του δάχτυλα καὶ μὲ δύο γερά σφιξίματα τὸ λύγιζε στὰ δύο.

Τώρα προσπαθοῦσε νὰ κάμη τὸ ἴδιο, μὰ τὸ νόμισμα δὲν ἐλύγιζε...

—Ξέμαθες, γέρο-κουτέ, ψιθύριζε καταϊδρωμένους ἐνῶ ἡ καρδιά του χτυποῦσε δυνατά.

Καὶ πάλι ἔσφιγγε τὸ νόμισμα στὴ ροζιασμένη καὶ μαύρη του γροθιά, τὸ ἔσφιγγε μὲ πονηρία χωρὶς νὰ μπορῆ νὰ καθησυχάσῃ τὶς μαῦρες του σκέψεις.

Τότε ἄναψε τὴ λάμπα καὶ καθισμένος πάνω στὸ κρεβάτι του ἄρχισε νὰ παρατηρῆ μὲ προσοχὴ τὴ σφουροειδῆ του γροθιά: ἦταν ὅπως καὶ πρῶτα, ἀλλὰ τώρα εἶχε θρονιαστῆ μέσα της ἡ ἀδυναμία. Τὸν εἶχε προδόσει στὴν τελευταία του δοκιμὴ, αὐτὴ ἡ γροθιά τοῦ Ντολομάνοβ, ὁ κόμπος τῆς ζωϊκῆς του δύναμης.

“Ὅλη νύχτα ἔμεινε ἄγρυπνος καὶ τὸ πρωὶ πῆγε νὰ συμφιλιωθῆ μὲ τὴν οἰκογένεια τοῦ παπα Μαξιμ. Ἐπειτα πῆγε καὶ γευμάτισε στὸν Σοκολόβσκι καὶ τὸ βράδι τὸ πέρασε στοῦ Ἑλντιούκοβ, παρακολουθώντας τον πῶς ἐφτιαχνε τὶς ἀποδείξεις τῶν ἐργατῶν γιὰ νὰ πάρουν τοὺς μισθοὺς των.

«Βλάκα, σκεπτότανε μὲ πονηρία ὁ Ντολομάνοβ, νομίζεις πῶς γι’ αὐτὸ μονάχα πρέπει νὰ ζῆ κανεῖς;».

Κάθησε ἐκεῖ ὡς ἀργὰ τὴ νύχτα γιὰτὶ φοβότανε νὰ γυρίσῃ στὸ παλιὸ τοῦ κρεβάτι ὅπου δὲν τὸν ἔπιανε ὁ ὕπνος.

Ἡ ἰδέα τῶν μπάνιων ἦταν σωτήρια γι’ αὐτόν.

Αὐτὸ τὸ ἐξαιρετικὸ πρᾶγμα γιὰ τὴν κοινωνία τοῦ Ρόγοβο τὸ φτιάξανε σὲ μέγεθος ὀχτῶ ἐπὶ ἐννέα καὶ τὸ τριγυρίσανε μ’ ἓνα ψηλὸ τοῖχο.

Οἱ τρεῖς ἀντίζηλοι, ἔχοντας ἀπώτερο σκοπὸ τὴν ἄγρια ὁμορφιά τῆς Μάσας, μοιράστηκαν μεταξὺ των τὶς δουλιές που θάκαναν. Ὁ Σοκολόβσκι ἔφερνε τὸ νερὸ κι’ ἔσχιζε ξύλα, ὁ Ἑλντιούκοβ ἀνακάλυψε τὸ μεγάλο χάρισμα ποὺ εἶχε ν’ ἀνάβῃ τὸ μπάνιο κατὰ τέτοιο τρόπο ποὺ ἡ θερμότης νὰ μὴν μεταβάλλεται σὲ καπνὸ στὸ δωμάτιο τοῦ ἀτμοῦ, μὰ νὰ πέφτῃ σὲ λεπτές δροσοσταλίδες πρὸς τὰ κάτω. Ὁ Μαξιμ πάλι κάθε τόσο πῆγαινε νὰ μαζέψῃ δεμάτια κι’ ἔφερνε ὀλόκληρες στίβες ἀπ’ αὐτά.

Ἀφοῦ ἐτοιμάστηκαν ὅλα, πρῶτος ὁ Ἑλντιούκοβ γδύθηκε καὶ μπῆκε μέσα γιὰ νὰ βρέξῃ τοὺς τοίχους μὲ παγωμένο νερὸ νὰπορροφήσουν τὰ δηλητηριώδη ἀέρια. Ἐπειτα μπῆκαν κι’ οἱ ἄλλοι καὶ ἀφοῦ ἔκατσαν στὰ παγκάκια ἄρχισαν νὰ πλένονται.

Στόν πρώτο πάγκο καθότανε ὁ Ἑλντιούκοβ μένα μακάριο ὕφος. Κοντά του ὁ Σοκολόβσκι ἔπαιζε μὲ τὸ νερό πιὸ πέρα ὁ Μαξιμ καὶ ἔπειτα ὁ ἴδιος ὁ Ντολομάνοβ κουνοῦσε τὰ πόδια του σάν νάταν ἔτοιμος νὰ χορέψη.

Ἄφοῦ ἐπλένονταν καλὰ καὶ ἴδρωναν, ἐπήγαιναν ἔπειτα στὴν σάλα τῆς ἀναπαύσεως κι' ἐκεῖ, ξαπλωμένοι πάνω σὲ πάγκους, ἔπιναν τὸ κβάς των (ἓνα ποτὸ δροσιστικό).

Ἡ Μάσα πάλι ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, στολισμένη καὶ παχουλὴ, πήγαινε στὶς χοροεσπερίδες τῶν νέων. Οἱ ἀνόητοι γαμπροὶ χάριν τῆς Μάσας περιποιοῦντο τὸν Ντολομάνοβ ἐνῶ ἐκείνη καθότανε σὲ μιὰ γωνιὰ χωρὶς νὰ τολμᾷ κανεὶς νὰ τὴν προσκαλέσῃ νὰ χορέψουν, τρομάζοντας τὴν ἄγρια ὁμορφιά τῆς.

Κάποτε ποῦ βαριότανε πιά νὰ κλαίῃ τὴ μοναξιά τῆς ἔβγαινε μὲ μιὰ μπλουζίτσα μοναχὰ στὴν ἐξώπορτα καὶ καρφώνοντας τὰ βλέμματά τῆς στὴ χιονισμένη νύχτα, ἄκουγε τὰ μονότονα γαυγίσματα τῶν σκυλιῶν.

Πάνω στὸ πατημένο χιόνι δὲν ἀντιφάγγιζε—τὸ φῶς τῶν ἀστεριῶν γι' αὐτὸ ὅμως ἔλαμπαν τὰ παράθυρα τῶν μπάνιων μὲς' τὰ ὁποῖα κυλιότανε ὁ Ντολομάνοβ προσπαθώντας μ' αὐτὸ τὸν τρόπο νὰ διώξῃ τὸ φόβο τοῦ θανάτου ποῦ τὸν κατεῖχε. Τότε ἀκόμη χωρὶς καλὰ-καλὰ νὰ τὸ καταλαβαίνη κι' ἡ ἴδια καλοῦσε μὲ τὴ σκέψι τῆς ἡ Μάσα τὸν τρομερὸ τῆς νυμφίο.

Τὸν Ἰούλιο πήγαν νὰ συνοδέψουν τοὺς ἐθελοντάς.

Μέσ' τὴ σάλα τοῦ σχολιοῦ ποῦ ἦτανε στολισμένη μὲ σημαῖες καὶ λουλούδια γινέτανε αὐτὴ ἡ γιορτὴ. Οἱ ἐθελονταὶ, νέα παιδιὰ ἀκόμη, ἴδρωναν μὲς' τὶς στενὲς στολὲς τοὺς καὶ κοιτοῦσαν μὲ ἀμηχανία τὸ πάτωμα.

Ἦστερα ἀπ' τὴν παράκλησι ποῦ ἔψαλε ὁ παπᾶς τοὺς βάλανε σ' ἓνα βαγόνι κι' ἀφοῦ φώναξε τὸ τελευταῖο οὐρά ὁ διευθυντῆς Σοκολόβσκι ἔδωσε τὸ σημεῖο τῆς ἐκκινήσεως.

Ἀναπνέοντας πιὸ ἐλεύθερα, γύρισαν τότε ὅλοι στὴ σάλα τοῦ σχολιοῦ, ὅπου ἄρχισε ὁ χορὸς. Ὁ Ἑλντιούκοβ ἔπαιζε μὲ κέφι τὸ κλαρινέτο μαζί μὲ τέσσερες ἄλλους μουσικούς.

Ἡ Ντολομάνοβα καθότανε σὲ μιὰ γωνιὰ δταν τὴν προσκάλεσε νὰ χορέψουν ἓνας ἄγνωστος γι' αὐτὴν ἄντρας.

Φοροῦσε στενὲς μπότες ἐνῶ τὸ παντελόνι του φοβόσκωνε σάν νάτανε γεμισμένο μὲ ἄερα.

Τῆς Μάσας ἔκαμαν δυσάρεστη αἴσθησι οἱ πλατεῖς ὤμοι του, τὸ στενὸ του μέτωπο καὶ τὸ σκοτεινὸ χρῶμα τῶν ματιῶν του ποῦ ἔδινε τὴν ἐντύπωσι σάν νὰ ἦρθε νὰ πολεμήσῃ μοναχὸς του αὐτὸς μ' ὄλο τὸν κόσμο. Μονάχα ἀπὸ ἀντιλογία πρὸς τὶς συνήθειες τοῦ Ρόγοβο ἡ Μάσα δέχτηκε νὰ χορέψῃ μαζί του, μ' ἕναν ἄγνωστο.

Ἐκαμαν δυὸ γύρους βάλς, μὰ στὸν τρίτον ἡ Ντολομάνοβα εἶδε μιὰ παράξενη κίνησι μεσ' τὴ σάλα.

Ὅλες οἱ πόρτες ἔκλεισαν. Ὁ Σοκολόβσκι μαζί μ' ἕνα ἄλλον ἐρχόνταν πρὸς τὸ μέρος τους μὲ ἀποφασιστικὰ βλέμματα καὶ μ' ἕνα σχοινὶ στὸ χέρι.

Τὸ ζευγάρι ἐξακολουθοῦσε νὰ χορεύῃ μεσ' τὴν ἀδειανὴ σάλα, ἐνῶ ἡ μουσικὴ σκόνταφτε μπερδεμένη.

—Ἐρχονται πρὸς τὸ μέρος μας, ψιθύρισε ἡ Μάσα.

—Τὸ βλέπω, ἀπήντησε ἐκεῖνος κι' ἔξαφνα σπρώχνοντας πέρα τὴ Μάσα πυροβόλησε σχεδὸν μέσ' τὰ μούτρα τοῦ Σοκολόβσκι.

Τῆς Ντολομάνοβας τῆς φάνηκε πῶς πέθανε ἡ ἴδια κι' ὅταν συνῆλθε τῆς διηγήθηκαν οἱ ἄλλες γυναῖκες πῶς ὁ Σοκολόβσκι μὲ σχισμένο ταῦτι του ἀπὸ τὴ σφαῖρα πήδησε ἀπ' τὸ παράθυρο στὸν κῆπο καὶ σώθηκε μεσ' τὴ νύχτα.

Μὰ ὅταν ἔμαθε τὸνομα τοῦ συγχορευτοῦ τῆς τρόμαξε. Κανένας δὲν ἦταν ποῦ νὰ μὴν ἤξαιρε τὸν Ἀγεί Στολιάροβ, τὸν φόβο καὶ τρόμο δυὸ περιφερειῶν, ληστὴ καὶ καταστροφέα.

Κανεὶς δὲν ἤξαιρε ποῦ γεννήθηκε καὶ πῶς λέγανε τὸν κακότυχο πατέρα του.

Εἶχε παρουσιαστῆ ἄξαφνα σάν τοὺς λύκους καὶ σὶν τὴ μαύρῃ βλογιά.

Ζοῦσε στὸ δάσος ἔχοντας, καθὼς λέγανε, γιὰ συντρόφους τᾶγρια θηρία.

Τὸν εἶχε γεννήσει τὸ πνιγμένο αἷμα ποῦ χύθηκε στοὺς πολέμους. Ἦτανε σάν τὸ κακὸ ὄνειρο ποῦ χάνεται στὴν πρώτη πνοῇ τῆς πρωινῆς αὔρας.

Εἶχε φτάσει τότε ἡ ἐποχὴ τῶν ἄκρων.

Τὸ σίδερο βάλθηκε νὰ ἐρημώνη τίς χῶρες. Τὸ μέτωπο καὶ ἡ ὀπισθοφυλακὴ εἶχαν χωριστῆ ἀπὸ μιὰν ἀπέραντη ἐρημιὰ, πάνω στὴν ὁποία ἔτρεχαν μὲ μιὰ θηριώδη σιωπὴ ὅσοι δὲν ἐσκοτώθηκαν στὸ μέτωπο.

Τὸ σύννεφο τῆς ταραχῆς τοὺς ἀκολουθοῦσε παντοῦ.

Κάποτε, τὸ δειλινὸ, ὅταν ἔπεφτε τὸ πρῶτο χιόνι, ἦρθαν στὴν Μάσα δυὸ ἀγόρια, παιδιὰ ἐργατῶν ἀπ' τὸ ντεπὸ,

καί τῆς ἐζήτησαν ἓνα ὕφασμα κόκκινου χρώματος. Εἶχαν πιά κάτι μάθει ἀπὸ τοὺς γονεῖς των μὰ ὁ πρῶτος σιωποῦσε κι' ὁ δευτέρος μοναχὰ χαμογελοῦσε γιὰ τὸ μυστικό ποὺ ἤξαιρε.

Ἡ Μάσα τοὺς ἔφερε ἓνα παλιὸ τῆς φουστανάκι, ἐκεῖνο μὲ τὸ ὁποῖο γιὰ πρώτη φορά συναντήθηκε μὲ τὸν Μήτκα καὶ μὴν καταλαβαίνοντας τίποτε τοὺς ἐκοιτοῦσε ποὺ τὸ στριφογύριζαν στὰ χέρια τοὺς μετρώντας τὸ μᾶκρος καὶ τὸ πλάτος του.

Τὰ συγκρατημένα τῆς νεῦρα εἶχαν τεντωθῆ, εἶχε παραδοθῆ σ' ἐκείνη τῆ μυστικῆ ταραχῇ, μὲ τὴν ὁποία εἶταν ποτισμένος ὁ ἀέρας, ὁ ἄνεμος καὶ τὸ πρῶτο χιόνι τοῦ Ὀκτώβρη.

— Κι' ἐγώ, κι' ἐγώ, κι' ἐγώ μαζί σας! φώναξε ἔτοιμη νὰ τρέξῃ ἔτσι ὅπως ἦταν μὲ τὰ παιδιά.

Μα ἐκεῖνα χαμογέλασαν σιωπηλὰ κι' ἐφύγανε.

Καὶ ὕστερα ἀπὸ μιὰν ὥρα, ἀπ' τὸν μοναδικὸ δρόμο τοῦ Ρόγοβο πέρασαν αὐτὰ τὰ παιδιά σὲ τέσσερες στοίχους ἂν καὶ δὲν ἦσαν πρὸ πολλὰ ἀπὸ μιὰ ντουζίνα, τραγουδώντας μὲ μιὰ φωνή.

Ἡ Μάσα ἔτρεξε κοντὰ τους κι' ἀναγνώρισε στὸν γεροντᾶκο ποὺ κουνούσε τὰ χέρια του, τὸν δάσκαλο ποὺ δὲν τὸν εἶχαν ποτέ ὑποψιαστῆ.

Τότε εἶδε καὶ τὸ φουστανάκι τῆς ποὺ τῶσκισαν καὶ τὸ ξανάρραψαν σὲ μιὰ μακρὰ λουρίδα.

Ὁ ἀέρας τὴν ἔδερνε καθὼς ἦταν δεμένη πάνω σ' ἓνα ξύλο.

Ἡ ζήλια τῆς μοναξιᾶς ἐδάγκωσε τὴν καρδιὰ τῆς Μάσας. Ἄρχισε νὰ αἰσθάνεται τὸ κρῦο καὶ τὴν ἐρημιὰ. Τὸ χειμῶνα τὸν ὑπέφερε σὰν μιὰ καταθλιπτικὴ ἀρρώστεια.

Ἦρθε ἡ ἀνοιξι, ὁ ἀέρας ἦτανε ποτισμένος μὲ μῦρα κι' ἡ ἀγαθὴ καρδερίνα κάθε πρῶτῃ ἐρχότανε νὰ ἐπισκεφτῆ τὸ φιλόξενο παράθυρο τῆς Μάσας ποὺ ἄρχισε νὰ βγαίνει συχνότερα ἔξω γιὰ νὰ πλανιέται ἐδῶ καὶ κεῖ στὰ σκοτεινὰ καὶ ὑγρά μονοπάτια.

Τῆς ἄρεσε νὰ κάθεται πάνω σ' ἓνα μικρὸ ὕψωμα πολὺ κοντὰ στὸ ποτάμι καὶ νὰ βλέπῃ πῶς πλέκει καὶ στριφογυρνᾷ ἡ Κουντεμὰ τάφρισμένα νερά τῆς.

Ἡ Μάσα ἔλυwane μαζί μὲ τὸ χιόνι. Μιὰ ἐσωτερικὴ κρυφὴ φλόγα τὴν ἔκαιγε σιγὰ-σιγὰ.

Κάποτε, ὅταν οἱ ἄνεμοι τοῦ Ἀπρίλη ἔτρεχαν πάνω στὶς ἀτέλειωτες πεδιάδες, παρουσιάστηκε μπροστὰ τῆς ἐκεῖ στὴν ὄχθη ὁ Ἀγέικα καὶ τὴν ἐπῆρε μαζί του.

Ἐκείνη τὸν ἐδάγκωνε προσπαθώντας νὰ ξεφύγῃ μὰ στὸ τέλος ὑπερίσχυσε αὐτός.

Ἐπειτα καθόνταν κοντὰ κοντὰ κι' ὁ Ἀγείκα καπνίζοντας παρακολουθοῦσε κάτω ἀπ' τὰ βαρεῖά του βλέφαρα τὴν κατασυντριμμένη Μάσα.

᾽Ω, πόσο καταριότανε τὸν Μήτκα γιατί ἀπουσίαζε ἐκείνη τὴν τρομερὴ στιγμὴ!

Μοναχὰ κάποια ἐλπίδα τῆς εἶχε μείνει μὰ ὅταν ὁ Ἀγείκα τῆς ἐπρότεινε νὰ ζήσουν μαζί ἐκείνη τὸν ἀκολουθῆσε γιὰτὶ τὸ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ κανεὶς ἦταν τὸ ἴδιο σὰν νὰ πεφτε μέσα σ'ένα ἀφρισμένο ποτάμι.

Τὴ νύχτα ποὺ ἄφισε γιὰ πάντα ἡ Μάσα τὸ Ρόγοβο κἀκε καὶ τὸ μπάνιο τοῦ Ντολομάνοβ. Ἦταν τὸ γαμήλιο δῶρο τοῦ ἐρωτευμένου Ἀγεί.

...Τώρα ὅλα αὐτὰ μακραίνουν τόσο πολύ.

Σιωπηλοὶ μὲ σιαυρωμένα χέρια κάθονται τὰ δυὸ ἀδέλφια.

Εἶναι γεμάτες οἱ σκέψεις τους μ' ἐκεῖνο τὸ ἀβέβαιο καὶ ἀσύλληπτο ποὺ ὀνομάζουν οἱ ἄνθρωποι ζωὴ.

Πέρα ἀπ' τὴ γωνιὰ ἀκούεται τὸ ροχαλητὸ τοῦ Νικόλκα. Ἡ λάμπα ξεψυχᾷ μιὰ ποὺ τέλειωσε ἡ τροφή τοῦ πετρελαίου της κι' ἀκόμη ἐπειδὴ ἄρχισε νὰ φέγγῃ τὸ παραθυράκι τοῦ Πεσχόβ.

Κι' ἀξάφνα σὰν νὰ μὴν εἶχε ἀκούσει τὴν ἱστορία τῆς Μάσας, ἡ Τάνια ρώτησε ἀγγίζοντας τὸ χέρι τοῦ ἀδελφοῦ της.

— Καὶ μοναχός σου υκότῶνες, Μήτκα;

Μὲ χαμηλωμένα μάτια, σβήνοντας ἀνάμεσα στὰ δάχτυλα μὲ μιὰ θλιβερὴ κίνησι τὸ τσιγάρο του, ὁ Μήτκα κούνησε ἀρνητικὰ τὸ κεφάλι.

XIII

Ἀφίνοντας πρὸς τὸ παρὸν τὸν Μήτκα ὁ Φίρσοβ παρακολουθοῦσε τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Μπλαγουσίνσκ καὶ τοὺς πιπιλοῦσε σὰν καραμέλες. Ὅλοι ἐκτὸς τοῦ Μήτκα τοῦ εἶχαν ἐμπιστοσύνη θεωρώντας τιμὴ τους νὰ ἀσχολῆται μ' αὐτούς.

Πρῶτα πρῶτα ὁ Φίρσοβ εἶχε καταλάβει τὴν Ζίνκα μαθαίνοντας μὲ ποιὸ πρόσωπο ἦσαν γεμάτες οἱ νύχτες καὶ οἱ σκέψεις της, ποιά ταραχὴ κρυβότανε κάτω ἀπ' τὸ

πλούσιο στήθος της. Πολλές φορές την εϋρίσκει με τὸ ἐργόχειρό της πού μόλις τὸν ἔβλεπε τὸκρυβε στὸ συρτάρι της, ἀλλ' ἐκεῖνος πρόφταινε νὰ παρατηρήσῃ ἕνα κίτρινο μεταξωτὸ ὅπου ἀπάνω ἦσαν πλεγμένα βασιλικά με φλογερές παπαροῦνες.

Ὁ Φίρσοβ δὲν ἀπόρησε ὅταν ἐπὶ τέλους εἶδε τὸ κεντημένο ἀπ' τὴ Ζίνκα πουκάμισο νὰ τὸ φορῇ ὁ Μήτκα ἂν καὶ ἤξαιρε ὅτι ἡ ἀγάπη τῆς Ζίνκας ἦταν ἀτέλειωτη καὶ χωρὶς ἑλπίδα. Δὲν ἤλκυαν τὸν Μήτκα οὔτε τὰ μακρὰ της μαλλιά οὔτε ἡ γεμάτη μεγαλοπρέπεια ὁμορφιά της.

—Γόησσα, ἄρχιζε ὁ Φίρσοβ παίρνοντας θέσι κοντὰ στὸ τραπέζι, πὲς μου πῶς ἀνθίζουν τὰ θαυμάσια λουλουδάκια σας.

—Πὲς μου, Φίρσοβ, τοῦλεγε μ' ἀναστεναγμὸ ἡ Ζίνκα, κοκκινίζοντας σὰν κοριτσάκι. ἡ καρδιά μπορεῖ νὰ σπάσῃ ἀπὸ τὴν ἀγάπη;

Ἐκεῖνος τότε χαμογελοῦσε πολυσήμαντα παίζοντας με τὴν ταμπακέρα του.

—Τὸν κόσμον τὸν κινεῖ ἡ ἀγάπη. Τὰ βουνὰ σποῦνε ὅπως τὰ καρῦδια. Τ' ἀστέρια πετοῦν στὸν οὐρανὸ διψώντας νὰ ἐνωθοῦν καὶ νὰ γεννήσουν μιὰ καινούρια φλόγα στὸ ἄπειρο. Καὶ ἡ καρδιά εἶται τόσο μικρὴ.

Καὶ διαρκῶς ἀστειευότανε, ἀποσπώντας κομμάτια ἀπ' τὴν καρδιά τῆς συνομιλητρίδας του, ἐνῶ ἐκεῖνη δὲν φανταζότανε ὅτι αὔριο κιάλας ὅλος ὁ κόσμος θ' ἄβλεπε τὴ ματωμένη της πληγὴ.

Ἔτσι κι' ἔγινε: με κλάμματα, κάτω ἀπ' τοὺς μακρουνούς ἤχους τῆς μουσικῆς τοῦ Μινούς, ἡ Ζίνκα ὡμολόγησε στὸ συγγραφέα ὅτι ἀγαποῦσε.

Ὁ ἀδελφός της Ματθαῖος, πού κατοικοῦσε στὸ ἴδιο δωμάτιο, ὅλη τὴν ὥρα γελοῦσε με τὴν ἐξομολόγησι τῆς ἀδελφῆς του. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος (φοιτητῆς μουσικοσὺμβουλῆς τριῶν ὄργανισμῶν) φοροῦσε μιὰ κοντὴ χλαίνα καὶ ἦταν σ' ὅλα τὸ ἄκρον ἀντίθετον τῆς ἀδελφῆς του.

Στὶς δυὸ ἀπέναντι γωνιές τοῦ δωματίου των ἦσαν κρεμασμένες οἱ φωτογραφίες τοῦ ἀγίου Νικολάου καὶ τοῦ Λένιν, ὁ πρῶτος φαινότανε σὰν νὰ φοβέριζε διαρκῶς καὶ ὁ δεῦτερος σὰν νὰ μὴν φοβότανε καθόλου.

Συχνά, καθισμένος με τὸν Ματθαῖο κοντὰ στὸ παράθυρο καὶ παρακολουθώντας τὸ ἥσυχο κοριτσάκι τῆς Ζίνκας πού ἔπαιζε με τὴν καρέκλα, ὁ Φίρσοβ τὸν γέμιζε με διάφορες ἐρωτήσεις καὶ ἀμφιβολίες γιὰ τὰ γεγονότα τῆς

ήμερας. Τότε τὰ μάγουλα τοῦ Ματθαίου ἐφλογίζονταν· καὶ ὀλόκληρη πλημμύρα ἀπὸ θερμὰ λόγια ξεχείλιζε ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ἠφαιστείου ἐνῶ ὁ Φίρσοβ ἔτρεχε πιά στὸν τρίτο ἔνοικο τοῦ ἄλλου δωματίου ὅπου ζοῦσε ὁ Μινούς ὁ πιὸ ἡσυχος ἀπὸ τοὺς ἑβραίους, ποὺ κέρδιζε τὸ ψωμί του· παίζοντας φουσαρμόνικα. Τὶς περισσότερες ὥρες τῆς ἡμέρας βρισκότανε σπῆτι τοῦ ἀλλὰ δὲν ἀκουγότανε καθόλου. Μοναχὰ ἢ φουσαρμόνικα ἀνησυχοῦσε καὶ ἔκλαιε ὑπόκωφα τοὺς καημοὺς τοῦ σιωπηλοῦ της κυρίου.

Ἄφου γνωρίστηκε μὲ αὐτὸν ὁ Φίρσοβ θεωροῦσε ὑποχρέωσί του νὰ κάθεται μαζί του μερικὰ λεπτὰ κάθε μέρα στὴ μισοσκότεινη γωνιά πίσω ἀπὸ τὴ σιφονιέρα του.

Ἐπιπλέον μὲ τὴ φουσαρμόνικα πλάϊ στὸ παράθυρο ὁ Μινούς κοιτοῦσε κάτω τὸ δρόμο ποὺ ξετυλιγότανε σιωπηλὸς χωρὶς ἀρχὴ καὶ τέλος. Ἔπαιζε κάτι τὸ μακρόσυρτο, τὸ θλιβερό, ὅ,τι τοῦρχότανε στὸ μυαλό του, κάτι ποὺ δὲν μπορούσε νὰ τὸ ἐπαναλάβῃ καὶ χαμογελοῦσε κοιτώντας τὶς νευρικές κινήσεις τῶν δαχτύλων του.

Ὁ Φίρσοβ τοῦ μιλοῦσε πολὺ λίγο· καθισμένος μὲ κλειστά μάτια αἰσθανότανε πῶς ἀπορροφοῦσε ὅλο του τὸ εἶναι τὶς λεπτὲς νότες τῆς λύπης τοῦ Μινούς καὶ δὲν ἔφερε σ' αὐτὸ καμμιά ἀντίρρηση.

Οἱ ἤχοι μιὰ σὲ εἴλκυαν μὲ τὸ τρυφερὸ κάλεσμά τους, μιὰ σὲ πῆγαιναν μὲ τὶς χαμηλὲς τοὺς τρίλλιες καὶ μιὰ μὲ πόνο κι' ἀνέλπιδα σὲ φέρναν πρὸς τ' ἀπάνω. Ἔτσι χτυπιέται στὸ τζάμι κι' ἡ πεταλούδα προσπαθώντας νὰ ξεφύγῃ.

Ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς ἤχους ὁ Φίρσοβ προσπαθοῦσε νὰ γνωρίσῃ τὸν Μινούς καὶ τὴν ψυχὴ τῆς φυλῆς του.

— Μπορεῖ νὰ χετέτε καὶ δίκιο, ἔλεγε ἀφηρημένος ὁ Φίρσοβ· μοναχὰ ἐκεῖνος ποὺ φέρεται γρήγορα (πάνω στὰ φτερά τοῦ ὄνειρου ἢ ταῦτοκινήτου -- τὸ ἴδιο εἶναι) βλέπει τὴ ζωὴ ρόδινη. Ἄν πηγαίνης ὁμως πεζῆ πάνω στὴ γῆ καὶ μὲ γυμνά μάλιστα πόδια ἄλλο πρᾶγμα παρουσιάζεται μπροστὰ στὰ μάτια σου. Δὲν ροδίζει τίποτε πουθενά, ὅλα εἶναι ἐπίπλαστα ὅλα ἔχουν ἀγκάθια! Πόσο καὶ πιὸ συγκινητικὴ καὶ ὠραία εἶναι ἡ γῆ.

Ἐπιπλέον ὅλα ἐπίπλαστα! χαμογέλασε ὁ Μινούς καὶ χτυποῦσε πιὸ πονεμένα τὰ πλῆκτρα. Ἐσεῖς ἀκόμη δὲν καταλάβατε τὸν ἀριθμὸ, τὸ μέτρο, τὴν ἀξία τῶν δακτύλων, τοῦ γέλιου, τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς πίκρας τῶν ἀνθρώπων. Ὁχι, ἐσεῖς ἀκόμη δὲν ἐκλάψατε ὅπως ἐκλάψε ὁ Ἱερειμίας μπροστὰ στὰ τεῖχη.

— Συγγνώμην, μέ περιμένουν ! ἔλεγε ὁ Φίρσοβ κι' ἔβγαινε στοῦ διάδρομο νά γράψῃ γιά τόν Ἱερεμία πού θρηνοῦσε.

Ἐν τούτοις ὁ Μανιούκιν δέν ἐπερίμενε καθόλου τόν Φίρσοβ.

Μέ τήν γρηγοράδα ἑνός κλέφτη ἔκρυψε στοῦ συρτάρι του ἕνα σημειωματάριο πού λίγα λεπτά πρὶν ἔγραφε κάτι, καί ὕστερα κρύφτηκε κι' ὁ ἴδιος πίσω ἀπ' τόν μπερντέ πού σκέπαζε τὸ κρεββάτι του.

Ἐξυπνος ὁ Φίρσοβ μῆκε σκεπτόμενος τί νά κάνῃ. Πάνω στοῦ περβάζι τοῦ παραθύρου εἶδε ἕνα μπουκάλι. Ὁ συγγραφέας τὸ πῆρε ἀπὸ τὸ παράθυρο κι' ἔκαμε μιὰ κίνησι σάν νᾶθελε νά πιῇ ἀπ' εὐθείας ἀπ' αὐτό.

Κι' ἀμέσως ὁ Μανιούκιν τόν εἶδε.

— Συγγνώμην, ἐκεῖ πέρα εἶναι ἡ κούπα! πρόφερε πνιγμένα βγαίνοντας ἀπὸ τόν κρουψώνα του.

— Σκέτο τὸ πίνεις ; ρώτησε ὁ Φίρσοβ βάζοντας τὸ μπουκάλι στὴ θέσι του μιὰ πού δέν τὸ χρειαζότανε πιά.

— Τὸ σκέτο ἐνεργεῖ μέ μεγαλύτερη δύναμι καί... γρηγορα ! εἶπε ἀνόρεχτα ὁ Μανιούκιν τρίβοντας τὰ χέρια του εἰς σημεῖον δυσαρεσκείας. Ὡστε ξαίρατε ὅτι σᾶς παρακολουθοῦσα ! καί γέλασε.

— Τῶξαιραι χαμογελοῦσε κι' ὁ συγγραφεύς.

— Ἀστεῖοι πού εἶστε ὅλοι σας ! Ὅλες τίς δοκιμὲς τίς κάνετε πάνω στοὺς ἀνθρώπους. Νὰ κι' ὁ Τσικίλεβρι' αὐτὸς ἀστειεύεται. Ἐτοιμάζεται νά παντρευτῆ καί νά μέ πετάξῃ ἀπὸ τὸ δωμάτιο. Ἐσᾶς πρέπει, λεγει, σάν ἕνα ἀγρίμι νά σᾶς συντρίβῃ κανεὶς καί κατὰ τόν νόμο ἀκόμη. Στὴ θέσι τοῦ κρεββατιοῦ σας θάγοράσω νά βάλω ἕνα ντουλάπι κι' ἕνα μικρὸ παραβάν. Χθὲς ἀκόμα χώρισε τὸ δωμάτιο μέ μιὰ κιμωλία καί μάπαγόρεψε νά περάσω τὴ γραμμὴ... Ἐχ. Ἀπὸ τί γίνονται στὸν κόσμο τέτοιοι τιποτένιοι ἀνθρώποι.

— Οἱ τιποτένιοι τιποτένιους γεννοῦν, εἶπε ὁ Φίρσοβ.

— Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια ! Μὰ ἐσεῖς μέ διακόψατε : ἔγραφα ἐδῶ πέρα. Ὅχι μυθιστόρημα... γιὰ τόν ἑαυτὸ μου ἔγραφα.

Ὁ Φίρσοβ σιωποῦσε.

— Ἀκόμη δέν πιάσατε τόν Μήτκα ; σᾶς ξεφεύγει γιὰ τί εἶναι ζωντανὸς ἀκόμη, ὅχι ὥπως ἐγώ... Κάπου βέβαια θὰ μέ χώσετε καί μένα.

— Βέβαια, εἶπε ὁ Φίρσοβ.

—Θά κάμετε όμως λάθος. Τὸν Μανιούκιν πρέπει νὰ τὸν ἀρχίσετε ἀπὸ τὴν ἀρχή. "Ὅχι ὅπως ἐσεῖς μὲ βλέπετε τώρα πὺ πίνω καὶ ζῶ τὴν ντροπιασμένη μου ζωὴ. Γράφουν σήμερα ἀπὸ ἐκδίκησι, κι' ἡ ἐκδίκησι εἶναι κακὸς σύμβουλος. Κι' ὁ Μανιούκιν ἐφύσηξε μ' αὐθάδειο στὸ μούτρο τοῦ Φίρσοβ μὲ τὴν θερμὴ του πνοὴ πὺ μύριζε κρασίλες. Ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ φάνηκε στὴν πόρτα ἕνα πρόσωπο μὲ μακρὰ μουστάκια.

—Ὁ κουρέας Κορολέβ ἐδῶ πέρα κάθεται ;

—Μπᾶς καὶ θέλετε τὸν Βέκσιν ; φώναξε πρόθυμα ὁ Φίρσοβ. Ἐδῶ εἶναι ἐδῶ...θὰ σᾶς συνοδέψω.

Καὶ νεύοντας τοῦ Μανιούκιν ὁ συγγραφεὺς ἔτρεξε νὰ ὁδηγήσῃ τὸν ξένο. Χτύπησε διακριτικὰ τὴν πόρτα τοῦ Μήτκα κι' ὅταν ἄκουσε τὴ φωνὴ τοῦ Βέκσιν πὺ τοὺς ἐπέτρεψε νὰ μποῦν στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ ρωτήσῃ.

—Καὶ γιατί τὸν θέλετε τὸν κουρέα Βέκσιν ;

—Νὰ ἐδῶ κοντὰ θέλουμε νὰ ξυρίσουμε ἕναν πεθαμένο· εἶπε κορροῖδευτικά ὁ Σάνκα ξαίροντας καλὰ τὸν συγγραφέα ἀπὸ προηγούμενες φορές.

XIV

Ὁ Μήτκα ἦτανε ξαπλωμένος στὸ κρεβάτι του καὶ κοιτοῦσε ἕνα κομμάτι οὐρανοῦ ἀπὸ τὸ παράθυρό του. Κανεὶς δὲν ἐρχότανε νὰ ταραξῇ τὴ μοναξιά του καὶ ἡ ἀδελφή του εἶχε φύγει σὲ περιοδεία.

Ὁ Σάνκα μπήκε κι' ἔβηξε. Ὁ ψηλὸς λεπτὸς λαιμὸς του σκεπασμένος ἀπὸ ἕνα κουρελιασμένο παλτὸ εἶχε στὸ τέλος του ἕνα μικρὸ κεφαλάκι πὺ χαμογελοῦσε συγκαταβατικά. Τὰ φρύδια του ἔκαναν μιὰ μεγάλη καμπύλη καὶ τὰ μουστάκια του ἦσαν στριμμένα μὲ ὑπερηφάνεια τόσο πὺ ὁ Μήτκα τοῦκαμε λόγο γι' αὐτά.

—Χά, τι νομίζεις, εἶπε μὲ εὐχαριστησι ὁ Σάνκα, εἶμαι ἐρωτευμένος.

—Ἐ λοιπόν, εἶσαι εὐχαριστημένος ; ρώτησε μὲ περιέργεια ὁ Μήτκα.

—Σὰν νὰ γαργαλιέμαι, ἀφεντικό ! καὶ γέλασε ντροπιασμένος σὰν νὰ τὸν γαργαλοῦσαν στ' ἀλήθεια.

—Ἐ τότε πάρτηνε, εἶπε ὁ Μήτκα καὶ χασμουρήθηκε.

—Ναί...καὶ παιδιὰ θάρχισουν. Θὰ σ' ἐρωτᾶνε : Τὶ μᾶς ἔφερες, μπαμπάκα ; Κι' ἡ γυναίκα σου τὸ ἴδιο· ἡ γυ-

ναίκα δέν εἶναι μάννα, τῆ γυναίκα πρέπει νά τήν ταΐξης.
 "Ἐ ἄν ἦσαν οἱ παλιοὶ καιροί...

Καί λύγισε τῆ μέση του κρατώντας τῆ τοιγάρο του ἀπό εὐγένεια μὲ τὶς ἄκρες τὸν δακτύλων του.

— Θυμαστε ποὺ πηγαίναμε μαζί γιὰ ἀνιχνεύσεις ; Ἐμπρὸς μα...ἄρς ! φώναξε μὲ φωνὴ τενόρου.

— Σήκωσε τὸ σκοῦφο σου, τοῦ παρετήρησε ὁ Μήτικα καὶ μὴ φωνάζεις ἔτσι.

— Καλὰ θὰ τὸν σηκώσω.

Καὶ πάλιν ἄρχισε νά διηγῆται πῶς ἔχασε τὸ δρόμο τότε καὶ πῶς τὸν βρῆκε ἔπειτα ὕστερα ἀπὸ ἀρκετὴ ὥρα.

— Κάθησα τότε, ἔλεγε, πάνω στὸ χιόνι καὶ δὸς του νά γελῶ. Τὸ χιόνι μὲ χτυποῦσε στὸ πρόσωπο, ὁ ἀέρας μέδερνε κι' ἐγὼ γελοῦσα. "Ἐξαφνα πάγωσα ἀπ' τὸν τρόμο : μοῦ φάνηκε ὅτι μέσ' τὸ σκοτάδι μὲ κοιτοῦσαν κάτι μάτια. "Ἐχ, τί καιροί... καὶ πῶς ἔχουμε καταντήσει μαζί σου, μάστορή μου.

— Νὰ ξουρίσης τὰ μουστάκια σου ! Δέν σοῦ πηγαίνουν ἐσένανε τὰ μουστάκια, τὸν διέκοψε ὁ Μήτικα.

— Θὰ τὰ ξουρίσω, τὰ μουστάκια δέν εἶναι κεφάλι ! Ἄντάμωσα χτές τὸν Ἀτάσιεβ. Καθότανε μέσα στ' αὐτοκίνητο μὲ μιὰ κυρία στὸ πλάι. Μιὰ γουνίτσα τύλιγε τὸ λαιμὸ τῆς καὶ πάνω στὸ κεφάλι εἶχε ἓνα ὠραῖο καπελλάκι. Παρ' ὀλίγο νά φωνάξω ἀπ' τὴν ἔκπληξι. Τώρα ἔγινε διευθυντής, ἔχει σπουδαῖα πράγματα μεσ' τὸ κεφάλι του. Κι' ὅμως χτές ἀκόμη μᾶς ἔτρωγε ἡ ἴδια ψεῖρα.

— Ποῦ τὸ βρῆκες αὐτὸ τὸ παλτό; πάλι τὸν διέκοψε ὁ Μήτικα. Αὐτὸ εἶναι ὀλόκληρο μιὰ τρύπα καὶ ὄχι παλτό.

— "Ἐτσι μοῦτυχε, ἀπήντησε ἀναστενάζοντας ὁ Σάνκα. Τὸ πῆρα ἀπὸ ἓνα μέρος δανεικό. Κι' ἔξαφνα ἐξηκολούθησε τῆ διήγησί του, — τὰ βλέμματά μας συναντήθηκαν. Τότε τρόμαξα μὴ μὲ γνωρίση. Τί, σκέφθηκα: καὶ μένε Βελοσιμπέτ δέν τρέχης καὶ σὺ μαζί του; Τρέχα στὸν κύκλο τῆς δικῆς σου ζωῆς, παλιομηχανὴ τοῦ διαβόλου..

— Μπορεῖ καὶ νά ντράπηκε νά σέ κοιτάξη, εἶπε ὁ Μήτικα ἀνασηκωνόμενος.

— "Ὅχι, δέν μὲ παρετήρησε. Ἡ ντάμα του ἔγερνε δίπλα του, κι' ἐκεῖνος κρατοῦσε τὸν χαρτοφύλακά του. Καὶ νά σοῦ πῶ, ἦταν πολὺ χαριτωμένη ἐκείνη ἡ κυρία. "Ἐ καὶ γὰρ βλέπεις τὸ ἴδιο, μὰ ὄχι σ' αὐτοκίνητο, ἐκεῖ στὸ μπουλβάρ. Ἦταν μιὰ ὑγρασία, φθινόπωρο, βλέπεις. Πήγαινα καὶ κρατοῦσα σφιχτὰ στὴν τσέπη μου τὰ τελευταῖα μου ψιλὰ. "Ἐξαφνα βλέπω νά κάθεται σέ μιὰν ἄ-

κρη μιὰ νέα μ' ἕνα μπουκετάκι στοῦ στῆθος. "Ἐκατσα εἰ-
πλα της. «Συγγνώμην, τῆς λέγω, τί λουλουδί εἶναι αὐτό;
Πρὸ πολλοῦ εἶμαι περιεργὸς νὰ μάθω τί εἶναι αὐτὸ τὸ
λουλουδί.» Καὶ κείνη. «'Αστειεύεστε; αὐτὸ εἶναι ἀπλὸς
μενεξέσι!» «Εἶμαι πολὺ ἐνθουσιασμένος μὲ τὸν μενεξέσι!»
Τῆς ἀπαντῶ. «Τί μοῦ κοιτᾶτε τὰ μουστάκια. "Ἄν εἶνε νὰ
τὰ ξουρίσω θὰ φυτρώσουν πιὸ καλά». Καὶ βλέπω: εἶχαν
κρατήσει πιὸ πολὺ στὴ δουλιὰ της τὴ νέα καὶ ἦρθε στοῦ
μουλβάρ νὰ κάτση νὰ φάη λίγο ψωμί.

— Παλιάνθρωπε! εἶπε ὁ Μήτκα καὶ τὸν ἐκοίταξε μὲ
ἀηδία.

— Περίμενε, μάστορη, σκέφτηκα λοιπὸν ν' ἀρχίσω
τὴν παλιά μου τέχνη τοῦ μαραγκοῦ καὶ αὐτὴ ἄς κάτση
στοῦ σπίτι νὰ μαγειρεύη καὶ νὰ πλένη... Ν' ἀρχίσουμε μιὰ
ζωὴ μαζί. Πιὸ καλά θ'ἄναι ἔτσι παρὰ νὰ φυλάμε τοὺς
ἄλλους. Καὶ μόλις ἐτοιμώστηκα νὰ τῆς προτείνω τὸ σχέ-
διό μου ὅταν ἔξαφνα σηκώθηκε· «Τί, μοῦ λέει, κάθεστε
καὶ μοῦ κάνετε κόρτε τοῦ κάκου; "Ἐχετε λεφτά;» «"Ἐ,
τῆς λέω, πολίτις, ἔννοια σου κι' αὐτὰ θὰ βρεθοῦν. Μὲ λέ-
νε Βελοσιμπέτ καὶ σὰς βέβαια Μαρούσια: Πᾶμε!»

— Ἦταν ὁμορφῆ; Τὸν διέκοψε ὁ Μήτκα.

— "Ἄν ἦταν ὁμορφῆ θὰ ἔβρισκε κανέναν ἄλλον.

Ὁ Σάνκα γέλασε κι' ἔπειτα σῶπασε κάτω ἀπ' τὸ ἐ-
ρευνητικὸ βλέμμα τοῦ Βέκσιν.

— Τίποτὰ ἰδιαίτερο δὲν εἶχε, ἐκτὸς ἀπ' τὸ βλέμμα της
ἕνα βλέμμα μουντὸ καὶ γαλάζιο. Πηγαίναμε λοιπὸν μαζί.

«"Ἄν σὰς ἔβλεπε, τῆς λέγω, ὁ μπαμπάκας σας, θὰ
σὰς τραβοῦσε τ' αὐτάκια σας. Ἐκείνη σιωποῦσε· φαινό-
τανε νᾶναι ἀπὸ εὐγενεῖς ἴσως καὶ νᾶτανε κόρη κανενὸς
συνταγματάρχη· ἐκεῖνες ὅλες ἔτσι εἶναι: λεπτές, μὲ ὁμορ-
φα μουστάκια.

Ὁ Σάνκα σῶπαινε καταστενοχωρημένος σὰν νὰ με-
τανοοῦσε γιὰ κάτι ἂν καὶ δὲν εἶχε γίνῃ αὐτὸ τὸ κάτι.

— Διηγῆσαι πάρα κάτω τὴν παλιανθρωπιά σου Ἄλε-
ξανδρε! μουρμούρισε ὁ Μήτκα.

— Δὲν θέλω.. Ἐδῶ ὅλα τελείωσαν. Καὶ ταραγμένους
ἔφυγε τρέχοντας.

Σὲ λίγο γύρισε μὲ δυὸ ἄλλους: Ἦσαν ὁ Λιόνκα Ζη-
βότικ κι' ὁ Ντόνκα ποὺ στάθηκαν στὴν πόρτα κοιτώντας
μὲ ὑποταγή.

— Αὐτὸς ὁ βλάκας δὲν σὰς εἶπε τίποτε; μίλησε ὁ
Ντόνκα. Συναντήσαμε τὸν Ἀγέϊ. Μᾶς διέταξε νὰ σ' ἐρω-
τήσουμε ἂν θέλης νὰ πᾶς μαζί του σὲ μιὰ δουλιὰ. "Ἄν,

άρνηθῆ μᾶς εἶπε θὰ φωνάξω τότε τὸν Σεκούτιν.

Καὶ σῶπασε προσέχοντας τὶ ἐντύπωσι θὰ κάμη στὸν Μήτκα τὸ ὄνομα τοῦ ἀντιζήλου του.

---Χαιρέτησε πρῶτα καὶ βγάλε τὸ καπέλλο σου, ἔκα-
με ὁ Μήτκα σιάχνοντας τὶς μπότες του.

Δὲν ἤρθαμε ἐπίσκεψι, εἶπε ἀνασηκώνοντας τὸ κε-
φάλι ὁ Ντόνκα.

- "Ἐ, τότε χαθῆτε ἀπὸ δῶ ἡ φώναξε ὁ Μήτκα.

Τότε ἐκεῖνοι ἠσύχασαν καὶ ἔβγαλαν τὰ καπέλλα
τους.

Ἄρνήθηκαν νὰ καπνίσουν ὅταν ὁ Μήτκα τοὺς ἐπρόσ-
φερε τσιγάρο· κι' οἱ δυὸ τους γελοῦσαν μὲ τὸν Σάνκα
ἐνῶ τὸ γέλιο τους δὲν εἶχε τίποτε τὸ καλὸ μέσα του.

Κι' οἱ τέσσερες ἐστέκονταν ἐκεῖ ἀπέναντι ὁ ἕνας
στὸν ἄλλον, διαφορετικοί, κρυμμένοι στοὺς ἑαυτοὺς τους.

Ἐκτὸς ἀπὸ μιὰν ἀποστροφή ὁ Λιόνκα δὲν εἶχε γεννή-
σει κανένα ἄλλο αἶσθημα στὴν ψυχὴ τοῦ Μήτκα. Αὐτὸς
δὲν εἶχε γονεῖς: εἰ κλέφτες λέγανε μεταξὺ τους ὅτι γεν-
νήθηκε ἔτσι μοναχός του. Μόνος του ἦταν ἀνίκανος γιὰ
ὅλα καὶ τὶς περισσότερες μέρες τῆς ζωῆς του τὶς περνοῦσε
στὴ φυλακὴ Μόλις ἐπέπλευσε τὸνομα τοῦ Μήτκα ἀμέσως
ἦρθε σ' αὐτὸν δὴ τοῦ δηλώση ὑποταγῆ. "Ὅπως ὁμως ὅλοι
οἱ χωρὶς ταλέντο εἶχε μεγάλη ζήλια ποῦναι καρπὸς
μᾶς ἄσβηστης δίψας.

Ὁ Ντόνκα πάλι ἦταν ἐντελῶς ἀλλοιώτικος. Ἦτανε
εὐθυμος τυχερός στὴν ἀγάπη καὶ στὶς δουλιές του, γλεν-
τζές καὶ ποιητής. Τὰ στιχάκια του τὰ τραγουδοῦσε ὅλη ἡ
συμμορία τους. Ἦτανε ἀκατάστατος σὸλα γι' αὐτὸ ἀκρι-
βῶς τὸν ἀγαποῦσαν οἱ γυναῖκες. Ἦτανε κλέφτης ἀπὸ
γεννητῆς του γιατί ἡ μάννα του τὸν γέννησε στὴ φυλακὴ.
Καὶ ἦτανε τόσο παράξενο νὰ φαντασθῆ κανεὶς ὅτι κι' αὐ-
τὸν τὸν ἐχάϊδεψε μάννα!

Τώρα ποὺ ὁ Λιόνκα ἐξηγεῖ μὲ προσοχὴ στὸν Μήτκα
τὸ σχέδιο τοῦ Ἀγέϊ, ὁ Ντόνκα στέκεται στὸ παράθυρο
καὶ βλέπει τὸ σκοτάδι Ἀνάμεσα ἀπ' τὸν τοῖχο ἀντηχεῖ
ἡ θλιμὲνη μουσικὴ τοῦ Μινούς. Κι' ὁ Ντόνκα φαντάζεται
πὼς εἶναι μιὰ γυναῖκα ποὺ κλαίει γι' αὐτόν.

—.... Τάχεις μπερδέψη! ἀκούει τὴν αὐταρχικὴ φωνὴ
τοῦ Μήτκα. Θὰ πάω μοναχός μου στὸν Ἀγέϊ Ἐπειτα τὶ
τὸν θές τὸν Σάνκα; Δὲν μοῦ λές, Ἀλεξάντρ, στ' ἀλήθεια
σκέπτεσαι νὰ φύγης ἀπ' τὴν συντροφιά;

Τότε ὁ Σάνκα ποὺ σιωποῦσε τρέμοντας ὡς ἐκείνη

τὴν ὥρα, σηκώθηκε μὲ κατακόκκινα αὐτιά καὶ εἶπε:
—Ναί, τὸ σκέπτομαι, ἀφέντη.

XV

Φεύγοντας μὲ τὸν Ἄγεί ἀπ' τὸ Ρόγοβο, ἡ Μάσα προσπαθοῦσε ἀκόμη νὰ σκέπτεται ὅτι μὲ τὸ δεσμὸ πού εἶχε μὲ τὸν φονιά ἐκδικεῖται τὸν δεσποτισμὸ τοῦ πατέρα της καὶ ὅλης τῆς ζωῆς ἐν γένει τοῦ Ρόγοβο. Ὁ ἴδιος ἀέρας πού ἔφερε πάνω ἀπ' τὸ Ρόγοβο τὴ στάχτη τῶν μπάνιων τοῦ Ντολομάνοβ, συνδαύλιζε καὶ τὴ γλυκεῖα φλόγα τῆς ἐκδίκησης της.

Ἔμεινε μοναχὰ ἢ φαρμακωμένη χαρὰ, ἢ ἀποστροφή τῆς ἐπαφῆς τοῦ Ἄγεί. Προσπαθοῦσε ἀκόμη μένα περήφανο, ἀσυλλόγιστο πάθος νὰ ξεπλύνῃ τὸ βαρὺ ἀμάρτημα τῆς ὑπάρξεως τοῦ Ἄγεί.

Ἡ ψυχὴ της ξεχειλίσσε σὰν ἠφαίστειο πού ξεχύνει τὴ λάβα του. Σαυτὴ ἔβρεχε τὸ πρόσωπό του ὁ Ἄγεί, δροσιζοντας τὴν ἐσωτερικὴ του φλόγα, μὰ ἡ ἀμαρτία πού χώθηκε σὰν τὸ σκουλήκι βαθειὰ στὴ σάρκα του, δὲν ἐμεθοῦσε μὲ τῆς Μάσας τὴν προσπάθεια, δὲν ἔβγαине, ἀλλὰ βασανιζόμενη, βασάνιζε καὶ τὸν ἴδιο τὸν Ἄγεί.

—Δὲν ἔχω κανένα κόκκαλο πού νὰ μὴν εἶναι καταραμένο, ἔλεγε μετὰ ἓνα χρόνον ἀφοῦ ἦρθανε στὴν πολιτεία κι' ἡ Μάσα ἄκουε μὲ φρίκη τὴν ἀλήθεια τῶν λόγων του.

—Ἐχω γίνει παντοῦ μαῦρος..! Εἶμαι κάρβουνο ἀπὸ μέσα μου· καὶ σφιγγότανε κοντὰ της κρύβοντας ἀνάμεσα στὰ γόνατά της τὰ πλυτά χέρια του. Θέλω παντοῦ νᾶναι ἔτσι σκοτεινὰ ὅπως εἶναι καὶ μὲς τὴν ψυχὴ μου. Θᾶθελα νὰ φώναζα μὰ αἰσθάνομαι σὰν κάποιος νὰ μοῦ σφίγγῃ τὸν λαιμό. Ὡς καὶ τὸ νερὸ πού πίνω καίει μέσα μου σὰν πετρέλαιο.

Ἐσφιγγε τὰ χέρια τῆς Μάσας σὰν νὰ φοβότανε μὴν πέση πουθενά, ἐνῶ ἐκείνη, περήφανη, πίστευε ἀκόμη, ὅτι ἡ εὐτυχία τῆς ἀγάπης εἶναι σὰν μιὰ φλόγα πού κι' αὐτὸ τὸ σάπιο ξύλο τὸ μεταβάλλει σὲ μιὰ καθαρὴ στάχτη.

Σιγὰ σιγὰ ὁμως ἄρχισε νὰ βλέπῃ τὸ ἀνώφελο τῶν προσπαθειῶν της. Ἄρχισε πια νὰ τὴν τρομάζῃ ἡ σιωπὴ πού τύλιγε τὸν Ἄγεί. Εἶχε πέσει σὲ τέτοιον ἐκμηδενισμὸ πού δὲν εἶχαν γι' αὐτὸν καμμιά ἔννοια οἱ λέξεις καὶ τὰ αἰσθήματα τῶν ἀνθρώπων.

Και τότε ή Μάσα τόν άπώθησε, άν και. έμεινε νά ζημαζί του κάτω άπ' τήν ίδια στέγη.

«Πιστή και δμως ξένη, δέν τόν άφινε, φυλάγοντας μέσα της εκείνο τó άνθρώπινο πού δέν μπόρεσε νάμαυρώση ó 'Αγεί».

Τι έσήμαινε αυτή ή φράσι του Φίρσοβ; 'Αράγε δέν έξάγνιζε τήν Μάσα χάριν της μεγάλης και λογικής φιλίας πού είχε μαζί του;

Τό μίσος σκοτώνει. Κι' ó 'Αγεί μισούσε τή Μάσα για τά αισθήματα πού φύλαγε μέσα της. Κάποτε, ένώ έκοβε ψωμί, εκείνη καθότανε άπέναντί του, έχοντας τά χέρια της πάνω στό τραπέζι. Τά περιποιημένα της νύχια έλαμπαν κάτω άπ' τήν ρόδινη άναλαμπή της μικρής φλόγας του κεριού.

—Πονηρή Μάνκα, είπε ó 'Αγεί και με τó δάχτυλό έσβησε τή φλόγα του κεριού, είναι άλήθεια πού λένε ότι τάχατες εκείνος πού πιό πολύ έχει άμαυρώση τή ζωή του θά πεθάνη πιό θλιβερά;

—Λένε ψέματα. Έσú θά πεθάνης με θάρρος όταν έρθη ή ώρα σου, άπήντησε άνόρεχτα εκείνη, συνηθισμένη στις μεταπτώσεις του 'Αγεί.

—...δταν θάρθη ή ώρα μου; έπρόφερε ó 'Αγεί κι' άξαφνα άρχισε νά χτυπά μεσ' τά σκοτεινά με τó χερούλι του μαχαριού τά μισητά ρόδινα νωχάκια. Μήν τά καθαρίζεις. μήν τά καθαρίζεις! Έλεγε χτυπώντας διαρκώς τώρα τó έξύλο του τραπέζιού.

Σέ λίγο ψηλαφούσε νά βρῆ τó χέρι της προσπαθώντας στό σφίξιμό του τουλάχιστον νά έκφράση τó μέγεθος του μετανιωμού του. Η Μάσα κατάλαβε ότι αυτή ή κραυγή ήταν άποτέλεσμα του κενού πού αισθανότανε μέσα του ó 'Αγεί. Ένα διπλό αίσθημα γέμιζε τήν ψυχή της Μάσας. Η άδικία της ζωῆς ώρθωνε τó κορμί της και τήν καλούσε σέ πιό μεγάλες σκληρότητες. Μά τώρα μιá άσίγαστη άπελπισία για κείνο πού έχασε σιγά σιγά τήν είχε κυριέψη.

Καθαρός, χιονισμένος άγρός (—τό σχῆμα του Φίρσοβ) σκοτένιωσε κι' ή νεολαία της Μάσας, δίνοντας ένα παρατσούκλι στη Μάσα Ντολομάνοβνα, κατώρθωσε νά έξακριβώση τή φοβερή θύελλα στην ύπαρξί της. Έκείνη χωρίς λογοριασμό έρριχνε τά λεφτά της στον άνεμο της έσωτερικής της θύελλας. Έξαγόρσσε ένα ψεύτικο όνομα πού τήν προοφύλαγε άπό τά δυσάρεστα.

”Ητανε νέα κι' δμως σέ ποιάν άνήσυχη μάσκα μέσα

ἀπεσκλήρανε τὴν σκοτεινὴ τῆς ὁμορφιάς. Ἡ ταραχὴ κρυβότανε μεσ' τὴν ψυχὴ τῆς ἐνῶ γύρω ἀπ' τὰ χεῖλη τῆς εἶχε ἀπλωθῆ μιὰ νεκρικὴ γαλήνη. Κανεῖς, καὶ τώρα ἀκόμη, δὲν θὰ τολμοῦσε νὰ τὴν ἀγαπᾷ καὶ μοναχὰ ὁ Ντόνκα τὴν ὠνόμασε, θριαμβευτικὰ, Θύελλα, σ' ἓνα ἀπ' τοὺς στίχους ποὺ τῆς εἶχε φτιάξει.

Κι' ὁ ἄνδρας τῆς Θύελλας κρυβότανε ἀπ' τὸ φῶς τῆς ἡμέρας· στὴ δουλιὰ πήγαινε μοναχὰ τὰ βράδια.

Καθισμένος στὴν κάμαρά του ἐπὶ ὀλόκληρες μέρες ἔφτιαχνε χάρτινα λουλουδάκια καὶ τὰ τοποθετοῦσε στὴ γωνιά. Τὰ φύλαγε σὰν νὰ ἐτοιμαζότανε νὰ τὰ δωρίσῃ σ' ὅλο τὸν κόσμο.

Ὁ Ἀγεῖ δὲν καταλάβαινε τὴν ἔννοια τῆς δουλιᾶς του: ἐργάζονταν μοναχὰ τὰ χέρια του τσακισμένα ἀπὸ τὴν κούρασι.

Δὲν ντρεπότανε καθόλου τὴν Μάνκα Θύελλα μὰ ταραχθῆκε ὅταν ἄκουσε ξένα βήματα ἀπὸ πίσω του. Μὰ σὲ λίγο τὸ πρόσωπό του φωτίστηκε ἀπὸ ἓνα χαμόγελο μὲλις ἀνεγνώρισε τὸν Μήτκα.

— ἤρθα γιὰ τὴ δουλιὰ... μοὶ μίλησε ὁ Λιόνκα, εἶπε ὁ Μήτκα παίρνοντας τὴν κάρékλα ποὺ τοῦ πρόσφερε ὁ Ἀγεῖ.

Καὶ θὰ πᾶς μαζί μου; τὸν ρώτησε δύσπιστος ὁ Ἀγεῖ.

— Ἐσὺ θὰ εἶσαι ὑπὸ τις διαταγές μου, ἀπήντησε ξηρὰ ὁ Μήτκα.

Ὁ Ἀγεῖ ἔκαμε μιὰν ἐλαφρὴ κλίσι τοῦ κορμιοῦ του πρὸς τὰ ἐμπρὸς μὲ τὰ χέρια πεσμένα μεταξὺ τῶν γονάτων του. Φαινότανε ὅτι, κάποτε, στὴν πρώτη του νεότητα, θάτανε πολὺ ὠραῖος. Σὰν ν' ἀπαντοῦσε στὶς σκέψεις τοῦ Μήτκα, ὁ Ἀγεῖ χάιδεψε μὲ τὰ τρεμάμενα δάχτυλά του τὸ κεφάλι του καὶ γέλασε μένα ἐπίπλαστο γέλιο.

— Μήτια, μίλησε, ἀφίνοντας τὰ χέρια πάνω στὴν κάρékλα, μὴ μὲ συχαίνεσαι. Ἐγὼ δὲν τὸ κρύβω ὅτι γυρεύω τὴ φίλιά σου. Ἄν ὄχι τὴ φίλιά σου... ἐπίτρεψε τούλάχιστον νὰ κρατηθῶ ἀπὸ σένα. Τώρα τελευταῖα ἔχω μείνει τελείως μόνος. Συγγενεῖς; Ὁ ἴδιος ὁ πατέρας μου εἶχε πάει στὴν Τσέκα γὰ μὲ προδῶση. Δώστε μου, τοὺς εἶπε, ἓνα περιστροφὸ θᾶρθη σὲ μένα πιὸ εὐκόλα παρὰ σὲ σᾶς. Ὁ πατέρας ἐναντίον τοῦ γιοῦ του, ἔ; Γιὰ μένα, Μήτια, συγγενεῖς εἶναι μονάχα οἱ μπότες μου, οἱ ἄλλοι εἶναι ἀπλῶς καλοὶ γνῶριμοι. Ἡ μπότα μου βλέπεις δὲν θὰ μὲ κρίνῃ. Ἐκεῖνη ἐμένα κοιτᾷ κι' ἐγὼ ἐκεῖνην καὶ βγαίνει

στό τέλος ὅτι κι' οἱ δύο μας εἴμαστε μαῦροι : γι' αὐτὸ δὲν ἔχει μὲ τι νὰ ἐπαινεθῆ. Κι' ἀκόμη καὶ σὺ δὲν θὰ μὲ κρίνης γιατί ξαίρεις ὅτι ἐμένα δὲν εἶναι δυνατὸν πιά νὰ μὲ κρίνουν. Ἐμένα πρέπει νὰ μὲ κάψουν καὶ νὰ σκορπίσουν στὸν ἄνεμο τὴ στάχτη μου.

Ἐξαφνα χαμήλωσε εἰρωνικά τὰ μάτια.

—Θές νὰ σοῦ φωνάξω τὴν Μάνκα;

Μὰ ὁ Μήτκα κούνησε ἀρνητικά τὸ κεφάλι του.

—Ὄχι, πρέπει νὰ μὲ κρίνης, μονάχα σὲ σένα τὸ ἐπιρέπω αὐτό. Ἐσύ εἶσαι καλός, ἀγνός. Εἶναι ἀλήθεια πού μοῦλεγε ἡ Μάνκα ὅτι δὲν ἔζησες καθόλου μαζί της.

Ἐλεγε ψέμματα σ' αὐτό, ἡ Θύελλα ποτέσ δὲν τοῦ διηγῆθηκε τίποτα γιὰ τὸν Μήτκα. Ἀπ' ἄλλοῦ εἶχε μάθει τὸν σύνδεσμο πού εἶχαν στὰ παιδικὰ τους χρόνια.

—Δὲν θέλω νὰ σὲ κρίνω Ἀγεί, εἶπε ὁ Μήτκα ἀνυπόμονα. Ξαίρεις μονάχος σου τί εἶμαι τώρα.

—Μὴν κρίνετε, γιὰ νὰ μὴν κριθῆτε! καὶ ἡ εἰρωνία του σὰν πνιγρὸς καπνὸς γιόμισε τὴν κάμαρα. Ἀκούσ ἐκεῖ πονηρία! Μὴν κρίνετε γιατί μονάχος σας φοβᾶστε τὸ δικαστήριο. Ὄχι, θέλω νὰ μὲ κρίνης. Νᾶσαι τέτοιος πού νὰ τολμᾶς νὰ κρίνης τὸν ἄλλον. Καλὸς ἐσύ κρίνε τὸν κακό. Μὴν θυμώνεις, Μήτκα, ἐξακολούθησε βλέποντάς τον νὰ σωπαίνη. Ἐσύ, κουτέ, μπορεῖς χίλις χρόνια νὰ τρέχης... μὰ ἐγὼ ξαίρω πιά σὲ ποιὸ μέρος τοῦ σώματός μου θὰ μὲ χτυπήσῃ τὸ βόλι. Ἐγὼ αἰσθάνομαι μιὰν εὐχαρίστησι νὰ σ' ἀγγίζω καὶ νὰ σοῦ διηγούμαι τὴ ζωὴ μου γιὰ νὰ μὲ καταλάβης. Πρέπει κάποιος ἐδῶ στὴ γῆ νὰ ἐκτιμήσῃ καὶ μένα.

Τότε ὁ Μήτκα τοῦ διηγῆθηκε γρήγορα πῶς ἔδωξε τὸν συγγραφέα Φίρσιβ. Ὁ Ἀγείκα ἄκουε μὲ μεγάλη περιέργεια.

Ἐξαφνα ὁ Μήτκα αἰσθάνθηκε σὰν νὰ πνίγεται ἀπ' τ' ἀναστενάγματα τοῦ Ἀγεί. Πλησίασε τότε τὸ παράθυρο καὶ παραμέρισε τὶς βαρεῖες κουρτίνες. Ἀμέσως ὥρμησε μέσα τὸ φῶς καὶ ἡ ταραχὴ τοῦ δρόμου ἦταν ἀκόμη σούρουπο. Τὸ παράθυρο ἔβλεπε πρὸς τὴ δύσι. Τὸ λασπωμένο χιόνι ἔλαμπε θαυμάσια ρόδινο κάτω ἀπ' τὶς τελευταῖες ἀχτίνες. Καὶ ἐκεῖ κάτω υἱὸ ἀπαλὸ ἐκεῖνο μάκρος τοῦ οὐρανοῦ ἔσβηνε μιὰ λεπτιῆ γραμμὴ φωτός, τόσο λεπτιῆ καὶ χαδιάρικη, σὰν νᾶτανε κορδέλλα στὴν κοτσιδα κοριτσιοῦ.

Κάτι τοῦλεγε ἀπὸ πίσω του ὁ Ἀγεί κι' ὁ Μήτκα τοῦ ἔνευε μὲ τὸ κεφάλι χωρὶς νὰ καταλαβαίνη καλὰ τὴν ἔν-

νοια τῶν λόγων του. Κοίταγε στό παράθυρο καί σκέφτονταν : νά βγῆ κανεῖς ἀμέσως καί νά χωθῆ στόν πιό ἐρημικό δρομάκο καί νά βαδίση κανεῖς ἐκεῖ φυλάγοντας σάν κόρη ὀφθαλμοῦ αὐτῆ τῆ σωτήρια ἀπόφασι, νά δῆ κανεῖς τοὺς ἀνθρώπους πού ζοῦν κάτω ἀπ' τὸν ἴδιο ἥλιο, καί νά ἀγγίξη κανεῖς τῆ βαρειά καί τίμια ἐργασία τους.

—... Καί ξαίρω γιατί θές ν'άρθης μαζί μου ! ἀντήχησε στ' αὐτιά τοῦ Μήτια ἡ φωνὴ τοῦ Ἀγεί. Γιατί δὲν ἦρθες μαζί μου ἄλλοτε; Πές μου...

—Δέχτηκα ν'άρθω μαζί σου γιατί θέλησα νά ἰδῶ τὴν Μάσα, εἶπε μὲ σταθερὴ φωνὴ ὁ Μήτια. Σοῦ φτάνει αὐτό;

Τάπε αὐτὰ ἔχοντας διαρκῶς στραμμένη τὴν πλάτη του στόν Ἀγεί. Ἐξαφνῶς γύρισε τὸ κεφάλι του αἰσθανθεὶς τὴν παρουσίαν καί ἄλλου ἀνθρώπου.

XVI

Εἶδε τὴν Μάσα καί κατέβασε τὰ μάτια του σάν νάχε μπροστά του ἓνα ἐκτυφλωτικό φῶς.

—Γιατί τοῦ λές ψέμματα, Μήτια; Θά σοῦ πῶ ὕστερα ἐγὼ γιατί πᾶς μαζί του! Μπροστά του δὲν πρέπει.—γιατί δὲν θά σέ καταλάβῃ καλά, καί θά πάψῃ νά σ' ἐκτιμᾷ. Καί μὴν προσπαθεῖς νά κάμῃς μετάλλινον τὸ μούτρο σου, ἐγὼ ἢ ἴδια μπορεῖ νάμαι σιδερένια!

Καί πλησιάζοντας ἄρχισε νά χαϊδεύῃ τὸν Ἀγεί στό πρόσωπο μὲ τίς ἄκρες τῶν δαχτύλων της κι' ἐκεῖνος ἤξαιρε τί τῆς ἐκόστιζε ἐκεῖνο τὸ ἀμέριμνον χᾶδι.

—Ἐ κουτούλιακα, τοῦπε, ὄλο μὲ τὰ λουλούδια ἔχεις νά κάνῃς. Ἐμπρός χάρισε καί στόν μουσαφίση μας κανένα μὴ μὲ λησμόνει! Κι' ἐσὺ κάτσε, Μήτια. Μήπως ἐτοιμάζεσαι νά φύγῃς;

Καί μὲ μιὰ κίνησι τῶν φρυδιῶν της τοῦδειξε τὴν κάρεκλα πού ἄφισε πρὸ ὀλίγου ὁ Μήτια.

—Πρέπει νά μιλήσουμε γιὰ κάποια δουλιὰ, εἶπε ἡσυχα ὁ Μήτια, κι' ἐπίετα θά φύγω.

—Ἀστεῖα! χαμογέλασε ἐκείνη. Ὅταν θά πᾶς τότε θά σηκωθῆς. Δὲν σοῦπα νά κάτσης στὰ γόνατά μου!

Τώρα πού συναντήθηκαν, ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια, μὲ κόπο ἀνεγνώρισαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον κάτω ἀπ' τίς προσωπίδες πού τοὺς ἔβαλε ἡ ζωὴ.

Ἡ Θύελλα πλησίασε στο παράθυρο ἔχοντας στραμμένη τὴν πλάτη της στοὺς ἄντρες καὶ παίζοντας μὲ τὴν ἀλυσσιδίτσα τοῦ βραχιολιοῦ της.

Ἄκουμπώντας πάνω στο τραπέζι ὁ Ἀγέι σκουμποῦσε τὸ χέρι τοῦ Μήτκα.

—Κοίτα τὴν ἔ; Τὸ ἐνθουσιασμένο ὕπουλο βλέμμα τοῦ ποῦ ἦταν καρφωμένο πάνω στὴ Θύελλα ἐκεῖ κάπου ἀνάμεσα στὲς ὠμοπλάτες της, ἀστραφτε σὰν λεπίδα μαχαίριου.

Σκοτείνιαζε πιά. Ἡ λεπτὴ φωτεινὴ γραμμούλα ἔσβηνε ἐνῶ τὰ μικροσκοπικὰ της ἀπομεινάρια σωστὰ μικρὰ κουρελάκια, ἐκρέμονταν θλιμμένα στὶς χρυσὲς τελευταῖες ἀναλαμπὲς τοῦ ὀρίζοντος. Τίποτε ἄλλο δὲν ἔμεινε τὸ ἀξιοθέατο στὸν οὐρανὸ κι' ἡ Μάνκα ἔφυγε ἀπὸ τὸ παράθυρο.

—Δὲν μοῦ λὲς Μήτκα, δὲν θάρθης ποτὲ νὰ μέπισκεφθῆς, καὶ πλησιάζοντάς τὸν τόλμησε νὰ τοῦ ἀγγίξῃ τὸ πηγούνι. Θέλω νᾶρχεσαι πιὸ συχνὰ ἐδῶ, εἶσαι ὁ παιδικὸς μου φίλος. Θὰ σοῦ διασκεδάσω τὰ ὄνειρά σου... Κοίταξέ με!

Ὁ Μήτκα κοίταζε μέπιμονῆ τὸν καπνὸ τοῦ τσιγάρου του.

—Ἀχ, κοίτα, ἓνας λεκές πάνω στο μανίκι μου. Ἐσὺ τῶκαμες Ἀγέι; Ἦταν τὸ δικό σου δάχτυλο. Πῶς θὰ τὸ βγάλω τώρα; Ξαίρεις πῶς βγαίνει ὁ λεκές ἀπ' τὸ μεταξωτό, Μήτκα; καὶ ἔτριβε τὸν ἀνύπαρκτο λεκέ μὲ τὸ δάχτυλό της. Ἐσύ, Μήτκα, μοῦ κρύβεσαι, μὰ ἐγὼ ὅμως ξαίρω κάθε σου κίνησι. Θάναστενάξης; Τὸ ξαίρω ἀμέσως. Ἐχω μάτια παντοῦ, σῶλα τὰ σπίτια, εἶμαι μέκατὸ μάτια.

Καὶ γέλασε μένα χοντρὸ γέλιο σὰν νᾶθελε κάποιον νὰ προσβάλλῃ. Βρῆκες τὴν ἀδελφή σου; Πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ μοῦ τὴν δείξης: σάγαπῶ πάρα πολὺ... ὦστε, καὶ κείνη δὲν θᾶναι ξένη γιὰ μένα. Πήγαινε, Ἀγέι, φίλε μου, βάλε τὸ σαμοβάρι. Ὁ μουσαφίρης μας θέλει τσαῖ μὰ ντρέπεται νὰ τὸ πῆ.

Ὁ ἄντρας της δὲν ἔφερε καμμιὰν ἀντίρρηση. Καὶ καθὼς ἐκεῖνος ἀπομακρυνόταν ἡ Μάνκα ἄναψε τὸ φῶς.

—Τώρα ἄς μιλήσουμε, Μήτκα.

—Κατέβασε τὸ φουστάνι σου, εἶπε ὁ Μήτκα παραγμένός ἀπ' τὴν ἐπιρροή ποῦ ὅλονεν ἀσκοῦσε ἀπάνου τοῦ Ἡ Θύελλα.

—Μὲ φοβᾶσαι ὄμως, Μήτηρ. Μὴν ἀπομακρύνεσαι ἀπὸ κοντά μου, δὲν θ' ἀνεβῶ ἀπάνω σου.

Τὸ περήφανο μελαχροινὸ τῆς πρόσωπο τὸ στεφανωμένο μὲ τὰ σγουρὰ μαλλιά τῆς, ἔμενε ἡσυχὸ ἐνῶ τὰ βαμμένα τῆς χεῖλη χαμογελοῦσαν.

—“Ἄν συνέβαινε αὐτὸ ξαίρεις τί θὰ μᾶς ἔκαννε ὁ Ἄγγέι; Μὴ φοβᾶσαι, τίποτα δὲν θὰ τολμοῦσε νὰ κάμη, γιατί... Πρὶν τελειώσῃ τῆ φράσι τῆς ἀκόμη ἢ Θύελλα ἔτρεξε κι' ἄνοιξε ἀπότομα τὴν πόρτα. Ὁ Ἄγγέι στεκότανε ἀκριβῶς πίσω ἀπ' τὴν πόρτα μὲ τὸ πρόσωπο γεμᾶτο φριχτὴ ἀνησυχία.

—Μήπως σοῦ εἶπα νὰ κρυφακοῦς; Πήγαινε στὴν κουζίνα. Καὶ τὸν ἔσπρωξε μὲ τὸν ἀγκῶνα τῆς κλείνοντας στὰ μούτρα του τὴν πόρτα.

—“Ἄκουσε Μάσα, δὲν ἔχω καμμιά διάθεσι νὰ μαλλῶνω γιὰ σένα μὲ τὸν Ἄγγέι, τὴν προειδοποίησε ὁ Μήτηρ ἔταν ὁ Ἄγγέι σὲν μοῦ περιποιεῖ καὶ μεγάλη τιμὴ. Δὲν σὲ φοβᾶμαι, Μάσα, οὔτε ἐσένα οὔτε τὴν ἐκδίκησί σου. Ἐμάντεψες καλὰ ὅταν μούπες ὅτι δὲν ἦρθε γιὰ σένα στὸν Ἄγγέι. Πάντως ὄμως κάνεις λάθος στοὺς ὑπολογισμοὺς σου: Θὰ προσπαθῆσω νὰ ὑποφέρω τὸ χωρισμὸ μας. Ἐγώ, Μάσα, εἶμαι δυνατὸς ἄνθρωπος.

“Ὀρθία μπροστὰ του ἢ Θύελλα σκούπιζε μὲ τὸ δαντελένιο τῆς μαντηλάκι τὸ χέρι πού ἄγγιξε τὸν Ἄγγέι. Τὸ κάανε αὐτὸ μὲ φανερό σκοπὸ νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴ τοῦ Μήτηρ. Ἡ δυσάρεστη μυρωδιὰ τῶν καλλυντικῶν τῆς ἔφτασε τὴν ὄσφρησι τοῦ Μήτηρ. Καὶ κατὰλαβε τὴ φανερό του εἰρωνία.

. Δὲν φοβᾶσαι, γιατί εἶσαι δυνατὸς. Πρὸς τὸ παρόν, εἶσαι δυνατὸς. Κάθε δυνατὸς σὲ κάτι θᾶναι ἀδύνατος, Μήτηρ.

Θὰ σὲ πιάσω λοιπὸν στὴν ἀδύνατη στιγμή σου... Γιατί ἔμαθες νὰ λὲς ψέμματα Μήτηρ; Μπορεῖ ἐσὺ καὶ πραγματικῶς νὰ ἦρθες γιὰ μένα; Καὶ τοῦπίασε τὸ χέρι. Ξαίρεις τί εἶσαι ἐσὺ γιὰ μένα; Θυμᾶσαι πού κόβαμε μυσοστίδες στὸ λόφο τοῦ Μπελιανίνσκ μετὰ τὴ βροχὴ; Τὸ οὐράνιο τόξο στεκότανε ἐκεῖ πάνω ἀπ' τὸ λιβάδι πολὺ κοντά μας. Τόσο πού μποροῦσε κανεὶς νὰ τρέξῃ καὶ νὰ τὸ πιάσῃ. Ἐσὺ, ἐσὺ πρῶτος μάναψες καὶ μέκαψες... Καὶ πῶς ὀρκιζόσουν ἀμπροστὰ μου. Καὶ θυμᾶσαι ἀκόμα πού ἤθελες, καὶ ἐγὼ δὲν σοῦ δόθηκα; Οἱ μυσοστίδες... κατὰλευκες! Ἐξέχασες;

Σφίγγοντας τὰ μικρά της δοντάκια τοῦ ἀπαριθμοῦ·
σε γελώντας, τὶς ἀλλοτινές χαρές των.

— Ἡ Μάνκα Θύελλα κόβει μουσowitzδες κι' ἀγκαλιάζει
τ' ἀγόρι της κάτω ἀπ' τὰ κλαριά. Ἄν τὸ πῆς αὐτὸ τοῦ
'Αγεί θὰ ξεκαρδιστῆ στὰ γέλια. Τὸ φιλεῖ τὰγόρι της
... νὰ ἔτσι: καὶ γρήγορα ἔφερε κοντὰ της τὸ πρόσω-
πο τοῦ Μήτκα πού δὲν ἐπερίμενε αὐτὴ τὴν ἐπίθεσι, μὰ
τὴν τελευταία στιγμὴ τὸ μετάνοισε καὶ δὲν τὸν ἐφι-
λησε.

— Ὅχι, δὲν θέλω, εἶπε μὲ βαριεστησιά.

Εἶσαι λυσσασμένη... πρέπει νὰ σὲ κλείσουμε που-
θενά, εἶπε ὑπόκωφα ὁ Μήτκα, μὰ ἡ καρδιά του χτυποῦ-
σε δυνατὰ ὅπως ὅταν κοιτοῦσε τὴν κτριμισμένη φωτο-
γραφία τῆς Τατιάνας. Ἐσὺ φταῖς πού συνέβη ἔτσι. Ἀσχη-
μίζοντας τὸν ἑαυτὸ σου ἴσως καὶ τὸ δικό μου μερίδιο πού
εἶχα μέσα σου νὰ τὸ ἀμαύρωσες κι' αὐτό, μὰ ἐγὼ σιωπῶ
ἔ; Δὲς νὰ πῆς ὅτι δὲν σ' ἀγαποῦσαι! Μὰ ρώτησε τὸν Μήτ-
κα τότε γιὰ τὸ δαχτυλιδάκι πού τ' ἀγόρασα τρία ρούμπλια
τὸ φτωχὸ δαχτυλιδάκι. Πόσο χάλασε στὸ διάστημα πού σὲ
περίμενα. Κρατοῦσα στὰ χέρια τὸ δαχτυλιδάκι, κι' ἡ βροχὴ
ἔπεφτε. Ἐπεφτε μιὰ βροχὴ, ἔλεεινή, ψυχρὴ παγωμένη..

Ἡ Θύελλα χαμογελοῦσε, τὸ πρόσωπό της μάκραινε
καὶ φαίνόταν σὰν ν' ἀδυνάτισε στὸ διάστημα αὐτῆς τῆς
μισῆς ὥρας. Κάπνιζε ἀκατάπαυστα.

— Τρία ρούμπλια, Μήτκα, εἶναι λίγα γιὰ ἓνα κορίτσι.
Νὰ μὲ κοιτάξης μοναχά, δὲν φτάνουν τρία ρούμπλια. (Ἡ
εἰρωνία αὐτὴ ἄγγιξε βαθειὰ στὴν καρδιά τὸν Μήτκα, τὴν
ἱστορία τοῦ δαχτυλιδιοῦ τὴν ἀκουγε γιὰ πρώτη φορά).
'Εγὼ, Μήτκα, ἀξίζω πιὸ πολύ! Ἐγὼ κάποτε μιὰ φορὰ
στὸ σταθμὸ ἀστειεύθηκα μὲ κάποιον κι' ἐκεῖνος ἦταν ἔ-
τοιμος νὰ ρίξη στὰ πόδια μου τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του.
Κι' ὁμως ἐγὼ ἀστειεύομαι. Γιὰ μένα πρέπει κανεὶς ὅλα
νὰ τὰ δώση.

Ψυχραμένος ἀπ' τὸ τρικυμιῶδες καὶ ἀπότομο πάθος
τῆς ὁ Μήτκα κοιτοῦσε στὸ παράθυρο ὅπου στιβαζότανε
πάνω στὲς στέγες τὸ χιόνι.

— Κοίτα τὸν Ἄγεί. Τὶ νομίζεις, τοῦτ' ἀνε εὐχάριστο νὰ
πάη στὴν κουζίνα καὶ νὰ βάλῃ τὸ σαμβᾶρ τῆ στιγμὴ πού
ἔσὺ εἶσαι ἐδῶ πέρα μαζί μου; Ἐ, τοῦ εἶναι εὐχάριστο;
Κι' ὁμως τοῦ εἶσαι ἐπικίνδυνος: Ἐσὺ μοναχά ν' ἀρχίσης
ν' ἀρρωστῶς ἐκεῖνος εἶναι πιά πεθαμένος. Μπορεῖ ἐδῶ
πέρα νὰ φιλιόμαστε. Μπορεῖ νὰ καθόμαστε κοντὰ κοντὰ
σὰν τὰ πιτσούνια καὶ νὰ τὸν κορροῖδεύουμε πῶς φυσᾶ

τή φωτιά και πῶς σκουπίζει με τὸ πανάκι τῆ στάχτη τοῦ σαμοβαριοῦ. Γιατί γιὰ τὸν ἀκριβὸ μουσαφίρη πρέπει νὰ ὑπάρχη ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη. "Ὁχι, Μήτητα, ἐγὼ εἶμαι ἀκριβή, ἐγὼ δὲν εἶμαι γιὰ τοῦ φτωχοῦ τὸ πουγγί.

— Ἐμεῖς ἐδῶ πέρα φωνάζουμε μὰ ὄλα εἶναι τοῦ κάκου. "Ἐ λοιπόν, τί θές τώρα ἀπὸ μένα; Μετάνοια... ἢ μήπως θές νὰ με παντρευτῆς ;

Τὸ σίδερο, τ' ἀναίσθητο σίδηρο ἀντηχοῦσε στὴ φωνὴ τοῦ Μήτκα. .

— Κ' ἴποτε ὁ ἐργολάβος, τότε ὅταν ἐδούλευα γιὰ τὸ δαχτυλίδι, θέλησε νὰ με χτυπήσῃ. Τοῦ εἶπα ; Θὰ κοπῆς, φυλάξου. Μὰ ἂν με χτυποῦσε, τότε τὸ πράγμα ἀλλάζει.. Τότε θὰ σ' ἐρωτοῦσα, γιατί δὲν ἦρθες νὰ πάρῃς τὸ δαχτυλίδι. Μὰ ἔτσι, ἔχουμε ξεφλήσει οἱ δυὸ μας ἴσα κ' ἴσα.

Αὐτὴ τῆ στιγμή σὰν νὰ περίμενε κι' ἐκείνη.

— Ἐπὶ τέλους μίλησες ! Καλά... Ζοῦσες στὸ Ρόγοβο σὲ ἀπόστασι τεσσάρων σπιτιῶν ἀπὸ μένα. Σ' ἐρωτῶ: γιατί δὲν ἦρθες νὰ με ἰδῆς; Ὡ' ἐρωτῶ: γιατί δὲν μοῦ ἀπήντησες ὅταν σὲ κάλεσα; Ἀπάντησέ μου εἰδ' ἄλλως, νὰ, θὰ στὸ πετάξω. Σκέψου ὅτι ἐσένα μοναχὰ εἶχα σ' ὀλόκληρο τὸν κόσμο Μήτηνκα.. (Ὀλόκληρη ἀπλώθηκε πρὸς τὸ μέρος του σὰν χορδὴ, τεντωμένη στὸν κανονισμένο ἦχο.) Μήπως ἔτσι στὸν ἀέρα σὲ φίλησα κοντὰ στὸν Κουντεμὰ ; Μήπως μπορῶ νὰ κάμω τίποτε ἔτσι στὰ χαμένα; "Ἐφυγες ἀπ' τὸ Ρόγοβο χωρὶς νὰ μ' ἀποχαιρετήσῃς.. κι' ὅμως, τί εἶχα κάμει γιὰ σένα. Μ' ἔχει καταραστῆ γιὰ σένα ὁ πατέρας μου. Ἐσὺ ἀγωνιζόσουν, πολεμοῦσες. Γιατί δὲν με καλοῦσες κοντὰ σου; Γιατί μ' ἀπαράτησες σὲ κένους τοὺς τρεῖς... καὶ πρόφερε μιά χοντρή μὰ χαρακτηριστικὴ λέξι. Δὲν αἰσθάνθηκες τὸ βλέμμα τῆς Μάσας Ντολομάνοβας νὰ σὲ παρακολουθῆ; Σ' ἀγαποῦσαν στὰ ἐργοστάσια: ἐνθουσιώδης νέος ἥρωας γιὰ τὴν ἐργατικὴ τάξι. Δὲν ἀδικοῦσες κανένα, ἐκτιμοῦσες τοὺς ἀνθρώπους.. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι μπόρεσες νὰ σπρώξῃς καὶ νὰ χτυπήσῃς τὸν πρωτομάστορη, ἕναν γέρο... κι' ἐγὼ, ἡ κόρη του, ἐρχόμουνα τὴ νύχτα νὰ σὲ προειδοποιῶ. Βέβαια τὸν χτύπησες ἐξ αἰτίας ποῦ εἶσαστε ἀπὸ διαφορετικὴ τάξι. Τί, καὶ μένα μ' ἀπαρνήθηκες τότε γιὰ τὴ διαφορά τῶν τάξεων; "Ἦρως, λὲς ψέμματα! Ἐσὺ μ' ἀγαποῦσες, ἀγαπημένε μου, καὶ μ' ἀγαπᾷς. Γιατί τότε ἔστειλνες τὸν Σάνκα νὰ μαθαίνης γιὰ μένα; "Ὅλοι σας βρίσκεστε νὰ, ἐδῶ μέσα στὴ γροθιά μου. Ἀπ' ὄλους σας ἔχω κλειδάκια. Θὰ τὰ πετάξω στὸ διά-

βολο και δέν θά ξεκλειδωθής ποτές. Μὲ ντρεπόσουν, ἔ; Νά γυρνᾶς μὲ τῆ Μάσα Ντολομάνοβα, ἦταν ντροπή, κα-
τάπτωσις, ἀκόμη και προδοσία; "Αχ, μὰ τί κάθομαι και
λέγω! Σὲ διώξανε, τὸ εἶχα ξεχάσει.

"Ἐπαιζε μὲ τέχνη τὶς στιγμὲς μὰ ἡ φωνὴ τῆς ράγισε ὀ-
πως ἓνα γυαλί πού πιέζεται.

—Τριῶν ρουμπλιῶν ἀγάπη! Και τὸ δαχτυλίδι θὰ τὸ φυ-
λᾶς ἀκόμη, δέν εἶν' ἔτσι; "Ἐχει καμμιὰ πετρίτσα ἐπάνω,
γιὰ εἶναι ἔτσι σκέτο; "Αν τὸ βλέπανε ἐκεῖ πού ἦσουνα
κομισσάρως θὰ σὲ πετοῦσαν και σένα και τὸ δαχτυλιδάκι
σου μαζί.

Μὲ χίλιες μαχαιριὲς τὸν τρυποῦσε και κάθε μιὰ τοῦ-
φερνε δυνατὸ διαπεραστικὸ πόνω, μὰ ὁ Μῆτκα σιωποῦσε
κοιτώντας τὴν σιὸ μέτωπο ὅπου σὰν νάβλεπε νά διαβαί-
νουν ἀστραπές.

—Τὶ ἦσουναι κι' ὅμως νά πᾶς μὲ τὸν 'Αγεί σὲ μιὰ
καταστρεπτικὴ δουλιὰ. Πηγαίνει νά κερδίσης τὸ βόλι.
"Ὅχι, δέν μου χρειάζεται τὸ δαχτυλιδάκι σου, ἐγὼ τώρα
εἶμαι τοῦ 'Αγεί. 'Ἐγὼ ἡ Μάνκα Ντολομάνοβα, μὲ τὸ πα-
ρατσούκλι Θύελλα, νά ποιά εἶμαι. Πῶς, μήπως δέν τῶ-
ξαιρες; Ναι, στεφανώθηκα, και τὸ θυμίαμα δέν κάπνιζε
μὲ ἕκαιγε μὲ μιὰ φλόγα... εἶπε ψέμματα χωρὶς νά τὸ κα-
ταλάβῃ γιατί πίστευε σ' αὐτὰ πού ἔλεγε.

—Τώρα καταλαβαίνει πόσο δυνατὰ μὲ συνδέεσαι μ'
αὐτόν; Γιὰ ὄλα αὐτὰ, και γιὰ τὸ ὅτι ἐμύριζε πτωματίλες τὸ
στόμα του ὅταν γιὰ πρώτη και τελευταία φορά ! (και
πάλιν εἶπε ψέμματα) τὸν ἐφίλησα, θὰ γελάσω μὲ σένα,
Μῆτκα. "Ε, θὰ σοῦ πῶ, ἦρωα, ποῦ εἶναι ὁ ἥρωισμός σου;

Τὴν ὀμιλία αὐτὴ ἀρχίζοντας ψιθυριστὰ, ἡ Μάσα, τὴν ἐ-
τελείωσε χωρὶς κανένα φόβο ὅτι θὰ φτάσουν ὡς τὴν κου-
ζίνα οἱ ἐξομολογήσεις τῆς.

Μέσ' τὸ δωμάτιο ἔκαμνε πολὺ ζέστη. Μὲ κατεβασμέ-
να ἀπὸ μιὰ σκληρὴ ὑπομονὴ μάτια ὁ Μῆτκα πλησίασε στὸ
παράθυρο. "Ἐξαφνα φώναξαν πίσω του τῶνομά του, μὲ
θάρρος σχεδὸν τρυφερά, μὰ ἐκεῖνος δέν γύρισε τὸ κεφάλι.
Μέσ' τὸ βραδινὸ σκοτάδι ἔξω ἦσαν φωτισμένα τὰ ξένα
παράθυρα κι' ἔβγαιναν τὰ πρῶτα ἄστρα.

Γύρισε ὅταν ὁ 'Αγεί ἔφερε μέσα τὸ μικρὸ σαμοβάρ,
κρατώντας το μὲ τὰ δάχτυλα σὰν φυσαρμόνικα. Και πάλι
ὁ Μῆτκα γίνηκε μάρτυς τῆς θαυμαστῆς θελήσεως τῆς
Μάσας. Ἐκεῖνη ἔβριξε μιὰ γρήγορη ματιὰ σὸ πρῶτοσπο
τοῦ 'Αγεί, εὐγνωμονώντας τον σιωπηλὰ και ἴσως και ὀ-

ποσχόμενη άμοιβή. Τοῦ Μήτκα τοῦ φάνηκε μάλιστα δὲ κατὶ ψιθύρισε στ' αὐτὶ τοῦ Ἀγεί καὶ τότε μέσα του γλύστηρησε ἕνας παράξενος λεπτὸς πόνος ποῦ τὸν ἄγγιξε κι' ἐξαφανίστηκε μὰ ποῦ τὰ ἐγκαύματά του δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὰ γιατρέψη οὔτε ἴμὲ τὴν καινούρια εὐτυχία...

Ὁ Μήτκα δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ φάη στοῦ Ἀγεί καὶ γι' αὐτὸ ἀρνήθηκε νὰ πιῆ τὸ τσάι μαζί του. Ὁ Ἀγεί τοῦ διηγήθηκε τὸ σχέδιό του γιὰ τὴ δουλιά.

Μὰ τὸ μυαλό τοῦ Ἀγεί εἶχε πρὸ πολλοῦ ἀποβλακωθῆ οὔτε οἱ παραμικρὲς σπίθες γούστου δὲν ἔμειναν πιά μέσα του. Στὸ σκοπὸ του ἔφτανε μοναχὰ διὰ μέσου τῆς φρίκης καὶ τοῦ ἐγκλήματος. Τὸ πρόσωπο γιὰ τὸ ὁποῖο ἐπρόκειτο ἦταν ἀρκετὰ πλούσιο καὶ εἶχαν ὅλες τὶς πληροφορίες γιὰ τὴ φύλαξι τοῦ σπιτιοῦ καὶ γιὰ τὸ ποσὸν καθὼς καὶ πῶς ἦσαν τοποθετημένα τὰ κουδούνια τοῦ κινδύνου.

Ἔστερα ἀπ' τὸν Ἀγεί ἄρχισε νὰ μιλά ὁ Μήτκα κι' ἀμέσως φάνηκε πῶς ὅλα θὰ γίνονταν σύμφωνα μὲ τὸ σχέδιό του.

Ὁ Ἀγεί ἔπινε σιγὰ τὸ τσάι του πιπιλώντας συγχρόνως ἕνα κομματάκι ζάχαρη. Ἡ Θέελλα παρακολουθοῦσε μὲ προσοχὴ τὴν ἀνάπτυξι τοῦ σχεδίου. Πάντως τὴν ἐνδιέφερεν ἐξ ἴσου καὶ ὁ λεκὲς τοῦ μανικιοῦ τῆς σὰν νὰ φοβότανε μὴν ἀπορροφηθῆ ἀπ' τὸ φουστάνι τὸ ἄγγιγμα τοῦ Ἀγεί πάνω στὸν μεγαχροινὸ καὶ δυνατὸ της ὤμο. Σὲ λίγους τοὺς ἄφισε μόνους κι' ἔφυγε.

XVII

Ἀπ' ὅλη τὴν κατοικία μοναχὰ τὸ νοῦμερο ὄχτῶ ἦταν τὸ πὸ ἐνδιαφέρου ὅπου καθότανε ὁ Πιότρ Γορμινιόνιτς Τσικίλεβ, ἄνθρωπος διπρόσωπος, κατὰ τὴν ἔκφρασι τοῦ Φίρσοβ, ποῦ τὰ πολὺ κοντὰ του πόδια τὸν γελοιοποιοῦσανε ὑπερβολικά. Γιὰ νὰ κάμῃ ἕνα ἀσήμαντὸ βῆμα ἔπρεπε νὰ κάνῃ ἕνα σωρὸ μικρὰ πηδηχτὰ βηματάκια. Συνέβαινε ποτὲς νὰ μὴν ἀρρωστᾷ ὅπως ὅλος ὁ κόσμος, μὰ κάθε μέρα νᾶναι καὶ λιγάκι ἀδιάθετος. Ποτὲς δὲν ἔνωσε πόνου μὰ κάθε μέρα του περνοῦσε μὲ λύπη. Καὶ στὴν ὑπηρεσία ὅμως μὲ μεγάλους καὶ σκληροὺς κόπους ἔφτανε τὶς θέσεις τοῦ διευθυντοῦ.

Κάθε βράδι διάβαζε μερικὲς σελίδες καὶ τὶς μάθαινε ἀπ' ἔξω πηγαίνοντας νὰ φτάσῃ μ' αὐτῶν τὴν βοήθειαν:

στὰ ψηλότερα σκαλοπάτια. Πονηρός, με ἐπιμονὴ σκάλιζε κι' ἄνοιγε γιὰ τὸν ἑαυτὸ του μιὰ τρυπούλα στὴν καινούρια ζωὴ ὅπως ἄλλοτε στὴν παλιά. Τώρα ἦτανε ἀρχηγὸς τοῦ κομιτάτου τῶν κατοικιῶν, βαθμὸς ἀρκετὸς γι' αὐτὸν τὸν μικρὰνθρωπο, ἂν καὶ διεφάνετο ὅτι ἔχει πάρα πᾶν μέλλον.

Ἀποφασίζοντας νὰ παντρευτῆ, ὁ Πιότρ Γορμπιντόνις πρῶτα-πρῶτα βάλθηκε ν' ἀπομακρύνῃ τὸ πρῶτο ἐμπόδιο, τὸν Μανιούκιν. Μὴ θέλοντας νὰ σφίξῃ ἀπότομα μιὰ καὶ καλὴ τὸν συγκαταίκο του ὁ Τσικίλεβ τοῦ δημιουργοῦσε ζητήματα μετὰ τὸ τίποτα.

Ὁ Μανιούκιν ἐξ ἄλλου ἔπινε διαρκῶς, ἦταν αὐθάδης καὶ τέλος κάποτε ἄρχισε νὰ μαγειρεύῃ ἀπάνω στὴ γκαζομηχανὴ κουνουπίδι, πρᾶγμα ποῦ παρακολουθοῦσε κι' ὁ ἴδιος ὁ Τσικίλεβ ριχνοντας μιὰ κρυφὴ ματιὰ μέσ' τὸ ἀλουμίνιο κατσαρόλι τοῦ Μανιούκιν.

— Ἀγαπητέ, Πιότρ Γορμπιντόνις, ἐγὼ εἶμαι παχὺς καὶ οἱ παχεῖς εἶναι κακὸ νὰ συγχίζωνται...γιατὶ τότεμποροῦν νὰ κάμουν κάτι τὸ πολὺ κακὸ, ψιθύριζε ὁ Μανιούκιν ὅταν ἦτανε μεθησμένος, εἰλικρινῆς καὶ ἥσυχος. Μὴ με ἀναγκάζετε νὰ φάσω στὰ ἄκρα καὶ με κάνετε νὰ ξεχάσω ποιὸς εἶμαι. Μὴ με πιέζετε χωρὶς λόγο, ἀλλ' ἀφίστε με ν' ἀναπνεύσω κομμάτι. Δὲν κλαίω γιὰ τὰ λεφτὰ γιατί τὸ ἴδιο μοῦ κάνει· δὲν ἔχω μετὰ τί νὰ πληρώσω τοὺς φόρους σας. Κλαίω γιατί χάνω τὴν ἀνθρωπιὰ μου καὶ εἰς ἀντάλλαγμα γίνομαι ζῶον.

— Μὴν ἀνθίστασθε, πολίτα, στὸν ἐλεγκτῆ! βρυχότανε ὁ Τσικίλεβ στρίβοντας τὰ μουστάκια του. Θάρθω νὰ κάταγράψω τὴ γκαζομηχανὴ σας. Μπορῶ καὶ νὰ σᾶς διώξω. Σᾶς συμβουλεύω εἰλικρινὰ νὰ πιάσετε καμμιὰ δημοσία ὑπηρεσία καὶ νὰ πᾶτε νὰ συγκατοικήσετε ὁμαδικῶς.

— Δὲν θὰ με δεχτοῦν· ἐγὼ ἤμουν ἄλλοτε...καὶ ἔπαψε. Ἐκτὸς αὐτοῦ μπορῶ καὶ νὰ σᾶς δαγκώσω..Θάρθω, θὰ πηδήσω πᾶν σας καὶ θὰ σᾶς δαγκώσω, παραδείγματος χάριν στ' αὐτί.

— Δὲν θὰ ὑποχωρήσω, ἀλλὰ θὰ σταθῶ νὰ χτυπηθῶ! εἶπε ὁ Τσικίλεβ κιτρινίζοντας ἐλαφρὰ καὶ κάνοντας ἕνα βῆμα πρὸς τὰ πίσω. Ὁ νόμος μοῦ φυλάει τ' αὐτί μου. Μὰ θέλω ἔτσι νὰ μοῦ πῆτε... Ἐξαφνα ἂν παντρευτῶ, ἔπειτα ἂν γεννηθῇ κι' ἕνα μωρό. (Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι δὲν θέλω νὰ κάμω μιὰ ντουζίνα, ἀλλὰ ἕνα ἔτσι γιὰ περιέργεια καὶ διαιώνισι τῆς φύσεως εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ κάμῃ κανεὶς). Στὴ γωνιά τῆ δικῆ σας ἔχει περισσότερο

ήλιο, και για τὸ παιδί, σημειώστε, εἶναι ἀπαραίτητος ὁ ἥλιος σὰν τὸ χᾶδι τῆς μάννας. Καταλαβαίνετε τώρα τὴν ἔννοια τοῦ ἀγῶνα μου ;

Ἡ συνομιλία αὐτὴ ποῦ γινότανε σὲ δυνατὸ τόνο εἴλκυσε τὴν προσοχὴ τῶν ἄλλων κατοίκων τοῦ σπιτιοῦ καὶ βγήκαν ἔξω στὸ διάδρομο περιτριγυρίζοντας τοὺς συζητούντας. Καὶ νὰ ποῦ πλησίαζε κι' ὁ Μῆτκα, λίγο μεθυσμένος καὶ γι' αὐτὸ ἀκατάσχετος σὲ λόγια.

— Ἐχ, Τσικίλεβ..., χαμογέλασε, ἄλλαξε ἐπάγγελμα μὰ ἡ ψυχὴ σου ἔμεινε ἡ ἴδια, ψυχὴ τοῦ λύκου ποῦ εἶχες καὶ πρὶν. Τὴν ψυχὴ σου ἄλλαξε, Τσικίλεβ ! Καὶ μὲ πινημένη φωνὴ ἄρχισε νὰ μιλά γιὰ τὸν οἶκτο, γιὰ τὴν εὐγένεια τοῦ νικητοῦ καὶ γιὰ ἄλλα τόσο ἀκαθόριστα πράγματα, ποῦ δὲν μποροῦσε νὰ τὰ καταλάβῃ.

Οἱ ἄλλοι ἄκουγαν ἀχόρταγα τὸ ξέσπασμα τοῦ Μῆτια. Ὁ ἄεργος Μπουντιούκοβ μὲ τὴ γυναίκα του ἔκαμναν νεῦμα τοῦ Μινούς ποῦ στεκότανε σκεπτικὸς καὶ χτυποῦσε τὰ δάχτυλά του ρυθμικὰ πάνω στὸ φανταστικὸ του πιάνο. Ἡ Ζίνκα προέτρεπε τὸν Μανιούκιν νὰ φάῃ μὰ ἐκείνος δὲν δεχότανε, καπιρισιόζος, μὴ θέλοντας νὰ τὸν οἰκτιρίουν. Οἱ ἄλλοι πάλιν περιμέναν μὴ ἔνθουσιασμό νὰ ξεσπάσῃ κάποιος σκάνδαλο. Τοῦ Μῆτκα ἡ σκέψι πηδώντας διαρκῶς ἀπὸ παράδειγμα σὲ παράδειγμα σκόνταψε στὸν Ἀγεί, καὶ ἐπωφελοῦμενος ἔτσι μιᾶς λιγόστιγμης διακοπῆς ὁ Ματθαῖος, ὁ ἀδελφὸς τῆς Ζίνκας :

— Καὶ τί σκέπτεστε γιὰ τὴν πάλη τῶν τάξεων; ρώτησε ξύνοντας τὸ μάγουλό του. Ἡ μήπως ἐπουλώθηκαν πιά οἱ πληγές σας σ' αὐτὰ τὰ χρόνια; (Κι' ἀμέσως ἐπανάλαβε τὰ λόγια του μὲ εὐχαρίστησι κι' ὁ Τσικίλεβ).

Χτυπημένος κατακέφαλα ὁ Μῆτκα σιωποῦσε. Ἐκεῖνο μὲ τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγου φοβέριζε τὸν ἐχθρὸ τώρα ἔπεφτε στὸ ἴδιο του κεφάλι. Ναι, αὐτὸς ἀγωνιζότανε, αὐτὸς ὁ Μῆτκα, καὶ ποιὸς ἀπὸ κείνους ποῦ χτυπιόταν μαζί του μποροῦσε νὰ πῆ ὅτι ἔμεινε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀναποφάσιστος ἢ ὅτι ἐδίστασε μιὰ στιγμὴ; Ἀμέσως ἐπρόβαλε ἡ ἀνάμνησις στὸ θολωμένο μυαλό. Ἐπιανε μὲ τὰ χέρια του μιὰ λευκὴ μπαταρία ποῦταν ἔτοιμη νὰ τὸν χτυπήσῃ. Μέρη γεμάτα γενναιότητα ποῦ χάθηκαν ἀνεπιστρεπτί...

Ψηλά—ὁ ἀμφίβολος δακρυσμένος οὐρανὸς, κάτω—ἡ παραγμένη καὶ ἐπιπόλαιη γῆ. Καὶ μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο τὸ τρελὸ ποδοβολητὸ τῶν ἰππέων τοῦ Μῆτια. Ἀγῶνας κι' ἐκεῖ, σὲ μιὰ τίμια μάχη ἑνας ἐναντίον ἑνός, καὶ ἐδῶ—τοῦ Μῆτκα τὸ μυαλό δὲν μποροῦσε νὰ συνθηκολογήσῃ.

Δέν καταλάβαινε τίποτα. Ὀλόκληρες λεγεῶνες ἐχθρῶν τὸν τριγυρνοῦσαν πού στή διοίκησί τους περιείχετο ἡ ἔννοια τῆς πόλης. Νά τὰ συνδέση ὅμως αὐτά ἦταν ἀνίκανο τὸ μυαλό τοῦ Μήτκα. Ἀφοῦ ἐκεῖ, πού μεγάλωσε, ὅλη ἡ ζωὴ ἐξωτερικευότανε μοναχὰ μὲ τὴν κίνησι, σὲ μιὰν ἀμέριστη παρουσίαι: "Ἔτσι τρέχει τὸ ποτάμι—ἐκλείσε μάλιστα τὰ μάτια του γιὰ νὰ αἰσθανθῆ καλλίτερα τὴν ἠσυχία. Μέσα του πρῶβελνε ἕνα καθαρὸ φῶς φθινοπωρινῆς μέρας.

Ἀφίνοντας στὴν ἠσυχία του τὸν Μήτκα ὅλοι διεσκέδαζαν μὲ τὸν Μανιούκιν. Ἐτοιμος γιὰ δάκρυα καὶ γέλια ὁ Μανιούκιν εἶχε βαλμένο τὸνα χέρι στὴ μέση του μὲ μεγαλοπρέπεια καὶ μὲ τᾶλλο σὰν νὰ χαιρετοῦσε τὰ φανταστικά πλήθη. Τὴν ὥρα τῆς συζητήσεως πρόφτασε κι' ἔτρεξε νὰ σταθῆ κοντὰ στοῦ παράθυρο.

—Πατήστε με καὶ προσβάλλετέ με, κύριοι! φώναξε, διακοπτόμενος ἀπ' τὰ γέλια τῶν ἄλλων. Ἐγὼ εἶμαι ὁ τελευταῖος, ὁ πιὸ τελευταῖος ἀφέντης στὴ γῆ σας. Ἄς θόλωσε τὸ μυαλό μου μὰ οἱ ὁμορφιές τῆς γῆς δὲν μοῦ κάνουν καμμιάν ἐντύπωσι.. Ἐγὼ περπατῶ ἀκόμη, καὶ σὰς κοιτάζω μὲ τὰ δικά μου μάτια! Ποῦ εἶναι ὁ ἐχθρὸς μου ὁ Τοικίλεβ; Δόστε μού τον γιὰ νὰ τοῦ σφίξω τὸ χέρι. Τὸν συγχωρῶ... νὰ μὲ πάρῃ ὁ διάβολος. Ἡ μεγαλοψυχία εἶναι ἦχος θείας ψυχῆς, ὅπως κάποτε ἔλεγε ὁ φίλος Ἀλεξάντρ Πέτροβιτς Ἀγάρ-ριν! "Ἐχ, καιροί! Ξυπνούσαμε, θυμᾶμαι, τὰ πουλάκια κελαῖδουνε πετοῦν, ὁ ἥλιος σὲ γαργαλαίει κι' ὅλα σου εἶναι εὐχάριστα. Ἡ μύγα κι' αὐτὴ εὐχάριστη εἶναι, γιατί κι' αὐτὴ πετᾶ, γεμάτη ζωὴ, ἀγαπητή... ναί! (Ὁ Μανιούκιν παρ' ὀλίγον θᾶκλαιγε ἀπ' τὴ συγκίνησι). Καὶ μπροστὰ στοῦ σπίτι στέκεται τὰμάξι μὲ τὰ τέσσαρα ἄλογα καὶ τὸν Ἰβάν. Καὶ μέσα, αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ ἔξοχος Σάσα Ἀγάρ-ριν.

Ὁ Μανιούκιν ὤρμησε πρὸς τὰ ἔμπρὸς καὶ μ' ἕνα μεθυσμένου ἐνθουσιασμό ἀγκάλιασε τὸν ἄερα.

—Σάσα, ἐσὺ εἶσαι! καὶ οἱ δυὸ κλαίγαμε ἀπ' τὴ συγκίνησι γιὰ τὴν ὁμορφιὰ τῆς φιλίας μας. Ἀγάρ-ριν, καλέ μου φίλε, ποῦ νᾶσαι τώρα ἀράγε; Ἀπάντησέ μου, φιλάρακο μου! μὲ παθητικὴ φωνὴ εἶπε ὁ Μανιούκιν ἀνασηκωνόμενος στὶς μύτες τῶν ποδιῶν του.

Ὅλοι γέλασαν καὶ χειροκρότησαν καὶ τότε γέλασε κι' ὁ ἴδιος σκουπίζοντας τὸν ἰδρωμένο του λαιμό.

—Ὁ κακομοῖρης ὁ μεθυσμένος, τσακίζεται κι' ἐσεῖς χειροκροτεῖτε, ἀντήχησε ἡ φωνὴ τῆς Ζίνκας. Ἦταν ψηλό-

τερη ἀπ' ὄλους. Πάνε νά κοιμηθῆς, ἀφέντη μου... σέ λίγο θά πᾶς στή δουλιά σου, πάνε.

Καί ἔσερνε τόν Μανιούκ ν στό δωμάτιό του, καί κείνος ἀγκαλιάζοντάς την καί κάνοντας μέ τά χέρια του ἀστεῖες κινήσεις τήν διαβεβαίωνε γιά τήν ἀξέχαστη ὁμορφιά τοῦ Σάσα Ἀγάριν.

Σιγά-σιγά ὁ Μήτκα συγκέντρωσε τίς σκέψεις του. Καί κρατώντας ἀκόμη κλειστά τά μάτια, ἄπλωσε τό χέρι του κι' ἔπιασε φιλικά τόν μυστικοσύμβουλο τῶν τριῶν ὀργανισμῶν, ἀπ' τό κουμπί τοῦ σακκακιοῦ του.

— Ἐσὺ σπουδάζεις γιατρός, τοῦ εἶπε σιγά, στριφογυρνώντας τό κουμπί τοῦ Ματθαίου, καί θά γίνης μέ τόν καιρό γιατρός τῶν ἀνθρώπων. Καί θά σέ καλέσουν νά ποῦμε σέναν παπᾶ νά τόν γιατρέψης. Ἐσὺ τότε τί θά κάμης, θά τοῦ δώσης δηλητήριο ;

— Συγγνώμην, εἶπε μέ εὐγένεια ὁ Ματθαῖος, ὁ ἀδελφός τῆς Ζίνκας, μᾶ σάν νᾶμοιαζε ἡ φωνή του μέ τοῦ Φίρσοβ, πιάστε καλλίτερα τᾶλλο μου κουμπί — αὐτό εἶν' ἔτοιμο νά κοπῆ... Κι' ἔτσι λοιπόν... μιλήσατε γιά δηλητήριο ; Θαυμάσια, ἐξακολουθήστε, σᾶς παρακαλῶ. Σέ ποιόν λοιπόν ἐσεῖς προορίζετε νά δώσουμε τό δηλητήριο ;

XVIII

Αὐτῇ τῇ φορά ὁ Φίρσοβ ἦτανε τυχερός. Ὁρθιος κοντά στόν Μήτκα μ' ὄλη του τήν προσοχή στραμμένη σαυτόν, αἰσθανόμενος μ' εὐχαρίστησι τήν ἐπαφή τῶν δαχτύλων τοῦ Μήτκα ἦταν ἔτοιμος νά ἐνεργήσῃ καί γι' αὐτό πήρε τό πρόσωπό του μιᾶ μουντή ἔκφρασι.

Ὁ Μήτκα σήκωσε μ' ἀμηχανία τά μάτια του. Τό κυρό μέτωπο τοῦ Φίρσοβ τοῦ θύμησε ἕνα ἄλλο μέτωπο, γεμάτο ρυτίδες, τό μέτωπο τοῦ Ἀγεί.

Ὁ Φίρσοβ θεώρησε καλό σημάδι τό αἰνιγματικό χαμόγελο τοῦ Μήτκα καί δέν ἐγελάστηκε.

— Ἐλα σπίτι μου, εἶπε εὐγενικά ὁ Μήτκα καί ὁ Φίρσοβ ἔτρεξε μπροστά γιά νάνοίξῃ τήν πόρτα στόν Μήτκα. Ἐπειτα ἄρχισε νά φέρνῃ βόλτες στό δωμάτιο τριβώντας μέ συστολή τά χέρια του. Τό δωμάτιο τοῦ Μήτκα ἦτανε πάντα δροσερό.

-- Τί κοιτᾶς; εἶπε πλησιάζοντας ὁ Μήτκα.

— 'Η καμαρούλα...μοιάζει πολύ μὲ κρατητήριο. "Ένα σιδερένιο παραθυράκι τοῦ λείπει μοναχά.

— Κάτσε, κι' ἄκουε (έν τῷ μεταξύ δός μου ἕνα τοιγάρο).

— "Έκατσα, κιάκούω (...μοναχά βλέπεις καπνίζω ἀπ' τὰ πολὺ φτηνά)

— Μὴν ξεφεύγης, δὲν εἶμαι γὰρ κουτός, καὶ σὺ βέβαια δὲν εἶσαι ὑπουργός, δὲν εἶναι ἔτσι ; αὐστηρὰ πρόφερε ὁ Μήτκα. Ὑπάρχει στὸν κόσμον κάποιος Ἄγεί Στολιάροβ.

— Ξαίρω.

— Τί ξαίρεις γι' αὐτόν;

— "Έ...νά, εἶναι ἕνας ἄντρας. Πολὺ κακός, βγαίνει τίς νύχτες...

— Λίγα ξαίρεις. Ποῦ εἶναι ὁμως τὰ σπέρτα σου ;

— Νά· λούζαμε τὸ μωράκι μας καὶ πέσανε μέσ' τὰ νερά.

— "Ὡστε ἔχεις παιδιά ; Εὐχαριστεῖσαι μαυτὰ ἔ ;

— Τί νά σᾶς πῶ : εἶναι κάτι δικό μου. Ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς μου κι' ἡ παρηγοριά : φωνάζει, ἀτακτεῖ...εἶναι πολὺ διασκεδαστικό.

Ὁ Φίρσοβ ἔλεγε ψέμματα κοιτώντας κλεφτὰ τὸν Μήτκα πάνω ἀπ' τὰ γυαλιά του, ἔλεγε ψέμματα ἔτσι γιὰ νὰ ἔχη πιὸ πολὺ, μέσον αὐτῆς τῆς ψευτιᾶς, τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ Μήτκα.

— Χμ. . Για τὸν Ἄγεί λοιπόν ; Θέλει νὰ ἰδωθῆ μαζί σου. Καίγεται ὁ ἄνθρωπος, αἰσθάνεται μιὰ πλήξι στὸν κόσμον αὐτόν. Ἐσὺ εἶσαι συγγραφέας, δὲν εἶν' ἔτσι ;

— Εἶναι ἡ ἁμαρτία μου, μίλησε ὁ Φίρσοβ κοιτώντας μαγεμένος τὰ μουτζουρωμένα του δάχτυλα.

Καὶ σιῶπησαν κι' οἱ δύο τους σάν νὰ βρίσκονταν μπροστά σ' ἕνα ἀνοιχτὸ μνήμα. Καὶ τῶν δυσνῶν ἢ δυσπιστία ἔλυωνε λίγο-λίγο. Τὸ ξένο μνήμα τοὺς ἔφερνε τὸν ἕνα κοντὰ στὸν ἄλλο.

Ἀκόμη δὲν ἐγεννήθηκε μέσα του οὔτε ἡ παραμικρὴ πνοὴ φιλίας κι' ὁ Μήτκα ἀνεγνώριζε πιὰ τὸν Φίρσοβ ὡς ἄνθρωπον κι' ὁ Φίρσοβ ἔπαψε νὰ δείχνεται ἔτσι ὅπως δὲν ἦταν. Σ' αὐτὸ βοήθησε τὸ ψέμμα τοῦ μωροῦ. Ὁ Φίρσοβ δὲν ἐπιθυμοῦσε νὰ πάη ὡς ἐξοβολογητῆς στὸν Ἄγεί, τὸν ὁποῖον παρουσίαζε σάν ἕνα φοβερὸ τέρας μιᾶς νοσηρῆς φαντασίας.

Δὲν ἤθελε ἀκόμη νὰ λερώσῃ μὲ τὸνομα τοῦ Ἄγεί τίς ἄγραφες σελίδες, γιατί προμάντευε ὅτι ἀπ' τὰ σβη-

σμένα μάτια του Ἄγεί χύνεται ἓνα τρομερό δηλητήριο γνώσεως πού δηλητηριάζει τὰ πάντα.

Μὲ τὴν ἐπαγγελματική του εἰλικρίνεια ὁ Φίρσοβ ἐξήγησε ὅτι στὴν παράδοσι πού ἔγραφε ὑπῆρχε μιὰ μοναχὰ περίβλεπτη θέσι(—Γιὰ σὰς ἀκριβέ μου Ντιμίτρι Γιεγόριτς —ἀρκετὰ ἀπότομα εἶπε ὁ Φίρσοβ). Τὰ ὑπόλοιπα πρόσωπα ὑπάρχουν γιὰ νὰ τραγουδοῦν τὶς διάφορες καταστάσεις τοῦ ἥρωα κατὰ τὸ σχέδιο τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ὁ Ἄγεί θᾶφερνε ἄνω-κάτω τὸ σύγγραμμα καὶ θάπαιτουσε μιὰ μεγάλη ψυχολογικὴ μελέτη. Ἐξαφνα μιὰ νέα σκέψι φώτισε τὸ μυαλό τοῦ Φίρσοβ: βέβαια, χρειάζονται καὶ οἱ ἦχοι κατωτέρων ὀργάνων γύρω ἀπ' τὰ ὁποῖα νὰ ξεχύνεται ἡ λεπτὴ μελωδία. Χωρὶς νὰ συσταλῆ ἀπ' τὴν παρουσία τοῦ Μήτκα ἔρριχνε στὸ σημειωματάριό του σχήματα καὶ ἐπεισόδια πού γεννήθηκαν μέσ' τὸ μυαλό του.

— Ζαίρετε, θὰ πάω εὐχαρίστως ! Ἐχῶ ἐδῶ μιὰ πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἰδέα, καὶ χτύπησε τὸ μέτωπό του. Μαζί του μπορεῖ κανεὶς νὰ μιλήσῃ ἀνθρωπινά ; ἡ μοναχὰ μὲ παντομίμα ; (ὁ Μήτκα ἄρχισε νὰ τὐνεται). Τί νομίζεις ; κι ἐγὼ εἶμαι ἓνας κλέφτης, ὅπως καὶ σύ...μονιχὰ πού δὲν διακρίνονται ἐκεῖνα πού κλέβω.

— Ἐ τί σό'ι κλέφτης εἶσαι ἐσύ ! ἀστειευότανε ὁ Μήτκα, δίνοντας στὸν Φίρσοβ τὸ παλτό του, κι' ἐκεῖνος ἔξαφνα ψυχραμένος παρακολουθοῦσε φιλύποπτα τὶς κινήσεις του. Κι' ἀκόμη συγκρίνει τὸν ἑαυτὸ σου μὲ μένα. Ἐσύ εἶσαι ἓνα φιλειρηνικὸ πρόσωπο, ἐνῶ ἐμένα μὲ ξαίρουν καλὰ μοναχὰ στὴ γραφεῖα τῆς ἀστυνομίας.

Ἐξαφνα ὁ Φίρσοβ γίνηκε σκεπτικός. Ἐκεῖνο πού ἀποκτοῦσε μὲ τὶς ταπεινωτικὲς του πονηριεὺς καὶ τὶς ἄυπνες νύχτες, μοναχὸ του τώρα χωνότανε ὅτῃ μύτη τοῦ μολυβιοῦ του.

Ἐπὶ μισή ὥρα πού γυρνοῦσαν στοὺς δρόμους σιωποῦσαν.

Ἦταν ἓνα βράδι φωτισμένο ἀνάλαφρα ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ. Στὸν οὐρανὸ ἦσαν σπαρμένα ἄστρα. Στὰ σπίτια ἀναβαν ἡσυχὰ τὰ φῶτα. Κι' ὁ Φίρσοβ κουβαλοῦσε στὸ κεφάλι του ἔτοιμο ὀλόκληρο τὸ πρῶτο κεφάλαιο.

— Ἀχ, καὶ θὰ τοὺς ζωγραφίσω, τί ὥραϊα, φώναξε πιάνοντας τὸν Μήτκα ἀπ' τὸ μανῆκι· θὰ τὸ διαβάξουν καὶ δὲν θὰ πιστέψουν στὰ μάτια τους. Θὰ τοὺς χῶσω τὰ δάχτυλσ στὸ στόμα γιὰ νὰ βεβαιωθοῦν. Ἐχ, εἶμαστε τσουχτεροὶ κι' ὅταν δὲν καίει ἡ φωτιά μας, μὰ ὅλα θὰ

τὰ βολέψουμε καὶ θὰ τοὺς καταπλήξουμε. Καὶ σκούπισε τὰ γυαλιά του.

— Εἶσαι ἀστεῖος, φώναξε μὲ συγκατάβασιν ὁ Μήτκα. Παίζεις μὲ τὰ χαρτιά καὶ θαρρεῖς πῶς κάτι κάνεις. "Ἐ, φίλε μου, δὲν ντύνεις τοὺς ἀνθρώπους μὲ χαρτιά !

Μὰ ἐκεῖνος ξέφυγε ἀπ' τὴν ἀπάντησιν, ἀποφεύγοντας νὰ μιλήσῃ σ' αὐτὴ τῇ στιγμῇ. Ὁ Φίρσοβ ποθοῦσε μουσικὰ, αὐτὸς τῶς ὁ περίπατος νὰ μὴ ἐτέλευε ποτέ. Καλλιτέχνης, πήγαινε σαυτὴ τὴν συνάντησιν, σὰ νὰ ἐπήγαινε στὸ ραντεβου μιᾶς ἀγαπημένης γυναίκας. Μποροῦσε κανεὶς νὰ σκεφθῇ ὅτι καὶ πράγματι θὰ εἶναι δυνατόν κάποιον νὰ μαγέψῃ ἢ βραχνὴ μουσικὴ τῆς φωνῆς τοῦ Ἀγέϊ.

Σῆνα ἀπ' τὰ σταυροδρόμια ὁ Μήτκα μὲ μεγάλη διαχυτικότητα (γιατὶ προετοίμασε αὐτὴ τὴν συνάντησιν ὄχι χωρὶς νὰ ὠφελῆθῃ κι' ὁ ἴδιος) ἀποχαιρέτησε τὸν Φίρσοβ δίνοντάς του συγχρόνως μερικὲς συμβουλὲς καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα τὴν διεύθυνσι τοῦ μέρους ποῦ ἔπρεπε νὰρθῇ ὁ Ἀγέϊκα.

XIX

Τελεύοντας τὴ δουλιὰ τῆς ἡμέρας ὁ Πεσχόβ, γύρισε στὴ μικρὴ του καμαρούλα ποῦτανε πίσω ἀπ' τὸ μαγαζί του. "Ἐβγαλε κάθε τι ποῦ εἶχε τὰ ἴχνη τῆς ἐπαφῆς τοῦ σιδήρου καὶ ἔπλυνε καλὰ τὰ χέρια του μὲ ποτάσα. "Ἐπειτα φόρεσε τὸ παλιὸ θερμὸ του σακκάκι.

Τὸ παράθυρο τοῦ Πεσχόβ ἦταν βρώμικο, μικρὸ μὲ μισὸ τὸ μοναδικὸ του τζάμι. Πίσω ἀπ' αὐτὸ σκεκότανε ἓνα δεντράκι, ποῦ τὴν ἀνοιξὶ καταλαβαίνανε πῶς θάταν ἴσως πασχαλιά. Ὁ Πεσχόβ, ἀποφεύγοντας τὰ περίεργα βλέμματα τῶν διαβατῶν, οὐδέποτε ἔπλενε τὸ τζάμι του. Ὁ ἥλιος ποτέ δὲν ἀνησυχοῦσε τὸ ἡμίφως τοῦ Πεσχόβ μὲ τίς ἐπισκέψεις του. Τὸν ἥλιο ὁ σιδηρουργὸς τὸν ἀντικατέστησε μὲ τὴ σόμπα ποῦ ἔφτιαξε κατὰ τὸ γούστο του. Μεγάλῃ, μὲ σκουριασμένον σωλήνα, στεκότανε δεσποτικὰ μὲς τὴ μέση τῆς κάμαρας ἐμποδίζοντας τὴ δίοδο. Θύμωνε ὅταν ρίχνανε τροφή, γι' αὐτὸ ὅμως ὅλη τὴ νύχτα πρόσφερνε, μιὰ καθαρὴ σχεδὸν σὰν τοῦ ἡλίου θερμότητα.

Καὶ γιὰ φῶς εἶχε μιὰ λάμπα τοῦ πετρελαίου ποῦ τὴν ἀνεκάλυψε ἀνάμεσα στὸ σῶρὸ τῶν σιδηρικῶν του. Ὁ μα-

στρο-Πεσχόβ μπάλωσε τις τρύπες της κι' εκείνη για εύγνωμοσύνη του πρόσφερε τις υπηρεσίες της.

Παίρνοντας θέσι κονιά στη σόμπα ο Πεσχόβ περιεργαζότανε τὸ δωματιάκι του καὶ σάν ἄνθρωπος μόνος, βέβαιος ὅτι δὲν τὸν κρυφακοῦνε, μιλοῦσε μὲ τὸν ἑαυτὸ του. Ἔτσι λοιπὸν ἀποτάθηκε στὴ σόμπα πού κατεβρόχχιζε κείνη τὴ στιγμή ἓνα χοντρὸ ξύλο:

— Νά, ἀπ' τὸν θυμὸ σου, ὄλο καὶ σκουριάζει ὁ λαίμῳ σου.

Καὶ στὴ λάμπα.

— Νά, ἄμα θὰ φάγω, θὰ σοῦ ρίξω καὶ σένα.

Καὶ τοῦ ἑαυτοῦ του κρατώντας τὸ κουτάλι.

— "Ἄς ἀπασχοληθοῦμε μὲ τὰ μικροπράγματα, Πεσχόβ.

Τὸ κρέας ὁ Πεσχόβ δὲν μποροῦσε νὰ τὸ ὑποφέρῃ ἀλλ' ἀγαποῦσε τὰ ὄσπρια ὅπως ὁ γραμματισμένος τις τυπωμένες λέξεις. Ἄφου ἔτρωγε, ἔπιανε ἓνα ροκάνι καὶ τῶβαλε πάνω στὸ τραπέζι. Ἄγαποῦσε τὴν μοναξιά του καὶ στὴ μοναξιά αὐτὴ μὲ μοναδικὴ συντροφιά τὰ σανίδια πού μαστόρευε εὐχαριστιόταν ἢ ἀκοή του στὴ γαλήνη. Δούλευε τὸ ροκάνι φτιάχνοντας τὴν ὁμορφιά, ἔφευγαν μὲ τὸν ἰδιαίτερο ἦχο ἐλεύθερα τὰ ροκανίδια, φώναζε τὸ σκονισμένον ξύλο.

Καὶ πᾶν ἀπ' αὐτὸν ἐβούιζε ἡ ζωὴ, ἀγωνίζονταν καὶ καταστρέφονταν οἱ ἄνθρωποι, καταπατιόνταν οἱ θρησκείες καὶ ἰδρύνονταν καινούριες κι' ὁ μαστρο Πεσχόβ στὸ μισοῦπόγειό του, ἀρνιότανε τὰ δικαιώματά του, σκαλίζοντας εἰρηνικὰ τις χαρούμενες ξύλινες λουρίδες καὶ κορροῖδεύοντας τὴν αἰώνια ἀνθρώπινη ἐπανάστασι.

Γιὰ τὸ ἀσυνήθιστο πρᾶγμα πού ἐτοιμαζότανε νὰ φτιάξῃ ἐκεῖνο τὸ βράδι, διάλεξε ἓνα κομμάτι ξύλο πού ἔρχισε νὰ τὸ πριονίζει.

Ἐκείνη τὴ στιγμή ἔτριξε ἡ πόρτα. Ὁ Πέσχοβ γύρισε τὸ κεφάλι του, τότε, ὅταν ὁ ἄγνωστος σκέφθηκε νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴ τοῦ νοικοκύρη στὴν παρουσία του, βήχοντας.

— Εἶδες θάρρος πού τῷχει ! εἶπεν ὁ Πεσχόβ κοιτώντας τὸν ἐπισκέπτη του.

— Σωστὸ ἀμερικάνικο, πρόφερε ὁ Φίρσοβ παίρνοντας θέσι κονιά στὴ σόμπα.

— "Ἐ λοιπὸν βγάλε τὸ ἀμερικάνικο πανωφόρι σου, δὲν θὰ στὸ κλέψῃ κανεὶς ἐδῶ, τοῦ εἶπε ὁ σιδηρουργὸς ξαναρχίζοντας τὴ δουλιὰ του, ἐνῶ ὁ ξένος του ἔβγαλε τις γαλότσες καὶ τὸ παλτό του χαμογελώντας.

— Δὲν παραξενεύεστε ποὺ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο μπαί-
νω στὸ σπίτι σας; Ὁ Βέκσιν μῆστειλε ἐδῶ. Τὸν ξαίρετε.
τὸν σύντροφο Βέκσιν;

Ταράχτηκε αἰσθανόμενος νὰ τὸν καίνε τὰ προσεκτικὰ
βλέμματα τῶν ματιῶν τοῦ Πεσχόβ, καὶ ἀκουμπώντας τὶς
παλάμες του στὰ μάγουλα γιὰ νὰ κρύψη τὸ κόκκινο χρώ-
μα ποὺ τὰ ἔβαψε.

— Ἐχῶ ἔρθει κάποτε ἐδῶ στὴν ἀρχὴ τοῦ χειμῶνα....
Τὶ μὲ κοιτᾶτε, δὲν μὲ γνωρίζετε;

— Θέλω νὰ σὲ καταλάβω τι εἶσαι, νὰ ἰδῶ τὸ πραγμα-
τικό σου μοῦτρο. Εἶσαι τῆς παρέας μήπως;

— Ὅχι, εἶμαι ἔτσι ἀπλῶς... Κι' ὁ Φίρσοβ χὰτιδεψε σὰν
νὰ ἔφταιγε γι' αὐτό, τὰ μάγουλά του.

— Κάνει παγωνιά, γιὰ χιονίζει; Ὅταν τὸ καλοκαίρι εἶ-
ναι ξηρό, ἔχουμε πολὺ χιόνι τὸ χειμῶνα.

— Μὰ ὄχι, δὲν χιονίζει. Ἔ, γάτα! εἶπε ὁ Φίρσοβ μὲ
χασμουρητὸ ὅταν τὴν διέκρινε νὰ τρίβεται στὰ πόδια
του.

— Εἶναι τῆς γειτονιάς! ἐξήγησε ὁ Πεσχόβ. Δὸς τῆς λί-
γο γαλατάκι... νὰ ἐκεῖ στὸ παράθυρο εἶναι.

Ἐκτελώντας τὴν παράκλησι τοῦ σιδηρουργοῦ ὁ Φίρ-
σοβ ἐθεώρησε καλὸν νὰ ρωτήσῃ πῶς λέγανε τὸ ξύλο ποὺ
ἔφταιχνε ὁ μάστορης.

— Τὸ δέντρο αὐτὸ φυτρώνει κοντὰ στὰ θερμὰ ποτά-
μια. Οἱ στύλοι τῆς ἐκκλησίας τοῦ Σολομόντα ποῦσαν στὴν
ἐξοδο ἀπ' αὐτὸ ἦσαν φτιαγμένα. Ποτές δὲν ἀνθίζει τὸ
δέντρο αὐτό.

— Παρακαλῶ, πῶς γίνεται αὐτό; ἀντιστάθηκε ὁ Φίρ-
σοβ. Κάθε τι ἀνθίζει στὸν κόσμο.

— Μὰ αὐτὸ δὲν ἀνθίζει ποτέ! εἶπε τονίζοντας τὶς λέ-
ξεις ὁ Πεσχόβ.

Ἐπειτα διηγήθηκε πολλὰ πράγματα γιὰ τὰ δέντρα.

Σὲ λίγο τὸ Φίρσοβ τὸν ἐξύπνησε ἀπ' τὴν νάρκη ποὺ
βρίσκονταν ἐνῶ θυμωμένο χτύπημα στὴν πόρτα. Μουρ-
μουρίζοντας γιὰ τὴν ταραχὴ ποὺ προξενοῦσαν στὴν ἡσυ-
χία του ὁ Πεσχόβ ἔτρεξε νὰ τραβήξῃ τὸ σύρτη. Κάτι τὸ
ὀγκῶδες, κοκκινόμαυρο ὠρμησε μεσ' τὸ δωμάτιο σπρώχ-
νοντας τὸν Φίρσοβ, χτυπώντας τὶς μπόττες, ἀφίνοντας
ἴχνη.

Στεκόμενος ἀπὸ πίσω τους στὸ μισοσκόταδο ὁ Φίρσοβ
παρακολούθησε τὴν συνάντησι τοῦ Πεσχόβ καὶ τοῦ Ἀ-
γέι· ὁ πρῶτος στεκότανε μὲ ἀδειανὰ χέρια μὲ ἀνοιχτὲς
παλάμες, ἐνῶ ὁ δεῦτερος ἔγερνε πρὸς τὰ ἔμπρὸς μὲ τ' ἀ-

μαρτωλά χέρια του πεσμένα στα πλάγια σαν νάτανε από ξένο σώμα κρεμασμένα.

Και για τους δυο ήταν δυσάρεστη αυτή η συνάντησι.

—'Εγέρασες, 'Αγέι, έλεγε άφηρημένος ο Πεσχόβ. Δέν προσέχεις καθέλου τόν έαυτό σου.

—'Υστερα από χιλιάδες χρόνια κι' η γη γερνάει χαμογέλασε βραχνά εκείνος και παίρνοντας ένα ροκάκι, από τó τραπέζι άρχισε νά τó δοκιμάζη πάνω στο σκληρό του νύχι. 'Ο συγγραφέας δέν πέρασε από δώ;

—Κανείς δέν ήρθε για σένα, 'Αγέι, άπήντησε ο Πεσχόβ, περιμένοντας, ως φαίνεται νά φύγη.

Τότε βγαίνοντας άπ' τó σκοτάδι του ο Φίρσοβ σκούνησε μέ έμπιστοσύνη τόν 'Αγέι και θυμούμενος τις συμβουλές του Μήτκα τόν ρώτησε μ' ένα προκλητικό ύφος.

—'Ο Στομάροβ; ά, έγω είμαι ο συγγραφέας! Και τράβηξε άπ' τήν τσέπη του τó μαντήλι άπ' τήν άκρη.

Τότε μερικά λεπτά που είχε στήν τσέπη του έπесαν κουδουνίζοντας στο πάτωμα.

X X

—Νά, διάβολε.. όλο έτοιμάζομαι ν' αγοράσω κανένα πορτοφόλι, μουρμούρισε μ' ένα άνόητο ύφος μη ξαίροντας τι νά κάνη. Νά συρθή στα πόδια του 'Αγέι μαζεύοντας τις δεκάρες του για νά τις άφιση περιφρονώντας τις.

—Μά έγω θαρρούσα πώς είχες άσπρα γένεια, του είπε μέ δυσπιστία ο 'Αγέι.

—Θά προσπαθήσω νά διορθωθώ! έλεγε ο Φίρσοβ φουρκισμένος μέ τόν έαυτό του, μέ τó κόκκινο παντελόκι του 'Αγέι, και μέ τή σιωπηλή ταραχή του Πεσχόβ. Στο τέλος μπορώ και νά διορθωθώ.

Και γύρισε νά πάρη τó παλτό του.

'Ο 'Αγέι τότε τόν έπιασε άπ' τούς ώμους και τόν κάθισε σέ μιá καρέκλα.

—Δέν σοῦ είπα τίποτε, είπε μ' άμηχανία.

'Αμέσως κατάλαβε ο Πεσχόβ ότι ήτανε περιττός και θυμήθηκε πώς ήθελε νά πάη στο λουτρό. "Έχωσε κάτι σ' ένα δύχτι κι' έφυγε άφίνοντάς τους μόνους. Συνηθισμένος σέ διάφορα πράγματα ο Πεσχόβ δέν άπορούσε για τίποτα.

Ἔπειτα ἔγινε μιὰ καταθλιπτικὴ σιωπὴ : ἦσαν πολὺ καθαροὶ οἱ σκοποὶ καὶ τῶν δυοῦν. Ἐν τούτοις τοῦ Φίρσοβ τὰ γόνατα ἦταν ἀνοιγμένο πιά ἓνα τετράδιο ὅπου ἄρχισε νὰ ζωγραφίζη κάτι μ' ἓνα μολύβι. Στὴν ἀρχὴ φάνηκε ἓνα χαριτωμένο κορίτσι, μὰ σὲ λίγο σὰν μοναχὰ τοὺς τῆς παρουσιάσθηκαν μουστάκια.

— Ξαίρεις γιατί σὲ φώναξα ; ἰὸν ρώτησε ἀπότομα ὁ Ἄγεί κοιτώντας πῶς τὸ κοριτσίστικο πρόσωπο ἀποκτοῦσε καὶ γένεια πού ὀλονέν τὴν γερνοῦσαν καὶ τὴν ἀσχήμεζαν.

— Μπορεῖ καὶ νὰ ξαίρω, εἶπε ὁ Φίρσοβ, ὁ Βέκσιν μουῦλεγε, μὰ δὲν κατάλαβα...

— Σοῦλεγε, καὶ δὲν κατάλαβες... ἐπανελάβε σκεπτικὸς ὁ Ἄγεί. Καὶ ἀπλώνοντας τὸ χέρι του σκέπασε τὸ τετράδιο πού τοῦ κινούσε τὴν προσοχή.

Μὰ ὁ Φίρσοβ τὸ ξανάνοιξε καὶ γιὰ δευτέρη φορὰ νὰ τὸ κλείσῃ δὲν τόλμησε ὁ Ἄγεί. Κάτι γινόταν μέσα του : σὰ νάναψε τὸ σβησμένο καντήλι στάρρωστημένα του μάτια πού δὲν ἄφιναν νὰ φύγῃ τὸ φῶς πού συνελάμβαναν. Ὁ Φίρσοβ εἶχε ἀκούσει ὅτι τὰ μάτια του σκότωναν πῶς μπροστὰ ἀπὸ τὰ χέρια του. Ἐξαφνα ξέσπασε :

— Γράφε, γράφε γιὰ μένα. Ἔσεῖς ὄλα μπορεῖτε νὰ τὰ κάνετε· εἶδες πῶς παίζει τὸ μέτωπό του. Ρῶτα με, ἂν δὲν καταλαβαίνεις. Βλέπεις, ἀγαπητέ μου...

— Μὲ λένε Φεντόρ Φεντόριτς, πρόφερε κατσουφιάζοντας ὁ Φίρσοβ.

— ...Βλέπεις ; Φεντόρ Φεντόριτς, ἀμέσως ἔπεσα ἀπὸ ψηλά, ψιθύρισε ὁ Ἄγεί, ἐγὼ καταλαβαίνω, θὰ τελειώσω γρήγορα· ξαίρω ἴποτε θάρθη ἡ ὥρα μου. Πρέπει νὰ βιαστώ, καὶ βιάζομαι· καὶ ἐξακολούθησε μ' ἀπελπισία. Ἐγὼ, Φεντόρ Φεντόριτς, θὰ σᾶς τὰ πῶ καθαρά· δὲν φοβάμαι τὸ θάνατο. Αὐτὸς δὲν ὑπάρχει γιὰ μένα, μονάχα ὑπάρχει ἡ ἰδέα μας γι' αὐτόν. (Ἔχ, κι' ὅμως δὲν ἔχω καμμιάν ἐμπιστοσύνη στὰ μαῦρα σου γένεια).

» Τέσσερες φορές μὲ παραφύλαξαν... μὰ δὲν θὰ μὲ πιᾶσουν. Ὁ καθένας μπορεῖ νὰ μὲ σκοτώσῃ καὶ γι' αὐτὸ θὰ τοῦ δώσωνε ἓνα χαρτί ἐπαίνου. Ἐμένα ἐκείνη, ἡ δική μου θὰ μὲ προδώσῃ μὰ δὲν θὰ παραδοθῶ ἔτσι στὸ βρόντο. Ἐγὼ πάντα ὑπερασπίζομαι, ἔχεις ἀκούσει γιὰ μένα ;

» Ὁ θάνατός μου θᾶναι ἡσυχος· ξαφνικός : μπορεῖ νὰ πέσῃ κάτι ἀπάνω στὸ κεφάλι μου, μπορεῖ νὰ πνιγῶ καταλάθος».

Ἄναπήδησε καὶ μαζί μ' αὐτόν ἀναπήδησε κι' ὁ Φίρ-

σοβ παραγμένος άπ' τήν σκοτεινή λάμψη τών ματιών του 'Αγεί.

—Θέλω ν' άφίσω ίχνη, Φεντόρ Φεντόριτς. Θέλω νά μείνω για νά με φέρη κάποιος, νά με φυλάγη στις σκέψεις του τουλάχιστον! Τώρα σηκώνομαι στις δύο ή ώρα. Αύτη είναι ή ώρα μου. Ξυπνώ, άνάβω τά σπίρτα; δύο. Οι δείχτες σάν νάπονεκρώθηκαν κι' έμειναν άκίνητοι. Ναι νά έδω πονεί. Έσύ είσαι γραμματισμένος άνθρωπος, πές μου τι είναι, έδω πέρα, τι έχει έδω ό άνθρωπος;

—Τι σάς πειράζει; ρωτούσε γράφοντας ό Φίρσοβ.

—Αισθάνομαι κάτι τό άδειανό...παράδινόταν όλόκληρος ό 'Αγεί στην καλοσύνη ή και στην έπίκρισι του μολυβιού του Φίρσοβ. Ό 'Αγεί ταραζότανε.

Μου πονεί κάτι μέσ' τά νεύρα. Έσύ γράφε σωστά για μένα, συγγραφέα...σέ παρακαλώ μέ τήν καρδιά μου.

Κι' έπιε άπ' τό τσαγερό του Πεσχόβ καθαρίζοντας τή φωνή του.

—"Όλα τά ξέχασα· μπροστά στη μνήμη μου είναι σάν ν' άπλώθηκε μιá μαύρη καταχνιά. "Όχι, στάσου!

Θυμότανε καλά και μέ φανερό πόνο.

—Ναι, καταχνιά, ό ήλιος έβασίλευε...βράδι..Πάνω, σ' ένα λόφο ό μύλος του Παύλου Μακάριτς Κλοπόβ και τά φτερά του σπασμένα άπ' τόν άνεμο. "Ήτανε μιá θύελλα, κεραυνοί τότε. Τι λές ύπάρχει τώρα άράγε; "Έχουμε λιγα δέσει. Ό Κλοπόβ έλεγε: Χωρίς δάση ζή κανείς πιό ξάστερα, χωρίς κακές σκέψεις. Έκεί σέ άπόστασι είκοσιτεσσάρων βερσιτών είναι ένα λιβαδάκι. κοκκινόχωμα. Και κεί ήτανε χωριουδάκια: Σαμιάκινο, Τσάρεβο, Πάλτσεβο και τό τέταρτο..Πασίνκοβο! Γράφε τά όνόματά τους, γιατί μπορεί νά τά ξεχάσης.. "Ετσι δέν θά ξαίρη κανένας ότι πρόκειται για μένα. Τότε είχαμε τόν κόκκινο θάνατο, άκουσες ποτές;

—Κάπου, τό είδα γραμμένο. Είναι πού μ' ένα κόκκινο μαξιλάρι πνίγουν τούς γέρους.

—"Όχι μονάχα τούς γέρους, κούνησε τό χέρι ό 'Αγεί χαμηλώνοντας τά μάτια του, ό λάός μας είναι ήσυχος, ειρηνικός.

Τό μαξιλάρι... αυτό γινότανε τά παλιά χρόνια.. Και τι σχέση έχει έδω τό μαξιλάρι; άναψε πάλι ό 'Αγεί: Με τό μαξιλάρι πνίγεις, μέ τό κανόνι σκοτώνεις, σφάζεις μέ σπαθί, ή δηλητηριάζεις.. ποιά ή διαφορά; Νά γράφε έσύ.. γράφε, κάθεσαι έτσι, σάν Παναγία,αυτότι!

—Σάς παρακαλώ, έξακολουθηστε! σταύρωσε τά χέ-

ρια ό Φίρσοβ σάν για νά ύπερασπισθῆ.

—Ζοῦσε ἐκεῖ πέρα ἕνας γέρος μέ τῆ γριά του... δυνατός διάβολος. Ἦταν ἀγαπημένος μέ τῆ γριά του. Ἐ, λοιπόν ἔσπειρε ό γέρος ἕνα σπόρο καί βγήκε ἕνα στάχυ πού μεγάλωσε κι ἔφερε κεφάλι. Τό στάχυ εἶμαι ἐγώ, ἠ τρεσ ἀφεντιά μου! καί χτύπησε δυνατά τό στηθος του.

—Δέν ἐζούσατε ἀγαπημένα μέ τόν πατέρας σας; ρω-
ό Φίρσοβ.

—...κάποτε ἔπιασα ἕναν μικρό ἀετό ἀπό μιὰ φωλιά, ὄλη τήν ἡμέρα ἔπαιζα μαζί του καί τό βράδι ἀφοῦ βαρέθηκα τόν ἔδωσα τῆς γάτας. Ὁ πατέρας μου, βλέπεις, ἦτανε καλός, ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ὄλη τήν μεγάλη ἔβδομάδα εἶχε τήν μουντζούρα στό μετωπό του κι ὄμως μέ βγάζανε σχεδόν πεθαμένο ἀπ' τὰ χέρια του. Βλέπεις τ' αὐτί μου; Τότε μου τό ξερίζωσε. Γι' αὐτό ἔχει ό ἄνθρωπος δυό αὐτιά για κάθε ἐνδεχόμενο. Ἀπό τότε ἔπαψα νά φοβᾶμαι.

Πίσω ἀπ' τήν ὄθόνη τῆς αὐταπάτης του ό Ἄγεί δέν ἔβλεπε σχεδόν τόν Φίρσοβ, πού λαχάνιαζε για νά παρακολουθῆ τό μισότρελο παραμιλητό τοῦ Ἄγεί.

—Κανείς δέν τό ξαίρει μά ἐγώ τό ξαίρω. Πέρυσι ἦτανε ἐδῶ στήν πάροδο Ντροβιάν. Μόλις πήγαινα ἀπό κεῖ τήν συναντοῦσα. Πάροδος Ντροβιάν ἕνατο σπίτι, πρὸς τὰ δεξιά. Κάποτε τό βραδάκι τήν παρακολούθησα καί μπῆκα μέσα—ό Ἄγεί χαμήλωσε τὰ μάτια καί πέρασε τήν τρομερῆ στιγμή—καί τό πρωῆ δέν ἦταν πιά ζωντανή.

Καί χαχάνισα.

—Θά φύγω! φοβέρισε ό Φίρσοβ καί ἀπόρησε πού βράχνιασε.

—Νά, δέν μου λές: μπορεί κανείς νά σκοτώση ἄνθρωπο; Στόν πόλεμο ό καθένας τό κάνει. Πάντα εἶχα κλίσι στόν πόλεμο. Εἶχαμε ἔφοδο! ἦταν ἕνα μέρος πού τό λέγανε ἠ μύτη τοῦ Φερδινάνδου, Ἐνας λόφος γεμάτος τρύπες. Ἐγώ πρῶτος ἔκοψα τό σύρμα, τρέχω κι ἔρχεται ἀπέναντί μου ἕνας ἀξίωματικός αὐστριακός μέ τό σπαθί στό χέρι μά δέν πρόφτασε νά μου τήν καταφέρῆ καί καρφώθηκε πάνω στή λόγχη μου. Τὰ μάτια του μέ κοιτοῦσαν μέ ἱκεσία κ' ἦτανε σάν νά μου κάμναν νεῦμα, κάτι μου ζητοῦσαν. Τί μου ζητοῦσαν, Φεντόρ Φεντόρις; Μόλις ἔκλεινε τό μάτι ἐγώ σκέφτηκα: λές ψέμματα ἀνά-

μεσα ἀπ' τὰ μάτια, θές νά ξεπηδήσης; Καί μισόκλεισα τὰ μάτια...

Κάνει ἀβάσταχτη ζέστη! μουρμούρισε ὁ Φίρσοβ μουσκεμένος ἀπ' τὸν ἰδρώτα κι' ἀνάσηκωνόμενος.

—Κάτσει διέταξε ὁ Ἄγεί σκουντώντας τὸ γόνατό του. Σὲ λίγο μοῦ δώσανε ἓνα σταυρὸ ἐπὶ ἀνδραγαθία· μὲ συνεχάρησαν. Θυμήθηκα τότε τὸν ἀετό. «Ἐσοχώτατε, λέγω, μὰ ἐγὼ σκότωσα ἄνθρωπο!» (κουτὸς ποῦ ἤμουνα ἐ;) καὶ κείνος μοῦ φώναξε: «Βλάκα! Ἄφου στὸ δίνουνε, θά πῆ πὼς πρέπει νὰ τὸ πάρης, στὸ δίνουν γιατί ἔκαμες δουλιὰ.» Σκέφτηκα λοιπὸν ὅτι ἡ δουλιὰ αὐτὴ εἶν' εὐκόλη καὶ σὲ διακρίνουν κι' ὄλας. Σκέφτηκα λοιπὸν: μόλις κάνομε ἐπίθεσι θά σουβλίσω ὅσους μπορέσω. Περίμενα λοιπὸν σὰν τὴν Ἀνάστασι, τὴν ἐπίθεσι. Κάποτε ἔκοψα ἓνα χέρι καὶ τῶφρα τοῦ ἀρχηγοῦ· τὴν ἄλλη φορά ξαναχτύπησα ἓναν σκοτωμένο. Ὄταν μοῦ δώσανε τὸν τέταρτο σταυρὸ, τὸν χρῆσὸ βγήκα φωτογραφία καὶ τὴν ἔστειλα στὸ σπίτι ἐγὼ τώρα μπορῶ μοναχὸς μου νάσχοληθῶ μὲ τὴν τέχνη ποῦ ἔμαθα. Ὁ Ἄγεί κούνησε τὸ δάχτυλο θυμωμένα. Μὴ θαρρεῖς ὅτι παραπονοῦμαι. Αἰσθάνομαι ζέστη καὶ χωρὶς τὴν καλοσύνη σου.

—Καὶ δὲν τοὺς..... λυπᾶσαι; τρέμοντας ἀπὸ ἀποστροφή ρώτησε ὁ Φίρσοβ.

—Τὸν πεθαμένο δὲν τὸν λυποῦμαι μὰ τὸν συχαίνομαι. Κι' ἀκόμα εἶναι τόσο πληκτικό. Μὰ ἐγὼ καὶ τοὺς ζωντανοὺς τοὺς συχαίνομαι τώρα.

Ἐπωφελούμενος μιᾶς μικρῆς διακοπῆς ὁ Φίρσοβ ξανάρχισε τὸ γράψιμο. Μὰ ἔγραφε τάντιθετο ἀπὸ κείνο ποῦ ἐξωμολογεῖτο ὁ Ἄγεί. Τὸ ἐπεισόδιο βγήκε ἀλλοιώτικο: στὴν πρώτη σύγχισι τοῦ στρατοῦ ὁ Ἄγεί σκότωσε τὸν γέρο ποῦ τοῦ παρασημοφοροῦσε τὶς πρώτες του ἀνδραγαθίες.

Τὸν σκότωσε καὶ βγήκε φωτογραφία μὲ τὴ στολή του.

—Κρίνε τώρα... Ἄπ' τὴν θερμὴ πνοῇ τοῦ Ἄγεί ἄρχισαν νὰ ἰδρώνουν τὰ γυαλιὰ τοῦ Φίρσοβ τόσο κοντὰ τοῦ ἦρθε καὶ πίσω ἀπὸ τὸν Φίρσοβ ἦτανε ὁ τοῖχος.

—Κάποτε, νὰ εἶσαι εἶχα κάμει ἓνα κεφάλι. Καὶ ἂν ὁ Φίρσοβ δὲν πρόφταινε νὰ τοῦ σπρώξῃ τὸ χέρι, τὸ νύχι τοῦ Ἄγεί θά τοῦ τσουγγράνιζε τὸν λαιμὸ.

—Ἐ φοφήμι, ἐγρύλλισε ὁ Φίρσοβ, χωρὶς χειρονομίες παρακαλῶ!

— Καλά, ντέ. Νά έσύ ζής, ἅλα σοῦ εἶναι γλυκά : αὐτός ὁ ἀέρας εἶναι γλυκύτερος γιά σένα ἀπ' τὸ μέλι.

Ἐκείνη τῆ στιγμή ἡ γάτα πού κοιμότανε πάνω στό κρεβάτι τοῦ Πεσχόβ ξύπνησε κι' ἀνέβηκε σ' ἓνα ράφι, ὅπου εἶχε ὁ σιδηρουργός τὰ φαγώσιμά του, γιά νά βρῆ κάτι νά φάη. Ἀλλά καθῶς πήδησε δέν πρόσεξε κι' ἔπεσε παρασύροντας ἓνα τσουβαλάκι γεμάτο πράγματα πού ὁ κρότος τῆς πτώσεώς του ἔμοιαζε μὲ γδοῦπο ἀνθρωπίνου σώματος. Ἔτσι τὸ τετράδιο τοῦ Φίρσοβ δέν πρόφτασε νά πλουτισθῆ μὲ περισσότερα.

Μέ τρεμάμενα χεῖλη κοιτώντας γύρω του ὁ Ἄγεί περίμενε τὴν συνέχεια τοῦ κρότου. Ὁ φόβος του μετεδόθη καὶ στὸν Φίρσοβ καὶ οἱ δύο τους τότε ἔτρεξαν στὴ γωνιά ἀπ' ὅπου ἀκούστηκε ὁ κρότος. Ἦταν φανερό, ἡ γάτα εἶχε ζαρῶσει στὴ γωνιά τρέμοντας κοίταγε τὸ πάτωμα μὲ τὰ μυωπικά της μάτια ὁ Ἄγεί ἔτο μάστηκε νά τὴν χτυπήσῃ μὲ τὸ πόδι του καὶ θά τῷ κάμνῃ ἂν δέν τὸν ἐμπόδιζε ὁ Φίρσοβ μὲ τὸ νά βιασθῆ νά πάη ν' ἀνοίξῃ τὴν πόρτα πού χτυποῦσαν ἀπ' ἔξω !

Ὁ Πεσχόβ μπῆκε χαρούμενος, ροδοκόκκινος, ἐνῶ τὰ μαλλιά του ξέφευγαν κατακάθαρα κάτω ἀπ' τὸν σκοῦφο του. Γρήγορα κι' ἀποφασιστικά πλησίασε τὸν Ἄγεί.

—Τί πάγωσες ; τὸν ρώτησε σπρώχνοντάς τον πρὸς τὴν πόρτα.

Ἐκεῖνος οὔτε κἂν ἀνθίστατο.

—Πήγαινε καὶ μὴν ξανάρθεις πιά. Πήγαινε, στό διατάζω.

Ὅταν γύρισε πρὸς τὸν Φίρσοβ, ἐκεῖνος καθότανε μὲ τὸ ἀνέκφραστο ζαρωμένο ἀπ' τὴν κούρασι πρόσωπο. Τοῦ ἦσαν μισητὲς οἱ λέξεις πού λέρωσαν ταῦτιά του καὶ μισοῦσε ἀκόμη τὸ τετράδιό του πού ἔκρυβε αὐτὲς τίς λέξεις. Χωρὶς νά σκέπτεται τίποτε, μὲ τυφλωμένα βλέμματα κοίταγε τὸν κύκλο τοῦ φωτός κάτω ἀπ' τὴν λάμπα καὶ δέν καταλάβαινε τίποτα.

—Παρακάπνισες, δέν εἶν' ἔτσι ; τὸν ρώτησε ὁ Πεσχόβ κοιτώντας τον λοξά μὲ τὸ ἐρευνητικὸ του βλέμμα. Τώρα μοναχά εἶχε ἐμπιστοσύνη στὸ Φίρσοβ, καταλαβαίνοντας τὴν καταθλιπτικὴ σιωπὴ του.

XXI

Για μερικές μέρες ὁ Μήτηκα εἶχε χαθῆ και πηγαίνοντας στήν μπουραρία ἡ Ζίνκα πουδράριζε πιδὸ πολὺ τοὺς κύκλους πού εἶχαν σχηματισθῆ κάτω ἀπ' τὰ μάτια τῆς Διαδόθηκαν οἱ φῆμες πῶς ὁ Μήτηκα γλεντοῦσε ἄγρια κι' αὐτὸ εἶχε τὶς ρίζες τοῦ σὲ μιὰ βρωμερῆ δουλιὰ πού διέφυγε παραδόξως τὰ χρονικὰ τῶν ἑφημερίδων. Τὸ βράδι, ὅταν ὁ Ἄγεί ζάλιζε τὸν Φίρσοβ με τὴν ἐξομολόγησί του, εἶχε γίνει ἡ δουλιὰ γιὰ τὴν ὁποῖαν μιλοῦσαν ὁ Μήτηκα με τὸν Ἄγεί. Ὁ Σεκούτιν και ὁ Ντόνκα βοηθοῦσαν τὸν Μήτηκα σαυτῆ τὴν εὐκολη και συμφερτικῆ δουλιὰ. Στὸ τέλος στείλανε τοῦ Ἄγεί τὸ μερτικό του ὡς ὁδηγοῦ νὰ ποῦμε.

Ἀποχερετώντας τὸν Φίρσοβ ὁ Μήτηκα διαρκῶς κοιτοῦσε τὸ ρολόγι του ἐν τούτοις πρόφτασε νὰ ἐπισκεφθῆ τὴν ἀδελφῆ του. Μὲ τὸ γράμμα πού τοῦστελε ταχυδρομικῶς, ἐκείνη τὸν προσκαλοῦσε στήν πρώτη τῆς, ὕστερα ἀπὸ μακροχρόνιο ἀπουσία, ἐμφάνισι στὸ ἵπποδρόμιο τῆς Μόσχας.

Ἡ παράστασις ἐξακολουθοῦσε πολὺ πληκτικῆ, ἕνας ἄνθρωπος με φράκο προέτρεπε ἕνα ἄλογο στολισμένον νὰ σταθῆ σούζα μπροστὰ στοὺς θεατὰς και κείνο δὲν ἤθελε χτυπώντας τὴν ἄμμο με τὰ πέταλά του.

Στὸ διάλειμμα ὁ Μήτηκα πῆγε στὸ καμαρίνι τῆς ἀδελφῆς του ὅπου τὴν βρῆκε νὰ ἐτοιμάζεται γιὰ τὸ νούμερό τῆς. Ἐνας ξουρισμένος καθαρὸς γεροντάκος τῆς ἔλεγε κάτι γελώντας και σκαλίζοντας τὶς βαλίτσες του. Χωμένη ὀλόκληρη μέσα σὲ μιὰ γκριζα φαρδιὰ ρόμπα ἡ ἀδελφῆ του τοῦ φάνηκε τόσο ξένη πού ὁ Μήτηκα περίμενε τοῦ κάκου νὰ δη ἔστω και μιὰ ἀνεπαίσθητη κίνησί τῆς πού νὰ φανερώνη τὴν ταραχῆ τῆς. Ἡ Τάνια πηγαينوερχότανε δίνοντας διαταγὰς γιὰ τὸ νούμερό τῆς.

— Ἐσὺ θὰ βγῆς πρώτη, εἶπε ὁ Μήτηκα ὅταν ἐκείνη μπῆκε μέσα και ζάρωσε ὅταν ἀκούστηκε πίσω ἀπ' τὴν πόρτα τὸ κουδούνι, ἄς πάω.. εἶναι καιρός.

Ἡ ἀδελφῆ του ἔβγαλε τὴ ρόμπα τῆς. Φεζύγοντας ὁ Μήτηκα γύρισε τὸ κεφάλι του και χαμήλωσε τὰ μάτια βλέποντας τὸν γεροντάκο ποῦταν ὁ Πουγάλεβ, νὰ κἀνη τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι τῆς Ταίας.

Ὅταν ἦρθε στὴ θέσι του ὁ Μήτηκα, ἡ σάλα ἀντήχοῦσε

ἀπ' τὰ χειροκροτήματα. Οἱ χρωματιστοὶ προβολεῖς φώτιζαν τὴν μαύρη θηλειὰ πού κρεμότανε ἀπ' τὴν ὄροφή. Μὲ μιὰ ὀδυνηρὴ ἀμφιβολία ὁ Μήτκα ἀνεγνώριζε τὴν ἀδελφή του στὴν κομπῆ καλλιτέχνηδα πού χαιρετοῦσε τὰ πλήθη. Βγάζοντας τὸν μαῦρο τῆς μανδύα ἄρχισε ν' ἀνεβαίνει ψηλὰ μὲ τὸ ἀπαραίτητο μεϊδιάμα στὰ χεῖλη. Μιὰ βαθειὰ σιωπὴ βασιλεύε παντοῦ. Φωτισμένη μ' ἓνα γαλάζιο φῶς ἡ Τάνια ἔκαμνε τὰ νούμερά της. Τὸ πῆδημα ἀπ' τὴν θηλειὰ ἢ μὴς Γέλλα Βέλτον τ' ἄφηνε τελευταῖο. Σιάχνοντας μηχανικὰ τὸ γαλάζιο καλπᾶκι πάνω στὰ μαλλιά της ἄφισε νὰ πέσουν ἔξαφνα τὰ χέρια της καὶ στριφογύρισε στέλνοντας φιλιὰ στὸν κόσμο. Σὲ λίγο ὄλα ἠσύχασαν, τὴν ἠσυχία ἐτάραζε μοναχὰ ὁ ἦχος πού ἔκαμναν οἱ προβολεῖς. Ὁ Μήτκα ἀνεσήκωσε τὰ μάτια του. Ἡ Βέλτον, ξένη κ' ἀνυπεράσπιστη στεκότανε μὲ τὴ θηλειὰ στὸ λαιμὸ καὶ ὑπελόγιζε μὲ τὸ βλέμμα τὴν ἀπόστασι ὡς τὴν κίτρινη ἄμμο πού τὴν περιέμενε. Ἡ ἔντασις τῆς σιωπῆς μεγάλωσε.

Κάποιος σηκώθηκε νὰ φύγη. Μιὰ γυναικεῖα φωνὴ φώνηξε: Φτάνει. Σὲ λίγο τὰ χειροκροτήματα κι' οἱ θριαμβευτικοὶ ἦχοι τῆς μουσικῆς μαρτυροῦσαν ὅτι τὸ νούμερο τέλεψε. Ἡ ἀδελφὴ του στεκότανε πάνω στὴν ἄμμο γεμάτη φῶς, ὀλογάλαζη μὲ τὸν μανδύα στοὺς ὤμους ἐνῶ πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι της κουνιότανε ἀκόμη τὸ μεταξωτὸ σχοινί.

Κουμπώνοντας καλὰ τὴ γούνα του ὁ Μήτκα βγήκε τρέχοντας ἀπ' τὸ ἵπποδρόμιο. Τὸν Σεκούτιν τὸν βρῆκε στὸ τραπέζι τοῦ χαρτοπαιγνίου, Ἀμέσως βγήκαν ἔξω. Ὁ Ντόνκα ἀπὸ νωρὴς ἦταν στὸν τόπο τῆς δουλειᾶς. Καὶ ὕστερα ἵπὸ μερικὲς ὥρες πρὶν ξημερώση ἀκόμη χωρίστηκαν. Μένοντας μόνος ὁ Μήτκα κάθησε στὸ μπουλβάρ χαμένος σὲ μιὰ παράξενη αὐταπάτη. Τὸ μυαλό του ἐργαζότανε μαραμμένα χάνοντας τὴ σειρά τῶν σκέψεων. Ἡ σιγαλιὰ τῆς νύχτας ἦταν βαρεῖα, πεσμένη πάνω στὴν πόλι μὰ ἄρχιζε πιά ἓνα ὠχρὸ φῶς νὰ πλανᾶται γύρω καὶ ἀντηχοῦσε ἓνα βουητὸ τῆς ζωῆς πού ξυπνοῦσε.

Ὁ Μήτκα ξύπνησε ἕναν ἄμαξά καὶ τοῦπε νὰ διευθυνθῆ στὴν Μπλαγοῦσα μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ βρῆ ἐκεῖ τὸν Ἀγεί.

Νὰ λογαριασθῆ μὲ τὸν Ἀγεί, κι' ἔπειτα νὰ πάη νὰ ἠσυχάσῃ κάπου μακριὰ ἦταν τὸ σχέδιό του.

Πήγαινε προσπαθώντας τίποτα νὰ μὴ σκέπτεται, τι ποτα!

- Τι σχέσι έχω ἐγὼ μ' αὐτήν; μονολογοῦσε ἄθελά του. Ξένη γυναίκα τὴν ἀρπάξανε τοῦ Ἀγέι. Γιατί ἀντίς νά πάω νά κοιμηθῶ τρέχω σ' αὐτήν τὴν Μπλαγούσκα τοῦ διαβόλου; Νά λογαριαστῶ μὲ τὸν Ἀγέι; Ἡ μπᾶς καὶ θέλω νά δῶ γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ τὸ μούτρο μὲ τὸ ὁποῖον μ' ἄλλαξε ἡ Μάσα Ντολομάνοβα!

Μὲ τὴ φαντασία του ὁ Μήτκα ἀναπόλησε αὐτὴ του τὴν χαμένη εὐτυχία. Νά, ὁ Μήτκα εἶναι ἄνδρας τῆς Μάσας στὸ ἴδιο σπίτι ὅπου ἦταν ἀρχηγὸς ὁ γέρος Ντολομάνοβ ἐκεῖ ὁ Μήτκα θὰ ἔπινε τὸ ποτήρι τῆς σεμνῆς γαλήνιας εὐτυχίας. Τὶς Κυριακὲς στὴν ἐκκλησία τοῦ Ντεμιάτιν μὲ τὴν γυναίκα του κι' ἔπειτα στὸ σπίτι τοῦ Μανζίν γιὰ νά φᾶνε γλυκίσματα μὲ σπιτίσια κρέμα. Γι' αὐτὸ ἡ θερμότης, ὀλόκληρη ἡ θερμότης μέσ' τὴν ὁποία ζεσταίνε-ται ὁ Ἀγέι, θὰ ἀνῆκε σ' αὐτὸν μοναχὰ σ' αὐτόν.

Πῆδησε κάτω ἀπ' τ' ἀμάξι καὶ πρὸς μεγάλη ἔκπληξι τοῦ ἀμαξιά ἔτριψε ἓνα κομμάτι χιόνι πάνω στὸ πυρωμένο του μέτωπο: δὲν μποροῦσε νά μὴ σκέπτεται τὴ Μάσα. Αἰσθανόταν πολὺ ἄσχημα τὸν ἑαυτό του. Ἡ καρδιά του χτυποῦσε σὰν νάταν δηλητηριασμένη. Ἐχωσε τὸ χέρι του κάτω ἀπ' τὴν γούνα του κι' ἔξαφνα ἔπιασε τὸ δέμα μὲ τὰ λεφτὰ θυμᾶμενος μὲ εἰρωνία ὅλα τὰ μυστικά τοῦ ἐγκλήματος ποὺ ἔγινε γνωστὸ ὕστερα ἀπὸ μιὰ βδομάδα ὅταν πιά ἔγινε φανερὸ ὅτι δὲν μποροῦσαν νά τὸ κρύψουν. Ἐξαφνα ἓνας πονεμένος βήχας ξέσχισε τὰ σωθικά του.

XXII

- Τι διάβολο ἰσότης εἶναι στὸν κόσμο, κορρόιδευε ὁ Πεσχόβ, ἐκεῖνο εἶναι ἰσότης ποὺ ὅλοι ἐξ ἴσου εἶναι ἀχόρταγοι.

- Τι κρῦο, εἶπε ὁ Μήτκα πλησιάζοντας καὶ βγάζοντας τὴ γούνα του, βάλε κανένα κούτσουρο ἀκόμη, Πεσχόβ. Ἐλοιπὸν χόρτασες κουβέντα μὲ τὸν Ἀγέι;

- Ἰδιόρρυθμος πολίτης, εἶπε ὁ Φίρσοβ σουρώνοντας μᾶθηδία τὰ χεῖλη του.

Ὁ Πεσχόβ χαιρετώντας τὸν Μήτκα τὸν ἐκοίταξε μὲ τὸ ἐρευνητικὸ του βλέμμα.

- Δὲν αἰσθάνεσαι καλά; (σκεφτόμουνα μπᾶς καὶ σὲ

σκοτώσανε πουθενά!) Θές νά σοῦ κάνω κοφτές βεντουζες; Ἐχω ἑλαφρί χέρι!

—Μέχει τρελάνει ὁ βήχας, μουρμούριζε ὁ Μήτκα.

—Μη φοβάσαι εἶναι ἀπ' τὸν καπνὸ αὐτό.

Ὁ Πεσχόβ σιώπησε μὰ ἔξαφνα σάν νά φωτίστηκε τὸ βλέμμα του κάτω ἀπ' τὰ πυκνά του φρύδια. Καὶ ὁ Φίρσοβ σκέφτηκε ὅτι κατάλαβε ἐπὶ τέλους τὴν ψυχὴ τοῦ Πεσχόβ «Ὁλος ὁ κόσμος εἶναι ἕνα θέατρο ἐνεργείας καὶ ὁ Πεσχόβ εἶναι ὁμόνος πού δὲν λαμβάνει σὲ τίποτε μέρος εἶναι ἕνας αὐστηρὸς θεατῆς,» ὦ ἀπὸ δῶ ἦταν πολὺ εὐκόλο στὸν σιδηρουργὸ τοῦ Μπλαγουσίνσκ νά παρακολουθῆ τὴ ζωῆ.

Ἐξαφνα ὁ Πεσχόβ βαρέθηκε τάστεϊα:

—Ἀγαπητέ μου Φεντόρ Φεντόριτς, μπορεῖ κανεὶς νά βρέχεται καὶ πάνω στὸ χορτάρι μοναχὰ αὐτὸ εἶναι πιὸ ἀκίνδυνο γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ ὠφέλιμο γιὰ τὸ χορτάρι. Θὰ σοῦ πῶ ἕνα μῦθο... ὁ πάτερ Ἀγαφαντόρ ὁ ἀσκητῆς μοῦ τὸ διηγείτο κάποτε: «Ὅταν συνέβη ἐκεῖνο στὸν Ἀδάμ καὶ στὴν Εὐά καὶ τοὺς διώξαν ἀπ' τὸν παράδεισο, κάθισαν πάνω σ'ένα ὕψωματάκι κι' ἄρχισαν νά κλαῖνε πού θὰ κοιμόντουσαν νηστικοὶ. Κλαίγανε καὶ μαλλώνανε. Τότε τοὺς πλησίασε ὁ ἴδιος ὁ ἐξ' ἀπὸ δῶ «Μὴν κλαῖτε, τοὺς εἶπε, πολίτες! Ὑπάρχει κι' ἄλλος δρόμος γιὰ νά μπῆτε στὸν παράδεισο. Σηκωθῆτε ὁ καιρὸς εἶναι χρῆμα. Θὰ σὰς ὀδηγήσω ἐγώ». Καὶ τοὺς ὠδήγησε. Ὁ Πεσχόβ ἔσκυψε σκεπτικὸς τὸ κεφάλι του. Ἀπὸ τότε διαρκῶς ὀδηγεῖ. Στὴν ἀρχὴ πεζῆ πηγαίνανε, ἔπειτα μὲ τὰμάξι. Καὶ σήμερα πάνω στ'ἀεροπλάνο τοὺς πηγαίνει, τοὺς κυνηγᾷ. Εἶναι μακρὸς ὁ δρόμος κι' ὅμως δὲν φαίνεται πουθενὰ ἡ ποθητὴ πόρτα. Καὶ διαρκῶς τρέχει ὁ δυστυχισμένος ὁ Ἀδάμ διψασμένος σκονισμένος... Τίποτα δὲν μπορεῖ νά τοῦ ἱκανοποιήσῃ τὴν δίψα του. Περίεργο, ἔ;

—Κι' ὠραῖο, πετάχτηκε ὁ Μήτκα. Δὲν σκέπτεσαι καλὰ Πεσχόβ. Μπροστὰ καὶ ψηλά, πρέπει μπροστὰ καὶ πρὸς τὰ πάνω...

—Ὅταν ὁ ἐωσφόρος ἔπεσε στὴν ἀρχὴ τῶν αἰώνων, τότε κι' ἐκεῖνος μπροστὰ καὶ πρὸς τὰ πάνω πετοῦσε... μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω. Ἐκεῖ, φίλε μου, δὲν ὑπάρχει οὔτε ἐπάνω οὔτε κάτω. Καὶ οὔτε θὰ σταματήσῃς κι' ἂν τὸ θελήσῃς ἀκόμη. Καὶ πῶς νά σταματήσῃς μιὰ πού ἐκεῖ ὄλα ὑπάρχουν χωρὶς νά τὰ σπεῖρη κανεὶς, μιὰ πού δὲν εἶναι ἐκεῖ οὔτε φτωχὸς οὔτε πλούσιος καὶ οἱ γκαζομηχανές δὲν χαλνοῦν ποτέ.

— 'Αστειεύεται, ένευσε ο Φίρσοβ.

— Ναι, αγαπητέ, όλο αστειεύομαι, ένω ή ψευτιά σαπαίνει και θεριεύει. 'Ο Πεσχόβ σηκώθηκε, μάζεψε τάποτσιγάρα του Φίρσοβ στην παλάμη του και τάρριξε στη φωτιά.

Ήταν πιά καιρός νά χωριστούν. Βάζοντας τó παλτό του και μουρμουρίζοντας πού έχωνε τó χέρι του στη φόδρα κι' όχι στό μανήκι του ο Φίρσοβ κατώρθωσε νάρπάξη ένα μέρος τής συνομιλίας του Μήτκα με τόν Πεσχόβ, πού γινόταγε πίσω άπ' τόν μπερντέ.

— Μείνε μαζί μου, έλεγε ο Πεσχόβ. Θα σε μάθω νά γανώνης τις κατσαρόλες, όλες τις δουλιές θα σου μάθω. Και τó ψωμάκι θα σου είναι γλυκό (και τόν καπνό σιγά-σιγά θα σου μάθω νά κόψης).

— Θα σκουληκιάσω έδω πέρα, μάστορη ! είπε φιλικά ο Μήτκα. Δέν ξαίρεις έσύ τί γίνεται στό βάθος τής καρδιάς μου.

"Άρχισε νά ξημερώνη κι' έκαμνε τσουχτερή παγωνιά χωμένη μέσ' τις γαλανές πρωϊνές άχτινες. ήσύχαζε άπαλά ή Μπλαγούσα ανάμεσα στις νιφάδες πού πέφτανε. Τραγουδούσε τόσο όμορφα τó χιόνι κάτω άπ' τά βιαστικά βήματα των διαβατών.

Στάθηκαν για μιά στιγμή ν' ανάψουν τó τσιγάρο τους. Κοιτώντας κλεφτά τόν Μήτκα πού ζητούσε τά σπύρτα του στις τσέπες ο Φίρσοβ άνέπνεε με πάθος τόν ψυχρό άέρα του Φλεβάρη και σκέφτονταν : 'Εγώ σανεκάλυψα τέτοιον όποιον σε γνωρίζουν οί άνθρωποι. Σε σήκωσα άπ' τά σκοτάδια σου, έσύ σκέπτεσαι με τά δικά μου μύαλά, και τó αίμα πού ρέει στις φλέβες σου είναι δικό μου. "Όλα κι' αυτό τó άκριβό πανωφόρι, πού δέν έχω έγώ, και τó φοβερό σου για τόν κόσμο πρόσωπο, κι' αυτά τά πουλιά, πού σαν βυθισμένα σε σκέψεις πετούν μεσ' τήν γαλάζια παγωνιά, και όλα αυτά τó πρωϊ αυτό πού δέν θα έπαναληφθῆ...και όλα αυτά άπό μένα πηγάζουν είμαι έγώ ο ίδιος.

Μάλλα λόγια τó πρόσωπό του Μήτκα ήταν εκείνη τή φορά ύπερβολικά άρρωστημένο και γεμάτο κούρασι.

XXIII

Ὁ Μήτκα εἶχε πολὺ πυρετό. Ἦταν εὐνοϊκὴ περίστασι νὰ πιάσουν τὸν κλέφτη ἔτσι ὅπως ἦταν ἀδύνατος κι' ἄοπλος, μὰ κανεὶς δὲν τοῦδινε προσοχὴ. Κάποιο σκυλάκι γαύγισε στὸ δρόμο μὰ τὸ γαύγιμά του δὲν ἀντικατοπτρίστηκε καθόλου στὴ σκοτεισμένη του συναίσθησι "Ὅταν περνοῦσε κοντὰ ἀπ' τὸ φούρνο τοῦ μύρισε κάτι τὸ ζεστό καὶ χορταστικό· ὁ Μήτκα σταμάτησε μὰ δὲν ἔνιωσε ὅτι ἐκεῖνο πού αἰσθανότανε κείνη τὴν ὥρα ἦτανε πείνα, καὶ προσπέρασε ἐλκυόμενος ἀπ' τὴν τρελὴ του φαντασίᾳ. Διαρκῶς τοῦ φαινότανε πὼς μόλις περάσει ἐκεῖνο τὸν δρόμο ἀμέσως θὰ βρεθῆ ἐκεῖ ὅπου βρισκότανε γι' αὐτὸν τὸ σπουδαιότερο. Ἔτσι πλανιόταν ἀπ' τὸ πρῶτ' ἐδῶ καὶ κεῖ καὶ τὸ καλὸ του ἀστέρι τὸν προφύλαγε ἀπὸ κάθε ἀτυχία. Τὰ κόκκινα μάτια του τυφλωμένα ἀπ' τὸ καθάριο χιόνι τὸν τονοῦσαν καὶ δακρίζανε.

"Ἐξαφνα τοῦ φάνηκε ὅτι δίπλα του βάδιζε ἡ Μάνκα Θυέλλα μὰ ἐκεῖνος δὲν γυρνοῦσε πρὸς τὸ μέρος της, βέβαιος γιὰ τὴν παρουσίᾳ της. Ἐκεῖνη τὸν ρωτοῦσε γιὰ κάτι, τὸν μάλλωνε, κι' ἐκεῖνος δὲν μποροῦσε νὰ τῆς ἀπαντήση.

—Ναί, Μάσα, ἀπ' τὸν ἥρωα τὴν τελευταία στιγμὴ ἔπεσαν τὰ παντελόνια· του κι' αὐτὸ ἦταν πολὺ κακό. Κι' ὅμως ξαίρω εἶσαι ἔτσι πλασμένη πού δὲν μπορεῖς χωρὶς παιγνίδια. "Ὁχι, Μάσα, ἐγὼ εἶμαι δυνατὸς ἄνθρωπος! Ἐγὼ ὑποφέρω πολὺ, Μάσα! Μήπως ἀπαγορεύεται στὸν ἥρωα νὰ ὑποφέρῃ; Ἐοὐ εἶπες ὅτι καταστρέφω τὴν ἐπανάστασι; Μὰ καὶ τὸν ἴδιο μου ἑαυτὸ δὲν τὸν καταστρέφω; Μὰ μπορεῖ νὰ ξαναγεννηθῶ, Μάσα! Μὴ σκέπτεσαι ὅτι τάχατες ἐγὼ ὑποκρίνομαι τὸν «τίμιο κλέφτη». Εἶναι ἀλήθεια ὅτι εἶμαι χαμένος ἄνθρωπος, ἦταν πολὺς θόρυβος, μεγάλη φασαρία, δὲν μποροῦσε ἡ λογικὴ μου νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὴν ταραχὴ. Ἐκουράστηκα, καταλαβαίνεις; Μὰ θὰ στὸ πῶ μυστικά: ἀκόμη μπορῶ νὰ πεθάνω, ὅταν θὰ χρειαστῆ. Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ κρυφοκοιτῶ ἀπ' τίς χαραμάδες... Δὲν θέλω. Κι' ὅταν ἐγὼ δὲν θέλω οὔτε τὰ βουνὰ δὲν μποροῦν νὰ μ' ἀναγκάσουν. Καὶ μήπως δὲν ἀγωνίστηκά; Ἐ, ἐπέτρεψε τοῦ ἥρωα νὰ μὴν ἐπαινιέται γιὰ τὸν ἥρωισμό του, ἐπίτρεψε τοῦ ἥρωα νὰ σωπαίνῃ. "Ἀχ, πόσο μεῦ πονεῖ τὸ κεφάλι!...

Και ήθελε νά τής πιάση τὸ χέρι, μὰ ἡ κίνησί του αὐτὴ πῆγε στὰ χαμένα ὁ Μήτκα ἔτρεξε πίσω ἀπὸ μιὰ γωνιά καὶ πιάστηκε ἀπὸ ἓνα στύλο γιὰ νὰ μὴν πέση.

Δὲν τὴν βρῆκε οὔτε ἐκεῖ.

Ἡ ἀρρώστεια του τοῦ ἔβαλε τὴν ἰδέα ὅτι ἐκείνη, πονηρῆ, ἔτρεξε στὴ σκάλα γιὰ νὰ κρυφτῆ ἀπ' τὴν τελευταία λέξι τοῦ Μήτια. Γρήγορα, σκοντάφτοντας καὶ λαχανιάζοντας ἀνέβηκε ἀπὸ πίσω τῆς μπῆκε σὲ μιὰ φαρδὴά πόρτα καὶ σταμάτησε μ' ἀμηχανία.

Ἐνα σωρὸ ἀνθρώποι ἐκάθονταν στὰ γραφεῖα τους ἔχοντας χωμένα τὰ μούτρα τους μέσα στὰ χαρτιά. Ὅλοι σιωποῦσαν ἐπίμονα μὰ ἦτανε μέσα ἐκεῖ μιὰ τέτοια βουὴ σάν μιὰ μεγάλη χάρτινη μύγα νὰ κουνοῦσε τὰ φτερά της.

Ἡ Μάνκα δὲν ἦτανε οὔτε ἐδῶ ἄλλωστε ἐκεῖνος τὴν εἶχε πιά ξεχάσει. Μὰ ναί, αὐτὸς εἶχε ξανάρθει ἐδῶ... τὴν περασμένη βδομάδα μήπως; Στ' ὄνειρό του; Χθές; Νὰ ἐδῶ ἦτανε τὸ κουδοῦνι τοῦ σινιάλου χρειάστηκε νὰ τὸ ἀπομονώσουν πρὶν μποῦν... μαζί μὲ τὸν Σεκούτιν; Ἄχ. ναί..

Ὁ Μήτκα βάδιζε ἀργὰ ἀνάμεσα στὰ τραπέζια καὶ κανεὶς δὲν τὸν σταματοῦσε. Στὸν διάδρομο ἔστριψε ἀριστερὰ καὶ σταμάτησε μπροστὰ σὲ μιὰ πόρτα ὅπου ὑπῆρχε ἡ ἐπιγραφή ὅτι δὲν ἐπετρέπετο νὰ μποῦν χωρὶς προηγουμένως νάναγγεῖλουν τὴν ἐπίσκεψί τους.

Ἄρχισε πιά νὰ σουρουπῶνῃ μὰ κανεὶς δὲν ἀναβε τὰ φῶτα. Μιὰ πνοὴ δυστυχίας κρεμότανε πάνω στὸ δημόσιο αὐτὸ ἴδρυμα. Ἡ γυαλένια θυρίδα τοῦ Ταμείου τὸν ἐπανεφέρνε στὶς αἰσθήσεις του ἀπ' τὸ χάος ποὺ βρισκότανε. Ἐκεῖ, ἐπίσης καθότανε ἓνας μιλιτισιόνερος (χωροφύλακας) σάν νὰ φύλαγε τὰ ἴχνη τοῦ κατορθώματος τοῦ Μήτκα. Γιὰ μιὰ στιγμή προσπάθησε νὰ γελάσῃ γιατί του ἦταν ὑπερβολικὰ ἀστεῖα ὅλα αὐτὰ μὰ τὸ γέλιο του ἔμεινε μισοτελειωμένο. Τὸ ἴδιο του γέλιο τοῦ φάνηκε σάν γαύγισμα σκυλιοῦ. Σαύτῃ τῇ λυσσασμένη χαρὰ ἀνοιξε ἀπότομα τὴν πόρτα τοῦ διευθυντοῦ καὶ βρέθηκε μύτη μὲ μύτη μὲ δυὸ κυρίους ποὺ ζήτησαν εὐγενικὰ συγνώμην μὴν ἀναγνωρίζοντας στὸ μισοσκοτάδο τὸν Μήτκα. Ἐκεῖνος περιμένε ὥσπου νὰ χαθοῦν τὰ βήματά τους μεσ' τὸν διάδρομο καὶ ἔπειτα μπῆκε μέσα. Ὁ Ἄτασέλ ὁ ἴδιος, ὁ μυστικοσύμβουλος, ἓνας τίμιος μουστακαλῆς καθότανε πίσω ἀπὸ ἓνα μεγάλο γραφεῖο ὅπου τέσσερα τηλέφωνα περιέμεναν τὶς διαταγές του.

Ὁ Μήτκα ἔβγαλε τὸ σκοῦφο του τὴν ὥρα ποὺ κάποιος

ξένος με μιὰ πίπα στο στόμα που ἄφινε ἕναν ἀρωματικό καπνό, ἄρχισε νάποχαιρετᾶ προσπαθώντας νά προφέρῃ καλὰ τίς ρωσικὲς λέξεις. Ὁ Ἄτισελ ἦταν εὐθυμὸς καὶ εὐγενικός, καὶ τὸ δόντια του ἔλαμπαν ὄπως καὶ τοῦ ξένου.

—Καλὴ μέρα φίλε μου! τὸν διέκοψε βραχνὰ ὁ Μήτκα γελώντας με τὴν ἐκπληξι τοῦ Ἄτισελ καὶ κάθισε σὲ μιὰ μαλακὴ πολυθρόνα. Εἶμαι ζωντανός, ζωντανός..... ἦρθα νὰ σὲ δῶ. Ἐκείνος δὲν ἀπαντοῦσε κοιτάζοντάς τον σὰν νᾶβλεπε πεθαμένον.

Τὸν ἀνεγνώρισε ἀμέσως.

Πολλὰ χρόνια εἶχαν ζήσει μαζί, πολὺ συχνὰ ἡ ἴδια ὀβίδα ἄνοιγε πάνω ἀπ' τὸ κεφάλια τους στὰ χάσματα τοῦ θανάτου.

Τὴν πρώτη στιγμή ἡ παρουσία τοῦ ξένου τὸν ἐμπόδιζε νὰ δείξη τὴ μεγάλη του χαρὰ. Μὰ καὶ ἔπειτα βρίσκονταν σὲ μιὰ ἀμηχανία: ἡ πρώτη στιγμή τῆς χαρᾶς πέρασε καὶ τὰ λόγια που εἶχαν βγεῖ αὐθόρμητα στὰ χεῖλη εἶχανε κάπως ὠχριάσει. Κάτι ψιθύρισε βιαστικά καὶ ὁ Μήτκα ἐξέταζε μέπιμονῇ τὰ βιαστικά του δάχτυλα, τὴν γραβάτα καὶ τὰ ψαλλιδισμένα του μουστάκια.

«Ὁ διάβολος εἶχε ὥραϊα μουστάκια καὶ νὰ που τὰ ψαλλίδισε καὶ τί εἶναι αὐτὸ που ἄφινε νὰ κρέμεται στὸ πηγούνι του ἀντὶς γιὰ γένεια;» σκέφτονταν ὁ Μήτκα.

—Ποῦ εἶσαι τώρα; πόσα χρόνια πέρασαν, ἔλεγε ταραγμένος ὁ Ἄτισελ καὶ διαρκῶς ἐρευνοῦσε τὸ γραφεῖο με τὰ βλέμματά του σὰν κάτι νὰ ζητοῦσε.

—Δουλεύω στὸ κοπερατίφ ἀπάντησε με σπουδαῖο ὕφος ὁ Μήτκα, διαρκῶς σὲ ταξίδια, φίλε μου, διαρκῶς τρεχάματα. Νὰ καὶ ἡ φωνή μου βράχνιασε χθὲς στὸ τραῖνο... μοῦτυχε ἕνα ψυχρὸ βαγόνι. Ποιὸς ἦταν ἐδῶ;

—Ἕνας ξένος. Δουλιές, ξαίρεις, δουλιές. Τὸ οἰκοδόμημα προχωρεῖ με ὄλη του τὴν ταχύτητα.

—Ὅχι, ἐννοῶ τοὺς δυὸ που βγῆκαν πρὸ μπροστά ἀπ' αὐτόν.

—Ἄ, γι'αὐτούς; κι' ὁ διευθυντῆς σήκωσε τὰ μάτια του κοιτώντας τὸν Μήτκα, ἀπορώντας γιὰ τὴν παράξενη παρουσία του.

—Πῶς, φίλε μου, ἐξήντα χιλιάδες ἕκαμαν φτερά μέσα σὲ μιὰ νύχτα. Νὰ λοιπὸν αὐτοὶ ἦρθαν νὰ κάνουν ἐρευνα. Μήτκα, πρέπει νὰ κοιταχτῆς γιὰτί θὰ χάσης τελείως τὴ φωνή σου. Τὸν ξαίρεις τὸν Μπάχτιν; Ὅχι; Νὰ κι' αὐτὸς

ἔχασε τὴ φωνή του καὶ τώρα ροχαλίζει.

— Τάχασες στὰ χαρτιά μὴπως; ἐπέμενε ὁ Μῆτκα ἐνθουσιασμένος στὴν ἰδέα νὰ δαιμονίση τὸν Ἀτασέλ, ἢ μὲ τὰ κορίτσια;

— Γιὰ τί πρᾶγμα μοῦ μιλάς; κατσούφιασε ἐκεῖνος.

— Μὰ γιὰ τίς ἐξήντα χιλιάδες. . Ὑπάρχουν ξαίρεις κάτι κορίτσια, χαρτιά... "Ἐ, ἔ, ἀστείουμαι, τάχω διαβάσει στὶς ἐφημερίδες. Ναί, πολλὰ λεφτά. Καὶ τὲ σπουδαιότερο εἶναι ὅτι τὰ λεφτά αὐτὰ θὰ πάνε χαμένα σὲ τίποτε παλιοκούρελα. Σὲ μᾶς στὴ Βετλούγα μᾶς ἔκλειψαν δώδεκα χιλιάδες ἀπ' τὸ ταμεῖον... καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἶχαν ἔρθει καὶ τότε! Καλὰ παιδιά! Ὁ μεγαλύτερος πρὸ πάντων. Ρώτησέ τους γιὰ μέγα! Θὰ μὲ θυμοῦνται. Ἄπ' τὴ Βετλούγα, πές τους .. τὸ κπερατιβί. "Ἐλεγε φέμματα μὲ μεγάλη εὐχαρίστησι σὸν γιὰ νὰ κάθεται περισσότερο σαυτὴ τὴν ἀναπαυτικὴ πολυθρόνα. Τί, μὲ πούπουλα τάχετε γεμισμένα; Εἶναι τόσο μαλακό. Ἐμεῖς ὅμως φίλε μου διαρκῶς πάνω στὶς καρέκλες.

— Ναί, εἶπε μαραμένα ὁ διευθυντής. Καλὴ δουλιὰ καὶ κοντὰ στὴν ντουλάπα βρήκινε νὰ τοῦτο τὸ πραγματάκι. Καὶ ξετυλίγοντας ἓνα χαρτί ποῦτανε πεταμένο πάνω σὸ τραπέζι ἔδειξε στὸν Μῆτκα ἓνα λεπτὸ μὲ γαλάζια πετρούλα δαχτυλιδάκι. "Ἔτσι ἦταν πεσμένο. Εἶναι νόστιμο πού κάποτε τώχω δεῖ αὐτὸ τὸ δαχτυλίδι. Στάσου, σὸ μέτωπο... κοντὰ σὸ Καζάν! Ναί, ναί...

— Ἐγὼ τὸ εἶχα! εἶπε σιγὰ ὁ Μῆτκα παίρνοντας τὸ δαχτυλίδι καὶ κρύβοντάς το ἀργὰ στὴν τσέπη του. Τὸ ξέχασες; "Ἐ, τώρα δός μου καὶ τὸ χαρτί.

— Μὰ εἶσαι βέβαιος ὅτι εἶναι δικό σου; ἔλεγε ὁ διευθυντής μὴ τολμώντας νὰ μὴν τὸ πιστέψη (Ἐκείνη τὴν ὥρα χτύπησε τὸ τηλέφωνο. Ναί, ἀκούω. Τί, ποιὸς εἶναι μεθησμένος, κάνετε λάθος...) Τὸ βρήκανε κοντὰ στὴν ντουλάπα. Ἐκεῖνος πού παραβίασε τὸ ντουλάπι ἐκεῖνος καὶ θὰ τώχασε.

— "Ἄν καὶ δι' υθυντής, εἶσαι ὅμως κουτός, Ἀτασέλ. "Ἐβαλες καὶ τέσσερα τηλέφωνα μπροστά σου, κορρόϊδευε ὁ Μῆτκα.

Ἐν τούτοις μὲ πολὺ τέχνη τὰ μπάλωνε : εἶπε ὅτι τὸ δαχτυλίδι αὐτὸ τοῦ τὸ κλέψανε μαζὶ μὲ τὸ χαρτοφύλακά του στὴν Βετλούγα. Τὶ δὲν μὲ πιστεύεις; Ἀφοῦ σοῦ λέω πὼς εἶναι δικό μου, περιττεύουν τὰ λόγια. Διάβολε: ἔρχεσαι ἔτσι στὰ καλὰ καθούμενα, καὶ σὲ τσακώνουν ἐσὺ σοῦ λὲν ἔσπασες τὸ ντουλάπι..

— "Άλλαξες πολύ, Ντιμίτρι, είπε με παράξενη φωνή ο Άτασέλ. "Εξαφνα πάλι χτύπησε τὸ τηλέφωνο. (Κάτια; ἔ, ἔς τα νὰ τηγανιστοῦν καλά. "Οχι, εἶναι μαζί μου κάποιος σύντροφος. Θυμᾶσαι ποῦ σοῦ διηγόμουνα γιὰ μιὰ νύχτα πρὸ τῆς μάχης τοῦ Λουκογιάνοβκ γιὰ ἔρευνα. Καλὰ Μὰ σὲ εἴκοσι λεπτά..θὰ πάω γιὰ ἔρευνα. Καλὰ θὰ τοῦ τὸ πῶ) Ἡ γυναίκα μου σὲ χαιρετᾶ.. τῆς διηγῆθηκα πολλὰ γιὰ σένα.

— .ἡ νύχτα πρὸ τῆς μάχης τοῦ Λουκογιάνοβκ, ναι μεγάλη νύχτα. Ἐσὺ ἦρθες καὶ ἔπεςες πολὺ κουρασμένος "Επειτα ἦρθε ὁ Πέτρο με τὸ μανιολίνο κι' ἄρχισε νὰ παίζη τὸ «Γιάμπλοτσκο» (μῆλο) Ἐσὺ τότε ἀναπήδησες σὰν τρελὸς κι' ἄρχισες νὰ χορεύεις. "Ε, βραδάκι ποῦτανε. Αὔριο μιὰ σκληρὴ μέρα καὶ σήμερα τραγουδοῦμε καὶ χορεύομε. Νὰ γιατί σ' ἀγαπούσαμε Ἄτασέλ. "Επειτα καθόμαστε μαζί ἀγκαλιασμένοι κι' ἐγὼ σὲ κορροῖδευα μαὐτὸ τὸ δαχτυλίδι. Ξαίρεις τί εἶναι κρυμμένο μέσα σαὐτὸ τὸ δαχτυλίδι; Ἐγὼ ὁ ἴδιος. Στεκότανε ταλαντευόμενος μέσ' τῆ μέσῃ τοῦ δωματίου. Ὅλα πέρασαν ὄλα σκόρπισαν, Ἄτασέλ. Τίποτε δὲν ἔμεινε πιά καὶ μοναχὰ στὸν τοῖχον, ἀπ' τὴν ἀλλοτινὴ φλόγα ἔμειναν νὰ παίζουν οἱ σκιάς.

Τὸ πρόσωπο τοῦ διευθυντοῦ ἦταν γεμᾶτο προσοχὴ καὶ ὀξύτητα.

— Τί τσαμπουνᾶς, Ντιμίτρι, τυφλὸς εἶσαι; Δὲν πέρασαν, μὰ ἄρχισαν ἀπ' τὴν ἀρχή.. Δὲν περίμενε τὴν ἐπίθεσι τοῦ Μῆτκα καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἔτοιμάστηκε ν' ἀμυνθῆ.

"Αρχισαν; σήκωσε τὰ μάτια ὁ Μῆτκα· καὶ τί ! Τὸ καπέλλο τῆς Κάτιας σου εἶναι πραγματικῶς κόκκινο καὶ σὺ ὁ ἴδιος βγῆκες καθαρὸς ἀνθρωπάκος. Κάθεσαι.. κουνᾶς τὸ κεφάλι σου; Χὰ χά, χά... "Εξαφνα ἄρπαξε τὸν Ἄτασέλ ἀπ' τοὺς ὤμους; ποῦ ἔχωσες τὸν μανδύα σου τὸν ἀγαθὸ σου μανδύα κάτω ἀπ' τὸν ὅποιον κοιμόμαστε μαζί τὴ νύχτα πρὸ τοῦ Λουκογιάνοβσκ. Δὲν πέρασαν λές; Ἐ, τότε γιὰ τραγούδισε τὸ «γιαμπλοτσκο» ἐμπρὸς! Χόρευε καὶ τραγούδα Ἄτασέλ, τραγούδα... σὲ διατάζω.

Δὲν σοῦ λέω νὰ κάμης κινένα μεγάλο πράγμα, μοναχὰ σοῦ λέγω νὰ τραγουδήσης τὸ τραγοῦδι μας. Χόρευε, διάβολε, γιὰ θὰ μᾶς πάρη ἡ ὄργη καὶ τοὺς δυὸ μας. Φοβᾶσαι μὴν δὲν τηγανιστοῦν οἱ κοτολέτες; Ἐ, τότε πρόσεχε τες, πρόσεχε καλὰ.

— Ἐσὺ ἔγινες ὄλωζ διόλου ἄμυαλος, Ντιμίτρι, ψιθύ-

ριζε εκείνος σάν νά ξυπνοῦσε ἀπό ἓνα ὄνειρο. Τό σακκάκι του ξεκουμπώθηκε σάν νάταν ἐκεῖνος ὁ ὄνομαστός του μανδύας μὰ τὸ σακκάκι ὅπως νά πῆς δὲν εἶναι μανδύας.

—Τὶ χορὸ μοῦ λές, ἐδῶ δὲν εἶναι ταβέρνα...θὰ τάκούσουν μποροῦν νά μποῦν μέσα. Μὰ ἐγὼ ἐδῶ εἶμαι διευθυντῆς δηλαδὴ τὸ σπουδαιότερο πρόσωπο. Ἐ, δὲν σοῦ λέγω ...Ἐσὺ λές ἐπέρασαν; Μήπως δὲν βλέπεις; Εἴμαστε φτωχοί, κάνομε οἰκονομία καὶ στὴν πεντάρα ἀκόμη γιὰ νὰ πλημμυρίσουμε τὴν χώρα μές' τὸν ἠλεκτρισμὸ ἐμεῖς χιτίζουμε. Καταλαβαίνεις τώρα, ἔ, οὔτε λόγος νά γίνεται! Ἐμεῖς θὰ καταστραφοῦμε ἅμα πιστέψουμε στὰ λόγια σου... γιατί τὰ προφέρεις μὲ τόση δύναμι. (Νὰ μοναχὰ τὶς ἐξῆντα χιλιάδες λυπᾶμαι! καὶ κατσούφιασε σ' αὐτὴ τὴ δυσάρεστη ἀνάμνησι). Εἶσαι πολὺ ἄρρωστος, Ντιμίτρι, πῆγαινε νὰ κοιμηθῆς καὶ πιές καὶ λίγο κρσάκι καὶ ἔπειτα ἔλα ὅπως νά'ναι τότε νὰ μιλήσουμε. Θὰ σοῦ ἐξηγήσω γιατί δὲν πρέπει πάντα νὰ κουνᾶμε τὸ σπαθὶ μας. Μέσα σὲ τέτοιο στενὸ χῶρο μπορεῖ κανεὶς καὶ τοὺς δικούς του νὰ χτυπήσῃ. Νομίζεις ὅτι κάτῳ ἀπ' τὸν μανδύα χτυποῦσε ἀλλιώτικη καρδιά; Ἡ ἴδια φίλε μου, μοναχὰ πού τώρα χτυπᾶ πιδ ἄργά, γιατί κάνουμε οἰκονομία. Οἰκονομία πρέπει νά γίνεται καὶ στὴν καρδιά. Ἐ, λοιπόν, πῆγαινε, πῆγαινε.

Τὰ τελευταῖα του λόγια δὲν ἄκουσε ὁ Μήτκα. Ὁ πυρετὸς ἄρχισε πάλι νὰ τὸν χτυπᾶ στὸ κεφάλι. Ὁ διευθυντῆς συνόδεψε ὡς τὴν πόρτα τὸν Μήτκα καὶ ἀποχαιρετῶντας τον, τὸν κοίταξε στὸ πρόσωπο.

—Κλαῖς; τὸν ρώτησε ἀπρόσεκτα.

Τότε ὁ Μήτκα τεντώθηκε καὶ ἔσπρωξε τὸν διευθυντῆ.

—Γιὰ τὶς ἐξῆντα χιλιάδες σου κλαίω Ἀτασέλ! καὶ γυρνώντας του τὴν πλάτη βγήκε ἀπ' τὸν διάδρομο.

Βγήκε τρικλίζοντας στὸν δρόμο.

Σὲ μισὴ ὥρα πού ἔμεινε στοῦ διευθυντοῦ εἶχε γίνει ἀγνώριστος.

Εἶχε διάθεσι νὰ πῆ καὶ πῆγε σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ὅπου χωρὶς νὰ διακινδυνέψῃ μποροῦσε νὰ παραδοθῆ στὴν ἀνάπαυσι στὸ γλέντι καὶ τὸν ὕπνο.

Μὰ βγαίνοντας αἰσθανόταν πολὺ δυνατὸ τὸ δικαίωμα πού εἶχε νὰ μπαῖνῃ μέσα χωρὶς νὰ τὸν ἀναγγείλουν πρῶτα, ἔστω καὶ μοναχὰ νὰ προσπαθῆσῃ γιὰ μιὰ φορὰ ἀκό-

μη νὰ καταφέρη νὰ χορέψη ὁ ἀλύγιστος Ἄτασέλ.

Αὐτὴ τὴ στιγμή ὁ Μήτια εἶχε ξεχάσει τὶς τριάντα χιλιάδες πού φούσκωναν τὴν τσέπη του.

XXIV

Ὡς φαίνεται ἡ περιέργεια τοῦ ἐπαγγέλματός του ἦταν δυνατώτερη ἀπ' τὴν ἀηδία πού αἰσθανότανε ὁ Φίρσοβ. Γιατὶ τὴν ἄλλη μέρα συνήντησε τὸν Ἄγέι πηγαίνοντας σπίτι του ὅπου καὶ γνωρίστηκε μὲ τὴν Μάνκα Θύελλα.

Καὶ ἦταν τόσο μεγάλη ἡ δίψα τοῦ Ἄγέι ν' ἀποθανασθῆ, στὶς σελίδες τοῦ Φίρσοβ πού ἀμέσως δέχτηκε νὰ τὸν πάρη μαζί του στὸ σπίτι τῶν κλεφτῶν μόλις ἐκεῖνος ἔκαμε λόγο γι' αὐτό.

Μπαίνοντας μὲ τὸν Ἄγέι μέσα σ' ἓνα μικρὸ δωματιάκι ὁ Φίρσοβ μεταμορφώθηκε ὀλότελα.

Τὰ χοντρά του παντελόνια ἱάχωσε μέσα σὲ χοντρές μπότες καὶ κάτω ἀπ' τὸ σακκάκι του ἔβαλε ἓνα πουκάμισο μὲ τὰ πιὸ τρελὰ κεντήματα. Τὸ παλτό του τὸ ἀντικατέστησε μὲ μιὰ βρώμικη γούνα.

Μ' ἄλλα λόγια ὅταν συναντήθηκαν στὸ ὠρισμένο σταυροδρόμι ὁ Ἄγέι τὸν ἀνεγνώρισε μοναχὰ ἀπ' τὰ γυαλιά κι' ἀπ' τὸ γενάκι του.

Νοίκιασαν ἓνα ἀμάξι, μ' ἓναν ἀγαθὸ ἀμαξά, πού σ' ὅλο τὸ δρόμο παραπονοῖότανε γιὰ τὴν κρίσι τῆς ἐποχῆς καὶ πηγαίνα.ε ἀπ' τοὺς πιὸ πολυσύχναστους δρόμους.

Ὁ δρόμος ἦταν ἀτέλειωτος καὶ οἱ δυὸ τοὺς σιωποῦσαν. Μοναχὰ ὅταν περνοῦσαν μιὰ μεγάλη πλατεῖα ὁ Ἄγέικα σκούνησε τὸν σύντροφό του λέγοντας:

—Ξαίρεις ποιὸς ἄλλος θά'ναι ἐκεῖ;

Ποιός; ἔαφνιάστηκε ὁ Φίρσοβ γιατί τὸ μυαλό του πλανιότανε πολὺ μακριὰ ἐκείνη τὴν ὥρα.

—Ἦρθε ὁ πατέρας μου, τοῦλεγε στ' αὐτὶ ὁ Ἄγέικα. Θὰ σοῦ τὰ πῶ. Εἶσαι δικός μας ἄνθρωπος, ἐπιτρέπεται νὰ τὸ ξαίρης. Τοῦγραψα βλέπεις ἓνα γραμματάκι. Διορθώθηκα, τοῦγραψα, δουλεύω σ' ἓνα ἐργοστάσιο κρασιῶν (τοῦ Φίρσοβ δὲν τοῦ ἄρεσε αὐτὸ καὶ κατσούφιασε τὰ μούτρα του). Τοῦγραψα, ἔλα, νὰ δῆς τὸ παιδί σου πῶς ζῆ στὸν κόσμο. Ἐπὶ τῆ εὐκαιρία θὰ γινοῦμε πάλι φίλοι.

Τὸ μῆλο πέφτοντας ἀπ' τῆ μηλιά θὰ πέση ἀπὸ κάτω πάλι. Εἶμαι γιός του, γιὰ ὄχι, αὐτοῦ τοῦ γερο διαβόλου; Δὲν εἶναι σωστὸ βέβαια νὰ ζῆ κανεὶς σὲ διάστασι μὲ τὸν πατέρα του, δὲν εἶν' ἔτσι;

— Αὐτὸ εἶναι φανερό, εἶπε ὁ Φίρσοβ καταρώμενος τὴν τύχη ποῦ τὸν ἔκαμε συγγραφέα. Ἡ κακία, ποῦ ἔτρεμε στὴν φωνὴ τοῦ Ἀγέι, τὸν τρώμαζε. Ἡ ἐκδίκησις—μὰ ἴσως καὶ πραγματικῶς ἡ διάθεσις νὰ εἰρηνέψῃ μὲ τὸν πατέρα του «Στὸν οὐρανὸ τοῦ Νοέμβρη δὲν μπορεῖς νὰ καταλάβῃς ἀπὸ ποιά μεριά φωτίζει ὁ ἥλιος».

Ἄπαλά ἡ σελήνη ποῦ ἦτανε κρυμμένη κάτω ἀπ' τὰ ἐλαφρὰ σύννεφα, ἔβγαινε πάνω ἀπ' τὰ νυχτερινὰ στενορήμια.

Στὸ ὑποπράσινο φῶς τῆς ἐμαύριζαν οἱ καπνοδόχοι καὶ οἱ βιαστικοὶ ζωντανεμένοι τοὺς καπνοί.

Ἐκαμνε κρῦο καὶ ἄνθρωποι ἔβαζαν περισσότερα ξύλα στὴ φωτιά.

Περνώντας κάτω ἀπὸ ἓνα φανάρι, ὁ Φίρσοβ κοίταξε τὸ πρόσωπο τοῦ Ἀγέι καὶ ἔμεινε ἔκπληκτος μὲ τὴν ἀπαλή του γαλήνη.

— Πές μου, Φεντόρ Φεντόριτς, εἶν' ἀλήθεια ὅτι τάχατες οἱ Γάλλοι τρῶνε τοὺς βατράχους; ρώτησε ἐκεῖνος ἔξαφνα.

— Κυρίως ὄχι ὄλο τὸν βάτραχο ἀλλὰ τὰ ποδαράκια του μοῦ φαίνεται ὅτι τὰ τηγανίζουν.. μὲ γιαχνί, εἶπε ἄκεφα ὁ Φίρσοβ καὶ σκέφτηκε κρυφὰ δὲν θᾶταν καλὸ νὰ τὸ σκάσῃ ἐφ' ὅσον εἶναι ἀκόμη καιρός;

— Κι' ὅμως κι' αὐτὸ εἶναι σκουριά, τὸν διέκοψε ὁ Ἀγέι. ἔπειτα ἴσώπασε σὰν νᾶθελε νὰ δώσῃ καιρὸ στὸν Φίρσοβ νὰ φανιασθῇ πόσο μπορεῖ νᾶχουν διαφορετικὲς σκέψεις δυό, ἂν καὶ κάθονται πλάϊ-πλάϊ. Ὁ Πεσχόβ κάποτε μοῦλεγε καὶ μοῦ τὸ ἀπεδείκνυε ὅτι εἶμαι κακὸς ἄνθρωπος. «Κάθε μέταλλο, μοῦπε, ἔχει τὴν δική του σκουριά. Ὁ χαλκὸς ἔχει πράσινη σκουριά, τὸ σίδηρο κόκκινη καὶ τὸ ἄλουμίνιο ἄσπρη».

— Τί σκουριά λοιπὸν ἔχω ἐγώ; τὸν ρωτῶ. Καὶ κείνος «ἔχεις μαύρη» μοῦ ἀπαντᾷ.

— Ὅχι Φεντόρ Φεντόροβιτς ἡ δική μου σκουριά εἶναι ἀλλοιώτικη...

— Ἐ, ὅπως οἱ ἄνεμοι τρῶνε τὸ σίδηρο, ἔτσι καὶ τὰ χρόνια τοὺς ἀνθρώπους, γύρισε ὁ ἴερο ἀμαξάς, μὰ ἐκεῖνοι δὲν ἀπήντησαν, κι' ἐκεῖνος χωρὶς νὰ πειραχτῆ σῶπα-

σε, και μοναχά με περισσότερο ζηλο ἄρχισε νά κουνάη τὸ κνουτο του.

Κατεβαίνοντας ἀπ' τὸ ἔλκυθρο στὸ τέλος μιᾶς μακρυνῆς ἀνώνυμης παρόδου ὁ Ἄγεί ἄλλη μιὰ φορὰ κατέπληξε τὸ Φίρσοβ μ' ἓνα του ἀναίτιο κατὰ τὸ φαινόμενο διάβημα.

--"Ἀκου, γέρο, εἶπε ὅταν λογαριαζότανε με τὸν ἀμαξά, νά πάρε τοῦτα τὰ πέντε ρούμπλια πάρα πάνω καὶ ἀγόρασε κριθάρι. Κριθάρι στ' ἄλογο, δὲν καταλαβαίνεις, θύμωσε γυρλώνοντας τὰ μάτια του μὰ συκρατήθηκε ἐγκαίρως. Ἀγόρασε καὶ ἄς το νά φάη. Κατάλαβες ; "Ἄντε φεύγα!.. (Τὴν πραγματικὴ αἰτία αὐτῶν τῶν παραδοξοτήτων ὁ Φίρσοβ τὴν κατάλαβε μοναχά στὰ τελευταῖα).

Στὴ σκοτεινὴ αὐλὴ ἔμπαινε κείνη τὴν ὥρα ἓνας νερούλας.

'Ο Ἄγεί ἄλλαξε μερικὲς λέξεις μαζί του καὶ προχώρησε στὴν αὐλὴ ὅπου ἦσαν κρυμμένα πίσω ἀπ' τὰ δέντρα δυὸ μικρὰ σπιτάκια τριγυρισμένα ἀπὸ ἀποθήκες.

Δυὸ δεμένα σκυλιὰ τοὺς κατάλαβαν καὶ γαυγίζοντας ἔκαμαν γνωστὴ τὴν παρουσία τους.

Κάποιος ποῦμοιαζε με γυναίκα βγήκε στὸ κατώφλι καὶ ἀντήλλαξε μερικὲς λέξεις με τὸν Ἄγεί πού ὕσττρα γύρισε κοντὰ στὸν Φίρσοβ.

--"Ἰσα-Ἰσα πέσαμε πάνω στὸ γλέντι.. καὶ ὁ Μήτκα ἐδῶ εἶναι. Θὰ τοῦ δείξω ἐγὼ σήμερὰ πρόφερε χαμηλά καὶ ἔξαφνα σκόνταψε, καὶ ἄρχισε νά βρίζη θυμωμένα κι' ἀτέλειωτα.

'Ἡ μισάνοιχτη πόρτα τοὺς περίμενε νά μποῦν.

'Ο Φίρσοβ ἀπ' τὴ στιγμὴ πού πέρασε τὸ κατώφλι τῆς πόρτας τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Ἀρτέμη ἔβλεπε ὄλα ὄσα συνέβαιναν σὰν ἀνέμεσα ἀπὸ ἓνα χοντρὸ γυαλί.

'Ἀνάμεσα ἀπὸ ἓναν στενὸ διάδρομο, πού ἦταν χωρισμένοι μ' ἓναν φτηνὸ μπερντέ, ἀκούγονταν φωνές καὶ ἦχοι μιᾶς ἀκατάπαυστης κινήσεως.

'Ἐδῶ ἦτανε τὸ σπῆτι τοῦ Ἀρτέμη Κορίντις, μέρος μ-

στικό και μεθησιοῦ, μέρος διασκεδάσεως και ἀναπαύσεως, ἀναπαύσεως ἀπ' τούς κινδύνους ὀλόκληρης τῆς ἡμέρας.

Τὴν ὥρα ποῦ γλεντοῦσαν τὰ κερδισμένα ἀπ' τὴν προηγούμενη μέρα λεφτά, κατέστρωναν και σχέδια καινούργιων ἐπιδρομῶν.

Ἐπέτρεπαν τὴν εἴσοδο μοναχὰ σὲ κείνους ποῦ εἶχαν μεγάλη πείρα και στοὺς γέρους, ἀλλ' ἀπ' τούς νέους ἐπετρέπετο νὰ μποῦν μοναχὰ ἐκείνοι ποῦ διεκρίθησαν στὴν κλεψιά.

Ὁ ἴδιος ὁ Ἀρτέμης, ὁ πατέρας τῶν κλεφτῶν, αὐτοπροσώπως ὑποδεχότανε τούς ἐπισκέπτες του.

— Παρακαλῶ, παρακαλῶ, εἶπε ὅταν ἄκουσε τὶς ἐξηγήσεις τοῦ Ἀγεί. Ἐμεῖς τὸν ξένο μας, ἂν ἔρχεται μὲ φιλικὲς διαθέσεις, δὲν τὸν διώχνουμε. Καὶ νὰ μᾶς περιγράψῃ κι' αὐτὸ καλὸ. Κάθε ἄνθρωπος τι ἀέρα ἀναπνέει. Ὁ ἴδιος ὁ Μαξιμ ἔγραψε γιὰ μᾶς, μὰ πάει πολὺς καιρὸς τώρα. "Ἐχομε σήμερα ἐδῶ και τὸν Ὄσκα. Καὶ χάιδεψε μὲ τὸ πελώριο χέρι του τὰ ραϊὰ του γένεια τὰ τόσο μαῦρα ποῦλεγεσ πῶς ἦταν ψεύτικα. Βοηθώντας τὸν Φίρσοβ νὰ βγάλῃ τὴ γούνα του ἐξήτασε γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο τὶς τσέπες του γιὰ νὰ βεβαιωθῇ ἀκόμη μιὰ φορὰ γιὰ τὸ ἀκίνδυνο τοῦ ἀνθρώπου.

— Παρακαλῶ, περᾶστε, εἶπε ὁ Ἀρτέμης παραμερίζοντας τὸν μπερντέ.

Τίποτε δὲν ὑπῆρχε ἐδῶ τὸ ἐξαιρετικὸ, ἀλλὰ ἀπλούστατα διασκεδάζαν ἄνθρωποι.

Μερικοὶ θορυβῶδεις νέοι πετοῦσαν πρὸς τὸ ταβάνι ἓναν μικρὸ ἀνθρωπᾶκο, ἔτσι ποῦ ξεσχίστηκε τὸ ριγωτὸ του παντελόνι και ἡ γραβάτα του ἡ παπιγιὸν λυμένη ἀναπηδοῦσε κι' αὐτὴ σὰν πουλὶ πάνω στο κολλαρισμένο του πουκάμισο. Πάντως ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀνθίστατο, διὰρκῶς χαχανίζοντας, εὐτυχῆς ἀπ' τὰ τῶσον ἄγαρμπα παιγνίδια τῶν συντρόφων του.

— Γιατὶ τὸν κάνουν ἔτσι ; ρώτησε τὸν Ἀγεί ὁ Φίρσοβ.

— Νὰ γιατί εἶναι πολὺ εὐχάριστῆμένοι ἀπ' αὐτόν !

ἔξηγησε γελώντας, ὁ Ἄγεί. Εἶναι βλέπεις ὁ Ὅσκα Πρεσλοβούτι, δὲν τὸν ἔχεις ἀκουστά ; Θαυμάσιος ἄνθρωπος, παρατήρησέ τον καλά... ἐσύ μαζεύεις ὄλες τὶς σπανιότητες ! Ἔπειτα ὁ Ἄγεί ἀπομακρύνθηκε ἀπ' τὸν Φίρσοβ. Ἔ τώρα γλέντα καὶ σύ, ὅπως σάρεσει, τοῦ εἶπε σὸ τέλος.

Κατόπιν ἔμαθε ὁ Φίρσοβ ὅτι ὁ Ὅσκα Πρεσλοβούτι, παραχαράκτης ἀπὸ γενετῆς, ἦταν ὁ τέταρτος στὴν ξακουσμένη οἰκογένεια ποῦ ἀσχολεῖτο μαύτῃ τῇ δουλίᾳ.

Ἦταν ἀδύνατος καὶ εὐκίνητος.

Ἐν τούτοις, ἓνα νόμισμα εἴκοσι πέντε ρουμπλιῶν ποῦ τὸ εἶχε ἐτοιμάσει ὁ πασίγνωστος θεῖος του, ὁ Λαριόν, τὸ χάρισε ὁ Ἀλέξανδρος σε κάποιον ἥρωα ποῦ διεκρίθη.

Σήμερα, γιορτάζοντας τὴν ἐκτύπωση νέων χαρτονομισμάτων, ὁ Ὅσκα κερνοῦσε τοὺς φίλους του καὶ τὶς γυναῖκες καὶ ἐν τῷ μεταξύ ἔκαμνε καινούριες γνωριμίες.

Ὁ Ὅσκα προσπαθοῦσε νὰναι εὐχάριστος καὶ κοινωνικὸς ἄνθρωπος.

Μοναχὰ τώρα κατάλαβε ὁ Φίρσοβ τὶ λάθος ἔκαμε νὰ παρουσιαστῇ μὲ τὸν Ἄγεί.

Μόλις ἐγνώσθη αὐτό, ὁ βαθμὸς τῆς διασκεδάσεως κάπως λιγόστεψε, ἐν τούτοις ἔφταναν ὄλο καὶ καινούρια πρόσωπα καὶ ἀνοίγονταν καινούρια μπουγάλια.

Σὲ λίγο ὁ Φίρσοβ ἔπινε ἀπ' τὸ ποτήρι ποῦ τοῦ πρόσφερε ὁ Σάνκα, ἐξετάζοντας συγχρόνως τὸ δωμάτιο.

Οἱ ξένοι πλησίαζαν σὸ τραπέζι ποῦ ἦταν γεμᾶτο διάφορα φαγώσιμα καὶ ποτά, ἔπαιρναν ὅ,τι ἤθελαν καὶ παραδίδονταν πάλιν στὴ διασκέδασι τους.

Κάποια γυναῖκα τραγουδοῦσε μπροστὰ στὸν καθρέφτη κοιτώντας τὶς κάπως γερασμένες τῆς ὀμορφίες.

Καθένας διασκέδαζε ὅπως ἤθελε.

—...Δὲν ἐπιτρέπεται, καημένε Φεντόρ Φεντόριτς, ψιθύριζε μισομεθυσμένος καὶ ἔτοιμος νὰ κλάψῃ ὁ Σάνκα. Τὶ εἶν' αὐτά ! Εἶδες, κι' ὁ ἀφέντης μου εἶναι ἐδῶ. Σφιγγοὺν κι' ἀπ' τὰ τέσσερα μέρη τὸν ἑαυτό του. Δὲν γνωρίζει πιά κανένα. Πᾶμε, πᾶμε, νὰ ρίξης μιὰ ματιὰ στὸν ἀφέν-

τη. Καί ἔσυρε τὸν Φίρσοβ στὸ γειτονικὸ δωματιάκι, ποῦ ἦταν ἀπομονωμένο, ἐκτὸς ἐνὸς μπερντέ, καί μὲ πόρτα.

Χαμένος ἀνάμεσα στοὺς καπνοὺς, κοντὰ σ' ἓνα πρᾶσινο τραπέζι στεκότανε ὄρθιος ὁ Μέτκα.

Ὁ Φίρσοβ τὴν γνώρισε ἀπὸ πίσω ἀπὸ κάποια ἀλυσισιὰ τῆς πλάτης του.

Οἱ σκοτενοὶ ἐκεῖνοὶ ἄνθρωποι ποῦ ἔρχονταν ἐκεῖ ἀπὸ περιέργεια ἢ ἀπὸ πάθος παρακολουθοῦσαν μεύχαρῖστησι πῶς ἔχανε ὁ Μήτκα παίζοντας μὲναν μικρὸσωμο Ἑβραῖο μὲ θλιμένο πρόσωπο.

Διαρκῶς κερδίζοντας ἐκεῖνος ἔκρυβε τὰ λεφτὰ στὴν τσέπη του καί κάθε φορά ἦταν ἔτοιμος νὰ σηκωθῆ, ἀλλὰ ἀμέσῳς κάποιο πρόσωπο μεσ'τὸ σκοτάδι (ἢ λάμπα ἦταν κρεμασμένη χαμηλὰ πάνω στὸ τραπέζι καί οἱ γωνιὲς χανόντουσαν στὸ σκοτάδι) τὸν ἀνάγκαζε μὲ μιὰ πῖεσι στὸν ὦμο νὰ ξανακαθῆση.

— Δὲν μπορῶ, δὲν μπορῶ πιά! ἔλεγε ἐκεῖνος μούσκεμα στὸν ἰδρώτα ἀπ' τὴν ταραχῆ.

Πίρμαν, κάνε πάγκα — σιγὰ καί κυριαρχικὰ ἀκούγ'ταν ἡ φωνὴ τοῦ Μήτκα.

Κι' ὁ Πίρμαν ὑπάκουσε κερδίζοντας ξανά τοῦ Μήτκα τὰ χαρτονομίσματα.

Ἦρθε ἐδῶ γιὰ νὰ κερδίση λίγα λεφτὰ ἔτσι γιὰ νὰ διασκεδάσι μὰ εἶχε ἐκεῖνο τὸ βράδι μιὰ διαβολεμένη τύχη ποῦ τὴν καταριότανε, γιὰτὶ πῆγαινε νὰ τὸν καταστήση ἥρωα ἐκεινῆς τῆς βραδιᾶς.

— Καί πρὸ πολλοῦ εἶναι ἔτσι; ρώτησε σιγὰ ὁ Φίρσοβ, τρέχοντας πρὸς τὰ ἐμπρὸς γιὰ νὰ δῆ τὸ πρόσωπο τοῦ Μήτκα μὰ σταμάτησε γιὰτὶ τοῦ φώναξαν πῶς ἐμποδίζει τοὺς παίκτες.

— Εἶναι δώδεκα χιλιάδες μαυτές, ψιθύρισε θλιμένα ὁ Σάνκα καί βγήκε ἀπ' τὴν κάμαρα.

Προτοῦ φύγη ὁ Φίρσοβ πρόφτασε νὰ σημειώσῃ δυὸ πράγματα. Τὰ σηκωμένα φρύδια του στεφάνωναν τὰ σκοτεινὰ γκριζὰ μάτια τοῦ Μήτκα.

Στὰ δάχτυλα ποῦ ἔπαιζαν χτυπώντας πάνω στὸ τρα-

πέζι ύπηρχε περισσότερη έκφρασι παρά σ' αυτό τὸ γαλήνιο ὠχρὸ ἀπ' τὴν ἀρρώστεια πρόσωπο Ἔπειτα: βγάζοντας τὰ λεφτά ὁ Μήτκα διαρκῶς διώρθωνε ἓνα μικροσκοπικὸ δαχτυλιδάκι στὸ δάχτυλό του, ποὺ καθῶς φαινόταν τὸν ἑστένευε πολὺ.

Κι' ἄξαφνα ὁ Φίρσοβ αἰσθάνθηκε ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀσυνήθη καὶ ὅτι δὲν θὰ ἐπαναληφθοῦν ποτὲ πιά.

Μοναχὰ στὸ προσπέρασμα δύο ἐποχῶν, στὴ στιγμὴ τῆς ὑψίστης μεταβολῆς, εἶναι δυνατὲς τέτοιες ἀρρωστιάρικες μεταπτώσεις... ναι - ναι, τοῦ ἀποσπασθέντος πλανήτου...

᾽Ω, αὐτὸς ὁ πυκνὸς καπνός, τὰ ἄγρια πάθη, τὰ γεννημένα ἀπ' τὴν πλήξι τῆς ζωῆς! Τὸ τρελὸ γλέντι τοῦ Πρεσλοβούτι καὶ ἡ τρομερὴ ἀπάθεια τοῦ Μήτκα γιὰ τὸν κερδίζοντα συμπαίκτη του, ὅλα αὐτὰ εἶναι ἡ ἀναλαμπὴ τοῦ ἰδίου τρέχοντος τροχοῦ.

Ὅταν βγῆκε στὸ ἄλλο δωμάτιο ξεκούμπωσε τὸν γιὰ τῆς μπλούζας του γιὰ τὸν ἔκοβε τρομερά. Κι' ἀλήθεια, θέλοντας νὰ παρέχη τελεία σπιτίσια θαλαπωρηστούς ἐπισκέπτες του, ὁ Ἀρτέμης δὲν λυπότανε τὰ ξύλα.

XXV

Ὁχρός, μὲ μιὰ μπλὲ μεταξωτὴ μπλούζα, ὁ Ντόνκα τέλειωνε τὸ διάβασμα τῶν στίχων ποὺ ἔφτιαξε γιὰ τὸν κλέφτη.

Οἱ στίχοι του δὲν διεκρίνοντο γιὰ νοημοσύνη οὔτε κὰν γιὰ ρυθμὸ, ἀλλὰ τραγουδοῦσε ἀπλᾶ τὴ μοίρα του, καὶ πράγματι, μὲ τὸ μελανοδοχεῖο τὸν ὑπηρετοῦσε ἡ ἴδια του καρδιά.

Διάβαζε γιὰ τὸ πρωινὸ κατὰ τὸ ὅποιον θὰ τέλευε ἡ χαμένη του ἱστορία ποὺ θὰ τοῦ εἶναι πιὸ ἀκριβὸ ἀπ' τὴν ἡμέρα τοῦ Μαγιοῦ.

Τότε τὸ αὐστηρὸ χέρι τρῦ νόμου θὰ τὸν ὀδηγήσῃ αὐτὸν τὸν Ντόνκα «σὰν κανένα βάρβαρο.

Πίνανε καὶ ποτίζανε καὶ τὸν ποιητὴ κι' ἀκόμη ποτίζανε καὶ τὸν μικρόσωμο κιθαρῶδὸ μὲ τὸ ἐκζεματικὸ μούτρο πού χτυποῦσε τὶς νότες μὲ τὶς ἄκρες τῶν δαχτύλων του, ἐνῶ ὁ Φίρσοβ ἔγραφε κρυφά.

Καὶ οἱ πιὸ μονιασμένοι ἐρωτευμένοι τοῦ κόσμου δὲν ἐνώνονται ποτέσ στίς ἐρωτικές των στιγμές, ὅπως ἐνώθη-κε ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μὲ τὸ ὄργανό του.

Μιά χάϊδευε ἀπαλὰ τὶς θυμωμένες χορδές καὶ μιὰ ὠρ-μοῦσε ἀπάνω τους σὰν θηρίο. Καὶ τότε τὰ δάχτυλά του τσουγγρανοῦσαν τὶς τρομαγμένες χορδές τῆς κιθάρας, σὰν νᾶθελαν νάπροσπάσουν τοὺς τελευταίους ἤχους καὶ νάφίσουν ἄλλαη γιὰ πάντα τὴν κιθάρα.

Καὶ ἂν καὶ κανεὶς δὲν ἤξαιρε τὸνομα τοῦ τραγουδιοῦ ὄλοι ἐν τούτοις ἐφαντάζονταν τὴ μορφή ἐνὸς πνιγομένου πλοίου.

—Γιὰ τὶ πράγμα γράφετε, σύντροφε; ἀντήχησε μιὰ φωνὴ στ' αὐτιά του.

Ἦ ὁ κίνδυνος ἐρχότανε ἀπ' τὸ μέρος τοῦ ἴδιου Ὕσκα πού ἦταν ἐν μέρει μεθησμένος, μὰ πιὸ πολὺ εἴρων καὶ ἐπικίνδυνος.

Ἐν τούτοις ὄλα ξεκαθάρισαν, πῆραν τὸ μέρος τοῦ συγγραφέα πολλοὶ πού τὸν ἤξαιραν ἀκόμη στίς μπυραρίες.

Ἦσαν μάλιστα ἔτοιμοι νά τὸν σύρουν ἀπ' τὸ τρα-πέζι πού καθότανε, νάρχισουν νά τὸν κουνᾶν στὰ χέρια τους αὐτὸν τὸν σπάνιο ξένο.

Μὰ ἀπ' τὸν ἐνθουσιασμό αὐτὸν τὸν ἔσωσε ὁ ἴδιος ὁ Ὕσκα.

—Γράφε, γράφε γιὰ μᾶς... φώναξε· γράφε κι' ἐμεῖς εἴμαστε ἄνθρωποι! καὶ τοῦ ἔχωσε στὸ στόμα καραμέλες βρεγμένες στὸ κρασί. Θεέ μου, κι' ἐγὼ εἶμαι ἕνας μεγάλος ἄνθρωπος, κι' ὅμως βρίσκομαι στὴν ἀφάνεια. Νά, πάρε τοῦτο γιὰ ἀνάμνησι, καὶ τοῦδωσε ἕνα νόμισμα. Θεέ μου, μὰ ἐγὼ εἶμαι ἕνας κλέφτης... Εἴμαστε ἐννέα σὺν τῇ Ρωσσία καὶ τέταρτος κατὰ σειρὰν ἐρχομαὶ ἐγώ. Ρῶτα ὅποιον θέλεις, ὄλοι θά σοῦ ποῦν γιὰ μένος.

Ἦ ἀταξία διαρκῶς μεγάλωνε, ἔπαιρνε διαστάσεις.

Στή μέση τῆς κάμαρας χόρευε ὁ Ντόνκα, ἐνῶ κάτω ἀπ' τὰ πόδια του ἔτριζαν τὰ σπασμένα γυαλιὰ καὶ πάνω στὰ τραπέζια χόρευαν μελαγχολικὰ τὰ ποτήρια.

Ὁ Φίρσοβ γύρισε ν' ἀπαντήσῃ τοῦ Ὅσκα μὰ ἀντὶς αὐτὸν εἶδε νὰ κάθεται μιὰ ἀναμαλλιασμένη ἀδύνατη γυναίκα μὲ μιὰ παράξενη λάμψι στὰ μάτια.

Ὁ Ὅσκα ἔγερνε πρὸς τὸν Μανιούκιν, ποὺ βρέθηκε ξαφνικὰ μεταξὺ τῶν ἐπισκεπτῶν.

Ἔχωνε στὸ χέρι του κάτι χαρτιά διαβεβαιώνοντάς τον ὅτι εἶναι ἀληθινὰ κι' ἐκεῖνος κάπως πιωμένος παραμέριζε μευγένεια τὸ ἐπίμονο χέρι τοῦ Ὅσκα.

Τὸ πιὸ ἀξιοσημεῖωτο ἐκείνη τῇ στιγμῇ ἦτανε τὸ κενὸ κι' ἀπελπισμένο πρόσωπο τοῦ Μήτκα ποὺ ἔβγαινε ἀπ' τὸ γειτονικὸ δωμάτιο.

Τότε πλησίασε τὸν Μανιούκιν ὁ Ντόνκα.

—Κύριε, πρόφερε σὰν νὰ δειλίαζε νὰ πῆ τις λέξεις, κύριε, διηγήσου γιὰ τὴν γυναίκα ποὺ δὲν ὑπάρχει στὴν γῆ, ποὺ μοναχὰ στὸν ὕπνο του μπορεῖ κανεὶς νὰ δῆ.

— Ἀκούω, μίλησε πειθήνια ὁ Μανιούκιν κι' ἔξαφνα γυρνώντας παντοῦ τὸ βλέμμα του ἀνήγγειλε σὲ ὄλους: Λοιπὸν θὰ σὰ πῶ τὴν ἱστορία τῆς Στάσας Καπουσινιάκ, πῶς τὴν ἔκαμα χριστιανή. Δέχεστε;

Δὲν τοῦ ἀπήντησε κανεὶς.

—Γιὰ τὴν γυναίκα δηλαδή; ρώτησε ὁ Ντόνκα τεντώνοντας τὰ πόδια του.

—Ἐγώ, γιὰ νὰ ξαίρετε, στὰ νιάτα μου ἤμουν ἕνας πράγματι ὁμορφος νέος... Θὰ σὰς πῶ καὶ ἕνα ἄλλο, στὰ τριάντα μου χρόνια παρ' ὀλίγον νὰ πλανέψω καὶ μιὰ παντρεμένη γυναίκα· πῶς γλύτωσε ἀπ' τὰ χέρια μου εἶναι θαῦμα. Σ' αὐτὸ ὅμως βλέπω τὴν ἐνέργεια τῆς θείας πρόνοιας. Καθόμουν κάποτε, ἦτανε βράδι... εἶχα μιὰ λύπη! Πάω λοιπὸν στὸ τηλέφωνο... Δόστε μου τὸν λόχο τοῦ Ἀγάριν! «Σάσα, ἐσύ εἶσαι;» Ἐγώ, ἀπαντᾷ. Ἀμέσως, ἀκούς, ἄς τὸ κρασί, τοῦ φωνάζω, καὶ ἔλα σπιτί μου. Σὲ δέκα λεπτά ὁ Σάσα ἦταν μαζί μου. Ποῦ θὰ πάμε; μου λέει. Στὴ λέσχη, τοῦ ἀπαντᾷ. Πολὺ καλά. Πάμε λοιπὸν μὲ θόρυβο.

Μόλις μπήκαμε άμέσως κάτσαμε νά παίξουμε καί τήν αύγή εΐμαστε τελείως άπένταροι. Κάθομαι λοιπόν καί σκέπτομαι τά χάλια μου. Λεφτά δέν εΐχα, οϋτε μιá πεντάρα καί τó κεφάλι μου τó αισθάνομαι κλούβιο. Έκείνη τήν ώρα χάραξε ή αύγή στέλνοντας τις ρόδινες άχτίνες της σάν μπαμπάκι άπαλές στό παράθυρο. Κοιτάζω κάτω άπ' τά πόδια μου μιá λίμνη άπό κρασί πού μέσα σ'αϋτήν έπλεε ένα χαρτονόμισμα τών έκατών ρουμπλιών. "Άς τó σηκώσω σκέφτηκα μá ντρεπόμouνα. Κι' έξαφνα αισθάνομαι πίσω άπ' τήν πλάτη μου τó δγδοον θαύμα τής όμορφιάς καί κομψότητος.

»Άμέσως όλο μου τó νευρικό σύστημα άνεστατάωθη. Αϋτή εΐναι, σκεπτόμouνα, εΐναι αϋτή, τήν όποιαν εΐκοσι τέσσαρα χρόνια τώρα με σπαραγμό όνειροπολῶ. Θεέ μου, εΐναι δυνστηόν νά μου δόθηκαν αϋτά τά χρυσά νιάτα γιά νά καταστραφοϋν στό πόδια τής όμορφιάς ;

»Σφίγγοντας τά δόντια γύρισα τó κεφάλι μου κι' έξαφνα αισθάνθηκα ότι εΐχε φτάσει τó τέλος μου. Καί νά.. ό Μανιούκιν έγυρε πρós τά πίσω με περηφάνεια βάζοντας τόνά πόδι πάνω στό άλλο—κάθεται εκεί... Ξαίρετε, ένας χοντρός μουζίκος με πεσμένα κρέατα καί με ένα μούτρο σάν μελιτζάνα καί δίπλα του—ό Μανιούκιν έρριξε ένα βλέμμα στόν Ντόνκα—άγκαλιάζοντας τόν λαιμό του με τó χεράκι της, εκείνη, εκείνη ! ώχρή, καί με μάτια, κάτι μάτια όλο φῶς.

»Τραβῶ τó σακκάκι του 'Αγάριν. Ποιός εΐν' αϋτός, του ψιθυρίζω, λέγε εΐδ' άλλως σου πυροβολῶ τόν σβέрко. Αϋτός εΐναι, μου άπαντά, έμπορος άλόγων καί νεφτιού, έχει έργοστάσια. Βλέπεις τις βαλίτσες εκείνες ; μέσα εκεί κουβαλά τά λεφτά του. «Ψέμματα λές !» Νά με κάψη ό Θεός. «Σάσα, του λέγω τότε, προσεύχου γιά μένα εΐμαι ένας χαμένος πιά».

»Γύρω όλα άνω κάτω, χαρτιά πεταμένα, μπρούντζινα καντηλέρια στό πάτωμα, λάσπες, καί κείνη κάθεται σάν άπό άλάβαστρο ένῶ μιá φρεσκάδα άνναδίδει όλόκληρο τó εΐναι της.

Σηκώνομαι λοιπόν ὄρθιος, καί πλησιάζω αὐτὸν τὸν Μανδραγόρα καί δίδω μιὰ μ' ἕνα κανάτι στὸ τραπέζι. «Μπονζούρ, λέγω, εἶμαι ὁ Σεργέι Μανιούκιν». Ἐκεῖνος ἀμέσως φοβήθηκε καί μοῖ πρόσφερε τὴ βαλίτσα του, μὰ ἐγώ, μπᾶ, μπᾶ. «Γίγα, τοῦ λέγω μεγαλόπρεπα ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπ' τὴν ψυχικὴ διάθεσι τῆς στιγμῆς. Καί νὰ ἐγώ! Ἐγὼ ποτές δὲν ἔκαμα κακὸ σὲ κανένα οὔτε σὲ σκύλο. Μὰ τώρα ἐσένα θὰ σὲ κάμω νὰ πηδᾷς ὡς τὸ ταβάνι!» Μὲ κοιτᾷ καλὰ—καλὰ καί βλέπει ἕναν ὠραῖο νέο μὲ τρομερὰ μάτια, καταλαβαίνει καί γίνεται κάτωχρος. «Καί νὰ, τοῦ λέγω, ἢ θὰ κάτσης νὰ παίξεις αὐτὴ τὴ γυναίκα ἢ θὰ σὲ κάμω μὲ μιὰ σφαῖρα νὰ πηδήσης ὡς τὸ ταβάνι!».

Ἔλα! Νεύω σὲ δυὸ ὑπηρέτες νὰ μᾶς δώσουν δυὸ τράπουλες. Δεξιὸ—ἀριστερό, δεξιὸ—ἀριστερό: νά; δυὸ γτάμες. Ἡ δευτέρα τράπουλα τώρα, δυὸ δεκάρια. Ὁ Σάσα μοῦ σφυρίζει ἀπ' τὸ πλάι: «Ἐποχώρησε, ὑποχώρησε, θὰ πάθης κράχ!».

Ἐγὼ διαρκῶς νεύω. Δὲν ἔχω πρόσωπο! πρόσωπο δὲν ἔχω!.. πρόσωπο...»

Κάτι συνέβη σ' αὐτὸ τὸ μέρος μὲ τὸν Μανιούκιν.

Μ' ἀκίνητα μάτια κοιτοῦσε ἴσα μπροστά του καί ὅπως φαίνονταν δὲν καταλάβαινε τίποτα,

Ἄπ' τ' ἀνοιγμένο του στόμα βγήκε κάτι σὰν κλάμα.

Σταμάτησε τίς ψευτιές του γιατί κάποιος, ἄορατος, πού δὲν ὑπάρχει ἐδῶ, τὸν φύσηξε σιγὰ στὸ πρόσωπο, αὐτὸ ἔμοιζε καί μ' ἕνα ἐλαφρὸ ἄεράκι.

Κι' ὁ ἴδιος δὲν ἤξαιρέ τίνος προμήνυμα ἦταν αὐτό.

Ἐκαμε μιὰ ἥρωικὴ προσπάθεια νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴ διήγησί του μὰ ξεσφρα τὰ ξέχασε ὅλα.

Καί ξέχασε ὅλα, μονομιᾶς: δὲν καταλάβαινε τί θέλουν τὰ στραμμένα βλέμματα ἐπάνω του καί μοναχὰ ἔπιανε τὸ πρόσωπό του μὲ τὰ χαμένα του δάχτυλα.

Ἐπειτα σηκώθηκε ἀργά, καί τράβηξε πρὸς τὴν ἔξοδο ὁ Ἀρτέμης ἔτρεξε ἔξωπίσω του.

—Μὴν τὸν ἀγγίζεις, τοῦρθε ζάλη... φώναζε κάποιος.

—Λίγο χιόνι νὰ τοῦ βάζαμε... στὸ στήθος! συμβούλεψε ἡ ἀδύνατη γυναίκα.

Μεσ' τὴν γενικὴν ταραχὴν δὲν ἐπρόσεξε κανεὶς ποῦ μπῆκε στὸ δωμάτιο ἕνας σεβασμιὸς γεροντᾶκος κατὰ τὰ φαινόμενα μουζῆκος.

Ἐκείνη τὴ στιγμή μπῆκε μὲ τὴν θλιμμένη τῆς μεγαλοπρέπεια κι' ἡ Μάνκα ἢ Θύελλα. Φοροῦσε ἕνα ρόζ μεταξωτὸ φόρεμα μὲ φεστόνια μὲναν γιακᾶ Ἄντουανέττας. Τὰ μάτια τῆς διέτρεξαν ὄλους ζητώντας κάποιον.

Ὅλοι καταλάβαιναν καὶ σιωποῦσαν, μὰ δυὸ παραμέρισαν ἀφίνοντας ἐλεύθερη τὴν δίοδο στὸν Μήτκα ποῦ στεκόταν ἄσκοπα κοντὰ στὸν τοῖχο.

Ὁ Ἀγεί σηκώθηκε ἀπ' τὴ γωνιά του καὶ διευθύνθηκε πρὸς τὸ μέρος τοῦ γέρου.

Ὁ Φίρσοβ κοίταξε τὸ ρολόι τοῦ τοίχου. Ἦτανε δύο παρὰ εἴκοσι πέντε. Χωρὶς νὰ ξαίρη γιατί, σηκώθηκε ταραγμένος, μὰ ἔπειτα ξανάκατσε πάνω στὸ σκληρὸ ἄβολο ντιβανάκι.

Ἡ Μάνκα Θύελλα τοῦ χαμογέλασε καὶ φαινότανε σὰν νὰ τοῦλεγε: νὰ ποῦ ἦρθες νὰ μᾶς ἐπισκεφθῆς, Φίρσοβ.

XXVI

Καὶ νὰ ποῦ ὁ Μανιούκιν εἶχε πιά ὀλότελα ξεχαστῆ. Ἐπειτα εἶδαν ὄλοι τὸν Ἀγεί ἤσυχο καὶ αὐστηρὸ νὰ πλησιάζη τὸν πατέρα του, νὰ τοῦ φιλήη τὸ χέρι, παρουσιάζοντάς του τοὺς κλέφτες ποῦ ἐστέκονταν βλέποντας μ' ἄμηχανία.

— Νά, αὐτὸς εἶναι ὁ γονιὸς μου, ὁ Φινογέν Στογιαροβ. Παρακαλῶ ! Ὅλοι ὑποκλίθηκαν γιατί δὲν μπορούσαν ἀκόμη νὰ μαντέψουν τίς διαθέσεις τοῦ Ἀγεί.

— Στὴν τίμια συντροφιά εἰρήνη ! πρόφερε μὲ σεμνότητα ὁ γέρος καὶ ἄγγιξε μὲ τὸ χέρι του τὸ μέρος τῆς καρδιάς του. Γιατί διασκεδάζετε ;

— Δισκεδάζομαι, πατερούλη. φώναζαν ὄλοι οἱ κλέφτες μαζί, ἀρχίζοντας νὰ καταλαβαίνουν τὸ παιχνίδι τοῦ Ἀγεί. Γιортάζουμε τὸν Μαξιμ τὸν θαυματουργό.

—Μὰ τί Μαξιμ εἶναι τὸν χειμῶνα, ἔλεγε ὁ γέρος.

Ἐπακούοντας σ' ἓνα νεῦμα τοῦ Ὅσκα ἕνας ψηλὸς καὶ νεαρὸς συνάδελφος ἔβαλε κρασί στὸ ποτήρι τοῦ γέρου.

—Εἶδες ἐκεῖ εἶπε ὁ γέρος ἐκλαμβάνοντας τὴν σιωπὴ ὡς σημεῖον σεβασμοῦ, καὶ λένε ὅτι στίς πόλεις δὲν ἔχουν πιά σεβασμὸ γιὰ τὰ γερατειά.

—Ἐλα ἄς πιοῦμε, πατέρα, εἶπε ὁ Ἀγέι

—Ἄς πιοῦμε, Ἀγέουσκα, εὐθυμοῦσε ὁ γέρος

Ἐξαφνα ἄλλαξε ὕφος ὁ Ἀγέι.

—Τί μὲ κοιτᾶτε, φώναξε ὀργισμένα.. Μπᾶς καὶ ἔχω κέρατα; Ἐ, Μήτκα, ἔλα κάτσε νὰ πιοῦμε, δὲν πειράζει, θὰ ξεχάσω τ' ἀδίκημα ποὺ μοῦκαμες. Δὲν θέλεις, ἔ ἄς τὸ διάβολο νὰ πᾶς καὶ σύ. Βλάκκα, ἔ βλάκκα, τὸ ξαίρω, πρὶν προφτάσω ἀκόμη νὰ κλείσω τὰ ματια μου θὰ κοιμηθῆς μαζί της ἐσύ. Θὰ καῆς κοντὰ της! Κοντὰ στὴ Μάνκα,..

Ἐπειτα ἄρχισε νὰ τὰ σπάη ὄλα. Ὁ ἤχος τῶν σπασμένων γυαλιῶν ἀνακατεύτηκε μὲ τὰ ξεφωνητὰ τῶν γυναικῶν.

Ἐρεθισμένοι οἱ κλέφτες κουνήθηκαν μὲ κακὲς διαθέσεις ἐναντίον του, ἐνῶ ἐκεῖνος ἐτοιμάστηκε νὰ ὑπερασπιστῆ.

—Πᾶμε, συνόδεψέ με, εἶπε τοῦ Φίρσοβ ἡ Μάνκα· ἐδῶ τώρα θὰ χτυπηθοῦνε. Πᾶμε. Τώρα θᾶναι πολὺ ἄσχημα ἐδῶ πέρα.

Μοναχὰ ὁ γέρο-Φινογὲν ἐγκαταλελειμμένος ἀπ' ὄλους καθότανε κοιτώντας γύρω του παράξενα.

XXVII

Ἐξω ἦταν σκοτάδι.

Ὁ Φίρσοβ πήγαινε μὲ τὴν Θύελλα μὲ ἀργὰ βήματα κάτω ἀπ' τὸ καθάριο χιόνι.

Ἐξαφνα ἐκεῖνη ἔγυρε δίπλα τοῦ ἐνῶ ἐκεῖνος τὴν κοίτουσε κατάπληκτος.

—Φίλησέ με, φίλησέ με... τί κουτόσι τοῦ ψιθύριζε μὲ

· τὴν θερμὴ πνοή τῆς φιλώντας τον συγχρόνως στὰ χεῖλη μακρόσυρτα καὶ παθητικά.

Βρίσκονταν σὲ λίγων βημάτων ἀπόστασι ἀπ' τὸ σπίτι πού βγήκανε.

· Σὲ λίγο εἶδανε ἕναν ὄμιλο μιλισιονέρων νὰ βαδίζει πρὸς τὰ ἐκεῖ.

Καὶ πάλιν ὄσο κοντὰ κι' ἂν ἦταν ὁ κίνδυνος, τὸ κεφάλι τοῦ Φίρσοβ ζαλίστηκε· τὰ παγωμένα χεῖλη τῆς Θύελλας ξανακόλλησαν στὸ πρόσωπό του.

Οἱ ἀστυνομικοὶ περνοῦσαν πολὺ κοντὰ τους.

—'Ερωτευμένοι! εἶπε ἕνας ἀπ' αὐτοὺς ἐνθαρρυντικά. Εἶδες ἐκεῖ πῶς τὸν ρουφᾷ;

· Ἡ Μάνκα ἔβγαλε μιὰ παράξενη φωνὴ σὰν νὰ ντρεπότανε πού τὴν εἶδαν σ' αὐτὴ τὴν ἄσμενη, στάσι.

Καὶ τὸ βιαστικό τους τρέξιμο δὲν ἔδωσε σὲ κανένα ὑποψίες.

Μπερδεύοντας τὰ ἴχνη ἔτρεχαν ἀνάμεσα ἀπ' τὴν αὐλὴ μιᾶς ἐκκλησιᾶς καὶ χρειάστηκε νὰ κρυφτοῦν στὴν εἴσοδο, ὅταν ὄλως διόλου κοντὰ τους ἀκούστηκε ἕνα διαπεραστικό σφύριγμα πού ἐδονεῖτο ἐπὶ πολὺ πάνω σ' ἐκεῖνο τὸ τετράγωνο.

Τὸ φεγγάρι τὸ σκέπασε ἕνα σύννεφο καὶ διαλύθηκε ἡ μαγεῖα τῆς νύχτας.

Χαρούμενος γιατί ξέφυγαν τὸν κίνδυνο ὁ Φίρσοβ προσπάθησε νὰ ξαναγκαλιᾶσῃ τὴν Μάνκα.

—Καὶ δὲν φοβάσαι ἂν μπορεῖ νὰ σὲ βλέπη ὁ 'Αγεί... τὸν ρώτησε ἐκείνη ἀλλάζοντας ἀμέσως ὕφος. 'Ε, καλὰ, ἀστειεύθηκα. Τώρα πιά αὐτὸς δὲν μπορεῖ νὰ κοιτᾷ. Καί, ἄκουσε ἀκόμη τι θὰ σοῦ πῶ. 'Εσὺ γράφεις γιὰ μᾶς κι' ὄμως δὲν μᾶς ξαίρεις καθόλου. Ἡ γυναίκα, ἡ γυναίκα εἶναι νέα ἐφ' ὅσον δὲν φοβᾶται νὰ γεράσῃ. Κι' ἡ νέα εἶναι σὰν μιὰ στάχτη στὸν ἄνεμο.. Πιάστην, πιάστην, κουτέ. Κι' ὄσο ἐλκυστικὴ εἶναι γιὰ τὴν ὄρασι, τόσο καὶ πιὸ κακιὰ, κακιὰ, κακιὰ.. 'Εμπρός, πᾶμε δὲν μποροῦμε νὰ κοιμηθοῦμε ἐδῶ πέρα.

Πήγανε στὴν κάμαρα τοῦ Μήτκα γιὰ νὰ περιμένουν ἐκεῖ τὸν Μανιούκιν.

Κ'οί δυό τους πίστευαν ότι ὁ Μανιούκιν δὲν θὰ κἀ-
τάρθωνε νὰ ξεφύγῃ ἀπ' τὸν κίνδυνον. Καὶ δὲν γελάστη-
καν.

Ἄρχισε πιά νὰ χαράζῃ ὅταν ἔφτασε ὁ Σεργεὶ Ἀμμό-
νιτς σέρνοντας τὸν Μανιούκιν, ποὺ τὸν βάλανε στὸ κρεβ-
βάτι κοῦ Μήτκα γεμίζοντας τὸν μ' ἐρωτήσεις.

— Ἐμένα ὅλοι μὲ ξαίρουν, μουρμούριζε ὁ Μανιούκιν,
ἐξηγώντας τὴν αἰτία τῆς ἀπελευθερώσεώς του. Ἐπειτα
διηγήθηκε πῶς συνέβη τὸ τέλος τοῦ Ἀγεί. Ὁ Ἀρτέμης
πυροβόλησε τοὺς, χωροφύλακες, ποὺ πυροβόλησαν κι' αὐ-
τοὶ μὲ τὴ σειρά τους· τὸ πρῶτο βόλι ἦταν τοῦ Ἀγεί. Γιὰ
τὸν Φινογὲν εἶπε ότι ὅλη τὴν ὥρα καθότανε ἐκεῖ χαμο-
γελώντας ἀδύναμα σὰν φταίχτης μουρμουρίζοντας κά-
τῶ ἀπ' τὴ μύτη του. Ἐπειτα σὰν ν' ἀναποδογύρισε τὸ
πτῶμα τοῦ Ἀγεί μὲ τὸ πόδι του καὶ τοῦ κοιτοῦσε πολλή
ὥρα τὰ παγωμένα χαρακτηριστικά. Αὐτὸ μπορεῖ καὶ νὰ
τὸ φαντάστηκε ὁ Μανιούκιν, ποὺ στὰ μάτια του ὁ ἀρι-
θμὸς τῶν μιλιτσιονέρων ἀνέβηκε στὰ ἑκατόν. Πάντως κα-
νεὶς δὲν ἔλπιζε νὰ ἀποχαιρετήσῃ ὁ γέρο—Φινογὲν κατ'
αὐτὸν τὸν τρόπο τὸ παιδί του.

—Γρήγορος κι' ἐλαφρὸς θάνατος κι' ὄχι κάθε μέρα
ποὺ πεθαίνουμε, ποὺ λογαριάζουμε τὴν κάθε μας πνοή
ὅτι εἶναι ἡ τελευταία, μουρμούρισε ὁ Μανιούκιν.

—Τὶ συνέβη; φώναξε ἡ Ζίνκα ὀρμώντας στὸ δωμάτιο.

Κάτω ἀπ' τὸ παλιὸ τῆς σάλι ποὺ τὸ ἔρριξε βιαστικὰ
στοὺς ὤμους τῆς φαινόταν ἡ λευκότης τῆς σάρκας τῆς.
Ὁ Φίρσοβ πλησίασε στὸ παράθυρο.

—Σκοτώσανε τὸν Μήτκα, εἶπε μὲ δύναμι ἡ Μάνκα
Θύελλα πλησιάζοντας τὴν Ζίνκα. Νά, ἐδῶ τὸν βρῆκε,
καὶ μὲ σκληρὸ χέρι χτύπησε τὴν Ζίνκα, στὸ χαμηλωμένο
ἀπ' τὴ φρίκη μέτωπο.

Ἡ σκληρὴ δοκιμὴ ἐπέτυχε τελείως.

Ἡ Ζίνκα δὲν ἔκλαιγε, μὰ μὲ γερασμένη ἔκφρασι κα-
θότανε πάνω στὴ καρέκλα κοιτώντας τὰ πόδια τοῦ κρεβ-
βατιοῦ τοῦ Μήτια.

Φοβότανε νά ρωτήση τόν Φίρσοβ, μα ἔξαφνα ἐκεῖνος ἐγύρισε πρὸς τὸ μέρος της καὶ διακρίνοντας τὸ θλιβερὸ ἐρωτηματικὸ της βλέμμα κούνησε ἀρνητικὰ τὸ κεφάλι.

Ἐκείνη τότε κατάλαβε, ἀναπήδησε, ἀνίκανη νὰ ὑπομένη τὴ χαρὰ της, στριφογύρισε μεσ' τὸ δωμάτιο σὰν μιὰ μεγάλη μύγα.

Μποροῦσε νᾶναι καὶ τρομερὴ μεσ' τὴν τρελλὴ ταραχὴ τῆς χαρᾶς της, Ἐξαφνα, συνερχόμενη, πλησίασε τὴν Θύελλα.

—Κακιά ! Τὲ κακιά ποῦσαι ! τῆς εἶπε κλαίγοντας σιγαλὰ καὶ κουνώντας τὸ κεφάλι της. Μαύρη...

Πάνω στὸ περβάζι τοῦ παραθύρου κάθησε ἕνας σπουργίτης, κοίταξε τὸ σκοτεινὸ αὐπνο βλέμμα τοῦ Φίρσοβ, τοῖμπησε τὸ χιόνι καὶ πέταξε.

Ἦταν ἐλεύθερο νὰ πετάξῃ ὅπου ἤθελε, —κουτὸ κι' εὐτυχισμένο πουλί, τὸ σπουργίτι.

Μ' ἕνα τιτίβισμα χαιρετοῦσε τὴν ἡμέρα ποὺ ἄρχιζε καὶ ποὺ θὰ τὸ χόρταινε καὶ θὰ τοῦ θέρμαινε τὶς παγωμένες φτεροῦγες.

Γιατὶ ὅσο προβληματικὴ κι' ἂν ἦταν ἡ μέρα, πάντα θὰ ὑπῆρχαν σ' αὐτὴν γιὰ τὸ σπουργιτάκι λίγα ψίχουλα καὶ ἥλιος...